

LIJEČNIČKI VJESNIK

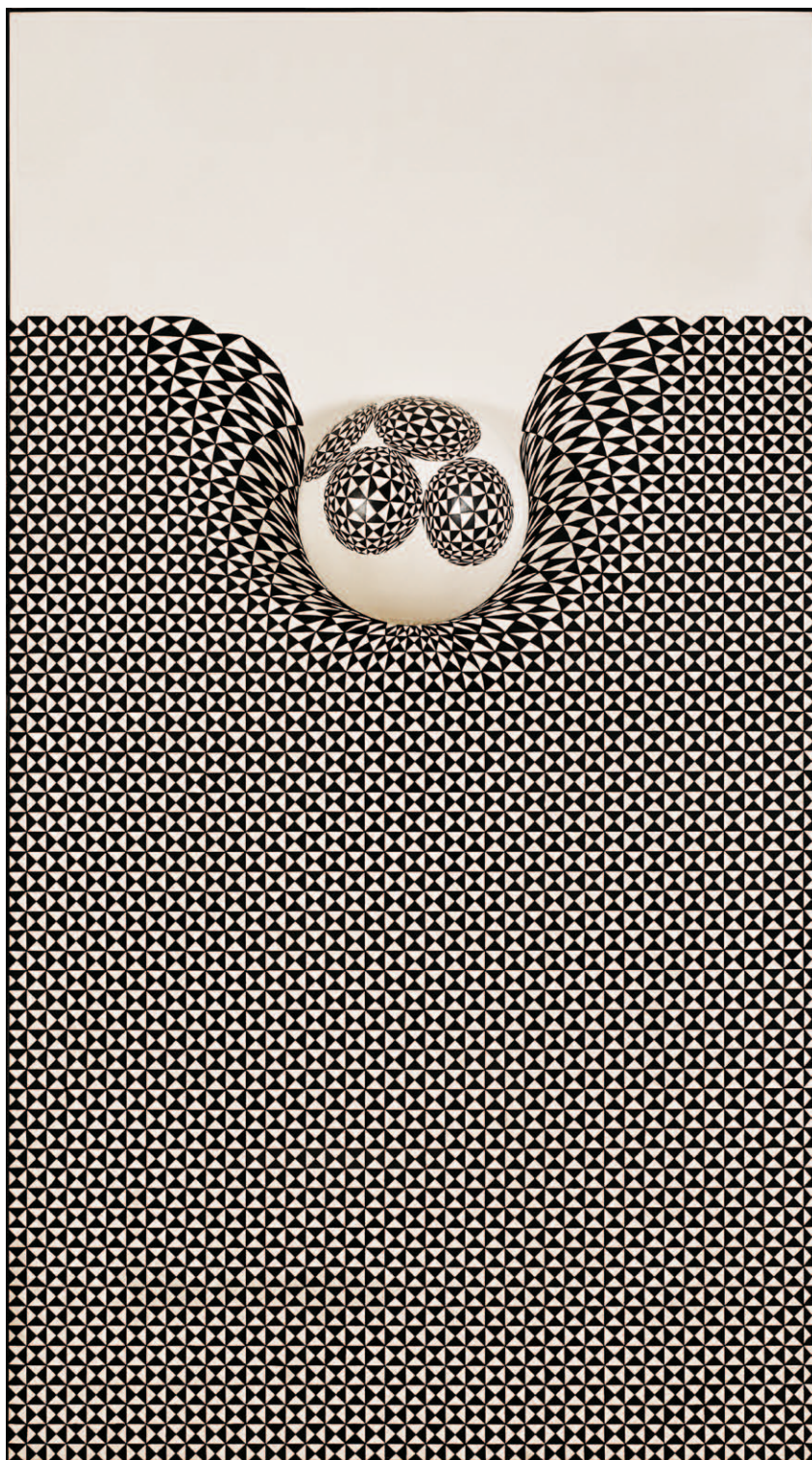
Supl 6
2024

GLASILO HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA / THE JOURNAL OF THE CROATIAN MEDICAL ASSOCIATION

UTEMELJEN 1877.

Liječ Vjesn God./Vol.146(2024) Broj/Num. Supl6 Str./Pag.1-168 Zagreb,Hrvatska/Croatia
UDK 61(061.231)=862=20 / CODEN LIVJA5 / ISSN 1330-4917 [TISAK] / ISSN 3043-9981 [ONLINE]

FOUNDED 1877

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR

sto pedeset godina

LIJEČNIČKI VJESNIK

GLASILO HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA
THE JOURNAL OF THE CROATIAN MEDICAL ASSOCIATION

Utemeljen 1877.

Founded 1877

Povodom
150. obljetnice
Hrvatskoga liječničkog zbora

15
1874.-2024.

U ZAGREBU, MJESECA SJEČNJA 1874. BIVOLJEK
LIJEČNIČKI VJESNIK
Hrvatskoga liječničkog zbora
izlazi svaki mjesec po jedan put, te je namijenjen članovima predplaćenje se sa 5 for. a. vr. na godinu kod...
Dopisi imaju se upravljati na predsjednika zbora.
UVOD.
iza mnogih pokušaja na pokon sabraše,
koji evo i na dalje nastavlja.
svjedočilo ga je, da će sbor uz
ciljevati doći, za kojimi je
ilo, koje bi u jedno bila
ih članova, spajajuć
si tim povoljan
kadri.
hrvatske i
niena;

Osnivač i izdavač

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR

Za izdavača

ŽELJKO KRZNARIĆ

Glavni i odgovorni urednik

BRANIMIR ANIĆ

Tajnik uredničkog odbora

Željko Ferenčić

Tajnica redakcije

Draženka Kontek

Urednik web stranice

Alen Babacanli

Urednik suplemenata

Anko Antabak

Urednik smjernica

Mislav Planinc

Dizajn naslovnice

Ante Rašić, Studio Rašić

Tehnički urednik

Goran Vlahović

Slog

Gredice - Horvaćanska 67,
Zagreb, Hrvatska

Tisak

PRINTERA grupa - Položnica 2a,
Sveta Nedelja, Hrvatska

Naklada

300 primjeraka

SAVJET

Predsjednik

Mladen Belicza

Članovi

Nada Čikeš (Zagreb) - Hedviga Hricak (New York) - Mirko Jung (Zürich) - Ivica Kostović (Zagreb) - Ante Padjen (Montreal) - Marko Pečina (Zagreb) - Dinko Podrug (New York) - Miljenko Pukanić (Sydney) - Smiljan Puljić (Upper Saddle River, New Jersey) - Berislav Tomac (Hagen) - Marko Turina (Zürich)

UREDNIČKI ODBOR

Branimir Anić (Zagreb) - Anko Antabak (Zagreb) - Branka Aukst Margetić (Zagreb) - Alen Babacanli (Zagreb) - Ivan Bojanić (Zagreb) - Boris Brkljačić (Zagreb) - Venija Cerovečki (Zagreb) - Mislav Čavka (Zagreb) - Željko Ferenčić (Zagreb) - Božo Krušlin (Zagreb) - Martin Kuhar (Zagreb) - Julije Meštrović (Split) - Mislav Planinc (Zagreb) - Dražen Pulanić (Zagreb) - Duje Rako (Zagreb) - Željko Reiner (Zagreb) - Zdenko Sonicki (Zagreb) - Davor Štimac (Rijeka) - Adriana Vince (Zagreb) - Miroslav Župčić (Rijeka)

MEĐUNARODNI UREDNIČKI ODBOR

Jurgen Deckert (Würzburg, Njemačka) - Patrick Erik Eppenberger (Zürich, Švicarska) - Michael Fuchsjäger (Graz, Austrija) - Primož Gradišek (Ljubljana, Slovenija) - Andrej Grajn (Manchester, UK) - Emir Q. Haxhija (Graz, Austrija) - Tomas Jovaisa (Kaunas, Litva) - Jamin Kashwa (London, Engleska) - Živko Steven Pavletić (Bethesda, SAD) - Semir Vranic (Doha, Katar)

Zagreb, 2024.

OPIS

Liječnički vjesnik je najstariji hrvatski medicinski časopis koji neprekidno izlazi od 1877. te redovito bilježi sva važna stručna i strukovna dostignuća u hrvatskoj i svjetskoj medicini.

U *Liječničkom vjesniku* objavljuju se uvodnici, stručni i znanstveni radovi, pregledni članci, prikazi bolesnika, lijekova i metoda, preliminarna znanstvena i stručna priopćenja, osvrti, pisma uredništvu, prikazi knjiga, referati iz literature i drugi prilogi. Svi rukopisi podvrgnuti su procesu recenzija.

Rukopis i svi članci šalju se *Uredništvu Liječničkog vjesnika*, Zagreb, Šubićeva ul. 9, tel [01] 46-93-300, e-pošta: lijecnicki-vjesnik@hlz.hr

Članarina, pretplata i sve novčane pošiljke šalju se Hrvatskomu liječničkom zboru, Zagreb, Šubićeva ulica 9, na IBAN HR7423600001101214818, OIB 60192951611. Članarina Hrvatskoga liječničkog zbora iznosi 30 eura; za liječnike pripravnike i obiteljska članarina iznosi 15 eura. Pretplata za *Liječnički vjesnik* je 42 eura (inozemstvo 84 eura). Radi redovitog primanja časopisa svaku promjenu adrese potrebno je javiti Uredništvu. Svaki član Hrvatskoga liječničkog zbora ima pravo besplatno objaviti članak u *Liječničkom vjesniku*; autori koji nisu članovi Zbora moraju platiti naknadu u iznosu od 27 eura + PDV.

Tiskano u Hrvatskoj

Autorska prava: Objava: Hrvatski liječnički zbor

Svi su članci slobodno dostupni pod uvjetima međunarodne licence *Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivates 4.0*. Ova licenca dopušta drugima da preuzimaju djela i dijele ih s drugima dokle god ističu vaše autorstvo, ali ih ni na koji način ne mogu mijenjati ili koristiti u komercijalne svrhe. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>

Na naslovnici: Miroslav Šutej: *Ultra A*, 1965.

© Nacionalni muzej moderne umjetnosti Zagreb. Sva prava pridržana. Slike se ne mogu reproducirati bez odobrenja NMMU, Zagreb.

LIJEČNIČKI VJESNIK - POVODOM 150. OBLJETNICE HRVATSKOG LIJEČNIČKOG ZBORA 1874.-2024.

Suplementi *Liječničkog vjesnika* povodom obilježavanja jubilarne sto pedesete obljetnice Hrvatskoga liječničkog zbora (1874.–2024.), predstaviti će se u 2024. godini s novim vizualima naslovnica čiji osnovni motiv čine ponajbolja umjetnička djela iz fundusa Nacionalnog muzeja moderne umjetnosti u Zagrebu.

Nakon prvog broja *Liječničkog vjesnika* na čijoj naslovnici je reproducirano Bukovčevu djelo *Gundulić zamišlja Osmana* iz 1894., s arkadijskim ambijentom, kao svojevrsno snoviđenje u funkciji simboličkog iščekivanja onoga što će se u svjetlu ilirizma oblikovati kao hrvatski modernitet, kroz naslovnice suplemenata *Liječničkog vjesnika* u 2024. godini reproducirat će se djela **Ljube Babića, Vilka Gecana, Miljenka Stančića, Lea Juneka, Nikole Reisera i Miroslava**

Šuteja kao svojevrsni imaginarij 20. stoljeća hrvatske kulturne povijesti, vremena afirmacije i jačanja uloge Hrvatskoga liječničkog zbora, te doprinosa vezanih uz institucionalizaciju, profesionalizaciju i modernizaciju medicine s jasnim ciljem promicanja zdravlja, medicinske znanosti i prakse.

Kontekst različitih umjetničkih poetika, i stilskih formi nastavlja se slijedom odabranih djela od Babićevog *Zagorskog pejzaža* i

1

2

3

Founder and PublisherCROATIAN MEDICAL
ASSOCIATION**For Publisher**

ŽELJKO KRZNARIĆ

Editor-in-Chief

BRANIMIR ANIĆ

Secretary of the Editorial Board

Željko Ferenčić

Secretary of the Editorial Office

Draženka Kontek

Website editor

Alen Babacanli

Editor of supplements

Anko Antabak

Guidelines Editor

Mislav Planinc

Front page

Ante Rašić, Studio Rašić

Technical Board

Goran Vlahović

TypesettingGredice - Horvaćanska 67,
Zagreb, Croatia**Printed by**PRINTERA grupa - Položnica 2a,
Sveta Nedelja, Croatia**Edition**

300 copies

ADVISORY BOARD**President**

Mladen Belicza

MembersNada Čikeš (Zagreb) - Hedviga Hricak (New
York) - Miroslav Hromadko (Zagreb) - Mirko
Jung (Zürich) - Ivica Kostović (Zagreb) - Ante Pa-
djen (Montreal) - Marko Pečina (Zagreb) - Dinko
Podrug (New York) - Miljenko Pukanić (Sydney)
- Smiljan Puljić (Upper Saddle River, New Jersey)
- Berislav Tomac (Hagen) - Marko Turina (Zürich)**EDITORIAL BOARD**Branimir Anić (Zagreb) - Anko Antabak (Zagreb)
- Branka Aukst Margetić (Zagreb) - Alen Baba-
canli (Zagreb) - Ivan Bojanić (Zagreb) - Boris
Brkljačić (Zagreb) - Venija Cerovečki (Zagreb)
- Mislav Čavka (Zagreb) - Željko Ferenčić (Za-
greb) - Božo Krušlin (Zagreb) - Martin Kuhar (Za-
greb) - Julije Meštrović (Split) - Mislav Planinc
(Zagreb) - Dražen Pulanić (Zagreb) - Duje Rako
(Zagreb) - Željko Reiner (Zagreb) - Zdenko So-
nicki (Zagreb) - Davor Štimac (Rijeka) - Adriana
Vince (Zagreb) - Miroslav Župčić (Rijeka)**INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD**Jurgen Deckert (Würzburg, Germany) - Patrick
Erik Eppenberger (Zürich, Switzerland) - Micha-
el Fuchsjaeger (Graz, Austria) - Primož Gradišek
(Ljubljana, Slovenia) - Andrej Grajn (Manche-
ster, UK) - Emir Q. Haxhija (Graz, Austria) - To-
mas Jovaisa (Kaunas, Lithuania) - Jamin Kashwa
(London, UK) - Živko Steven Pavletić (Bethesda,
USA) - Semir Vranic (Doha, Qatar)

Zagreb 2024

Description

The Croatian Medical Association started publishing its professional journal *Liječnički Vjesnik* in 1877. *Liječnički Vjesnik* is one of only about a hundred international journals that were coming out in the late 19th century, maintained continuity during the 20th century, and then entered the 21st century. It is also the oldest Croatian medical journal and regularly captures all important achievements, professional and trade events. Editorials, professional and scientific papers, review articles, patient reviews, medications and methods, preliminary scientific and expert papers, reviews, letters to the editor, book reviews, literature papers and other contributions are published in the journal *Liječnički Vjesnik*. Through publishing original scientific and professional papers by local authors, *Liječnički Vjesnik* has contributed to the overall health care improvement. All manuscripts are subjected to a review process.

All articles should be addressed to the Croatian Medical Association, Office of *Liječnički Vjesnik*, Zagreb, Šubićeva 9, tel. (01) 46-93-300, e-mail: lijecnicki-vjesnik@hlz.hr.

MEMBERSHIP AND SUBSCRIPTION: Membership, subscription or any other cash dispatches should be sent to the Croatian Medical Association, Zagreb, Šubićeva 9, Croatia. Bank account HR7 423600001101214818, VAT number HR60192951611. The membership fee for the Croatian Medical Association is 30 euros. The membership fee for the family member is 15 euros. Subscription fee for *Liječnički vjesnik* is 42 euros [84 euros]. Members and other legal entities are advised to inform Croatian Medical Association - Editorial Board of *Liječnički Vjesnik* about any change of address in order to receive the journal regularly. Each member of the Croatian Medical Association is allowed to publish the article in the journal *Liječnički vjesnik* for free. Non-members are also allowed to publish the article with administration fee in amount of 27 euros + VAT. Printed in Croatia.

Author's. Published by: Croatian Medical Association.

All articles are freely available under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivates 4.0 International Licence. This license allows others to download works and share them with others as long as they credit you, but they can't change them in any way or use them commercially. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>

Sto pedeset godina za stalež i struku

nagovještajem novih mijena u prvoj polovici dvadesetog stoljeća preko Gecanovog *Cinika*, Junekovog *Maternite de Porte Royal* nastalog u Parizu, zatim intimističkog, mističnog i magičnog prizora u djelu *Stara ulica* Miljenka Stančića i Reiserove *Mrtve prirode* prema avngardi koja prati historiografski realitet aktivnosti staleške udruge noseći obilježja i mijene pojedine epohe, zrcaleći pozitivističko-modernistički pokret u dodiru znanosti i umjetnosti u djelu *Ultra A* Miroslava Šuteja.

U preplitanju mijena u umjetnosti ogleđa se simbolički tkanje duštva unutar kojeg *Hrvatski liječnički zbor* tijekom 150 godina svog opstanka svojim djelovanjem kroz medicinu izrasta u nezaobilaznog činitelja društva, gradeći medicinu kao trajno razvijajuću praksu i umjetnost liječenja.

POPIS REPRODUCIRANIH DJELA IZ FUNDUSA

NACIONALNOG MUZEJA MODERNE UMJETNOSTI ZAGREB

1. Ljubo Babić: Zagorski pejzaž (Novembar), 1937.ulje, drvo; 62,2 x 75,6 cm
inv. br. MG-962**2. Vilko Gecan: Cinik, 1921.**ulje, platno; 110,5 x 99 cm
inv. br. MG-2668**3. Miljenko Stančić:****Stara ulica, 1955.**
ulje, platno; 67,4 x 96,4 cm
inv. br. MG-8303**4. Leo Junek: Maternité de Porte Royal, Paris, 1940.**ulje, platno; 81 x 100 cm
inv. br. MG-1488**5. Nikola Reiser:****Mrtva priroda (Bijela i plava vaza), 1970.**
ulje, daska; 63 x 85 cm
inv. br. MG-2944**6. Miroslav Šutej:****Ultra A, 1965.**
polikolor, drvo;
220 x 20 x 121,5 cm
inv. br. MG-2592Foto: Goran Vranic
© Nacionalni muzej
moderne umjetnosti
Zagreb

150. obljetnica Hrvatskoga liječničkog zbora

Urednici:

Željko Krznarić

Boris Brkljačić

Adriana Vince

Neven Miculinić

Marko Brinar

Tomislav Božek

Srebrenka Mesić

Stella Fatović Ferenčić

Krešimir Rotim

Hrvoje Pezo

Ivan Sesar

Za sadržajnu ispravnost tekstova odgovorni su autori.

„Sbor, u koji se domaći liečnici iza mnogih pokusa na pokon sabraše, započeo je svoj rad god. 1874., koji evo i na dalje nastavlja (Lječnički viestnik, u Zagrebu mjeseca siječnja 1877. godine).“

SADRŽAJ / CONTENT

Željko Krznarić UVODNIK	VII
HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR 1874. – 2024.	
Stella Fatović-Ferenčić, Željko Krznarić <i>Za stalež i struku – Hrvatski liječnički zbor kroz 150 godina djelovanja</i> <i>For class and profession – Croatian Medical Association through 150 years of activity</i>	3
Silvija Brkić Midžić, Stella Fatović-Ferenčić <i>Povodom 150. obljetnice Hrvatskoga liječničkog zbora – studijska izložba</i> <i>Naličje grada prije 100 godina: fotografije iz zbirki liječnika Vladimira Čepulića i Luje Thallera</i> <i>On the occasion of the 150th anniversary of the Croatian Medical Association – study exhibition</i> <i>The reverse side of the city 100 years ago: photos from the collections of doctors</i> <i>Vladimir Čepulić and Lujo Thaller</i>	12
Marija Raguž Vinković <i>Josip Kallivoda-Falkensteinski: jedini predsjednik dvaju najstarijih hrvatskih liječničkih udruženja</i> <i>Josip Kallivoda-Falkensteinski: the only president of the two eldest Croatian medical associations</i>	18
PODRUŽNICE HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA	
Dubravka Kapun <i>Podružnica Čakovec</i>	27
Ana Bakija-Konsuo, Žarko Vrbica, Velibor Puzović <i>Podružnica Dubrovnik</i>	31
Hrvoje Cvitanović <i>Podružnica Karlovac</i>	38
Elizabeta Horvatić <i>Podružnica Koprivnica</i>	41
Mićana Nožinić-Tatalović <i>Podružnica Ogulin</i>	43
Hrvoje Mihalj <i>Podružnica Osijek</i>	45
Jelena Lončarek <i>Podružnica Rijeka</i>	47
Vlatka Bedeniković <i>Podružnica Sisak</i>	51
Dušanka Martinović Kaliterna <i>Podružnica Split</i>	54

<i>Danči Mihovilčević</i> Podružnica Šibenik	62
<i>Siniša Maslovara</i> Podružnica Vukovar	68
<i>Tomislav Božek</i> Podružnica Zagreb	70

STRUČNA DRUŠTVA HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA

<i>Maja Mustač</i> Hrvatsko društvo za akupunkturu	81
<i>Nina Barišić</i> Hrvatsko društvo za dječju neurologiju	85
<i>Borislav Aleraj, Miroslav Venus</i> Hrvatsko epidemiološko društvo	89
<i>Katarina Sekelj Kauzlarić, Frane Grubišić, Tonko Vlasković</i> Hrvatsko društvo za fizikalnu i rehabilitacijsku medicinu	94
<i>Željko Krznarić</i> Hrvatsko društvo za kliničku prehranu	97
<i>Mario Laganović</i> Hrvatsko društvo za nefrologiju, dijalizu i transplantaciju	105
<i>Zdravka Poljaković</i> Hrvatsko neurološko društvo	109
<i>Eduard Vrdoljak</i> Hrvatsko onkološko društvo (HOD)	112
<i>Vlaho Brailo</i> Hrvatsko društvo za oralnu medicinu i patologiju	118
<i>Tomislav Baudoin</i> Hrvatsko društvo za otorinolaringologiju i kirurgiju glave i vrata	121
<i>Aida Mujkić</i> Hrvatsko pedijatrijsko društvo	124
<i>Mirjana Kolarek Karakaš</i> Hrvatsko društvo za preventivnu i socijalnu pedijatriju	126
<i>Branka Restek-Petrović</i> Hrvatsko društvo za psihoterapiju, psihosocijalne metode i ranu intervenciju kod psihotičnih poremećaja	129
<i>Neven Miculinić</i> Hrvatsko pulmološko društvo	131
<i>Kata Šakić</i> Hrvatsko društvo za regionalnu anesteziju i analgeziju	133
<i>Srđan Novak, Simeon Grazio</i> Hrvatsko reumatološko društvo	140
<i>Vjekoslav Jerolimov, Hrvoje Jurić</i> Hrvatsko stomatološko društvo	146
<i>Ivka Zoričić-Letoja</i> Hrvatsko društvo umirovljenih liječnika	153
<i>Željko Krznarić</i> Hrvatsko društvo za upalne bolesti crijeva	156
<i>Simeon Grazio, Darko Perović</i> Hrvatsko vertebraloško društvo	159
<i>Siniša Maslovara</i> Hrvatsko društvo za vestibularnu rehabilitaciju	166

Uvodnik

*Poštovane kolegice i kolege, cijenjeni članovi i prijatelji
Hrvatskoga liječničkog zbora,*

u prigodi obilježavanja 150. obljetnice osnutka Hrvatskoga liječničkog zbora, jedne od najstarijih i vrlo štovanih profesionalnih udruga u našoj domovini, Izvršni i Glavni odbor HLZ-a odlučili su posvetiti ovaj dodatni broj *Liječničkog vjesnika* bilježenju djelovanja naših podružnica i stručnih društava. Uvelike svjesni dominacije digitalne stvarnosti, vjerujemo da je pisana riječ još uvijek od nemjerljive vrijednosti, osobito kad bilježimo i štujemo memoriju struke.

Namjera je ovog uratka podsjetiti na dugogodišnje djelovanje i posvećenost brojnih generacija kolegica i kolega očuvanju struke i skrbi o zdravlju pojedinca i naroda. I pritom nas potaknuti na promišljanje o povijesnoj ulozi i dosezima Hrvatskoga liječničkog zbora, otvarajući i nove perspektive djelovanja HLZ-a u oblikovanju medicinske struke i znanosti, razvoja zdravstvenog sustava kao i društva u cjelini.

Kroz tekstove naših kolega podsjećamo da je od svog osnutka 1874. godine Hrvatski liječnički zbor bio lučonoša znanja i vještina, visokih etičkih načela i profesionalnog integriteta. Začet u vremenu stvaranja temelja nacionalnog identiteta, a unutar struke rađanja modernih medicinskih principa, HLZ je kroz povijest postao sinonim za stručnost, napredak i neumorno zalaganje za unaprjeđenje zdravlja svih građana. Naši utemeljitelji, vođeni idejom solidarnosti i međusobne podrške, prepoznali su i osvijestili da se najveći izazovi u medicini i društvu mogu riješiti jedino kroz zajednički rad, razmjenu znanja i iskustava te stalno usavršavanje. U znak zahvalnosti i poštovanja prema njihovu doprinosu, 26. veljače 2024. u jeku obilježavanja jubileja Hrvatskog liječničkog zbora s velikim zadovoljstvom predstavili smo skulpturu prvog predsjednika dr. Franje Miličića, koja sada krasi naše i vaše prostore. Ova skulptura, djelo cijenjenog umjetnika Mile Blaževića, simbolizira ne samo lik prvog predsjednika HLZ-a, već je simbol svih naših kolegica i kolega kao nositelja humanizma, znanstvenog i stručnog napretka. Podsjeća i na temeljne vrijednosti na kojima je HLZ nastao – predanost, profesionalizam, odgovornost naspram bolesnih i potrebitih i skrb o zaštiti zdravlja svih naših građana.

Tijekom proteklih 150 godina Hrvatski liječnički zbor bio je svjedok i sudionik mnogih važnih povijesnih prekretnica, turbulentnih političkih promjena i tehnoloških revolucija te medicinskih otkrića koja su temeljno promijenila način na koji pristupamo liječenju bolesti i očuvanju zdravlja. Svaki od tih povijesnih trenutaka donosio je nove izazove, ali i nove prilike za liječnike i znanstvenike da doprinesu zajednici svojim znanjem, stručnošću i humanošću. HLZ je kroz sve te promjene ostao nepokolebljiv čuvar medicinske etike, društvene odgovornosti i najviših standarda zdravstvene skrbi.

Obilježavanje ove obljetnice prilika je da se osvrnemo na bogatu povijest i ljude koji su svojim djelovanjem obilježili naše zajedničko putovanje. Kroz stoljeća, Hrvatski liječnički zbor činili su pojedinci čija su imena zauvijek utkana u temelje hrvatske medicine – liječnici, znanstvenici, profesori, akademici i brojni istraživači

koji su svojim znanjem i radom ostavili neizbrisiv trag i u razvoju cjelokupnoga hrvatskog društva. Njihov predani rad, strast za medicinom i briga za dobrobit ljudi inspirirali su mnoge generacije, a njihova naslijeđa i dalje žive kroz rad Zbora.

Ovo vrijedno štivo koje držite u rukama nije samo povijesni pregled, već i svjedočanstvo o kontinuitetu vrijednosti koje su nas kroz stoljeća vodile: solidarnosti, stručnosti, inovativnosti te iznad svega čovječnosti. Sabirući ključne trenutke, dostignuća i izazove s kojima su se liječnici susretali, ovaj svezak donosi i osobne priče o upornosti, hrabrosti i nesebičnoj predanosti naših članova koji su, unatoč svim preprekama, uvijek pronalazili načine kako unaprijediti medicinsku struku i kvalitetu života u zajednici. U ovaj dopunski broj *Liječničkog vjesnika* uvrstili smo sve tekstove koje su nam dostavile podružnice i stručna društva, uz trud urednika da se isti stilski ujednače. Svjesni smo nesavršenosti ovog izdanja, ostaje žaljenje da u njemu nisu sve podružnice i stručna društva; njihov izostanak je splet različitih, svakako opravdanih okolnosti. Svaka stranica ove tiskovine odraz je vizije njezinih autora, ali i pogleda svih nas – da kroz rad u medicini služimo čovječanstvu i pomažemo onima koji nas trebaju. Kroz brojne radove, istraživanja i projekte koje su naše podružnice i društva pripremili za ovu prigodu, jasno se vidi kako Hrvatski liječnički zbor ujedinjuje liječnike svih specijalnosti i svih krajeva naše-domovine, vodeći nas prema zajedničkom cilju: očuvanju i unaprjeđenju zdravlja naroda. S ponosom možemo reći da je ovaj tiskani broj *Liječničkog vjesnika* ne samo izraz kolektivnog truda, već i povijesno naslijeđe koje ostaje kao trajno pamćenje struke kroz pogled jednog trenutka na lenti vremena. U njemu su zabilježeni radovi koji reflektiraju bogatu tradiciju, ali i želju za kontinuiranim razvojem i napretkom.

Danas, dok se suočavamo s novim izazovima poput globalnih političkih i zdravstvenih kriza, ubrzanog razvoja tehnologija i promjena u društvenom poretku, Hrvatski liječnički zbor nastavlja biti stožerni oslonac u očuvanju i unaprjeđenju kvalitete i nositelj medicinske izvrsnosti, kao i čuvar zdravlja našeg društva.

Naši članovi kroz svoj rad i znanstvena istraživanja svakodnevno doprinose boljitku zdravstvenog sustava, uvođenju inovacija i postavljanju novih standarda u medicinskoj praksi.

Kako bismo osigurali budućnost medicinske struke i zdravlja našeg društva, važno je da nastavimo graditi na čvrstim temeljima koje su postavile prethodne generacije. Naša odgovornost je prenijeti iskustva, znanja i vrijednosti novim generacijama liječnika i znanstvenika koji će svojim inovacijama i predanošću nastaviti unaprjeđivati medicinsku praksu. Ovaj zajednički uradak neka bude most između prošlosti i budućnosti, između brojnih postignuća i ciljeva koje tek trebamo ostvariti.

S dubokim poštovanjem prema svim našim prethodnicima, članovima i prijateljima Zbora te prema svima vama koji ste neumorni nositelji medicinske etike, profesionalizma te bliske veze između liječnika i pacijenata, zahvaljujem Vam što ste dio ove velike obitelji i što zajedno gradimo svjetliju budućnost za zdravlje našeg naroda. Uvjeren sam da će Hrvatski liječnički zbor i u sljedećim desetljećima ostati predvodnik medicinskog napretka, brige za pacijente i promicanja najviših etičkih i stručnih standarda.

Neka nam ova 150. obljetnica bude podsjetnik na našu plemenitu misiju i motivacija da nastavimo davati svoj doprinos zdravlju, znanosti i društvu.

S poštovanjem,

Prof. dr. sc. Željko Krznarić, dr. med.
Predsjednik Hrvatskoga liječničkog zbora

Hrvatski liječnički zbor
1874. – 2024.

Za stalež i struku – Hrvatski liječnički zbor kroz 150 godina djelovanja

For class and profession – Croatian Medical Association through 150 years of activity

Stella Fatović-Ferenčić¹✉, Željko Krznarić²

¹Odsjek za povijest medicinskih znanosti Zavoda za povijest i filozofiju znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

²Hrvatski liječnički zbor

Ključne riječi

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR;
POVIJEST MEDICINE;
HRVATSKA

Key words

CROATIAN MEDICAL ASSOCIATION;
HISTORY OF MEDICINE;
CROATIA

SAŽETAK. Ove godine Hrvatski liječnički zbor, osnovan 1874., bilježi 150 godina svoga djelovanja. Riječ je o impresivnoj obljetnici kako po rezultatima koje je na tom putu svoje opstojnosti ostvario tako i po činjenici da je upravo ova udruga svojim djelovanjem kreirala i obilježila veći dio hrvatske medicinske povijesti. U ovom radu je prikazan kontinuitet Zbora i najvažniji događaji u njegovom razvoju do danas.

SUMMARY. This year, the Croatian Medical Association, established in 1874, celebrates its 150th anniversary. It is an impressive anniversary both in terms of the results it has achieved along the way of its existence as well as in the fact that it created and marked a large part of Croatian medical history through its activities. This paper presents the continuity of Croatian Medical Association including the most important events in its development until today.

Hrvatski liječnički zbor osnovan je 26. veljače 1874. te ove godine bilježi stoljeće i pol svoga djelovanja. Riječ je o impresivnoj obljetnici kako po rezultatima koje je na tom putu svoje opstojnosti ostvario tako i po činjenici da je upravo ova udruga svojim djelovanjem kreirala i obilježila veći dio hrvatske medicinske historiografije.

U hrvatskoj historiografiji 1874. ima istaknuto mjesto i važnost. Te godine je osnovano zagrebačko sveučilište, donesen prvi zdravstveni zakon i osnovan *Sbor liječnika kraljevinah Hrvatske i Slavonije*. Povjesničari medicine suglasni su da je upravo osnutak Zbora bio presudan za daljnji razvoj hrvatske medicine i zdravstva.¹

Prva godišnja, izborna skupština Zbora održana je u Zagrebu 3. kolovoza 1874., a nazočilo joj je trideset članova. Iste godine donesen je i nacrt *Pravila Sбора* koja potpisuju Franjo Miličić kao predsjednik, Šime Švrljuga kao potpredsjednik i Josip pl. Šepić kao odbornik.² Prvi su koraci time učinjeni i udruga je s velikim entuzijazmom počela s radom. U okolnostima u kojima je tek osnovani Zbor liječnika okupljao svoje članstvo osnivanje časopisa bilo je prioritetan projekt, čiju je realizaciju mogao ostvariti vješt organizator kao što je upravo bio Zborov drugi predsjednik Ante Schwarz, ujedno i prvi urednik novoosnovanoga medicinskog glasila *Liječničkog vjesnika*.³ Iste 1877. godine kada izlazi *Liječnički vjesnik* Schwarzovom je zaslugom otvoreno i Primaljsko učilište u Zagrebu, a dvije godine kasnije Zavod za umobolne u Stenjevcu. Ante Schwarz je radio na stvaranju medicinskog nazivlja, a njegova je *Opisna anatomija ili razudbarstvo čovječjeg tijela* prvo veće znanstveno djelo napisano na hrvatskom jeziku.⁴

Od samih početaka izlaženja *Liječnički vjesnik* postaje forum u kojemu se donose prve strukovne radnje liječnika, staleška problematika te se bilježe mjesečne, godišnje i izborne skupštine Zbora, čineći tako dokumentacijsku osnovu kolektivne memorije ove udruge. Pogled na otisnute zapisnike zborskih sjednica ukazuje na rastuću problematiku kojom se Zbor bavi. Isprva su to nezaobilazne informacije o broju članova s navođenjem novih redovitih i počasnih članova, donose se

✉ Adresa za dopisivanje:

Izv. prof. dr. Stella Fatović-Ferenčić, dr. med.; Odsjek za povijest medicinskih znanosti Zavoda za povijest i filozofiju znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti;
e-pošta: stella@hazu.hr

imena predavača i naslovi održanih predavanja. Kako članstvo Zbora raste, traže se i primjerene prostorije za održavanje sastanaka. Nakon zamolbe vladi Zbor je tako dobio na korištenje prostorije za sastanke *Kraljevskoga zemaljskog zdravstvenog vijeća* gdje im je ustupljen na korištenje i prostor za organiziranje Zborove čitaonice. Od samih početaka velika se pozornost posvećuje koncipiranju i popunjavanju knjižnice, prikupljanju literature i razmjeni časopisa za *Liječnički vjesnik*.^{5,6} Time Zbor postavlja temelje brizi za cjeloživotno usavršavanje liječnika, pri čemu je nabava recentne medicinske literature bila od izuzetne važnosti. Nezaobilazno je navesti i činjenicu da je nešto prije *Sbora liečnika kraljevinah Hrvatske i Slavonije* osnovano i *Društvo slavonskih liečnika u Osijeku* s kojim Zbor održava kolegijalan odnos.^{7,8}

Posegnemo li za sadržajem zbornih sjednica, uočiti ćemo da je on usmjeren ne samo na problematiku staleža, već i na uključivanje liječnika u različite reforme, primjerice onu koja se odnosi na školstvo. Zbor tako upozorava na higijenske nedostatke školskih zgrada, za što se smatra da može imati zdravstvene posljedice na čitave naraštaje mladih ljudi.⁵ Time se ova udruga od samih početaka uključuje u život regije mijenjajući svojim djelovanjem kvalitetu života stanovnika.

Peta godišnja skupština održana je 4. kolovoza 1879. u maloj dvorani *Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* sa sljedećim dnevnim redom: *pozdrav predsjednika, izvješće bilježnika, izvješće blagajnika, predavanje i obnova odbora Zbora*. Na skupštini je tada za predsjednika izabran Ladislav Rakovac koji se između ostalog neprekidno zalaže za razvoj potpore za bolesne članove te za udovice preminulih članova Zbora, što će se nastaviti kroz rasprave o uspostavi pripomoćne zaklade. Godišnje skupštine ranih godišta završavaju u prijateljskom tonu, najčešće objedom i neformalnim diskusijama te riječima: *Prigodom glavne godišnje skupštine sbora liečnika, sastadoše se članovi na prijateljski objed u prostorijah Cara austrijskoga koj je vrlo liepo prošao i bude sjegurno svakomu učestniku ostao dugo vremena u najugodnijoj uspomeni*.⁹

Ipak, nije sve uvijek išlo bez zapreka pa nastupaju i prve krize. U razdoblju od 1882. do 1885. nije se naime održala niti jedna sjednica pa su neki članovi smatrali da bi bilo bolje rad Zbora ugasiti.¹⁰ Uza sve teškoće u radu, u lipnju 1884. preminuo je predsjednik Zbora Aleksa Vancaš, a ubrzo i blagajnik Ivan Bauer te je trebalo neko vrijeme da se situacija ponovno normalizira. Razdoblje krize odrazilo se i na zastoj u izlaženju *Liječničkog vjesnika*. Rad Zbora ipak se obnavlja 1885. godine. Godišnja skupština ponovno je održana 27. srpnja 1885. te je tajnim glasanjem jednoglasno izabran i novi predsjednik Josip pl. Kallivoda-Falkensteinski, a njegovim zamjenikom imenovan je Ivan vitez Mašek Bosnadolski. U srpnju sljedeće, 1886. godine potvrđena su nova pravila Zbora, koja su omogućila i liječnicima s prebivalištem izvan područja kraljevina Hrvatske i Slavonije članstvo u Zboru.⁶

Na glavnoj skupštini održanoj 31. siječnja 1887. pročitana je tekst *Pravila pripomoćne zaklade za liečnike, njihove udove i siročad* te je pokrenuto i pitanje osnutka mirovinske zaklade. Zborova uloga jača te postaje relevantnim čimbenikom u raspravi vezanoj uz problematiku zdravstva, ali i širega kulturnog konteksta. Već tada akademski senat Sveučilišta u Zagrebu (1888.) traži od Zbora mišljenje o ustrojstvu Medicinskoga fakulteta u Zagrebu, a Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti šalje molbu za Zborovo sudjelovanje u izradi terminološkoga rječnika. Zabilježena su i nezadovoljstva vezana uz liječničke prihode te zalaganja za njihovo poboljšanje. Članstvo Zbora liječnika osjetno je povećano te je koncem 1888. dosegnut broj od 202 redovita člana.¹¹

Do kraja 19. stoljeća zapisnici godišnjih skupština bilježe rasprave vezane uz donošenje novoga zdravstvenog zakona i osnutak zemaljske bolnice s potencijalnim klinikama budućega medicinskog fakulteta. Kraj 19. stoljeća obilježen je raspravom o o proslavi 25. godišnjice Zbora. Na glavnoj godišnjoj skupštini

održanoj 24. siječnja 1899. prihvaćen je tako prijedlog o održavanju svečane sjednice, prvog kongresa s međunarodnim sudjelovanjem u Zborovoj organizaciji i izdavanju spomen-publikacije.¹²

Stranice *Liječničkog vjesnika* detaljno su zabilježile sve događaje vezane uz svečanost obilježavanja 25. obljetnice Zbora. Miroslav Čačković potpisat će publikaciju o Zborovom djelovanju i tom prigodom, kao i četvrt stoljeća kasnije, u povodu njegove 50. obljetnice.^{13,14}

Početak 20. stoljeća u Zborove je aktivnosti upisao niz ambicioznih projekata, od suradnje na uređenju javnog zdravstva i pripremi zdravstvenog zakona 1906., poticaja za osnutak liječničke komore i donošenja etičkog kodeksa do jačanja intelektualnih i strukovnih mreža te povezivanja s liječničkim društvima iz šire regije, pri čemu *Liječnički vjesnik* postaje platforma objave i tih društava. Nakon smrti Ladislava Rakovca 1906. osniva se *Rakovčeva zaklada*, za pomoć onim članovima koji na to nemaju pravo iz pripomoćne blagajne.¹⁵

Tijekom Prvoga svjetskog rata brojni članovi zbora nalaze se na ratištu, uključujući i Vladimira Jelovšeka, novooizabranog urednika *Liječničkog vjesnika*.¹⁶ Od kolovoza 1914. do kolovoza 1916. rad Zbora kao i mnogih drugih društava bio je obustavljen. *Liječnički vjesnik* je tada također reduciran u svom obimu, a njegov će tek pokrenuti *Glasnik za staleška i zdravstvena pitanja* biti ugašen već početkom 1915., iste godine kada je Jelovšek mobiliziran. Miroslav Čačković je uredio preostale brojeve. Čačković nastavlja s uređivanjem i slijedeće dvije ratne godine, uključujući devet brojeva 1918. godine.³ Kulminaciju ovoga Zborovog razdoblja čini osnutak i početak rada Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1917./1918. godine.¹⁷

Krajem listopada 1918. Hrvatski sabor proglašava odcjepljenje hrvatskih zemalja i njihovo ujedinjenje sa slovenskim pokrajinama, Bosnom i Vojvodinom u Državu SHS. Sa svjetske političke pozornice nestaje višenacionalna monarhija – država srednjoeuropskih naroda. Na njezinim ruševinama nastaju nove države među kojima je i Hrvatska, pozicionirana unutar Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Na Godišnjoj skupštini održanoj 30. siječnja 1919. za novog predsjednika Zbora izabran je Josip Lochert, a za potpredsjednika Andrija Štampar. Na redovitoj glavnoj godišnjoj skupštini održanoj 21. siječnja 1920. *Zbor liječnika kraljevina Hrvatske i Slavonije* mijenja ime u *Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja u Zagrebu* te se prihvaćaju i njegova nova Pravila. Od tada članom društva može postati svaki doktor medicine, a redovito se članstvo odnosi sve državljanke Kraljevine SHS.^{18–20}

Razdoblje međuraća obilježeno je razvojem socijalno-ekonomskih odnosa, donošenjem zakona o osiguranju radnika, osnutkom socijalnomedicinskih ustanova te postupnom polarizacijom privatnog i javnog sektora i na području medicine. Tijek rasprava o položaju liječnika u društvu iznjedrio je 1923., zalaganjem Zbora, osnutak *Liječničke komore*. Zbor privlači sve veći broj zainteresiranih liječnika pa u 1924. broji 647, a 1926. već 719 članova. Prvotni entuzijizam za sveslavstvo postupno se stišava, osobito nakon što se osvješćuje dominacija Beograda, što je u području medicine i zdravstva vidljivo i u pokušaju centralizacije bolnica. Zbor tada zbija redove i bori se za samoupravu hrvatskih bolnica, u čemu i uspijeva. Miroslav pl. Čačković Vrhovinski bio je na dužnosti predsjednika Zbora do 30. prosinca 1924., kada se povukao, nakon što je s velikim uspjehom na svečanoj sjednici održanoj 21. listopada 1924. u saborskoj dvorani u Zagrebu proslavljena 50. godišnjica Zbora liječnika.¹⁴

U siječnju 1927. za predsjednika Zbora liječnika izabran je Karlo Radoničić, osnivač Medicinske (interne) klinike u Zagrebu. Zbor je te godine pokrenuo izdavanje *Medicinske biblioteke* koja će u tematskim cjelinama pratiti aktualnu medicinsku tematiku, a izlazi kao prilog *Liječničkom vjesniku*.^{3,21}

Unatoč desetljećima svog postojanja Zbor još uvijek nema vlastite prostorije. Sastanci se održavaju ljubaznošću različitih ustanova, od Kraljevskoga zemaljskog vijeća, dvorane JAZU-a, sveučilišta, bolnica i drugih ustanova te se sve učestalije raspravlja o izgradnji *Liječničkog doma*. Aktivnosti se u tom smislu nastavljaju osnutkom *Zadruga za podizanje Liječničkog doma* 15. travnja 1929. godine. Članovi Zbora sudjeluju u radu *Trećega sveslavenskog liječničkog kongresa* u Splitu, a intenzivira se i rad u Zborovim sekcijama. Tijekom 1934. voditelji *Sveučilišne klinike* dopuštaju održavanje skupština u njihovim prostorijama, a zagrebačka glasila besplatno donose vijesti sa Zborovih sjednica.^{22–24}

Sljedeće razdoblje u razvoju Zbora obilježeno je još jednom reorganizacijom Zbora. Obnovljeni su plenarni sastanci i intenzivira se rad sekcija kojih je sve više. Stavljajući naglasak na usavršavanje praktičara, provedena je anketa o bolničkom pitanju u Savskoj banovini, te je napravljen memorandum u kojemu je prikazano stanje i izneseni prijedlozi za usavršavanje bolnica. Pokrenuta je akcija za izdavanje udžbenika na hrvatskome jeziku te je otisnut prvi hrvatski medicinski udžbenik. Riječ je o djelu Stjepana Vidakovića *Porodničke operacije*, kojim se na inicijativu Zbora počinje korpus domaće medicinske literature.

Prva Glavna skupština Zbora u *Liječničkom domu* u Šubićevoj 9 održana je 30. siječnja 1937. godine. Ovo razdoblje obilježeno je obnovom rada Zbora, u smislu intenziviranja plenuma, rada u sekcijama, ali i skrbi o Zborovoj baštini. U zapisniku Godišnje skupštine Zbora održane 29. siječnja 1938., predsjednik Vladimir Čepulić informira da se radi na prikupljanju onih brojeva *Liječničkog vjesnika* koji nedostaju, prikupljaju se biografije članova Zbora, otisnuta je publikacija *Povijest Zbora liječnika te Bibliografija medicinske literature i graničnih područja u publikacijama Zbora liječnika od 1876 do 1936*. Održava se niz predavanja za usavršavanje liječnika, objavljuje se kalendar skupština i sekcija, potiče se povezivanje pojedinih specijalističkih grana na plenumima kako bi se očuvala cjelina pogleda na zaštitu ljudskog zdravlja. Od 1937. nadalje radi suradnje s inozemnim društvima i u skladu s reorganizacijom Zbora sekcije Zbora preimenovane su u društva.¹⁵

Radi što bolje organizacije tečajeva za usavršavanje liječnika koje je Zbor priredivao 1942. osnovana je *Hrvatska akademija za usavršavanje liječnika* po uzoru na slične ustanove u inozemstvu. Zahvaljujući Vladimiru Čepuliću, a u spomen 70. obljetnice, Zbor je osnovao *Muzej za povijest zdravstva* te je tom prigodom predsjednik Zbora Vladimir Čepulić istaknuo: *Danas u spomen svoje 70. obljetnice Zbor osniva svoj Muzej za povijest zdravstva. Ako je povijest Zbora liječnika ogledalo razvoja naše medicine, našeg javnog zdravstva, i liječničkih staleških prilika od godine 1874. tj. od osnutka Zbora do danas ovaj će Muzej biti prikaz zdravstva i rada i nastojanja i prijašnjih davnih liječničkih generacija u Hrvatskoj, tako da će pod ovim krovom počivati pohranjena sva tradicija liječničkog rada i prikaz zdravstva na našem hrvatskom teritoriju od davnih vremena i ime ovoga doma Hrvatki liječnički dom obuhvatit će sve sačuvane uspomene i tradiciju svih liječničkih generacija na našem teritoriju.*^{15,25}

Novo razdoblje Zbora nakon 1945. obilježeno je promjenom društveno-političkog sustava te u skladu s time rezolucijom i prihvatanjem prijedloga o promjeni imena društva u *Zbor liječnika Hrvatske*. Tijekom 1947. u predsjedničkom mandatu Augusta Forenbachera dolazi do raspuštanja Komore.

Prvi poslijeratni kongres liječnika Hrvatske održan je 1954., donesena su nova pravila Zbora te je proslavljena njegova osamdeseta obljetnica.¹⁸ Tom prigodom izdana je Spomen-knjiga Zbora koju su uredili Mirko Dražen Grmek i Stanko Dujmušić.

Budući da je Komora ukinuta, Zbor se intenzivnije okupira staleškom problematikom te usmjerava interes prema socijalnomedicinskim pitanjima.^{18–20,26}

S obzirom na tadašnje potrebe zdravstvene službe, tijekom 1960-ih i 1970-ih u Zboru se promiču stručna usavršavanja liječnika proširivanjem poslijediplomske edukacije, posebice usmjerene na liječnike opće prakse. Kako bi se potaknuo znanstveni rad, 1961. je osnovana Komisija za naučnoistraživački rad. Iste godine održan je Drugi kongres liječnika Hrvatske. Od 1962. *Liječnički vjesnik* ponovno izlazi kao mjesečnik, a na zamolbu Američke nacionalne biblioteke časopis počinje izlaziti i na engleskom jeziku.³ Godine 1967. Osnovan je Klub Zbora, a u tom je razdoblju osmišljena i himna hrvatskih liječnika *Carmen medicorum* čije autorstvo potpisuje Rudolf Matz. Za članove koji su se istaknuli u radu Zbora uvode se tijekom 1971. diplome i spomen-plakete *Ladislav Rakovac* i *Pavao Čulumović*. U skladu s društveno-političkim uređenjem iste godine donesen je i novi statut prema kojem je Zbor liječnika Hrvatske definiran kao: *društvena stručna organizacija što okuplja liječnike s osnovnim ciljem da u duhu zasada socijalističkog samoupravnog društva unapređuje medicinsku djelatnost u stručnom, naučnom i organizacionom polju i da se brine o položaju liječnika u društvu*.^{18–20,26} Već sljedeće, 1972. godine započinju pripreme za proslavu 100. obljetnice Zbora. Obnovljene su i preuređene prostorije u Liječničkom domu u Zagrebu. U prikupljanje podataka za publikaciju *Zbor liječnika Hrvatske 1874–1974* uključene su sve sekcije i sve podružnice. Sama proslava 100. obljetnice počela je 24. veljače 1974. svečanošću u Hrvatskom narodnom kazalištu, a 25. veljače održan je i VI. kongres liječnika Hrvatske. Zbor u to vrijeme ima 5.500 članova, 25 područnih jedinica i 53 sekcije, a na njegovo je čelo nakon Stojana Kneževića 15. studenog 1974. izabran otorinolaringolog Franjo Kosoković.^{24–26}

Tijekom 1980-ih dodatno se osnažuje povezanost Zbora s podružnicama, a tadašnji predsjednik Zbora Andrija Pavić predlaže da se u Statut Zbora unesu promjene vezane uz regulaciju odnosa između Zbora i Medicinske akademije Hrvatske te trajanje mandata predsjednika i tajnika Predsjedništva Zbora. Osnovana je Komisija za financijske poslove Zbora.^{24–26}

Na godišnjoj skupštini održanoj 24. veljače 1990. donesen je novi Statut Zbora prema kojemu je Zbor organizacija liječnika Hrvatske sa statusom društveno-pravne osobe, a njegove djelatnosti se obavljaju u podružnicama i stručnim društvima. Već sljedeće godine na godišnjoj skupštini, održanoj 26. veljače, Zboru je vraćen naziv *Hrvatski liječnički zbor*, a ponovno su pokrenute i *Liječničke novine*, za čijega je glavnog urednika imenovan Željko Poljak. Jednako tako promijenjen je i izgled dotadašnjeg službenog amblema Zbora, na kojemu je prikazana stara Zakladna bolnica s dijelom Jelačićeva trga.^{23,24}

U vrijeme Domovinskog rata Zbor organizira izložbu i objavljuje brošuru *Pucanj u bolnice – Attack on hospitals*, a nakon pada Vukovara u Hrvatskome liječničkom domu organiziran je doček hrvatskim braniteljima medicinske struke te im je dodijeljeno priznanje za hrabrost. Godine 1992. godine Hrvatski liječnički zbor primljen je u članstvo Svjetskoga liječničkog društva. U veljači 1993. postao je punopravnim članom Europskog foruma liječničkih udruga (*European Forum of Medical Associations – EFMA*), dok je u listopadu 1996. primljen za pridruženog člana *Europske udruge medicinskih specijalista (Union Européenne des médecins spécialistes – UEMS)*, savjetodavnog tijela Europske komisije. Također su uspostavljene prijateljske veze sa *Svjetskim zborom hrvatskih liječnika (World Association of Croatian Physicians – WACP)*. Tijekom 1995. Zbor uvodi nagradu za temeljne i primijenjene medicinske znanosti mladim istraživačima. Zbor sudjeluje u osnivanju Hrvatske stomatološke komore 1995. te iste godine uz Medicinski fakultet u Zagrebu sudjeluje u osnivanju Hrvatske liječničke komore.^{23,24} Na godišnjoj skupštini, održanoj 22. veljače 1996., prihvaćen je dopunjeni Kodeks medicinske etike i deontologije te je u Statut dodan amandman kojim studenti medicine i stomatologije mogu postati privremeni članovi Zbora u Sekciji studenata me-

dicine. Za vrijeme predsjedničkog mandata Ante Dražančića sastavljeni su i prihvaćeni: Poslovnik Suda časti Hrvatskoga liječničkog zbora; Kodeks medicinske etike i deontologije; Pravilnik o dodjeli odličja Hrvatskoga liječničkog zbora (1993., noveliran 1996.); Poslovnik o radu Skupštine Hrvatskoga liječničkog zbora i Pravilnik o radnim odnosima. Također su započele pripreme za uređenje Hrvatskoga liječničkog doma, uređena je knjižnica, te se oblikuje današnji izgled svečane zastave Hrvatskoga liječničkog zbora.^{23,24}

U vrijeme mandata Dubravka Orlića nastavlja se s obnovom Zbora, otvara se *Klub Hrvatskoga liječničkog doma* te se stvara tehnički centar s najnovijom elektroničkom opremom. Budući da je 1997. Sabor Republike Hrvatske donio novi Zakon o udrugama, 15. srpnja iste godine Zbor postaje udruga koja mora uskladiti svoj Statut s novim Zakonom, upisati se u registar udruga i posebno zatražiti da se zove Hrvatski liječnički zbor. Kolegij liječničkih udruga djeluje od 1. studenoga 1997., a čine ga predsjednici, dopredsjednici i tajnici Hrvatskoga liječničkog zbora, Hrvatske liječničke komore, Hrvatskoga liječničkog sindikata i Hrvatske komore dentalne medicine. Kolegij ostvaruje izravan dijalog svih odgovornih sudionika zdravstvenog sustava radi poboljšanja uvjeta rada i zaštite liječnika s ciljem unaprjeđenja zdravstvene zaštite stanovništva.^{23,24}

Proslava 125. obljetnice rada Hrvatskoga liječničkog zbora održana je 26. veljače 1999. prvo u obnovljenoj zgradi Zbora, a potom u Hrvatskom narodnom kazalištu. U predvorju zgrade Zbora otkrivena je spomen-ploča šestorici liječnika koji su u ratu dali život za domovinu. U studenome 2000. godine uspostavljena je prva telekonferencijska veza iz velike predavaonice Hrvatskoga liječničkog zbora i Opće bolnice Zabok, a 2001. godine održana je prva teleprezentacija knjige Stjepana Sirovice iz Podružnice Hrvatskoga liječničkog zbora Šibenik. Od 2000. svi podatci o Hrvatskome liječničkom zboru postaju dostupni na internetu.^{23,24}

Novi statut HLZ-a prihvaćen je 11. studenoga 2002., a 29. ožujka 2002. održan je prvi opći Sabor hrvatskih liječnika uz aktivno sudjelovanje predstavnika svih strukovnih i znanstvenih zdravstvenih udruga i institucija. Donesena je *Deklaracija o zaštiti dostojanstva hrvatskih liječnika*.

Mandatno razdoblje Hrvoja Šobata obilježeno je završetkom prijelaza Hrvatskoga liječničkog zbora u moderno ustrojenu liječničku organizaciju. Izrađen je prijedlog novog pravilnika i programa specijalizacija usklađenog sa zahtjevima Europske zajednice. Hrvatski liječnički zbor okrenuo se novim načelima – ubrzanju transparentnih informacija, prepoznavanju i afirmiranju svih aktivnosti te individualiziranju odgovornosti i svih zasluga. Hrvatski liječnički zbor upozorava na činjenicu da nastojanje da se održi razina solidarnosti iznad stvarnih mogućnosti društva vodi u eroziju sustava zbog rasta nezadovoljstva liječnika i opadanja interesa za poziv u mladih, što nije rezultiralo zadovoljavajućim rezultatima.²⁴

Tijekom cijeloga mandatnog razdoblja Željka Metelka održavani su sastanci s političkim dužnosnicima radi rasprava i usklađivanja stručnog rada društava Hrvatskoga liječničkog zbora i političkih odluka. Do kraja 2011. godine prevladavao je oskudan odjek političkih dužnosnika. Raspravlja se o potrebi izjednačavanja prava, ali i odgovornosti zdrave populacije i bolesnika za održavanje osobnog zdravlja, o važnosti održavanja pozitivnog trenda povećanja postotka za preventivne programe i inzistiranju na utvrđivanju pojedinih bolesti kao nacionalnog, a ne samo zdravstvenog problema. Navedeno podrazumijeva potrebu znatnijeg uključivanja nezdravstvenih institucija državne administracije u preventivu i liječenje takvih bolesti te izgrađivanje prijateljskog okruženja za zdrav život populacije. Pokušaj sjedinjavanja rada liječnika obiteljske medicine i općenito liječnika primarne zdravstvene zaštite nije uspio. Tijekom cijelog mandata posvećena je posebna pozornost sastancima Stručnog savjeta, često proširenim predstavnicima podružnica. Održano je ukupno 16 sastanaka. Posebno treba istaknuti dva sastan-

ka: *Reforma zdravstvenih ustanova u Zagrebu* i *Budućnost liječništva u RH* s predstavnicima parlamentarnih stranaka RH. Također je pokrenuta inicijativa za redovito pozdravljanje tek diplomiranih liječnika prigodom promocije s pozivom na ućlanjenje u Hrvatski liječnički zbor. Hrvatski liječnički dom postaje okupljalištem članova i u slobodno vrijeme uz domjenke i filmske projekcije. Oblikovan je i fond Hrvatskoga liječničkog zbora iz kojeg bi se mogla rabiti sredstva za pomoć stručnih programima društava i unaprjeđenje rada podružnica. Započeti su procesi pripreme za promjenu Statuta Hrvatskoga liječničkog zbora te je oblikovana svećana značka Hrvatskoga liječničkog zbora. U vrijeme mandata dr. Metelka započeta je i inicijativa za proglašenje posebno uspješnih društava ili povjerenstava Hrvatskoga liječničkog zbora tijekom održavanja godišnje skupštine Zbora za proteklu godinu.²⁴

U mandatu aktualnog predsjednika Željka Krznarića posebna se briga vodi u usklađivanju aktivnosti Hrvatskoga liječničkog zbora s postojećim zakonodavnim i financijskim normama u Republici Hrvatskoj. Potaknuta je harmonizacija aktivnosti povjerenstava Hrvatskoga liječničkog zbora te ažuriranje postupaka koji su u tijeku. Također, Zbor obnavlja intenzivnu komunikaciju s Hrvatskom liječničkom komorom, Hrvatskom komorom dentalne medicine i Hrvatskim liječničkim sindikatom te pruža potporu radu Akademije medicinskih znanosti Hrvatske. Uspostavlja se aktivna suradnja s Gradskim uredom za zdravstvo Grada Zagreba te se održava kontinuirana aktivnost s relevantnim čimbenicima u sustavu zdravstva, Ministarstvom zdravstva i Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje. Nastavljaju se naponi na dopuni i usklađivanju Statuta Hrvatskoga liječničkog zbora. Hrvatski liječnički zbor podupire kontinuitet izlaženja *Liječničkog vjesnika* te arhiviranje i digitalizaciju svih godišta tog časopisa. U dogovoru s glavnim urednikom *Liječničkog vjesnika* izdvajaju se *Liječničke novine*. Godine 2013. uz *Liječnički vjesnik* izdan je suplement *Orijentacijske medicinske tablice za procjenu smanjenja životne aktivnosti Hrvatskog društva za medicinska vještaćenja Hrvatskoga liječničkog zbora*. Hrvatski liječnički zbor ukljućen je u Nacionalno povjerenstvo za specijalističko usavršavanje doktora medicine. Na inicijativu prof. Željka Krznarića i nekolicine mladih liječnika održana je Obnoviteljska skupština Hrvatskog društva mladih liječnika. Također, Zbor započinje projekt prevencije debljine u djece (EPODE franc. *Ensemble, Prévenons L'Obésité des Enfants*) koji je financiran međunarodnim sredstvima.²⁴ Tijekom aktivnosti Hrvatskoga liječničkog sindikata i štrajka liječnika Hrvatski liječnički zbor pokušava biti posrednik te održava intenzivne sastanke s Hrvatskim liječničkim sindikatom, Hrvatskom liječničkom komorom i ministrom zdravstva Republike Hrvatske. Kolektivni ugovor i nova organizacija rada važna su pitanja o kojima Hrvatski liječnički zbor raspravlja sa svim sudionicima sustava zdravstva te medicinskim fakultetima kao nosiocima osnovne, ali i poslijediplomske edukacije. Stajališta Izvršnog odbora Zbora o relevantnim događajima u sustavu zdravstva objavljuju se na mrežnim stranicama Hrvatskoga liječničkog zbora, što omogućava pravodobno informiranje članstva. Osobito su zapaženi stručni sastanci Stručnog savjeta HLZ-a: *Radni odnosi liječnika*, *Utjecaj nove organizacije rada na stručni rad i edukaciju studenata i liječnika* te tribina *Odlazak (mladih) liječnika iz Republike Hrvatske* organizirana uz pomoć Hrvatskog društva mladih liječnika HLZ-a. U listopadu 2013. godine Republika Hrvatska i Hrvatski liječnički zbor postaju punopravni članovi UEMS-a (franc. *Union Européenne des Médecins Spécialistes*).²⁴

U temeljne aktivnosti Hrvatskoga liječničkog zbora i njegovih stručnih društava ubraja se i kreiranje preporuka za dijagnostiku i lijećenje te praćenje pojedinih bolesti. Od 2004. godine HLZ je izdao više od stotinu stručnih smjernica te je u suradnji s *National Institute of Health and Care Excellence* (NICE) sudjelovao u edukaciji za izradu smjernica i algoritama za dijagnostiku i lijećenje najčešćih

bolesti u Hrvatskoj.^{27,28} U povodu 140. obljetnice Zbora na poticaj njegovoga predsjednika objavljena je tako i knjiga *Zbornik smjernica stručnih društava Hrvatskoga liječničkog zbora* objavljenih u *Liječničkom vjesniku* u razdoblju od 2004. do 2014. godine. Uređivački dvojac ove knjige, Željko Krznarić i Branimir Anić, u uvodniku ističu kako su ovom publikacijom željeli pružiti snagu argumenata i potvrdu aktivnog trajanja i djelovanja Zbora.²⁹

U povodu obilježavanja 145. obljetnice *Liječničkog vjesnika* Zbor 2022. izdaje knjigu *Liječnički vjesnik – medicinska komunikacija i memorija struke* autorice Stelle Fatović-Ferenčić.

Na godišnjoj razini provodi se više od 2.500 edukativnih aktivnosti od kojih se više od 500 godišnje odnosi na organizaciju i održavanje znanstveno-stručnih događanja (inozemnih i domaćih kongresa, stručnih skupova i sastanaka te tečajeva i radionica), a koja organiziraju podružnice, stručna društva i sekcije Hrvatskoga liječničkog zbora.

HLZ danas djeluje sukladno nacionalnim strategijama i planovima Republike Hrvatske te je ujedno usmjeren na jačanje kapaciteta ljudskih potencijala i vještina, ali i na aktualne zdravstvene probleme. Rezultat toga je projekt EXPPAND – *Uvođenje novog programa Eksperimentalne farmakologije i patologije i organizacija ljetne škole Klinička prehrana i dijetoterapija*. Cilj projekta bio je osiguravanje novih vještina te lakše i kvalitetnije zapošljavanje studenata u budućnosti. U svrhu internacionalizacije studija i mobilnosti studenata u sklopu visokog obrazovanja, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu u suradnji s Hrvatskim liječničkim zborom te Stomatološkim fakultetom, Prehrambeno-biotehnološkim fakultetom, Farmaceutsko-biokemijskim fakultetom i Veterinarskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu pokrenuo je i proveo projekt u cijelosti financiran sredstvima Europskog socijalnog fonda. EXPPAND je osigurao razvoj, akreditaciju i provedbu novog programa i ljetne škole na engleskom jeziku – izbornog predmeta *Eksperimentalna farmakologija i patologija* te ljetne škole *Klinička prehrana i dijetoterapija*. Ljetna škola razvijena je i provedena od strane HLZ-a u tri navrata – 2019., 2020. i 2021. godine.^{30,31}

Hrvatski liječnički zbor dobitnik je Hrvatske državne nagrade za iznimne zasluge i postignuća u promicanju znanstvenog i stručnog rada, medicinske etike te općih moralnih i humanih načela. Nagradu je u ime Hrvatskoga liječničkog zbora primio njegov aktualni predsjednik Željko Krznarić 28. lipnja 2019. godine.

Tijekom 150 godina svoje opstojnosti Hrvatski liječnički zbor aktivno se uključuje u sve aktivnosti koje se odnose na promicanje i zaštitu zdravlja stanovništva. Udruga se razvija u skladu s društveno-političkim kontekstom unutar kojega radi te stvara učinkovito ozračje za komunikaciju sa svim relevantnim čimbenicima društva kada je riječ o zdravstvenoj problematici. Tijekom 150 godina svoga postojanja Hrvatski liječnički zbor prepoznat je kao bitan nacionalni strukovni i identitetski element medicinskog staleža.

LITERATURA

1. Glesinger L. *Medicina u Hrvatskoj od god. 1874. do danas*. U: Grmek MD, Dujmušić S, ur. *Iz hrvatske medicinske prošlosti*. Zagreb: Zbor liječnika Hrvatske; 1954.
2. *Izvišće o glavnoj godišnjoj skupštini zbora liječnika kraljevina Hrvatske i Slavonije držane 31. srpnja 1875*. U: Rakovac L, ur. *Godišnjak Sбора liečnikâ kraljevina Hrvatske i Slavonije, za prvu godinu njegova obstanka od 1. listopada 1874. do 31. srpnja 1875*. Zagreb: Sbor liečnikâ kraljevina Hrvatske i Slavonije; 1876.
3. Fatović-Ferenčić S. *Liječnički vjesnik – medicinska komunikacija i memorija struke*. Zagreb: Hrvatski liječnički zbor; 2022.
4. Dugački V. Dr Ante Schwarz – prvi urednik *Liječničkog vjesnika*. *Liječ Vjesn*. 1977;99:81.
5. *Razpravne viesti*. Godišnja skupština Sбора liečnika kraljev. Hrvatske i Slavonije održana dne 6. kolovoza 1877. *Liječ Vjesn*. 1877;1(9):144–48.

6. *Rakovac L.* Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije od g. 1874. do g. 1899. : Spomen knjiga. Zagreb: Sbor liečnika; 1899.
7. *Belicza B, Tucak A.* Društvo slavonskih liečnika – kronologija osnutka, uloga i djelovanje 1874.–1883. Osijek: Zavod za znanstvenoistraživački rad HAZU; 2009.
8. *Fatović-Ferenčić S, Tucak A.* U povodu 135. obljetnice osnutka Društva slavonskih liečnika. *Med Vjesn.* 2009;41(3–4):13–18.
9. *Razpravne viesti – Godišnja skupština Sbor liečnika Hrvatske i Slavonie.* Liječ. Vjesn. 1879; 3:125.
10. *Razpravne viesti.* Glavna skupština Sbor liečnika Hrvatske i Slavonie. Liječ Vjesn. 1885; 7(1):13.
11. *Razpravne viesti.* Glavna skupština Sbor liečnika Hrvatske i Slavonie. Liječ Vjesn. 1889; 11(2):24.
12. *Razpravne viesti.* Glavna skupština Sbor liečnika Hrvatske i Slavonie. Liječ Vjesn. 1899; 21(2):55.
13. *Čačković M.* Dvadeset pet godišta (pretisak). Liječ Vjesn. 1977;99:5–23.
14. *Čačković M.* Pedeset godišta Liječničkog vjesnika (pretisak). Liječ Vjesn. 1977;99:24–57.
15. *Čepulić V.* Kratka povijest Zbor liečnika Hrvatske Slavonije i Međimurja. Zagreb: ZLH Tipografija d.d.; 1937.
16. *Fatović-Ferenčić S.* Tragom fragmenta dnevnickog zapisa iz Prvog svjetskog rata. Liječ Vjesn. 2015;137:116–123.
17. *Krznarić Ž, Šain S, Kajić Z.* Uloga Hrvatskoga liječničkog zbora u osnivanju Medicinskog fakulteta u Zagrebu. U: Pećina M, Klarica M, ur. Monografija Medicinskog fakulteta u povodu stote obljetnice. Zagreb: Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu; 2017, str. 205–10.
18. *Forenbaher A.* Povijest Zbor liečnika. U: Grmek MD, Dujmušić S, ur. Iz hrvatske medicinske prošlosti – Spomen knjiga Zbor liečnika Hrvatske. Zagreb: ZLH; 1954.
19. *Kallay J, Belicza B.* Zbor liečnika Hrvatske od 1874–1974. U: Keros P, ur. Zbornik liečnika Hrvatske 1874–1974. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske; 1974.
20. *Belicza B.* U povodu stote obljetnice Zbor liečnika Hrvatske. Saopćenja. 1974;17:55–74.
21. *Dugački V.* Medicinska biblioteka Liječničkog vjesnika. Najveći pothvat hrvatskog medicinskog izdavaštva između dvaju svjetskih ratova. Liječ Vjesn. 2005;127(1–2):51–7.
22. *Redovita glavna godišnja skupština Hrvatskog liječničkog zbora.* Liječ Vjesn. 1944;66(2):42–43.
23. *Belicza B, Orlić D.* Hrvatski liječnički zbor: predsjednici od 1874. do 2004. Zagreb: HLZ; 2004.
24. *Dugački V, Krznarić Ž.* Hrvatski liječnički zbor od 1874. do 2014. Zagreb: HLZ; 2014.
25. *Čepulić V.* Otvorenje muzeja za povijest zdravstva u Hrvatskoj u spomen 70- godišnjice osnutka Zbor liečnika. Liječ Vjesn. 1944;66(2):43–47.
26. *Peršić N, Kosoković F, Pavić A, Bakran I.* Zbor liečnika Hrvatske od njegove obnove do danas. Liječ Vjesn. 1986;108:12–20.
27. Hlz.hr [Internet]. Zagreb: Hrvatski liječnički zbor; 2023. Dostupno na: <https://www.hlz.hr>. [Pristupljeno 1. rujna 2023.]
28. *Krznarić Ž.* Uvodnik. Liječ Vjesn. 2019;141:11–12.
29. *Krznarić Ž, Anić B.* Zbornik smjernica stručnih društava Hrvatskoga liječničkog zbora. Liječnički vjesnik 2004. – 2014. Zagreb: HLZ; 2015.
30. Uvođenje novog programa Eksperimentalne farmakologije i patologije i organizacija ljetne škole Klinička prehrana i dijetoterapija [Internet]. Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet. Dostupno na: <https://mef.unizg.hr/znanost/istrazivanje/web-stranice-projekata/expand/>. [Pristupljeno 14. rujna 2023.]
31. *School of Medicine University of Zagreb.* EXPPAND – ljetna škola „Klinička prehrana i dijetoterapija“ 2019, 1–2 s. [Dostupno u Hrvatskom liječničkom zboru, Šubićeva 9, Zagreb]

Povodom 150. obljetnice Hrvatskoga liječničkog zbora – studijska izložba *Naličje grada prije 100 godina: fotografije iz zbirki liječnika Vladimira Čepulića i Luje Thallera*

On the occasion of the 150th anniversary of the Croatian Medical Association
– study exhibition *The reverse side of the city 100 years ago:
photos from the collections of doctors Vladimir Čepulić and Lujo Thaller*

Silvija Brkić Midžić^{1✉}, Stella Fatović-Ferenčić²

¹ Hrvatski muzej medicine i farmacije Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb

² Odsjek za povijest medicinskih znanosti Zavoda za povijest i filozofiju znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb

Ključne riječi

SOCIJALNA PATOLOGIJA;
SOCIJALNA FOTOGRAFIJA;
HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR;
ZAGREB

Key words

SOCIAL PATHOLOGY;
SOCIAL PHOTOGRAPHY;
CROATIAN MEDICAL ASSOCIATION;
ZAGREB

SAŽETAK. Izložba *Naličje grada prije 100 godina: fotografije iz zbirki liječnika Vladimira Čepulića i Luje Thallera*, koju prikazujemo u ovom radu, održana je povodom 150. obljetnice Hrvatskoga liječničkog zbora. Njome se prikazuje specifičan aspekt zagrebačke stambene bijede optikom socijalne patologije s naglaskom na tuberkulozu u prvim desetljećima 20. stoljeća. Polazište izložbe su zbirke fotografija iz ostavštine liječnika Vladimira Čepulića (1891. – 1964.), jednog od predsjednika Hrvatskoga liječničkog zbora (1935. – 1945.) i Luje Thallera (1891. – 1949.), začetnika hrvatske medicinske historiografije i kustosa Muzeja za povijest zdravstva osnovanog u okrilju Zbora 1944. godine. Navedene zbirke koje sadrže ukupno 132 fotografije danas se nalaze u Hrvatskome muzeju medicine i farmacije Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Istaknuta je njihova rana pojavnost kao do sada nezapaženog segmenta socijalne fotografije u Hrvatskoj te muzeološka vrijednost kao akvizicije prvog Muzeja za povijest zdravstva koji je osnovan 1944. u Zagrebu pri Hrvatskome liječničkom zboru.

SUMMARY. The exhibition *The reverse of the city 100 years ago: photos from the collections of doctors Vladimir Čepulić and Lujo Thaller*, which we present in this paper, was held on the occasion of the 150th anniversary of the Croatian Medical Association (1874–2024). It presents a special view of Zagreb's housing misery through the lens of social pathology with an emphasis on tuberculosis in the first decades of the 20th century. Our starting point is the collection of photographs from the legacy of the Vladimir Čepulić (1891 – 1964), one of the presidents of the Croatian Medical Association (1935 – 1945) and Lujo Thaller (1891 – 1949), the founder of Croatian medical historiography and the curator of the Museum for the History of Healthcare established under the auspices of Croatian medical association in 1944. The aforementioned collections, which contain a total of 132 photographs, are recently kept in the Croatian Museum of Medicine and Pharmacy of the Croatian Academy of Sciences and Arts. This paper aims to highlight their early appearance as a hitherto unnoticed segment of social photography in Croatia as well as their museological value as an acquisition of the first Museum for the History of Healthcare, founded in Zagreb in 1944 at the Croatian Medical Association.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti već niz godina uspješno surađuje s Hrvatskim liječničkim zborom u izložbenim i nakladničkim programima. Nakon posljednje uspješno realizirane virtualne izložbe posvećene Sergiju Doganu uz koju je objavljen dvojezični e-katalog i tiskani katalog, Hrvatski liječnički zbor je partner na još jednoj izložbi u organizaciji dviju Akademijinih ustanova. Riječ je o studijskoj izložbi naslovljenoj *Naličje grada prije 100 godina: fotografije iz zbirki liječnika Vladimira Čepulića i Luje Thallera* u organizaciji Hrvatskog muzeja medicine i farmacije i Odsjeka za povijest medicinskih znanosti Zavoda za povijest i filozofiju znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, a koja je postavljena u sklopu obilježavanja 150. obljetnice Hrvatskoga liječničkog zbora. Izložba je održana u Etnografskom muzeju u središtu Zagreba od 21. ožujka do 2. lipnja 2024. godine. Autori koncepcije su Silvija Brkić Midžić, Stella Fatović-Ferenčić i

✉ Adresa za dopisivanje:

Silvija Brkić Midžić, prof., Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU, Gundulićeva 24, 10000 Zagreb, e-pošta: hmmf@hazu.hr

Martin Kuhar. Izložba je popraćena dvojezičnim katalogom (hrv./engl.) te predavanjima, radionicama i stručnim vodstvima.

Socijalnomedicinski pristup u borbi protiv tuberkuloze

Među bolestima koje su snažno obilježile početak 20. stoljeća važno mjesto svakako pripada tuberkulozi. Koncentracija stanovništva u gradovima i porast radničkog sloja dovodi do klasnog raslojavanja i osiromašenja dijela stanovništva, osobito radništva. Taj proces rezultirao je počecima razvoja socijalne zaštite koja je uključivala i zdravstveno osiguranje putem bolesničkih blagajni, osiguravajućih društava i slično, a tuberkuloza istovremeno postaje nezaobilaznim argumentom vezanim uz problematiku klasnog i socijalnog. Sve više je izlazila na vidjelo i činjenica da se s ovom bolešću treba suočavati ne samo kroz traganje za specifičnom terapijom i cjepivom, već joj se trebalo pristupiti znatno kompleksnije pa sve veći broj onovremenih liječnika ističe kako je problem tuberkuloze socijalne prirode.¹ Štamparova strategija javnoga zdravstva uvelike je pridonijela uvođenju socijalnomedicinskog pristupa u organizaciju zdravstvene zaštite. Pritom se od liječnika očekivalo da djeluje i preko dispanzerske službe kako bi bio u bližem i temeljitijem kontaktu s pacijentima. Osnivačem prvog našega antituberkuloznog dispanzera 1921. i time utemeljiteljem moderne protutuberkulozne službe u Hrvatskoj smatramo Vladimira Čepulića. Istovremeno se snažnije osvještuje i činjenica da su zdravlje i bolest dio društvene brige i društveno kontroliranih mehanizama. Medicinska se retorika pomiče s pojedinačne bitke protiv bolesti prema masovnoj ideološkoj *mobilizaciji*. Pojam *borbe* kao metafore dominira kroz sve vrste kampanja, čiji su ciljevi usmjereni sprječavanju bolesti s ciljem *spašavanja* društva.² U fokus interesa ulaze razmatranja koja se odnose na praćenje uvjeta rada u tvornicama i drugim radilištima, pri čemu izlazi na vidjelo potreba sustavnog praćenja pojavnosti i bolesti i bolesnika, problematika radničke socijalne i zdravstvene zaštite, zadovoljavajuće potpore osiguranja u slučaju bolesti i nesreća, mirovina i slično. Pozornost se skreće s individualnog na društveni organizam, a dispanzerski i terenski rad to i omogućuje. U duhu tog svjetonazora, Čepulić se jednako kao i liječenju oboljelih posvećuje praćenju društvenih čimbenika relevantnih u epidemiologiji tuberkuloze te promicanju i popularizaciji antituberkulozne zaštite. Premda je zahvaćala sve slojeve društva, žarištem pojave tuberkuloze i njezinog širenja smatrao se sirotinjski sloj i radništvo koje živi u barakama, vagonskim nastambama, podrumima ili tavanima, u koje se ulazilo kroz staje ili smetlišta. U takvim je prostorijama stanovalo više obitelji, nerijetko u zajedništvu s tuberkuloznim bolesnikom. Kao što je vidljivo i iz Čepulićevih aktivnosti, liječnikova uloga se u tom razdoblju temeljito mijenja. Od njega se uz rad u ordinaciji očekivalo da krene na teren u potragu za pacijentima te da im uz medicinsku pomoć pruži i poduku iz higijene. Tako se liječnik približavao pacijentima, upoznavao njihov način i okolnosti života i rada te sudjelovao u prikupljanju i praćenju podataka o čimbenicima koji utječu na njihovo zdravlje.³

Uz katastar o tuberkulozi koji je koristio u analizi uvjeta stanovanja i učestalosti tuberkuloze, Čepulić je kao dokument toga projekta dao izraditi i niz fotografija, do sada neidentificiranom fotografu. One predstavljaju impresivan vizualni trag o naličju gradskog života, djelomično i samog središta Zagreba unutar ulica kao što su Tkalčićeva, Klaićeva i Vlaška. Premda je rad na katastru o tuberkulozi započeo znatno ranije, već 1924. – 1925., rezultati projekta koji se bavio korelacijom stanovanja i pojavnosti tuberkuloze u Zagrebu objavljeni su tek 1939. godine u *Liječničkom vjesniku*.⁴ Bogato ilustriran tekst (ilustracije uključuju 36 fotografija stambene bijede) precizan je tumač podataka do kojih je Čepulić došao i zaključaka koji su iz njih proizašli.

SL. 1. VLADIMIR ČEPULIĆ
(1891. – 1964.)

Liječnički zbor – utemeljitelj prvog Muzeja za povijest zdravstva

Vladimir Čepulić je u razdoblju od 1935. do 1945. godine bio predsjednik Hrvatskoga liječničkoga zbora, pri kojemu je osnovao Hrvatsku akademiju za usavršavanje liječnika i Muzej za povijest zdravstva. Za vrijeme njegova predsjedničkog mandata Zbor 1935. godine dobiva svoju zgradu *Hrvatski liječnički dom* pa se akcije vezane uz oživotvorenje Muzeja za povijest zdravstva, koje ovaj liječnik snažno zagovara, intenziviraju. U Hrvatskom liječničkom domu privremeno je namijenio za tu svrhu dvije prostorije. Osim samoga Čepulića, u poslovima osnutka Muzeja najaktivniji je bio Stanko Sielski. Upravni odbor Zbora na svojoj sjednici 10. kolovoza 1942. izabrao ga je za kustosa Muzeja u osnivanju. Nakon što je Muzej otvoren 1944. godine njegovim upraviteljem je imenovan povjesničar medicine Lujo Thaller, koji ga je koristio i u nastavi povijesti medicine, ponovno uvedenoj 1948. godine kao obvezni kolegij na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. U sklopu ovog Muzeja bile su izložene i fotografije koje prikazuju tematiku stambene bijede u Zagrebu. Od 36 fotografija toga ciklusa koje su bile objavljene u *Liječničkom vjesniku* 1939., njih 20 je odabrano i pripremljeno za postav Muzeja – izrađena su fotopovećanja koja su kaširana na kartone unificiranih dimenzija 30,8 x 40,8 cm, a na pojedinim primjercima legenda je napisana crnim ili bijelim tušem na samoj fotografiji. Nakon otvorenja Muzeja za povijest zdravstva u Liječničkom domu 1944. godine, Vladimir Čepulić je objavio u *Liječničkom vjesniku* opsežan prikaz s ilustracijama na kojima se vidi kako su eksponati bili raspoređeni u izložbenom prostoru. Među ostalim, na jednoj od ilustracija vide se i dvije fotografije iz spomenutog ciklusa – *Stanbena bieda u Zagrebu god. 1925.* i *Stanbena bjeda u Zagrebu g. 1924. / Vagonski stanovi* koje su postavljene na zid zajedno s drugim fotografijama.⁵ No, to nije bilo prvo javno predstavljanje ovih fotografija. Naime, socijalno angažirana skupina Udruženja likovnih umjetnika „Zemlja“ postavila je koncem prosinca 1932. svoju IV. izložbu u Umjetničkom paviljonu, na kojoj je Radna grupa Zagreb (nacionalna grupa Međunarodnog kongresa moderne arhitekture/CIAM) izložila dokumentarističku cjelinu o stambenim prilikama Zagreba. Fotografije koje su tada bile vlasništvo Antituberkuloznog dispanzera i dio projekta Vladimira Čepulića u sklopu izrade katastra o tuberkulozi bile su prezentirane u sklopu izložbene cjeline *Kuća i život* i polučile su na toj izložbi velik uspjeh.⁶

Rana socijalna fotografija kao rezultat inicijative predsjednika Liječničkoga zbora

Socijalna fotografija pojavljuje se u svijetu već sredinom 19. stoljeća, a prvu socijalnu fotografiju u Hrvatskoj snimio je grof Karlo Dragutin Drašković (*Prosjak*, 1894.).⁷ Socijalna tendencija u umjetničkoj fotografiji razvija se u doba velike ekonomske krize krajem 1920-ih i početkom 1930-ih, kada fotografi bilježe teške uvjete života i rada pripadnika nižih društvenih slojeva s namjerom usmjeravanja pozornosti na situaciju radništva i drugih marginaliziranih skupina koje žive u krajnjoj neimaštini.

U hrvatskoj fotografiji socijalni motivi se javljaju ranih 1930-ih. Međutim, socijalna tendencija u hrvatskoj fotografiji zaživjela je vrlo kratko, samo nekoliko godina, budući da već oko 1938. godine postaju dominantniji seoski i narodni motivi. U kontekstu rane hrvatske socijalne fotografije ciklusi fotografija stambene bijede u Zagrebu iz zbirke Vladimira Čepulića i Luje Thallera predstavljaju značajan i do sada nedovoljno istražen segment hrvatske fotografske baštine. Uzmemo li u obzir da je to vrijeme formuliranja principa biopolitike u kojoj se interes usredotočuje prema stanovništvu i fenomenima poput rađanja, morbiditeta, mortaliteta, incidencije bolesti, načina prehrane i drugih navika koje medicina inten-

SL. 2. LUJO THALLER
(1891. – 1949.)

zavno počinje razmatrati uz sve veću uporabu tehnologije, ne čudi činjenica da upravo ove rane fotografije socijalne bijede nastaju kao rezultat liječničke inicijative. Fotografije kao vizualizacija stambene bijede stoga postaju dokumentom medicinskog promatranja i analize, mjestom gdje se medicinsko znanje potvrđuje i u kojemu bolest/tuberkuloza pronalazi svoje ishodište.⁸

Fotografije koje su bile izložene u Umjetničkom paviljonu, a kasnije u sklopu Muzeja za povijest zdravstva, pojedinačno ili kao cjelina, spajanjem fotografskog jezika i socijalne drame koju prikazuju potiču snažne emocije. Poetika pojedinih fotografija iz ciklusa *Stambena bijeda u Zagrebu* iz zbirke Vladimira Čepulića može se usporediti s istovremenom poezijom socijalne tematike hrvatskih modernističkih pjesnika Antuna Branka Šimića (ciklus *Siromasi*) i Dobriše Cesarića (*Vagonaši*). Uz interijere, niz impresivnih fotografija prikazuje i eksterijere, vrlo često u samom središtu grada, gdje upravo zapanjuje kontrast između ruševnih kućica ili baraka u prvom planu i gospodskih kuća u pozadini. Ekspresivna vizualizacija i prezentacija stambene bijede u Zagrebu proistekla iz Čepulićevog projekta katastra o tuberkulozi imala je za cilj osvijestiti problematiku socijalne bolesti u širem društvenom kontekstu.⁹ Socijalni motivi koje foto-

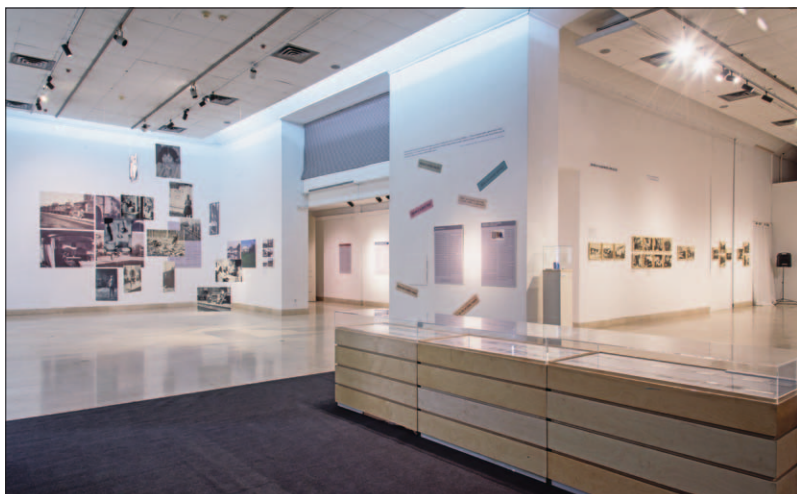
grafije iz tog ciklusa prikazuju rabe se kao argument biopolitike pozivajući se na obvezu države u prevenciji bolesti i zaštiti zdravlja stanovništva. Usmjerenost na socijalna pitanja i socijalne bolesti protezala se znatno šire od područja zdravstva, reflektirajući se i na području socijalno osviještene arhitekture, posebice kroz nove paradigme internacionalnoga funkcionalističkog modernizma, u kojima arhitekt preuzima odgovornost za socijalne, tehničke, ekonomske i psihološke aspekte građenja. Taj aspekt promiče se i u Gradskom građevnom uredu, Odjelu za regulaciju grada Zagreba i posebice u Školi narodnog zdravlja, gdje se niz stručnjaka počinje baviti problematikom socijalnog stanovanja.¹⁰ Sveukupnost ovih nastojanja rezultirala je znatnim pomacima u urbanističkim planovima i izgradnji grada, nakon kojih Čepulićeva i Thallerova zbirka fotografija ostaju tek kao dio svjedočanstva o vremenima u kojima se bolest, posebice tuberkuloza, vizualizirala kroz stambenu bijedu i siromaštvo.

Muzealizacija fotografske baštine hrvatskih liječnika

Fotografije iz Čepulićeve zbirke od svoga nastanka do danas prešle su put od fotodokumentacijskog materijala u vlasništvu Antituberkuloznog dispanzera u Zagrebu, gdje su služile kao dio istraživačkoga javnozdravstvenog programa, do

Sl. 3. PLAKAT IZLOŽBE *NALIČJE GRADA PRIJE 100 GODINA*, DIZAJN: ANTE RAŠIĆ

SL. 4. DIO POSTAVA IZLOŽBE *NALIČJE GRADA PRIJE 100 GODINA* U ETNOGRAFSKOM MUZEJU U ZAGREBU, FOTO: NINA KOYDL

SL. 5. *STAMBENA BIJEDA U ZAGREBU 1924. GODINE – VAGONSKI STANOVNI, CRNO-BIJELA FOTOGRAFIJA* IZ ZBIRKE VLADIMIRA ČEPULIĆA, HRVATSKI MUZEJ MEDICINE I FARMACIJE HAZU, INV. BR. HMMF-4625

SL. 6. *TKALČIĆEVA ULICA 1924., CRNO-BIJELA FOTOGRAFIJA* IZ ZBIRKE VLADIMIRA ČEPULIĆA, HRVATSKI MUZEJ MEDICINE I FARMACIJE HAZU, INV. BR. HMMF-4622

muzejskih izložaka prezentiranih unutar nekoliko izložbenih projekata. Taj proces dovodi i do preoblikovanja njihovih načina prezentacije, od dokumentarnih crno-bijelih fotografija snimljenih na terenu 1924. – 1925., preko izrade fotografija unificiranog formata kao eksponata za IV. izložbu Udruženja umjetnika „Zemlja“ postavljenu u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu 1932., potom obrezanih fotografskih ilustracija, formatom prilagođenih za tisak u Čepulićevom članku u *Liječničkom vjesniku* 1939., sve do fotopovećanja kaširanih na karton – izložbenih predmeta posebno odabranih i izrađenih za

Muzej za povijest zdravstva koji je otvoren u Hrvatskome liječničkom domu 1944. godine. Za novu svrhu ove su fotografije dobile i nove legende, koje se razlikuju od onih objavljenih kao ilustracije Čepulićeva članka u *Liječničkom vjesniku* 1939. godine. Prelaskom u Odsjek za povijest medicinskih znanosti HAZU zbirka je ponovno bila u funkciji fotoarhiva, ali i istraživačkoga polazišta u projektima analize socijalnomedicinske i zdravstveno-prosvjetiteljske ideologije između dva rata. Danas se ove fotografije nalaze u Zbirci fotografija Hrvatskog muzeja medicine i farmacije HAZU. U eri digitalizacije zbirka Vladimira Čepulića pronalazi svoje mjesto i u virtualnom svijetu te je predstavljena na internetskim portalima *Digitalna zbirka Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti* (DiZbi HAZU) i *eKultura*.

Zbirka fotografija stambenih prilika u Zagrebu oko 1920. iz ostavštine Luje Thaller (koja je također sačuvana u Odsjeku za povijest medicinskih znanosti, a danas se nalazi u zbirci Hrvatskog muzeja medicine i farmacije) nastala je u isto vrijeme na istu temu, a razlikuje se po kvaliteti snimaka i po formatu koji je znatno manji. Thaller se kao liječnik i gradski vijećnik zalagao za unaprjeđivanje stambenih i higijenskih uvjeta siromašnog stanovništva Zagreba te su ove fotografije trebale dokumentirati stanje na terenu, a do sada nisu bile analizirane niti javno prezentirane.

Fotografije koje su predstavljene na izložbi i u katalogu predstavljaju rane primjere socijalnog žanra u Hrvatskoj, a po slojevitosti konteksta iz čijeg su sadržaja proizašle zaokružuju vezu između proizvodnje fotografskih prikaza i isticanja određene medicinske ideologije.

LITERATURA

1. *Fatović-Ferenčić S, Hofgräff D.* Između države i javnosti: tuberkuloza u izvorima Hrvatskoga državnog arhiva i Odsjeka za povijest medicinskih znanosti HAZU. Zagreb: Hrvatski državni arhiv; 2014.
2. *Fatović-Ferenčić S.* Society as an Organism: Metaphor as Departure Point of Andrija Štampar's Health Ideology. *Croatian Medical Journal.* 2008;49:709–19.
3. *Vučak I.* The Struggle against tuberculosis during the twentieth century in Croatia. U: Zupanič Slavec Z, ur. *Tuberculosis (1860–1960) : Slovenia's Golnik Sanatorium and TB in Central Europe.* Frankfurt; Berlin: Peter Lang; 2011, str. 19–20.
4. *Čepulić V.* Socijalno-epidemiološki problemi kod suzbijanja tuberkuloze. *Liječ Vjesn.* 1939; 61(1):36–51.
5. *Čepulić V.* Otvorenje muzeja za poviest zdravstva u Hrvatskoj u spomen 70-godišnjice osnutka Zbora liečnika. *Liječ Vjesn.* 1944;66:43–7.
6. *Bjažić Klarin T.* Arhitektura Udruženja umjetnika Zemlja – od novoga stilskog izraza do nositelja društvene mijene. U: Markotić D, Prelog P, ur. *Umjetnost i život su jedno : Udruženje umjetnika Zemlja 1929. – 1935.* Zagreb: Galerija Klovićevi dvori; 2019, str. 67–93.
7. *Tonković M.* Oris povijesti fotografije u Hrvatskoj. U: Maleković V, ur. *Fotografija u Hrvatskoj 1848–1951.* Zagreb: Muzej za umjetnost i obrt; 1994, str. 76, 94–117.
8. *Fatović-Ferenčić S, Brkić Midžić S.* Tuberkuloza i naličje grada: fotografije zagrebačke stambene bijede iz zbirke Vladimira Čepulića. *Liječ Vjesn.* 2020;142(11–12):420–9.
9. *Fatović-Ferenčić S, Kuhar M.* “We Live in a Wagon Never Going Anywhere”: The Representations of Housing Conditions and Tuberculosis in Zagreb between the Two World Wars. *Photography and Culture.* 2022;15:109–28.
10. *Kisić D.* Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ 1926. – 1939. : arhitektura i sanitarna tehnika u službi napretka. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti : Hrvatski muzej arhitekture; 2014.

Josip Kallivoda-Falkensteinski: jedini predsjednik dvaju najstarijih hrvatskih liječničkih udruženja

Josip Kallivoda-Falkensteinski: the only president of the two eldest Croatian medical associations

Marija Raguz Vinković¹✉

¹ Medicinski fakultet Osijek, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Osijek, Hrvatska

Ključne riječi

JOSIP KALLIVODA-FALKENSTEINSKI; HRVATSKI
LIJEČNIČKI ZBOR; DRUŽTVO SLAVONSKIH LIEČNIKA;
LIJEČNIČKO UDRUŽENJE

Keywords

JOSIP KALLIVODA-FALKENSTEINSKI; CROATIAN MEDICAL
ASSOCIATION; SOCIETY OF SLAVONIAN PHYSICIANS;
MEDICAL ASSOCIATION

SAŽETAK. Dva najstarija hrvatska liječnička udruženja su Društvo slavonskih liečnika, osnovano u Osijeku, i Sbor liečnika Hrvatske i Slavonije, osnovan u Zagrebu. Oba su udruženja osnovana 1874. godine. Prvi predsjednik osječkoga Društva bio je Josip Kallivoda-Falkensteinski. Njegovim odlaskom u Zagreb 1883. godine rad Društva slavonskih liečnika je zamro. Već je 1885. godine postao predsjednik Sбора u Zagrebu. Njegovim dolaskom porastao je broj članova, redovito su održavane sjednice, prihvaćena su nova Pravila Sбора i Sbor je postao nezaobilažna instancija u svim pitanjima koja su se osamdesetih godina ticala medicine i liječničke struke. Kallivoda je bio iznimno poštovan i voljen od svojih kolega, što je rezultiralo velikom proslavom njegova 70. rođendana 1890. godine. Nakon toga je Kallivodino zdravlje slabjelo, ali i unatoč svojoj odsutnosti i bolesti iznova je izabran za predsjednika Sбора 1891. godine. Preminuo je 1892. godine. Postavio je čvrst temelj Sboru, ujedinio je hrvatske liječnike i stvorio čvrste temelje za udruženo djelovanje liječnika u skladu sa svojim geslom: *Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača.*

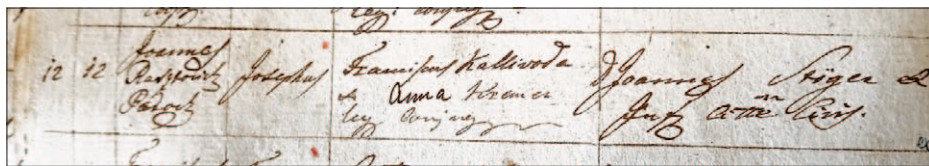
SUMMARY. The two oldest Croatian medical associations are the Society of Slavonian Physicians, founded in Osijek, and the Croatian Medical Association, founded in Zagreb. Both associations were established in 1874. The first president of the Osijek Society was Josip Kallivoda-Falkensteinski. When he moved to Zagreb in 1883, the activities of the Society of Slavonian Physicians ceased. By 1885, he became the president of the Association in Zagreb. Under his leadership, membership increased, regular meetings were held, new regulations for the Association were adopted, and the Association became an essential authority on all matters concerning medicine and the medical profession in the 1880s. Kallivoda was highly respected and beloved by his colleagues, which led to a grand celebration of his 70th birthday in 1890. Afterward, his health began to decline, but despite his absence and illness, he was re-elected as president of the Association in 1891. He passed away in 1892. He laid a strong foundation for the Association, united Croatian physicians, and established a solid basis for joint action among doctors in line with his motto: "Grain by grain, bread; stone by stone, a palace."

U Hrvatskoj su 1874. godine osnovana dva liječnička udruženja: Sbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije u Zagrebu i Društvo slavonskih liečnika u Osijeku. Osnivanje dvaju udruženja nije dočekano s potpunim odobravanjem, ali nakon kratkoga vremena uspostavljena je visoka razina suradnje među Sborom i Društvom jer su imali zajedničke ciljeve.¹ Osječko je Društvo 1875. godine imalo 64 člana, a samo ih je sedam bilo učlanjeno i u Sbor.¹ Na redovitim mjesečnim sastancima Društva slavonskih liečnika o novoprigrđenim članovima obavještavao je predsjednik – Josip Kallivoda.² Josip Kallivoda bio je prvi i jedini predsjednik Društva slavonskih liečnika, a ujedno je bio i jedini predsjednik i Sбора i Društva. Cilj je ovoga razmatranja rasvijetliti značaj Kallivodine uloge u jačanju, opstanku i nestanku navedenih udruženja.

Josip Kallivoda rodio se u Osijeku, kršten je 12. siječnja 1820. u gornjogradskoj župi (slika 1).³ Mnogo podataka o Kallivodinom životu nalazi se u tekstu njegova dugogodišnjeg prijatelja i suradnika – Antuna Lobmayera, povodom Kallivodina 70. rođendana.⁴ Te je podatke dijelom bilo moguće potvrditi arhivskim

✉ Adresa za dopisivanje:

Doc. dr. sc. Marija Raguz Vinković, Medicinski fakultet Osijek, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Osijek, Hrvatska; e-pošta: marija.raguz@mefos.hr

SLIKA 1. UPIS KRŠTENJA JOSIPA KALLIVODE 12. SIJEČNJA 1820. U MATIČNOJ KNJIZI ROĐENIH, OSIJEK, GORNJI GRAD
FIGURE 1. THE RECORD OF JOSIP KALLIVODA'S BAPTISM ON JANUARY 12TH, 1820 IN THE PARISH RECORDS FROM UPPER TOWN OSIJEK

podatcima. Lobmayer navodi da je Kallivodin otac Franjo bio posjednik ljekarne. Josip je četiri razreda gimnazije završio u Osijeku, a još dva u Budimpešti jer mu je otac onamo preselio u namjeri da podigne kemijsku tvornicu, ali poplava 1838. sve je uništila i ostali su bez ičega (Lobmayer je napisao da je poplava bila 1848., ali točno je da je bila 1838.). Kallivoda se uzdržavao držeći instrukcije jer mu otac nije mogao pomoći. Završio je filozofske i medicinske nauke na Sveučilištu u Budimpešti. Promoviran je 1843. godine.⁴ Lobmayer također piše da je Kallivodi taksu za rigorozne plaćao Grad Osijek, a promociju promociju Kraljevska ugarska kancelarija iz Pazmanove zaklade. Čim je promoviran, postao je začasni fizik grada Osijeka – 1843. (slika 2). Od 1844. do 1852. godine bio je vlastelinski liječnik u Našicama, Podgoraču, Orahovici, Feričancima, 1852. prvi fizik županije virovitičke, 1856. dobio je mjesto županijskog fizika u Požegi, ali nije prihvatio to mjesto, nego je ostao kao privatni liječnik u Osijeku do 1858. godine. Iste je godine imenovan sudbenim liječnikom c. kr. Sudbenog Stola u Osijeku. Završetkom Bachovog apsolutizma 1861. postaje iznova fizik županije virovitičke, i tu dužnost vrši do 1882. godine. Tada je umro Josip Schlosser-Klekovski, dotadašnji *pralječnik* Zemaljske vlade, a na njegovo mjesto imenovan je Kallivoda.⁴ Kallivoda se posebno iskazao za vrijeme epidemije kolere 1849., 1867. i 1873. godine. Objavio je i knjižicu *Die Cholera-Epidemie in den Königreichen Kroatien und Slavonien im Jahre 1886/7.* u Zagrebu 1887. godine. U izvorima se nalazi podatak da je 1886. godine osobno obilazio područja pogođena kolerom u okolici Rijeke. Osim što je otvorio prometne pravce jer se blokada pokazala nesupješnom u sprječavanju širenja kolere, obišao je oboljele i pružio im utjehu i ohrabrenje.⁵ Dobio je brojna odlikovanja.⁴ Uza sav svoj stručni rad, bio je i gradski zastupnik u Osijeku; sudjelovao je u izgradnji nove zgrade gimnazije u Osijeku, jer upravo je on sastavio izvješće o vrlo lošem stanju dotadašnjega objekta.⁶ Izgradnju nove zgrade inicirali su biskup Strossmayer i Iso Kršnjavi, nije stoga isključeno da Kallivoda nije bio u izravnom kontaktu sa Strossmayerom. Lobmayer navodi i da je Kallivoda bio upravitelj osječke donjogradske štedionice i da ju je spasio od propasti.⁴ Među arhivskim podacima jedino je moguće potvrditi da su Joseph i Pauline Kallivoda imali najveće udjele u odnosu na ostale dioničare donjogradske štedionice.⁷ Pregledom matičnih knjiga rođenih za Tvrđu utvrđeno je da su Joseph Kallivoda, „*medicina doctoris*“ i Paulina, rođ. Bayer 7. kolovoza 1859. krstili sina Stephanusa Josephusa Franciscusa, 10. studenoga 1861. sina Franciscusa, 16. prosinca 1864. Adelheid Maria Pauline (uz taj je upis dodano i da je Kallivoda de Falkenstein) i 7. kolovoza 1867. Elisabethu Hellenu.⁸ U Vinkovcima je ljekarnu od poznatoga hrvatskog ljekarnika Julija Domca preuzeo Herr Jos. Kallivoda.⁹ Kasnije je zapažena njegova inovacija u području eksploziva, očuvan je patent eksplozivnog materijala pod nazivom „Cibalis“ koji je podnio zajedno s Arnoldom Böhmom iz Beča 6. travnja 1892.¹⁰ U novinama *Grenzbote* navodi se da je taj vinkovački ljekarnik Josip Kallivoda sin istoimenog hrvatskog protomedika¹¹, dakle moguće je zaključiti da se radi o Kallivodinu sinu. Međutim, potrebno je daljnje detaljno proučavanje matičnih knjiga jer do sada nisu pronađeni podatci o tome da Kallivoda ima sina koji se također zove Josip. S druge strane, unatoč tomu što je njegovo najstarijem sinu drugo ime Josip, on je spomenut kao dr. Stjepan Kallivoda iz Osijeka jer je sudjelovao na glavnoj skupštini Sбора održanoj na Kallivodin 70. rođendan.¹²

SLIKA 2. DR. JOSIP KALLIVODA
U MLADOSTI
FIGURE 2. DR. JOSIP KALLIVODA
IN HIS YOUTH

Josip Kallivoda bio je jedan od inicijatora osnivanja Društva slavonskih liječnika 1874. godine. Zajedno s doktorima Blauhornom, Fragnerom, Knoppom, Lobmayerom i Moaćaninom bio je na inicijalnom sastanku 7. veljače 1874. godine.¹ Izabran je za prvoga predsjednika Društva 15. prosinca na konstituirajućoj skupštini.^{1,13} Razumljivo je da je Kallivoda bio prikladna osoba za ulogu predsjednika jer je tada već trideset godina djelovao kao liječnik i obavljao je različite poslove. Za vrijeme svoga djelovanja Društvo je već u prvoj godini s nekoliko liječnika pokretača došlo do 64 člana.¹ Društvo je imalo nekoliko počasnih članova; na Kallivodinu inicijativu bio je to Josip Schlosser-Klekovski, *praliječnik* Zemaljske vlade, a zanimljivo je i da se Društvo jednoglasno složilo da počasnim članom postane Emanuel Klein, na inicijativu Antuna Lobmayera.² Emanuel Edward Klein bio je rođeni Osječanin i otac britanske mikrobiologije.¹⁴ Klein je odgovorio i prihvatio ukazanu čast.² Kallivoda je bio županijski fizik virovitički, a treba imati na umu da je tadašnja virovitička županija obuhvaćala prostor današnje Virovitičke i Osječko-baranjske županije, s gradovima Viroviticom, Osijekom, Donjim Miholjcem, Našicama, Slatinom i Đakovom. Dakle, radi se o velikom prostoru i valja pretpostaviti da je Kallivoda mogao izravno komunicirati s liječnicima izvan Osijeka i uključiti ih u Društvo jer su velik broj članova Društva činili liječnici izvan Osijeka. Bitno je da jedan od njih – dr. Thaller iz Požege – u svome pismu uočava da se osječki liječnici ističu po svome duhu uzajamnosti.^{1,13} Opravdano je i taj duh uzajamnosti pripisati u zaslugu Kallivodi. Naime, najbolje se taj duh uzajamnosti odražavao u geslu Društva slavonskih liječnika: *Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača*.^{1,15} Kallivoda je zdušno ponavljao to geslo i kada je postao predsjednik zagrebačkoga Sбора. Već u prvome govoru nakon što je odabran za predsjednika koristi to geslo kako bi upozorio da svatko treba u određenoj mjeri doprinijeti.¹⁶ Isto je ponovio i nakon što je nekoliko godina bio predsjednik zagrebačkoga Sбора. Na glavnoj skupštini 28. siječnja 1889. osvrnuo se na dotadašnje doprinose članova kako bi se obistinila narodna uzrečica: *kamen do kamena palača*.¹⁷ Koliko je poštovan i bitan bio za Društvo, svjedoči epizoda povezana s gašenjem *Glasnika Društva slavonskih liječnika*. Naime, *Glasnik Društva slavonskih liječnika* bio je dvojezičan, izdavao se na hrvatskom i njemačkom jeziku. Iz tog je razloga doživio napade s obrazloženjem da služi širenju germanizacije u Hrvatskoj. Kallivoda je zbog toga ponudio ostavku na mjesto predsjednika, ali članovi Društva odlučili su da će radije ugasiti časopis nego izgubiti predsjednika.¹⁸ Dodatna potvrda tomu da je Kallivoda bio ključna karika Društva činjenica je da je rad Društva prestao nakon što je on preselio u Zagreb.

Kallivoda je u Zagreb preselio 1883. godine i uključio se u rad Sбора. Dana 27. veljače 1885. Sbor je održao glavnu skupštinu nakon dulje pauze i nakon smrti dotadašnjega predsjednika Alekse Vancaša. Kallivoda je tom prilikom jednoglasno izabran za predsjednika, unatoč tomu što je molio da ne bude izabran.¹⁷ Dana 27. srpnja 1885. Kallivoda se zahvalio na mjestu predsjednika i zamolio da izaberu novi odbor, nakon što je svoje djelovanje usporedio s upravljanjem broda kroz „buru strastveno uzrujanih elemenata“, ali opet je jednoglasno izabran za predsjednika, na što je opet nastojao iz osobnih razloga otkloniti tu dužnost. Nastupila je rasprava i dulja pauza nakon koje su dva člana obrazlagala zašto bi Kallivoda ipak trebao prihvatiti dužnost i on je potom pristao na to, mada je prema vlastitim riječima čvrsto odlučio da se neće više primiti te časti.¹⁹ Broj članova Sбора veći je nego je ikada bio. Od glavne skupštine Sboru je pristupio 31 liječnik²⁰, a na glavnoj skupštini održanoj 31. siječnja 1887. Kallivoda navodi da je broj članova s 80 narastao na 185, uz još 10 začasnih članova.²¹ Na istoj je skupštini osnovana zaklada za podupiranje osiromašenih liječnika, njihovih udovica i siročadi, a Kallivoda je u temeljnu glavnica zaklade odmah donirao 100 forinta u državnim obveznicama

i njegov je primjer slijedilo još nekoliko članova.²¹ Ujedno je na toj skupštini Kallivoda iznova izabran za predsjednika, jednoglasno.²¹ Na glavnoj skupštini u siječnju 1888. Kallivoda nije sudjelovao jer je bio bolestan, ali to nije predstavljalo prepreku da i te godine bude jednoglasno izabran za predsjednika.²² Zanimljivo je da nedugo nakon toga Kallivoda nije podržao Lobmayerov prijedlog da se sastanci Sбора ponekad održe i u drugim gradovima i da to bude u Slavoniji te godine. Kallivoda je to obrazložio pravilima Sбора u kojima piše da je sjedište u Zagrebu, nakon čega je odlučeno da će Odbor o tome raspravljati.²³ Jedini je to put da Kallivoda nije prihvatio prijedlog ili da nije ponudio alternativno rješenje. Godišnja skupština za 1890. godinu ugovorena je za 12. siječnja 1890., zbog toga što je Kallivoda toga dana bio 70. rođendan, a uz to je iznimno određeno da se održi u 11 sati prijepodne kako bi mogli prisustvovati članovi iz drugih mjesta jer bi na taj način stigli na vlak poslijepodne.²⁴ Toj je sjednici prisustvovalo 39 članova Sбора i Kallivoda je i toga puta jednoglasno izabran za predsjednika (slika 3).¹²

Lobmayer u čestitci Kallivodi naglašava da je budio duh zajednice među liječnicima.¹² U svome odgovoru Kallivoda zasluge skromno pripisuje kolegama i izričito napominje da je njegov cilj bio postići kolegijalnost.¹² Potrebno je napomenuti da se do proslave Kallivodina rođendana ne spominje nešto slično. Dakle, Kallivoda je jedini čiji je 70. rođendan pretvoren u poseban događaj. Slavlje se nastavilo i nakon glavne skupštine. Članovi su se razišli i u dva sata opet su se okupili u svečanim odijelima u svečanoj dvorani „Kod cara austrijskog“, kamo su i inače članovi Sбора odlazili nakon skupština. Banketu je prisustvovalo 35 članova Sбора, ali i ban Khuen-Héderváry, a pročitano je čak 95 brzojava i vlastoručno pismo bana.¹² Primio je i stihove posvećene obljetnici od hrvatskoga ilirca Ivana Trnskog.²⁵ Nakon impresivne proslave njegova rođendana Kallivoda je počeo češće izostajati s mjesečnih skupština. Zanimljivo je da je unatoč tomu 26. siječnja 1891. jednoglasno izabran za predsjednika, iako nije mogao prisustvovati glavnoj skupštini²⁶, i unatoč tomu što pola godine nije sudjelovao na sastancima. U *Liječničkom vjesniku* bilježi se da je posljednji put predsjedao skupštinom 27. svibnja 1890.²⁷ Preminuo je 22. veljače 1892. godine (slika 4). U *Liječničkom vjesniku* opisane su okolnosti koje su dovele do njegove smrti u kojima se navodi da je ubrzo nakon proslave 70. rođendana obolio i više nije povratio stabilno stanje. Posljednje je mjesec proveo u bolovima toliko snažnim da je morao primiti morfij, ali je unatoč tomu bio potpuno priseban i pratio je događaje u javnom i društvenom životu. Kao potvrda njegove karizmatičnosti navodi se i da je mnoštvo kolega i zahvalnih pacijenata došlo na njegov posljednji ispraćaj.²⁸ Za vrijeme Kallivoda vodstva Sbor je dobio nova Pravila, raspravljalo se o materijalnim naknadama za liječnike i njihovim pravima, Akademski senat Sveučilišta u Zagrebu tražio je mišljenje Sбора o osnivanju medicinskoga fakulteta, a Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti tražila je sudjelovanje Sбора u stvaranju terminološkog rječnika.²⁹ Jasni su to pokazatelji da je Sbor bio snažno organiziran i da je postao nezao-bilaznim u svim pitanjima koja su se ticala liječničke struke, a i medicine i zdravstva općenito.

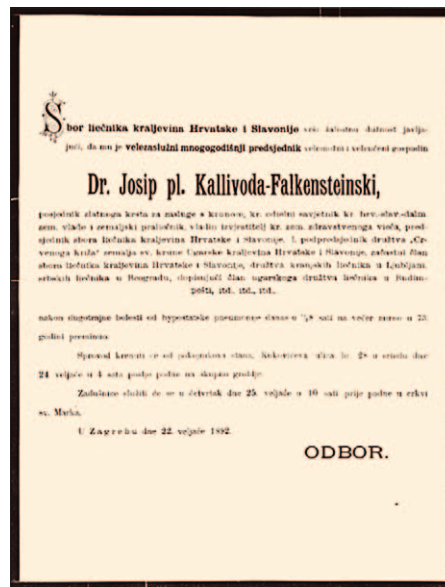
Povijest medicine često se bavi velikim medicinskim otkrićima i ističe imena zaslužnih znanstvenika koji su svojim radom inovirali medicinu i omogućili nove metode liječenja ili spoznaje koje sprječavaju bolesti i slično. Međutim, mnogi antički liječnici bavili su se i time kakva bi osoba trebao biti jedan liječnik. Hipokrat je imao upute čak i za to kako bi se liječnik trebao odjenuti, a upravo je on definirao i kojim bi se načelima liječnici trebali voditi. I nije manje bitno da je Hipokrat imao i napatke koji se tiču ponašanja liječnika prema kolegama, odnosno drugim liječnicima. Danas je oko javnosti usmjereno u velikoj mjeri na to kako se liječnici odnose prema pacijentima. Međutim, moguće je ponekad u javnosti vidjeti kako liječnici kritički pristupaju prema radu svojih kolega i javno

SLIKA 3. NASLOVNICA LIEČNIČKOG VIESTNIKA S TEKSTOM POVODOM 70. ROĐENDANA PREDSEDNIKA KALLIVODE⁴

FIGURE 3. THE FRONT PAGE OF LIEČNIČKI VIESTNIK WITH THE TEXT FOR THE 70TH BIRTHDAY OF PRESIDENT KALLIVODA⁴

SLIKA 4. OBAVIJEST O SMRTI JOSIPA KALLIVODE-FALKENSTEINSKOG U LIEČNIČKOM VIESTNIKU BR. 2 IZ 1892. GODINE FIGURE 4. THE OBITUARY OF JOSIP KALLIVODA-FALKENSTEINSKI IN LIEČNIČKI VIESTNIK, N. 2 FROM 1892

iznose mišljenja koja u određenoj mjeri mogu poljuljati povjerenje u samu liječničku struku. U takvim vremenima korisno se prisjetiti onoga što je bit liječničkih udruženja, a simbol toga je Kallivoda. On je jasno izražavao svoje geslo – *Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača*. Uspio je u svome cilju. Sagradio je jednu duhovnu palaču. Postavio je dubok temelj Zboru hrvatskih liječnika i upravo zbog njega i drugih liječnika kao što je on Zbor postoji još i danas. Prije nego je on postao predsjednik, godinu dana upoče nisu održavani sastanci i sjednice, *Liječnički vjesnik* nije redovito izlazio. Kada je on postao predsjednik, broj članova rastao je gotovo eksponencijalno. Sastanci su redovito održavani, svakog posljednjeg ponedjeljka u mjesecu. Koliko je snažno utjecao na redovitost, pokazuje činjenica da je 1891. godine kada se on razbolio čak četiri mjeseca proteklo bez sjednice jer nije bilo dovoljno članova da bi se ona održala. Međutim, to je bilo privremeno jer je Kallivoda stvorio toliko široku bazu i toliko snažno usadio poštovanje prema pravilima i kolegijalnost o kojoj je neprestano govorio da je Zbor glatko nastavio dalje nakon njegove smrti. Upravo je u Kallivodino vrijeme Zbor toliko ojačao da je predstavljao nezaobilaznu instanciju onodobnoga zdravstva. Ban je došao na proslavu Kallivodina rođendana, što svjedoči o moći Sбора. Njegovi su članovi radili ustrajno na pokretanju medicinskoga fakulteta u Zagrebu i redovito su se borili za prava liječnika. Kallivoda je bio toliko snažan inicijator zajedništva da su osječki liječnici radije ugasili svoj časopis nego ga se odrekli, a zagrebački su ga birali i kad je rastrzan bolovima gotovo godinu dana ležao u bolesničkoj postelji. On sâm nikada nije tražio čast predsjednika i zapravo je češće davao ostavku i pokušavao se odreći te dužnosti nego što ju je nastojao zadržati. Osobno je obilazio oboljele i tješio ih, brinuo se za obespravljene i za opće dobro pa je tako prvi dao donaciju za zakladu za osiromašene kolege i njihove obitelji u nevolji. Bavio se i drugim pitanjima od društvenog značaja pa je dao svoj obol radu osječke donjogradske štedionice, a i izgradnji nove zgrade gimnazije u Osijeku. Velika otkrića značajnih medicinskih znanstvenika čuvaju ljude od bolesti, ali upravo liječnici kakav je bio Kallivoda ta medicinska otkrića provode u djelo kada svoje znanje primjenjuju u praksi, ali i osnaživanjem svojih kolega da rade najbolje što mogu. Kao liječnik koji se bavio ljudima, i pacijentima i kolegama, a i općim dobrom, Kallivoda se upisao u srce ljudi, kako piše Lobmayer i navodi: *negdje na materijalu, mnogo plemenitijem i vrednijem, nego li je papir, napisan mu je životopis neizbirisivim pismom, a to su srca tisuće i tisuće njegovih bolesnika*.⁴

LITERATURA

1. *Fatović-Ferenčić S, Tucak A.* U povodu 135. obljetnice osnutka Društva slavonskih liječnika. *Medicinski vjesnik.* 2009;41(3–4):13–8.
2. HR-DAOS-1469. Društvo slavonskih liječnika u Osijeku. Zapisnici mjesečnih sastanaka.
3. HR-DAOS-0500. Zbirka matičnih knjiga, knj. 365.
4. *Lobmayer A.* Dr. Josip Kallivoda Falkensteinski. *Liječ Vjesn.* 1890;12(1):1–4.
5. *Lukežić I.* Epidemija kolere na Grobinšćini 1886. godine. U: Lukežić I, ur. *Grobnički zbornik 7.* Rijeka: Katedra Čakavskog sabora Grobnišćine; 2005, str. 105.
6. *Damjanović D.* Biskup Strossmayer, Iso Kršnjavi, Herman Bollé i izgradnja zgrade kraljevske velike gimnazije u Osijeku. *Peristil: zbornik radova za povijest umjetnosti.* 2006;49(1):129–48.
7. HR-DAOS-1228. Osječka donjogradska štedionica i založni zavod Osijek. *Popisi dioničara 1883. – 1894.*
8. HR-DAOS-0500. Zbirka matičnih knjiga, knj. 479.
9. *Miscellen.* *Pharmaceutische Post.* 1879;12:271.
10. Österreichisches Patentamt – 45/002756. Kallivoda vFJ, Böhm A. Sprengstoff. Vinkovci. Dostupno na: https://privilegien.patentamt.at/image/1895_005739/9/#topDocAnchor. [Pristupljeno: 6. studenog 2024.].
11. Mannigfaltigkeiten. *Grenzbote.* 1889; 68: 339. Dostupno na: https://www.google.pl/books/edition/Der_Grenzbote/QLu7PHjtaw8C?hl=&gbpv=1. [Pristupljeno: 6. studenog 2024.].
12. Razpravne vijesti. *Liječ Vjesn.* 1890;1:4–15.
13. *Belicza B, Tucak A.* Društvo slavonskih liječnika u Osijeku : kronologija osnutka, uloga i djelovanje, 1874.–1883. Osijek: HAZU; 2014.
14. *Atalić B, Fatović-Ferenčić S.* Emanuel Edward Klein – the father of British microbiology and the case of the animal vivisection controversy of 1875. *Toxicol Pathol.* 2009;37(6):708–13. doi: 10.1177/0192623309345871.
15. *Pajtler M.* Hrvatski liječnički zbor Podružnica Osijek (1991–2009). *Medicinski vjesnik.* 2009; 41(3–4):19–26.
16. *Viesti.* *Liječ Vjesn.* 1885;1:15–16.
17. Razpravne vijesti: Glavna skupština. *Liječ Vjesn.* 1889;25–30.
18. *Dugački V.* Medicinska periodika u Hrvatskoj do 1918. godine. *Studia lexicographica: časopis za leksikografiju i enciklopedistiku.* 2010;4(1(6)):115–37.
19. Razpravne vijesti. *Liječ Vjesn.* 1885;5:75–78.
20. Razpravne vijesti. *Liječ Vjesn.* 1885;5:140.
21. Razpravne vijesti: Glavna skupština. *Liječ Vjesn.* 1887;2:26–30.
22. Razpravne vijesti: Glavna skupština. *Liječ Vjesn.* 1888;2:26–28.
23. Razpravne vijesti. *Liječ Vjesn.* 1888;4:58.
24. Razpravne vijesti. *Liječ Vjesn.* 1889;12:186.
25. *Sitne vijesti.* *Liječ Vjesn.* 1890;2:31.
26. Razpravne vijesti. *Liječ Vjesn.* 1891;2:26–28.
27. Razpravne vijesti. *Liječ Vjesn.* 1890;6:93.
28. *Sitne vijesti:* Dr. Josip Kallivoda-Falkensteinski. *Liječ Vjesn.* 1892;3:47–48.
29. *Josip Kallivoda-Falkensteinski.* U: *Belicza B, Orlić D,* ur. *Hrvatski liječnički zbor: Predsjednici od 1874. do 2004.* Zagreb: Hrvatski liječnički zbor; str. 91–98.

Podružnice
Hrvatskoga liječničkog zbora

Hrvatski liječnički zbor – Podružnica Čakovec

Dubravka Kapun¹✉

¹ Županijska bolnica Čakovec

Povijest Podružnice Čakovec Hrvatskoga liječničkog zbora

Kada je 1874. godine osnovan Hrvatski liječnički zbor nitko nije ni spominjao najsjeverniji hrvatski kraj, Međimurje. U svim dokumentima tadašnje Austro-Ugarske Monarhije Međimurje se nije spominjalo u okviru Hrvatske, nego tek od oslobođenja Međimurja 24. prosinca 1918., kada je pripojeno Hrvatskoj. Do tada su za zdravlje ovoga kraja brinule mađarske kraljevske vlasti i one su po vlastitim ocjenama i procjenama slale ovamo nekolicinu svojih liječnika koji se sigurno nisu učlanjivali u hrvatska staleška udruženja.

Oslobođenje Međimurja spomenutog datuma 24. prosinca 1918. iznenadilo je, među ostalima, i mađarske liječnike u tome kraju. Neki su navrat-nanos pobjegli preko Mure ili su se kasnije odselili, a samo su neki ostali – u Čakovcu trojica (Bela Schwarz, Bela Wolf i Vilmos Viola) te u Prelogu jedan (Geza Singer). Sve je to otvaralo prostor i potrebu da ovamo dođu liječnici iz Hrvatske, utoliko više što je ovdje vladao endemski trahom, a zaprijetila je i epidemija pjegavca (u Prelogu je od 1901. godine bila bolnica za „trahomaše“). Već prvih dana siječnja 1919., kao prvi hrvatski liječnik, došla je Milana Novak-Gavranić iz Opće javne bolnice milosrdnih sestara u Zagrebu, supruga dr. Ivana Novaka, organizatora oslobođenja Međimurja. Ona je odmah otvorila privatnu ordinaciju, ali je u njoj radila dnevno samo dvaput po jedan sat.

Među oskudnim podatcima o tadašnjem stanju zdravstva te o liječnicima i njihovom djelovanju ovdje važnije je što je potkraj proljeća 1919. iz Ludbrega u Čakovec bio premješten dr. Blaž Ilijanić kao „zdravstveni glavar i kotarski liječnik“ koji će još iste godine uz ordinaciju otvoriti i „zubotehnički zavod“. Potkraj iste godine kraljevski kotarski liječnik kod Opće javne bolnice u Pakracu dr. Albin Blaškić bio je „dodijeljen na službovanje kirurškom odjelu javne bolnice u Čakovcu“! Doduše, te bolnice nije bilo, ali je to bila prva i jasna naznaka da tadašnja vlast uzima u obzir stanje i potrebe toga kraja te najavljuje da će im uskoro udovoljiti.

Dr. Blaškić je po dolasku u Čakovec bio ponovno unaprijeđen i dobio zadatak da što prije stvori i stavi u funkciju kirurški odjel, odnosno bolnicu. To se službeno i svečano dogodilo 12. studenog 1922., ali se zna da su bolesnici u njoj bili liječeni već čitave godine postupno prema završavanju radova oko preuređenja zgrade. Prema podatcima Ministarstva narodnog zdravlja u Beogradu – stoga ih treba smatrati službenima – iste godine kada bolnica još nije mogla biti u punoj funkciji, u toj „općoj javnoj državnoj bolnici“ bilo je 150 postelja, 209 bolesnika (105 muškaraca i 104 žena), izvršeno 209 operacija, 21 autopsija te 37 ambulantnih pregleda (!!!), a u njenih pet odjela (interni, kirurški, očni, venerični i zarazni) radila su četiri liječnika, odnosno jedan liječnik na 45 postelja, što prema tadašnjem standardu nije bilo dovoljno, ali i bolnica nije bila u „punom pogonu“. Već sljedeće godine čakovečka bolnica dobila je liječnike, Državna očna bolnica u Prelogu imala je jednog oftalmologa, popunjena su i mjesta kotarskih, kasnije općinskih liječnika u više drugih mjesta, otvorene su i neke privatne ordinacije pa je 15 liječnika moralo zadovoljiti potrebe nešto manje od sto tisuća ljudi u tome kraju.

✉ Adresa za dopisivanje:

Dubravka Kapun, dr. med.; Županijska bolnica Čakovec; Ul. Ivana Gorana Kovačića 1e; Čakovec; e-pošta: dukapun@gmail.com

Premda to nije u izravnoj vezi s temom ovoga prikaza – postojanje i djelovanje Zbora liječnika kraljevina Hrvatske i Slavonije, koji je 21. siječnja 1920. promijenio ime u „Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja“ (!!!) i zadržao ga sve do 1939. kada je nastao Hrvatski liječnički zbor – trebalo je to reći da se vidi kako je i u kakvim uvjetima Zbor zakoračio i na međimursko tlo. Došao je s prvim liječnicima koji su svi odreda već bili njegovi članovi i to su ostali dok su ovdje obavljali liječničku službu u bilo kojem statusu, kao državni, banovinski, županijski odnosno općinski službenici ili u samostalnoj privatnoj službi. To je potaklo preostalu dvojicu liječnika iz „mađarske ere“ da se 1923. odluče i pristupe Zboru.

O djelatnosti svih tih liječnika kao članova Zbora malo se zna. Rijetke su novinske notice o ponekom „doktorskom balu“ u Čakovcu ili angažiranju pojedinaca u javnom životu svoje sredine. Ako su, možda, imali svoju „sekciju“ ili nešto slično, što se blijedo naslućuje iz jednog jedinog, ali nesigurnog podatka, sve je prestalo 1941. godine kada su zbog mađarske okupacije svi liječnici osim Međimuraca zapravo morali napustiti taj kraj. Nastavak je mogao biti samo nakon ponovnog oslobođenja.

Velike promjene poslije Drugoga svjetskog rata tražile su da se Zbor mijenja i prilagođava novom društvenom uređenju pa su bila donesena nova pravila (opet) Zbora liječnika Hrvatske. Ona su odredila obvezno formiranje podružnica gdje je god to moguće. U skladu s tim već je 20. travnja 1947., dakle među prvima i prije drugih s boljim uvjetima, bila održana osnivačka skupština Podružnice Zbora liječnika Hrvatske u Čakovcu. Svi tadašnji liječnici s područja Međimurja izabrali su vodstvo kojemu je na čelu kao predsjednik bio dr. Mirko Brodnjak, tadašnji ravnatelj čakovečke bolnice, a uz njega su bili potpredsjednik dr. Andrija Preis, tajnik dr. Vinko Klobučar, blagajnik dr. Aleksandar Bujanić i knjižničar dr. Mirko Sesardić. Odlučeno je da se prva plenarna sjednica održi već za tri tjedna, 11. svibnja, sa stručnim predavanjem i prikazom bolesnika. Potom su zaredala stručna i popularna predavanja te slične aktivnosti. Sljedeća godišnja skupština Podružnice održana je 29. veljače 1948. uz izvještaje i izbor novog rukovodstva, a članovi su pozvani da ih što više bude na predskupštinskim predavanjima i skupštini središnjice Zbora u Zagrebu, što su uglavnom učinili. Na njoj je 21. ožujka 1948. u izvještaju tajnika navedeno da je u Podružnici Čakovec održana „1 osnivačka skupština, 1 izvanredna i 6 redovitih sjednica sa 6 stručnih predavanja. Popularnih predavanja održano je 3. Bolnička ekipa izlazila je 9 puta na teren, održan je bolničarski kurs, tečaj za omladince sa 14 predavanja...“ i tako dalje.

U Zagreb su bili slani i u *Liječničkom vjesniku* objavljivani izvještaji s točnim popisima svih aktivnosti – stručnih predavanja s prikazima bolesnika, tečajeva prve pomoći, bolničarskih tečajeva, popularnih predavanja za stanovništvo, redovito i prigodno održavanih uz tjedan borbe protiv tuberkuloze ili dječji tjedan, sudjelovanja u akcijama *Selo – grad* s pregledima stanovništva na terenu ili sistematskim pregledima školske djece – nešto od toga samostalno, a nešto u okviru akcija Crvenog križa. Osim domaćih članova stručna predavanja održavali su ili im nazočili gosti iz susjednih podružnica ili iz Zagreba. U tome je pomoć središnjice bila neizostavna.

Nova promjena Pravila Zbora liječnika Hrvatske na početku 1955. godine zbog općenitog razvijanja i napredovanja rada u podružnicama dala im je ogućnost da sudjeluju u upravljanju Zborom. Je li već tada netko od ovdašnjih liječnika bio član Glavnog odbora Zbora liječnika Hrvatske nije poznato, ali kasnije je to bila redovita praksa, može se reći na obostranu korist.

Te 1955. godine Podružnica je imala desetak članova, no to nisu bili svi liječnici u kotaru. Ipak, stručnim predavanjima, a i drugim aktivnostima nazočili su i nečlanovi pa i liječnici iz varaždinske Podružnice. Značajna je bila tada, a i kasnije, suradnja s institucijama vlasti i mjesnim Zavodom za zdravstveno osiguranje, a

posebno se isticala u akcijama zdravstvenog prosvjećivanja. S opravdano potrebnim povećanjem broja liječnika mijenjalo se i brojno stanje Podružnice. Tako je 1957. godine od 23 liječnika u kotaru bilo 13 članova podružnice, dvije godine kasnije 17, i takav trend učlanjivanja rastao je, može se reći, do danas. Podružnica je spadala u red manjih, ali zato ne manje aktivnih.

Od početka 1960-ih godina vodstva većine podružnica djelovala su samostalno na svome području, pa tako i ova, a sama Matica radi povezivanja centrale i podružnica osnovala je Komisiju za rad s podružnicama. U tom smislu bili su jednom godišnje održavani zajednički sastanci Glavnog odbora i predstavnika svih podružnica. Osim stručnog usavršavanja Zbor je nastojao ojačati suradnju s državnim institucijama: Sekretarijatom za zdravlje SRH i Republičkim zavodom za zaštitu zdravlja. U kotarima su osniva na socijalno-zdravstvena vijeća pa su i podružnice imale konkretnu suradnju.

Krajem 1960-ih godina tadašnji Medicinski centar Čakovec obuhvaćao je sve liječnike i stomatologe u Međimurju, one bolničke i izvan nje. Oko 1970. godine doneseni su novi zakoni za područje zdravstva s normativima u pogledu zdravstvenih radnika kao i za opremanje zdravstvenih ustanova, što je jedan od razloga za naglo povećanje broja liječnika u Međimurju. Tako je 1969. bilo 79 liječnika, 1971. godine 88, a tri godine kasnije 101 liječnik. Njima treba pribrojiti liječnike dentalne medicine, 1974. godine bilo ih je 23. Gotovo svi oni bili su članovi Zbora liječnika Hrvatske, pa otada Podružnica više nije „mala“.

Kad smo kod ovih godina, treba spomenuti da je 1970. godine u okviru Podružnice Čakovec osnovana Stomatološka sekcija, izuzetno aktivna u svom radu do danas. Negdje u to doba osnovana je i Sekcija liječnika opće medicine, danas obiteljske medicine. Nažalost, ta Sekcija posljednjih dvadesetak godina slabo funkcionira, iako su liječnici obiteljske medicine aktivni na različitim stranama i na različitim područjima.

I dok Zbor, odnosno Matica 1970-ih godina težište aktivnosti prebacuje na stručni i znanstveni rad liječnika – između ostalog osnovana je Akademija medicinskih znanosti – ova Podružnica, kao i druge, i dalje organizira stručna predavanja, poziva uvažene predavače s klinika i fakulteta, drži popularna predavanja za stanovništvo, a neki od naših liječnika izdaju popularne knjižice iz svojeg područja medicine. U okviru Zbora osnivaju se stručna društva za pojedina područja medicine, ovdašnji liječnici nisu više članovi samo ove Podružnice, već se učlanjuju i u ta stručna društva. To je u 1980-im godinama omogućilo veću i čvršću suradnju između podružnica i stručnih društava pa su organizirani zajednički stručni skupovi za liječnike većeg dijela ili cijele Hrvatske, a neki od njih održani su u Čakovcu. Prvi od njih bio je sastanak pedijataru Podružnice Zagreb održan ovdje 1980. godine. U Podružnici se redovito održavaju godišnje skupštine, gotovo uvijek u veljači, prije Dana hrvatskih liječnika i prije skupštine u Zagrebu u središnjici. Tradicionalno je nakon skupštine druženje uz večeru i liječnički ples.

Uslijedio je Domovinski rat u kojemu je rad same Podružnice donekle posustao jer je većina njezinih članova, pored obavljanja redovitih dužnosti, bila na ovaj ili onaj način zaokupljena ratnim djelatnostima, od sudjelovanja na ratištima preko liječenja ranjenika do zdravstvenog zbrinjavanja izbjeglica s ratnih područja. Kada se stanje smirilo i normaliziralo u Podružnici, sada opet Hrvatskoga

ČLANOVI UPRAVNOG ODBORA,
PRVI RED ZDESNA:
DUBRAVKA KAPUN, DR. MED.,
DORA GORIČANEC, DR. MED.,
MAJA MIKOLAJ, DR. MED.,
VLATKA HAJDINJAK TRSTENJAK,
DR. MED.,
RENATA HRANJEC, DR. MED.
DRUGI RED ZDESNA:
DANKO BLAŽEKA, DR. MED.,
DEJAN BALAŽIN, DR. MED.,
ROBERT GRUDIĆ, DR. MED.
– PREDsjedNIK,
FRANJO CAROVIĆ, DR. MED.

liječničkog zbora, nastavilo se s radom kao ranije, može se reći čak i više i intenzivnije, pogotovo na području stručnog usavršavanja. Poticaji za to su višestruki, ali glavni su brzi i nagli napredak medicine u zadnjih tridesetak godina uvođenjem novih i savršenijih dijagnostičkih metoda i novih načina liječenja, što zahtijeva trajnu edukaciju liječnika, te novi sustav stručnog usavršavanja koji utječe na takozvano bodovanje, odnosno vrjednovanje rada pojedinca.

Dvadeset i prvo stoljeće donijelo je nove pogodnosti koje su omogućile još bolji rad Podružnice i hvatanje u koštac s novim izazovima. U prvom redu to je razumijevanje uprave Bolnice za potrebe Podružnice te dodjela prostorije na korištenje za njezin rad. Osim toga omogućava pohranu dokumentacije. Naime, desetljećima su se mijenjala rukovodstva Podružnice, a dokumentacija se selila od jednog do drugog liječnika, na njihove odjele pa i u privatne stanove i pomalo se gubila, tako da neke povijesne podatke možemo naći samo u izvještajima koji su slani u središnjicu Zbora u arhivi u Liječničkom domu u Zagrebu. Značajna je suradnja sa Zavodom za javno zdravstvo Međimurske županije, sudjelovanje u njihovim javnim akcijama i organiziranje predavanja njihovih liječnika o aktualnim epidemiološkim situacijama u Međimurju. Novo stoljeće donijelo je uspješnu suradnju s Povjerenstvom Hrvatske liječničke komore za Međimursku županiju i Podružnicom Hrvatskoga liječničkog sindikata za Međimurje, što je važno danas kada društvo nastoji srozati ugled i liječnika i liječničke profesije.

Hrvatski liječnički zbor osnovan je radi unaprjeđenja zaštite zdravlja, stručnog i znanstvenog usavršavanja liječnika, njegovanja liječničke etike i zaštite liječničke struke. Zbog aktivnog rada članova Podružnice na svim tim područjima dobiveno je posebno priznanje od središnjice Zbora 2017. godine.

Novo stoljeće donijelo je i pandemiju SARS-CoV-2 koja je utjecala na živote svih nas, onemogućila normalno kretanje i normalnu komunikaciju među ljudima. To je uvelike utjecalo i na aktivnosti u Podružnici, svi su liječnici bili angažirani u liječenju velikog broja zaraženih bolesnika uz svoje svakodnevne poslove i bolesnike, a ograničena komunikacija i izolacija onemogućili su uobičajene načine dogovaranja, predavanja, sastanaka i drugih stručnih skupova. I tako gotovo dvije godine. Ipak, današnja tehnika omogućila nam je komunikaciju, učenje, dogovaranje na virtualni način u koji smo se pomalo uključivali.

Danas Podružnica Čakovec Hrvatskoga liječničkog zbora ima oko 370 članova, doktora medicine i doktora dentalne medicine, a njihov broj se stalno mijenja zbog fluktuacije liječnika. Mnogi članovi Podružnice bili su izuzetno aktivni i još jesu u samoj Podružnici, u stručnim društvima Hrvatskoga liječničkog zbora i u svojoj užoj struci te su dobitnici visokih priznanja Hrvatskoga liječničkog zbora.

Hrvatski liječnički zbor – Podružnica Dubrovnik

Ana Bakija-Konsuo¹, Žarko Vrbica², Velibor Puzović³

¹ Poliklinika za kožne i spolne bolesti Cutis, Dubrovnik

² Odjel za pulmologiju i imunologiju, Opća bolnica Dubrovnik

³ Odjel za patologiju i citologiju, Opća bolnica Dubrovnik

Godina 1874. značajna je u razvoju medicine u Hrvatskoj jer su se tada zbila tri ključna događaja: osnivanje Zbora liječnika, donošenje prvoga zdravstvenog zakona za Hrvatsku i Slavoniju te osnivanje zagrebačkog Sveučilišta. U kontekstu obilježavanja sto pedeset godina od osnivanja Zbora liječnika moramo se prisjetiti tadašnjega društveno-političkog trenutka. Hrvatska je bila razjedinjena; Istra, Dalmacija i njezini otoci nisu bili pod njezinom upravom tako da u ovim aktivnostima ne nalazimo dubrovačke liječnike.¹

Počeci organiziranja liječnika u udruge na dubrovačkom području vežu se uz osnivanje Liječničkog udruženja Dubrovačke oblasti (LUDO) 27. kolovoza 1923. godine. Nakon ukidanja oblasnih samouprava i podjelom na Banovine, udruga mijenja ime u Dubrovačko liječničko udruženje (DULIUD). Godine 1940. DULIUD zajedno sa Splitom i Šibenikom kolektivno pristupa Hrvatskom liječničkom zboru (HLZ), a tek 1947. godine osnovana je Podružnica Dubrovnik.^{2,3}

Tradicija i povijesni značaj dubrovačkog zdravstva dugostoljetnog su kontinuiteta neophodnog za njegov razvoj, egzistenciju i zdrav život njegovih građana. Od prvih srednjovjekovnih hospicija i ljekarna te prve karantene za borbu protiv zaraznih bolesti, povijesna nit sukladno zdravstvenim potrebama trajala je i razvijala se tijekom vremena, a u novije doba tijekom 19. i 20. stoljeća potvrđena je gradnjom Okružnog ureda – Doma zdravlja, bolnica, školovanjem liječničkog kadra, specijalizacijama i osnivanjem bolničkih odjela. I u novijem povijesnom razdoblju Dubrovnik i dubrovačko zdravstvo imali su mnogo liječnika koji su uživali povjerenje i poštovanje svojih sugrađana. Za potrebe ovog prikaza izdvojit ćemo kolege koji su dobili Nagradu grada Dubrovnika: 1966. godine dobio je postumno Đuro Karminski (1905. – 1966.), neuropsihijatar i predsjednik HLZ podružnice Dubrovnik u razdoblju od 1954. do 1959. godine; 1968. godine Tomislav Šoša (1908. – 1988.), oftalmolog i predsjednik HLZ podružnice Dubrovnik u razdoblju od 1962. do 1964. godine; 2000. godine Nikša Sindik (1931. – 2019.), specijalist interne medicine, dugogodišnji voditelj Odjela i predsjednik podružnice od 1985. do 1987. godine; 2010. godine Fetti Selmani (1944. – 2018.), citopatolog u dubrovačkoj bolnici i 2022. godine Ljiljana Betica Radić (1954.), infektologinja u dubrovačkoj bolnici i tajnica podružnice u razdoblju od 1997. do 2000. godine, za izniman doprinos u zaštiti zdravlja i zaštite oboljelih tijekom pandemije koronavirusa.

LUDO i DULIUD – prve liječničke udruge u Dubrovniku

Osnivanje udruge LUDO, kasnije preimenovane u DULIUD, predstavljalo je značajan pomak u radu liječnika na jugu Hrvatske. Njezin je rad bio usmjeren na stručno usavršavanje članova udruge, poboljšanje staleških pitanja, ali i na poticanje prijateljstva među kolegama i njihovim obiteljima. Članovi udruge bili su

SL. 1. DR. MIHO PAPI,
PORTRET VLAHA BUKOVCA
IZ 1899. GODINE

SL. 2. DR. ĐURO KARMINSKI

✉ Adresa za dopisivanje:

Ana Bakija-Konsuo, Poliklinika za kožne i spolne bolesti Cutis, Vukovarska 22, Dubrovnik, Croatia; e-pošta: abkonsuo@gmail.com

SL. 3. DR. MARKO BIBICA ST.

su izabrani za predsjednika Miho Papi, liječnik iz Komolca, a za tajnika Đuro Orlić (1886. – 1981), prvi ftizeolog i infektolog u Gradu. Ova udruga liječnika sudjelovala je u raznim akcijama s drugim institucijama grada, poput Crvenog križa, u promoviranju čuvanja zdravlja i borbe protiv bolesti.⁴ Dodatno, uplaćivala je donacijska sredstva brojnim humanitarnim udrugama, poput Dječijeg zakloništa, bolnice *Domus Christi* i drugih koje su djelovale u tom razdoblju na području Grada.

Možda možemo zaključiti, s obzirom na trenutak osnivanja prve liječničke udruge LUDO u Dubrovniku, kako su dubrovački liječnici udruživanjem pokušali zaštititi vlastite interese pred zakonskom obvezom učlanjenja u Liječničku komoru ustanovljenu na razini čitave države, Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, upravo te godine. Naime, Uredbom o Liječničkim komorama u ožujku 1923. godine dubrovački su liječnici zajedno s ostalim liječnicima u Dalmaciji, unatoč njihovim protestima, pripojeni komori za Bosnu i Hercegovinu te Crnu Goru (kojoj je iste godine administrativno pridružena i Boka kotorska), iako je Dalmacija imala Liječničku komoru još od 1903. godine.^{3,5}

Nakon uvođenja šestosiječanjske diktature, ukinuća oblasnih samouprava i osnutka banovina 1929. godine Dubrovnik je pripojen Zetskoj banovini, a udruga mijenja ime u DULIUD. Njezin je predsjednik Milo Katić (1878. – 1952.), utemeljitelj i prvi šef Internog odjela dubrovačke bolnice. Na glavnoj godišnjoj skupštini održanoj 21. ožujka 1931. izabrana je nova uprava s Markom Bibicom st. (1878. – 1943.) kao predsjednikom.⁶

Glavni su izvori podataka o radu prvih udruga dubrovački tjednik *Narodna svijest*, jedina tiskovina koja je izlazila u gotovo cijelom razdoblju između dva svjetska rata, i najstariji hrvatski medicinski časopis i glasilo HLZ-a *Liječnički vjesnik* u kojima smo pronašli izvješća sa sastanaka i godišnjih skupština. Od 1932. godine *Liječnički vjesnik* postaje i službeno glasilo DULIUD-a, pa je od broja 6/1932. kao vlasnik i izdavatelj *Liječničkog vjesnika* navedeno i Dubrovačko liječničko udruženje.⁷

U tom razdoblju liječnici su manje pisali i objavljivali, posebice kada govorimo o manjoj sredini poput Dubrovnika, stoga je važno istaknuti *Dubrovački liječnik*, prvi časopis dubrovačkih liječnika u povijesti Grada i njegov značaj za povijest dubrovačke medicine. *Dubrovački liječnik* je tiskan prije točno devedeset godina, u Dubrovačkoj hrvatskoj tiskari 1933. godine, povodom desete obljetnice osnivanja prve liječničke udruge LUDO.⁸

Marko Bibica st., višestruko odlikovani vojni liječnik u Prvom svjetskom ratu, potom općinski liječnik koji poslije umirovljenja radi kao liječnik Okružnog ureda u Dubrovniku, uložio je znatan trud u rad udruge i ostaje njezin predsjednik do 1940. godine. Stoga ćemo ga pamtiti kao dugogodišnjeg i više puta biranog predsjednika DULIUD-a te kao pokretača i jednog od urednika već spomenute publikacije *Dubrovački liječnik*.⁹

SL. 4. DR. ĐURO ORLIĆ

SL. 5. DR. MILO KATIĆ

Nakon stvaranja Banovine Hrvatske 1939. godine i preimenovanja u Hrvatski liječnički zbor, DULIUD, kao i druga pokrajinska udruženja u Šibeniku, Rijeci, Karlovcu, Sisku i Osijeku, kolektivno pristupaju HLZ-u pa tako svi članovi DULIUD-a postaju članovi Zbora 1940. godine. Nakon ovog formalnog pristupanja HLZ-u aktivnost liječničkog udruženja u Dubrovniku postaje istovremeno i dio povijesti Zbora liječnika Hrvatske pa je povodom stogodišnjice Zbora 1974. godine tiskan Zbornik u kojemu je, uz aktivnosti ostalih podružnica, objavljen prikaz razvoja liječničkih udruga u Dubrovniku¹⁰, dok u knjizi tiskanoj prilikom stotridesetgodišnjice postojanja HLZ o povijesti i radu dubrovačke podružnice nema podataka, tek je kratkim odlomkom zabilježeno pristupanje članova DULIUD-a Zboru 1940. godine.¹

Hrvatski liječnički zbor – podružnica Dubrovnik

Rad dubrovačke podružnice Zbora za vrijeme rata vrlo je oskudan i može se kazati kako je potpuno zamro. Nakon završetka Drugoga svjetskog rata 1945. godine nastale su neke nove prilike: Istra, Zadar, Dalmacija i otoci ujedinjeni su u zajedničkoj domovini Hrvatskoj, u sastavu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Zbor mijenja ime, nije više Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Međimurja, već Zbor liječnika Hrvatske, a u svim gradovima osnivaju se podružnice.

U Dubrovniku se polako obnavlja društvena aktivnost liječnika pa je tek na sastanku 1947. godine u Zagrebu ustanovljena Podružnica liječničkog društva. Prvi predsjednik je bio Kristo Regjo (1892. – 1964.), predsjednik Kotarskog odbora Crvenog križa, sanitarni inspektor za pomorstvo, a tajnik Ante Bibica (1897. – 1973.), specijalist dermatovenerologije, prvi Dubrovčanin promoviran na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Nakon četverogodišnjeg mandata dr. Regja dolazi iz Šibenika Baldo Politeo (1893. – 1968.) koji je osnovao i postao prvim predsjednikom šibenske podružnice HLZ-a 1946. godine. Dotadašnji tajnik šibenske podružnice, neuropsihijatar Đuro Karminski (1905. – 1966.), postaje 1951. novi predsjednik šibenske podružnice da bi 1954. godine nakon dolaska u Dubrovnik postao predsjednikom dubrovačke podružnice.

Rad liječnika u ovom razdoblju temeljio se na stručnom usavršavanju svojih članova, ali i problemima u zdravstvenom sustavu na području krajnjeg juga Hrvatske. Pored održavanja sastanaka sudjelovali su i u akcijama po okolnih selima. Istaknut ćemo i inicijativu članova podružnice za ponovno izdavanje godišnjaka *Dubrovački liječnik* 1958. godine u kojemu bi se tiskali radovi članova, ali nažalost ovaj plan nije ostvaren.⁷

U razdoblju nakon Drugoga svjetskog rata dubrovačka je podružnica bila okosnica organiziranja razmjene stručnih iskustava, ali i druženja liječnika u Dubrovniku. Tradicionalne liječničke zabave održavane u elitnim hotelima poput *Excelsiora* i *Imperiala* bile su jedan od ključnih društvenih događaja u Gradu. Uz njih su se organizirala i brojna druga druženja u obliku izleta i stručnih sastanaka. Koncem sedamdesetih u suradnji s kolegama iz Molfette, grada smještenom na obali Jadranskog mora na jugu Italije, organizirani su godišnji stručni sastanci s razmjenama iskustava i ugodnim druženjem naizmjenice u Dubrovniku i Molfetti. Ovi sastanci nastavili su se održavati i u razdoblju nakon Domovinskog rata uz tiskanje zbornika.^{11,12}

U radu dubrovačke podružnice HLZ-a isticali su se brojni liječnici koji su radili u Domu zdravlja, odnosno Okružnom uredu, kako ga i danas popularno nazivaju stariji Dubrovčani. O povijesnom razvoju ove ustanove i njezinim djelatnicima tiskana je knjiga autora Stijepa Raguža (1943. – 2022.) stomatologa, dugogodišnjeg ravnatelja Doma zdravlja Dubrovnik i predsjednika podružnice od 2001. do 2004. godine.¹³

I liječnici dubrovačke bolnice dali su značajan doprinos radu podružnice. Sedamdesete i osamdesete godine 20. stoljeća važne su zbog inteziviranja rasprave o gradnji nove bolnice. Razvoj suvremene medicine te tehnološke potrebe pojedinih odjela sve su više bile limitirane postojećom zgradom izgrađenom 1888. godine. Nova bolnica smještena na predjelu Medarevo, podno brda Velika Petka u Lapadu, dovršena je 1984. godine kada u nju prelaze Ginekološko-porođajni odjel, Odjel za dječje bolesti te Odjel za kožne i spolne bolesti s pripadajućim dijagnostičkim te laboratorijskim i tehničkim jedinicama. Daljnju gradnju zaustavila je kriza u bivšoj državi te Domovinski rat. Ipak, objekti nove bolnice imat će presudnu ulogu u organizaciji zdravstvene službe već na samom početku Domovinskog rata.^{14,15}

Hrvatski liječnički zbor – podružnica Dubrovnik nakon Domovinskog rata

Napad srpsko-crnogorskih agresora i JNA, vojske biše države, na Dubrovnik i dubrovačko područje započeo je 1. listopada 1991. uz prekid opskrbe električnom energijom, tekućom vodom, a potom i prekidom telefonskih linija, što će potrajati gotovo puna tri mjeseca, čime se cjelokupno dubrovačko zdravstvo našlo u teškom položaju. Velik broj žrtava kao i smanjen broj zdravstvenih djelatnika zahtijevali su neprekidni angažman preostalog osoblja u svim zdravstvenim ustanovama, a posebno u novoj dubrovačkoj bolnici u koju su se dva dana nakon početka rata, 3. listopada 1991. preselili Kirurško-urološki te Ortopedsko-traumatološki odjel. Svi do tada preseljeni odjeli radili su u podrumskim prostorijama i suterenu, gdje će dočekati oslobođenje čitavoga dubrovačkog područja, odnosno kraj 1992. godine. Rukovođenje preseljenja i organizaciju ratne bolnice, nazvane *Sveti Vlaho* po zaštitniku Grada, preuzeo je tadašnji šef Kirurško-urološkog odjela Stijepo Bogdanović (1929. – 2005.), predsjednik dubrovačke podružnice u dva navrata 1981. i 1988. godine. Bogdanovića je Predsjednik Republike Hrvatske Franjo Tuđman 1998. godine odlikovao za sudjelovanje i osobni doprinos tijekom Domovinskog rata na dubrovačkom području Redom Danice hrvatske s likom Katarine Zrinske i Spomenicom Domovinskog rata.

Tijekom Domovinskog rata dubrovački su liječnici, nesebično radeći svoj posao, pokazali visok stupanj profesionalnosti pomažući ranjenicima i bolesnicima u teškim ratnim uvjetima nedostatka osnovnih potrepština, medicinskog i sanitetskog materijala.

Nakon Domovinskog rata podružnica nastavlja sa stručnim radom organizirajući redovite mjesečne stručne sastanke lokalnih, ali i hrvatskih i svjetskih stručnjaka iz različitih područja medicine. Iako se tradicija liječničkih balova pokušavala nastaviti nakon Domovinskog rata, nakon nekoliko održanih balova zbog slabijeg interesa članstva od nje se odustaje.

Podružnica organizira više stručnih skupova i simpozija. Istaknut ćemo 2. sastanak pedijatar Hrvatske i Njemačke (pedijatrijski odjeli OB Dubrovnik i Gradske bolnice Rüsselsheim) održan u svibnju 2001. u Eltvilu, Njemačka, a u svibnju 2002. godine održat će se ovaj skup u Dubrovniku.¹² U listopadu 2001. godine održan je u Cavtatu skup povodom stote obljetnice zdravstvene službe u Konavlima, kada je otvorena spomen-ploča u Grudi Josipu Wagneru (1872. – 1951.), liječniku koji je pedeset godina pružao liječničku i ljekarničku skrb na cijelom području Konavala. Tom prigodom objavljen je i *Zbornik 100 godina zdravstvene službe u Konavlima* urednika Iva Marinovića (1920. – 2013.).¹⁶

Pod pokroviteljstvom ili uz podršku dubrovačke podružnice HLZ objavljeno je još nekoliko knjiga koje su obrađivale teme povezane sa zdravstvom i djelatnošću liječnika na dubrovačkom području, poput knjige *Povijest medicine starog Dubrovnika* (Dubrovnik, 2002.) autora doc. dr. Jurice Bačića te *Zdravstvena zaštita u Župi Dubrovačkoj* (objavljena u Dubrovniku 2004. godine) autora Milivoja Saleči-

ća (1932. – 2012.), specijalista pedijatrije u dubrovačkoj bolnici.^{17,18}

Zajedničkim naporom i sredstvima liječničkih udruga dubrovačkog područja (HLZ, HLK, HLS) u prostorima Opće bolnice Dubrovnik uređen je 2003. godine prostor za liječnike u kojem se organiziraju druženja i stručni sastanci i kojemu pristup imaju svi članovi navedenih udruga. Od 2005. godine u članstvo i rad Podružnice Dubrovnik uključeni su i kolege iz Metkovića i Ploča.¹¹ Od četrdestak članova u prvoj liječničkoj udruzi (objavljeno u *Dubrovačkom liječniku* 1933. godine), danas je u podružnici aktivno otprilike njih sto pedeset.

Zahvalnice i diplome, odličja koja dodjeljuje HLZ primili su mnogi liječnici iz naše podružnice, a za ovaj prikaz izdvojiti ćemo kolegicu Mariju Radonić, specijalicu pedijatrije u dubrovačkoj bolnici, agilnu tajnicu podružnice od 2001. do 2004. godine i kolegu Marka Margaritonija, specijalista opće kirurgije, subspecijalista plastično-rekonstruktivne i estetske kirurgije u dubrovačkoj bolnici te profesora i predsjednika Vijeća zdravstvenih studija na Sveučilištu u Dubrovniku, koji su primili odličje „Ladislav Rakovac“ 2013. godine. Ovo odličje dodjeljuje Skupština HLZ-a članu za posebno aktivan rad i za doprinos unaprjeđenju rada Zbora u stručnom, znanstvenom ili organizacijskom pogledu, te za najmanje 25 godina neprekidnog članstva u ovoj udruzi.^{12,19}

Brojni su dubrovački liječnici, ali i ostalo osoblje u zdravstvu svoje vrijeme, znanje i trud posvetili svojim pacijentima i zaštiti njihova zdravlja, odnosno stanovnicima svoga Grada, ali ih pisana povijest ne bilježi. Njihov rad u kontekstu hrvatske medicinske historiografije ne smijemo ni precijeniti ni podcijeniti pa možemo parafrazirati hrvatskog povjesničara biomedicinskih znanosti Mirka Dražena Grmeka (1924. – 2000.) kako usprkos tomu što je njihov doprinos skroman u usporedbi s onima iz većih centara naše domovine, možemo se i moramo se njime ponositi jer su ga ostvarili u drugačijim i možda težim uvjetima.²⁰

Obilježavanje sto pedeset godina HLZ-a, sto godina od osnivanja prve liječničke udruge u Dubrovniku i devedeset godina od tiskanja prve publikacije *Dubrovački liječnik* nije samo prigoda za slavlje, već prilika za očuvanje i promociju bogate povijesti medicinske struke na našem području, prilika da oživimo sjećanja na djelovanje svih predsjednika, tajnika, ali i ostalih značajnih liječnika članova liječničkih udruga od početaka do danas.

Stoljeće djelovanja liječničkih udruga u Gradu zaslužuje da stanemo i da se osvrnemo na ono što su naši prethodnici učinili jer je davno kazano: ako nešto nije zapisano, nije se ni dogodilo. Stoga predsjedništvo i članovi HLZ podružnice Dubrovnik planiraju tijekom ove godine obilježiti ove značajne obljetnice nizom aktivnosti od kojih izdvajamo stručni skup povodom stote obljetnice osnutka prve liječničke udruge te tiskanje reprinta časopisa *Dubrovački liječnik*.

LITERATURA

1. Belicza B, Orlić D. Hrvatski liječnički zbor. Predsjednici od 1874. do 2004. Zagreb: Hrvatski liječnički zbor; 2004, str. 41.
2. Bakija-Konsuo A, Vučak I. Iz povijesti dubrovačke medicine. Liječničke udruge u Dubrovniku u prvoj polovini 20. stoljeća. *Dubrovački horizonti*. 2020;55:63–80.
3. Bakija-Konsuo A, Vučak I. Dubrovačko liječničko udruženje (1923. – 2023.) Uz 100. obljetnicu osnutka prvog udruženja liječnika u Dubrovniku. *Liječničke novine*. 2023;225:76–9.

SL. 6. GODIŠNJA SKUPŠTINA HLZ PODRUŽNICE DUBROVNIK, SALOČA OD ZRCALA, 2002.

4. *Zdravstvena propaganda*. Narodna svijest, br. 21, 26. 5.1925, str. 7.
5. *Vučak I*. Liječničke komore u Dalmaciji od 1903. do 1946. U: Hrvatska liječnička komora 1903–1995–2005, Zagreb: Hrvatska liječnička komora; 2005, str. 11–54.
6. *Zajednička društvena večera „Duliud“-a (1935)*. Liječ Vjesn. 1935;57(10):457–8.
7. *Kačić P, Šoša T, Veramenta Ž*. Dubrovnik. Prikaz razvoja liječničkih organizacija. U: Keros, Predrag. Zbornik liječnika Hrvatske 1874.–1974. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske; 1974, str. 127–35.
8. *Bibica M, Krmpotić M, Orlić Đ*. Dubrovački liječnik. Dubrovnik; 1933.
9. *Bakija-Konsuo A, Vučak I*. Bibice – priča o gradu kroz djelovanje liječnika iz obitelji Bibica. Zagreb: Medicinska naklada; 2021.
10. *Keros P*. Zbornik liječnika Hrvatske 1874.–1974. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske; 1974.
11. *Vrbica Ž*. Hrvatski liječnički zbor – podružnica Dubrovnik. Liječ Vjesn. 2014;136:371–2.
12. *Arhiva HLZ podružnica Dubrovnik*.
13. *Raguž S*. Dom zdravlja – okružni ured Dubrovnik. Dubrovnik: Dom zdravlja; 2017.
14. *Margaritoni M, Šegedin J, Šoša I*. Pregled povijesnog razvoja kirurgije u Dubrovniku. Hrvatsko kirurško društvo HLZ-a. 2010. Dostupno na: <https://www.hkd.com.hr/materijali/Strucni%20sastanci%20knjiga%20prvi%20dio.pdf> (pristupljeno: 20. siječnja 2023.).
15. *Raguž S, Margaritoni M, Ljubičić S i sur*. Zdravstvo u Domovinskom ratu na širem dubrovačkom području 1991. – 1992. Dubrovnik: Udruga hrvatskih liječnika dragovoljaca 1990.–1991.; 2014.
16. *Marinović I i sur*. 100 godina zdravstvene službe u Konavlima. Cavtat: HLZ podružnica Dubrovnik; 2001.
17. *Salečić M*. Zdravstvena zaštita u Župi Dubrovačkoj. Dubrovnik: HLZ podružnica Dubrovnik; 2004.
18. *Bačić J*. Povijest medicine starog Dubrovnika. Dubrovnik: HLZ podružnica Dubrovnik; 2002.
19. *HLZ*. Dostupno na: <https://www.hlz.hr/odlicja/> (pristupljeno 21. siječnja 2023.).
20. *Grmek, Mirko Dražen*. Doprinos hrvatskih liječnika medicinskim znanostima u svijetu (od srednjeg vijeka do 1918. godine). Med Vjesn. 1995;27(1–2):33–41.

HRVATSKI LIJEČNIČKI ZBOR – podružnica Dubrovnik

Dubrovnik se ponosi svojom bogatom tradicijom i povijesnim značajem u području zdravstva. Od srednjovjekovnih hospicija i ljekarni, prve karantene za borbu protiv zaraznih bolesti pa sve do izgradnje Doma zdravlja i bolnice, Dubrovčani su uvijek bili vođeni brigom za zdravlje svojih građana. Organizacija liječnika u udruge na dubrovačkom području počinje osnivanjem Liječničkog udruženja Dubrovačke oblasti (LUDO) 27. kolovoza 1923. godine. Nakon ukidanja oblasnih samouprava i podjelom na banovine, udruženje postaje Dubrovačko liječničko udruženje (DULIUD). Godine 1940. DULIUD zajedno sa Splitom i Šibenikom kolektivno pristupa Hrvatskom liječničkom zboru (HLZ), a 1947. godine osnovana je Podružnica Dubrovnik čiji su prvobitni čelnici bili dr. Kristo Regjo kao predsjednik i dr. Ante Bibica kao tajnik. Podružnica Dubrovnik postaje središtem razmjene stručnih iskustava i druženja među liječnicima u regiji, tradicionalne liječničke zabave postaju ključni društveni događaji u Dubrovniku, a uz njih su se organizirala i brojna druga druženja u obliku izleta i stručnih sastanaka. Krajem sedamdesetih u suradnji s kolegama iz Molfette (Italija) organizirani su godišnji stručni sastanci s razmjenama iskustava i ugodnim druženjem naizmjenice u oba grada. Tijekom Domovinskog rata dubrovački liječnici istaknuli su se svojom visokom profesionalnošću, odgovornošću i moralom, pružajući pomoć ranjenicima i bolesnicima unatoč teškim ratnim uvjetima. Od 2005. godine u članstvo i rad Podružnice Dubrovnik uključuju se i kolege iz Metkovića i Ploča, što dodatno jača njihovu suradnju. Zajedničkim naporom i sredstvima liječničkih udruga dubrovačkog područja (HLZ, HLK, HLS) u prostorima Opće bolnice Dubrovnik uređen je prostor Kluba liječnika u kojem se organiziraju redovita dru-

ženja i stručni sastanci. Pod pokroviteljstvom ili uz podršku dubrovačke podružnice HLZ-a također je objavljeno više knjiga koje su obrađivale teme povezane sa zdravstvom i djelatnošću liječnika na dubrovačkom području. Prateći suvremene trendove i izazove u medicinskom svijetu, a u suradnji s medicinskim institucijama i drugim liječničkim organizacijama, rad HLZ podružnice Dubrovnik trajno doprinosi kontinuiranom unaprjeđenju zdravstvene skrbi u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. U svibnju 2024. godine podružnica obilježava 150. godišnjicu osnutka Hrvatskoga liječničkog zbora te 100. godišnjicu osnutka prve liječničke udruge na području Dubrovnika. Doprinos navedenih liječničkih udruga nije samo obilježio prošlost dubrovačke medicine, već je utjecao i na sadašnjost te oblikovao budućnost zdravstvene djelatnosti na ovom području, stoga je važno cijeniti takvo važno naslijeđe koje nam je ostavljeno. Obilježavanjem ovih važnih obljetnica želimo očuvati tradiciju bogate povijesti medicinske struke na ovim područjima i osnažiti svijest o važnosti medicine i liječničkog poziva. Stoga ćemo se prisjetiti i svih onih koji su kroz povijest svojim radom i predanošću gradili temelje modernih liječničkih udruga u svijetu i Dubrovniku.

Predsjedništvo HLZ-a, podružnice Dubrovnik – 2024. godina

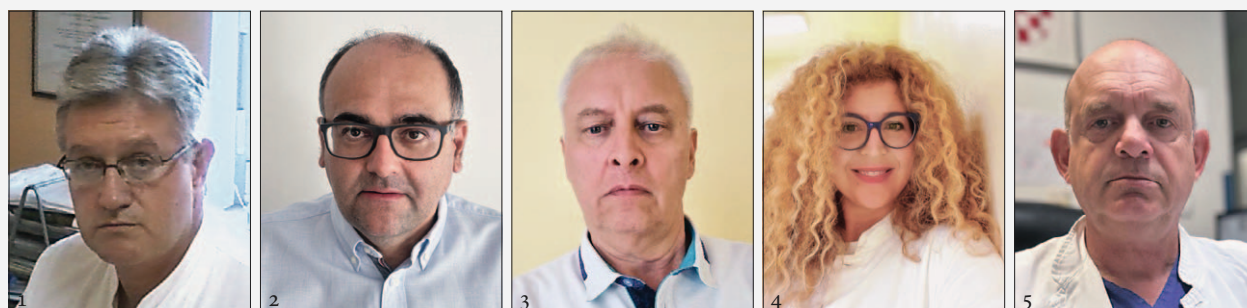

PREDSEDNIK PODRUŽNICE:
DOC. DR. SC. VELIBOR PUŽOVIĆ, DR. MED.,
SPECIJALIST PATOLOGIJE,
SPECIJALIST SUDSKE MEDICINE

DOPREDSEDNIK PODRUŽNICE:
PRIM. MR. SC. ŽARKO VRBICA, DR. MED.,
SPECIJALIST OPĆE INTERNE MEDICINE,
SUBSPECIJALIST PULMOLOGIJE

Upravni odbor HLZ-a, podružnice Dubrovnik – 2024. godina

1 IZV. PROF. PRIM. DR. SC. MARKO MARGARITONI, DR. MED., SPECIJALIST OPĆE KIRURGIJE, SUBSPECIJALIST PLASTIČNE KIRURGIJE
2 MARO VODOPIĆ, DR. MED., SPECIJALIST NEUROLOGIJE, SUBSPECIJALIST EPILEPTOLOGIJE
3 ŽELJKO ČAPOR, DR. MED. DENT., SPECIJALIST STOMATOLOŠKE PROTETIKE
4 ILENIA ROMIĆ, DR. MED., SPECIJALISTICA OPĆE INTERNE MEDICINE, SUBSPECIJALISTICA HEMATOLOGIJE
5 IVAN BARAČ, DR. MED., SPECIJALIST OTORINOLARINGOLOGIJE, SUBSPECIJALIST AUDIOLOGIJE

Hrvatski liječnički zbor – Podružnica Karlovac

Hrvoje Cvitanović¹✉

¹ Odjel za dermatovenerologiju, Opća bolnica Karlovac

SL. 1. PREDSEDNIK HLZ-A
PODRUŽNICE KARLOVAC,
PRIM. DR. SC. HRVOJE
CVITANOVIĆ, DR. MED.

SL. 2. IGOR SALOPEK, DR. MED.,
TAJNIK HLZ-A PODRUŽNICE
KARLOVAC

Danom osnivanja karlovačke podružnice Zbora liječnika smatra se 27. svibnja 1935., kada je sazvan prvi sastanak Mjesnog odbora Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja u gradu Karlovcu. Tom je prigodom za predsjednika izabran dr. Edmund Sauerbrunn, za tajnika dr. Julio Hruby, a za blagajnika dr. Božo Huziak.

U tom početnom razdoblju djelovanja Zbora liječnika na karlovačkom području glavne teme oko kojih se odvijala aktivnost bile su staleška pitanja, financiranje i porezni sustav, etički problemi, a u stručnom dijelu aktivnost se ponajviše očitovala u prikazima zanimljivih slučajeva iz prakse i referiranju recentne stručne literature.

Krajem 1940. godine prestaje s aktivnim djelovanjem Mjesni odbor Zbora liječnika Hrvatske, Slavonije i Medjumurja Karlovac i to razdoblje neaktivnosti traje tijekom Drugoga svjetskog rata.

Nakon završetka rata 1945. godine za predsjednika je izabran dr. Julio Hruby, za tajnika dr. Milan Schoenwald, a za blagajnicu dr. Zlata Bival. Dvije godine nakon obnavljanja aktivnosti Mjesni odbor mijenja ime u Podružnica Zbora liječnika Karlovac.

Nakon nekoliko godina poslije ratnih zbivanja aktivnosti Zbora se intenziviraju te se povećava i broj članova. Rad Zbora podružnice Karlovac prepoznaje se i na državnoj razini te se iz pojedinih zapisnika s godišnjih skupština Zbora liječnika (1954.) vidi kako podružnica Karlovac „pokazuje sve veći i veći napredak, veliki broj održanih sastanaka s nizom interesantnih predavanja, što je stavlja u red naših najvećih podružnica“.

Godine 1974. povodom stote obljetnice Zbora u prikladnim materijalima koji su pratili obljetnicu nalazimo podatke da je rad Podružnice Karlovac bio vrlo plodan, da je pratila promjene u struci te svoje članove poticala na stručno usavršavanje.

Posebno važno događanje za Podružnicu Karlovac bilo je 1977. godine kada su organizirani prvi *Majski zdravstveni dani* u Karlovcu. Radi se o stručnoj manifestaciji koja je prerasla značenje regionalnoga stručnog događaja i postala okosnica susreta liječnika naše podružnice.

Kasnije je nakon demokratskih promjena naziv manifestacije promijenjen u *Svibanjski zdravstveni dani* koji se održavaju svake godine u mjesecu svibnju.

S vremenom se pojavila potreba osnivanja sekcija pri našoj podružnici, tako da je 1978. godine započela s radom Stomatološka sekcija, a 1981. godine Sekcija liječnika opće medicine, tajnik sekcije je bio prim. dr. Vladimir Cvitanović. U tom razdoblju sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog stoljeca bila je intenzivirana i suradnja sa zdravstvenim centrima u gradovima Splitu, Mostaru, Ohridu i Kragujevcu.

Stvaranjem Republike Hrvatske kao samostalne države počinje novo razdoblje i u radu Podružnice Karlovac Hrvatskoga liječničkog zbora. Došlo je do osipanja članstva podružnice, određeni broj kolega napustio je svoja radna mjesta i

✉ Adresa za dopisivanje:

Prim. dr. sc. Hrvoje Cvitanović, dr. med.; Odjel za dermatovenerologiju; Opća bolnica Karlovac, Ulica Andrije Štampara 3, 47000 Karlovac; e-pošta: hrvoje.cvitanovic@bolnica-karlovac.hr

medicinske ustanove na našem području. Međutim, rad Podružnice nastavio se i u situaciji neposrednih ratnih aktivnosti.

Godine 1991. predsjednici su bili dr. Milan Vorkapić, dr. Janko Grman i dr. Ivan Tonžetić. Posebno velik doprinos u tom razdoblju za konsolidaciju rada naše Podružnice i intenziviranje njezinih aktivnosti dala je prim. dr. Marijana Persoli Gudelj, koja je i obnašala dužnost predsjednice podružnice od 1992. do 2001. godine, kada rukovođenje podružnicom preuzima prim. dr. Mira Mlinac Lucijanić, a dr. Persoli osniva Hrvatsko društvo za liječenje boli (HDLB-HLZ). Sjedište društva bilo je punih deset godina u HLZ Podružnici Karlovac, na što smo posebno ponosni.

Usprkos svim okolnostima pa i činjenici da se grad Karlovac u Domovinskom ratu nalazio praktički neposredno uz crtu bojišnice, redovito su održavani *Svibanjski zdravstveni dani* kao i niz stručnih sastanaka.

Naša podružnica organizirala i više stručnih skupova koji su imali širi odjek, kao što je sastanak stručnih društava ORL Hrvatske i Slovenije, Hrvatske udruge radiologa, Hrvatskog društva za anesteziju i intenzivno liječenje Hrvatskoga ortopedskog društva, Hrvatskoga traumatološkog društva, itd. Posebno je značajno da se *Simpozij o malignoj boli s međunarodnim sudjelovanjem* u kontinuitetu održavao punih deset godina (1997. – 2007.) u organizaciji naše podružnice. Simpozij je okupljao svake godine 200 – 300 sudionika iz Hrvatske i susjednih zemalja, a predavači su bili, pored domaćih, i vodeći europski eksperti iz područja medicine boli i palijativne medicine.

U razdoblju od 2013. do 2021. predsjednik HLZ Podružnice Karlovac bio je doc. prim. dr. sc. Želimir Korać, dr. med., koji je vrlo uspješno i plodonosno vodio podružnicu. Naša podružnica posebno je ponosna na osnivanje i tiskanje vlastitog stručnog glasila, *Acta Medica Carolostadii*, u kojemu se objavljuju u cijelosti stručni i znanstveni radovi, prvenstveno članova naše podružnice, ali katkada i kolega iz drugih sredina. Izlaženje časopisa je periodično. Osnivač i prvi urednik bio je doc. prim. dr. sc. Želimir Korać, dr. med.

SL. 3. ČLANOVI UO HLZ-A PODRUŽNICE KARLOVAC: PRIM. DR. SC. HRVOJE CVITANOVIĆ, DR. MED., SNJEŽANA JURČEVIĆ, DR. MED., EMILIJA ERDELJAC, DR. MED.

SL. 4. SUDIONICI 41. ŠVIBANJSKIH DANA: VESNA MIHOLOVIĆ, DR. MED., DOPREDSJEDNICA HLZ-A PODRUŽNICE KARLOVAC EMILIJA ERDELJAC, DR. MED., AKADEMIKINJA VIDA DEMARIN, DR. MED., DOC. PRIM. DR. SC. ERVIN JANČIĆ, DR. MED.

SL. 5. SUDIONICI 41. ŠVIBANJSKIH ZDRAVSTVENIH DANA U GRADSKOJ KNJIŽNICI KARLOVAC S GLAVNOM TEMOM OBLJETNICE: PEDESET GODINA NEUROLOGIJE I PSIHIJATRIJE

SL. 6. U ATRIJU ZNANJA VELEUČILIŠTA U KARLOVCU TE ONLINE ODRŽANI SU 42. KARLOVAČKI ZDRAVSTVENI DANI POSVEĆENI TEMI KARLOVAČKO ZDRAVSTVO U PANDEMIJI COVID-19

SL. 7. NOVI BROJ STRUČNOG ČASOPISA ACTA MEDICA CAROLOSTADII

Hrvatski liječnički zbor Podružnica Karlovac 2021. – 2024.

Predsjednik HLZ-a Podružnice Karlovac:

Prim. dr. sc. Hrvoje Cvitanović, dr. med.

Dopredsjednica HLZ-a Podružnice Karlovac:

Emilija Erdeljac, dr. med.

Tajnik HLZ-a Podružnice Karlovac:

Igor Salopek, dr. med.

Članovi Upravnog Odbora HLZ-a Podružnice Karlovac:

1. Doc. prim. dr. sc. Želimir Korać, dr. med.
2. Nataša Gašparić, dr. med.
3. Snježana Jurčević, dr. med.
4. Samija Ropar, dr. med.
5. Tatjana Čapin, dr. med.
6. Damir Čačić, dr. med.
7. Igor Salopek, dr. med.
8. Josip Kovačić, dr. med.

Članovi Nadzornog odbora HLZ-a Podružnice Karlovac:

1. Maja Pavletić Posavec, dr. med.
2. Darko Delač, dr. med.
3. Ronald Lipovšćak, dr. med.

Članovi Suda časti HLZ-a Podružnice Karlovac:

1. Marko Dejanović, dr. med.
2. Antonija Čaušić, dr. med.

Ukupno je u razdoblju 2021. – 2023. organizirano deset stručnih skupova te su redovito organizirani sastanci Upravnog odbora HLZ-a Podružnice Karlovac i godišnje skupštine. Stručni časopis *Acta medica Carolostadii* kojemu je izdavač HLZ Podružnica Karlovac redovito je izlazio jednom godišnje.

Hrvatski liječnički zbor – Podružnica Koprivnica

Elizabeta Horvatić¹✉

¹Odjel za patologiju, Opća bolnica „Dr. Tomislav Bardek“

Koprivnička Podružnica Hrvatskoga liječničkog zbora prošle, 2023. godine proslavila je 70. obljetnicu osnutka (1953. – 2023.).

Hrvatski liječnički zbor koprivničke Podružnice punih 70 godina njeguje tradiciju obilježavanja svojih obljetnica s osvrtom na vlastitu povijest, kako bi istražujući događaje, zbivanja i pouke iz proteklih vremena njegovi članovi ustrajali na

Aktualno vodstvo Hrvatskoga liječničkog zbora Podružnice Koprivnica

- 1 IZV. PROF. DR. SC. PRIM. ELIZABETA HORVATIĆ, DR. MED.,
PREDSJEDNICA HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA PODRUŽNICE KOPRIVNICA
- 2 VESNA DULIKRAVIĆ, DR. MED., ČLANICA GLAVNOG ODBORA
HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA
- 3 JOSIP VEČENAJ, DR. MED., PRVI DOPREDSJEDNIK
HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA PODRUŽNICE KOPRIVNICA
- 4 LJUBOMIR MORIĆ, DR. MED., DRUGI DOPREDSJEDNIK
HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA PODRUŽNICE KOPRIVNICA
- 5 ANDREJA LUKIĆ SUKNAIĆ, DR. MED., RIZNIČARKA
HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA PODRUŽNICE KOPRIVNICA
- 6 ŽELJKO ODOBAŠIĆ, DR. MED., TAJNIK
HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA PODRUŽNICE KOPRIVNICA

✉ Adresa za dopisivanje:

Izv. prof. dr. sc. Elizabeta Horvatić, prim. dr. med.; Odjel za patologiju, Opća bolnica „Dr. Tomislav Bardek“, Ul. Željka Selinger 1, 48 000 Koprivnica

objektivnom sagledavanju prošlosti i sadašnjosti, osmišljavajući nove smjernice djelovanja liječnika okupljenih u Hrvatskome liječničkom zboru, u kojem:

„...prepoznamo liječničko društvo s najdužim kontinuitetom rada na geopolitičkom teritoriju Republike Hrvatske, a koje je u međunarodnim krugovima poznato kao jedno od najstarijih u skupini danas aktivnih nacionalnih liječničkih društava u Europi.“

Na inicijativu dr. Alberta Heinricha i dr. Vlade Vondračeka, u jesen davne 1953. osnovana je koprivnička Podružnica Zbora liječnika Hrvatske.

Osnivačka je skupština održana u knjižnici koprivničkog Doma zdravlja, na kojoj su prisustvovali: prim. dr. Ladislav Juričić, ravnatelj bolnice i šef kirurgije, prim. dr. Leopold Auf, šef internog odjela, dr. Ludmila Kazić, voditeljica odjela za pedijatriju i dr. Hugo Derenčin, doajen koprivničke medicine. Najmlađi član novoosnovane Podružnice bio je prim. dr. Krešimir Švarc.

Na prvoj osnivačkoj skupštini Zbora prisustvovao je i dr. Franjo Herman, tada aktualni ravnatelj bolnice u Koprivnici, prisutni su bili i dr. Miroslav Schwarz i ranarnik Vaclav Vondraček, svi iz Koprivnice, dok su iz Križevaca bili dr. Josip Derenčin, dr. Ivan Konžarevski i dr. Viktor Struppi, a iz Đurđevca dr. Petar Zrelec i dr. Anton Kohn te dr. Vilim Kreči iz Virja. Treba spomenuti i činjenicu da je nakon Drugoga svjetskog rata u Bjelovaru 1947. započela s radom podružnica kojoj su se priključili liječnici iz Koprivnice i Križevaca. Dakle, i prije osnivanja vlastite podružnice, koprivnički su liječnici bili aktivni sudionici samog osnutka Zbora. U tim turbulentnim vremenima učinjene su prve aktivnosti vezane uz potrebu za osnivanjem *Društva liječnika* u Koprivnici.

U povodu 50. obljetnice osnutka koprivničke Podružnice Hrvatskog liječničkog zbora 2003. godine, tiskana je knjiga *Spomenica* urednika mr. sc. Franje Husinca, dr. med., uglednog liječnika, autora i urednika nekoliko knjiga iz povijesti medicine te dugogodišnjega glavnog urednika *Liječničkih novina* Hrvatskoga liječničkog zbora. U knjizi je zorno prikazan pregled rada kroz pedeset godina povijesti zdravstva Koprivničko-križevačke županije, uz kronološki prikaz razvoja zdravstva u Hrvatskoj koji je u kontinuitetu nastavljen i u knjizi objavljenoj 2018. godine s naslovom *U prilog sjećanju* u povodu 65. obljetnice osnutka koprivničke Podružnice.

Uz trenutno 430 registriranih članova, koprivnička Podružnica Hrvatskoga liječničkog zbora s poštovanjem se sjeća svih bivših predsjednika koje navodimo kronološki: *Albert Heinrich, Vlado Vondraček, Ladislav Juričić, Zvonko Dubravec, Krešimir Švarc, Teodor Femec, Srećko List, Vojko Vlah, Ranko Rubeša, Miljenko Vondraček, Slava Jambrešić-Švarc, Ivan Horvat, Jasna Popović, Stjepan Jovanović, Đuro Bradić, Franjo Husinec, Ljiljana Mišić-Majerus, Vladimir Jambrešić, Vladimir Ričko, Dragutin Šnajdar, Pavao Krmpotić, Krunoslav Jerčinović, Milan Stanojević, Stjepan Milinković, Davorin Hećimović, Tigrena Csik, Vesna Mađarić, Sanja Švarc Janjanin, Vlatka Janeš Poje i Vesna Dulikravić.*

Svi su oni znali i umjeli provoditi ideologiju ovog udruženja prema riječima dr. Franje Miličića, osnivača Zbora liječnika Hrvatske, koji je promicao „*krepki i kolegijalni rad u svezi i na korist liječničkog staleža*“.

Hrvatski liječnički zbor – Podružnica Ogulin

Mićana Nožinić-Tatalović¹✉

¹ Opća bolnica i bolnica branitelja domovinskog rata Ogulin

Prvi evidentirani članovi Hrvatskoga liječničkog zbora iz Ogulina bili su dr. Leopold Auf i dr. Ivo Žic od 1959. godine. Nema pisanih dokumenata o datumu osnivanja Podružnice Ogulin. Pred kraj pedesetih i početkom šezdesetih godina prošlog stoljeća u Ogulinu i okolici radilo je desetak liječnika. U bolnici su bila samo četiri osnovna odjela s po jednim specijalistom internistom, pedijatrom, kirurgom i ginekologom, a od 1963. godine dva kirurga i četiri liječnika sekundarca.

Prema sačuvanoj pisanoj građi iz 1977. godine Podružnica broji 14 članova. Dugogodišnji predsjednik je dr. Vitomir Saks, tajnik dr. Mirko Blašković i blagajnik dr. Ivo Žic. Proširenjem bolničke i vanbolničke djelatnosti, vraćanjem pojedinih liječnika sa specijalizacije, a osobito nakon izgradnje nove bolnice i puštanjem u rad prvih odjela, otvaraju se veće mogućnosti za primanje liječnika u stalni radni odnos, međutim broj liječnika učlanjenih u HLZ i dalje je malen, između 14 i 18. Zamire aktivnost sve do svibnja 1982. godine, kada je pokrenuta inicijativa da se svi zaposleni liječnici učlane u Zbor, da se ponovno aktivira rad u Podružnici, tako da se broj članova popeo na 40. Održavaju se mjesečni stručni sastanci, javljaju se farmaceutske tvrtke kao sponzori i suorganizatori. Organiziraju se povremena druženja, izleti i posjeti susjednim zdravstvenim ustanovama.

Godine 1991. broj članova popeo se na 88, što je ujedno i najveći broj članova Podružnice do sada. Nakon izbivanja ratnih sukoba dvadesetak liječnika napustilo je našu zdravstvenu ustanovu, zbog blizine bojišnice i potrebe organiziranja pružanja medicinske pomoći i prihvata ranjenika formiraju se sanitetske ekipe na terenu, a rad u bolnici modificira se za novonastale prilike. Sve djelatnosti sele se u adaptirane podrumске prostorije, radi se pod radnom obvezom. Većina aktivnosti svodi se na rasprave o promjenama u zdravstvu, osnivanju sindikata, Komore, pribavljanju humanitarne pomoći.

Godine 1997. Podružnica broji 60 članova, od toga 10 stomatologa. Uvođenjem bodovanja HLK za prisustvovanje stručnim sastancima povećan je interes članova za sudjelovanjem u stručnim aktivnostima. Održava se sve više stručnih sastanaka, uspostavljaju su ponovno kontakti s liječnicima iz Brinja, Otočca, Vrbovskog i Gorskog kotara, koji se u velikom broju odazivaju na naše sastanke. U primarnoj zdravstvenoj zaštiti proveden je proces privatizacije.

Godine 2006. pokrenuta je akcija prikupljanja donacijskih sredstava za nabavu projektora i laptopa, a to je znatno olakšalo prezentiranje predavanja koja je Podružnica redovito organizirala.

Godine 2015. Opća bolnica Ogulin postala je bolnica branitelja iz Domovinskog rata, što do danas znači veliku odgovornost liječnicima za brigu o toj osjetljivoj skupini bolesnika.

Godine 2016. sredstvima Podružnice kupljen je novi laptop za potrebe ažuriranja podataka i komunikaciju sa Središnjicom HLZ-a u Zagrebu jer softver starog laptopa više nije podržavao takve opcije. To je ujedno dugotrajna imovina koju posjeduje Podružnica.

✉ Adresa za dopisivanje:

Mićana Nožinić-Tatalović, dr. med.; Opća bolnica i bolnica branitelja domovinskog rata Ogulin, Bolnička ulica 38; e-pošta: micanantatalovic@gmail.com

NA FOTOGRAFIJI SU SLIJEVA
NA DESNO: MARKO POŠTIĆ,
KARMEN KR PAN-KRIZMANIĆ,
MIĆANA NOŽINIĆ-TATALOVIĆ,
MARIJANA STIPETIĆ,
LIDIJA BELINA,
MARTINA KOLIĆ-KEŠIN
I HELENA HLAVAČ.

Povodom 135. godišnjice Hrvatskoga liječničkog zbora na inicijativu Glavnog odbora HLZ-a diplome HLZ-a primile su dr. Marijana Stipetić i dr. Mićana Nožinić-Tatalović.

Dugogodišnje istaknute predsjednice Podružnice Ogulin HLZ-a bile su dr. Gordana Grgurić, dr. Zdenka Blašković i dr. Marijana Stipetić.

Sadašnje vodstvo Podružnice izabrano je 12. veljače 2016. na izbornoj skupštini Podružnice i ponovno potvrđeno tijekom pandemijske izborne skupštine Podružnice 29. rujna 2021., a to su: predsjednica dr. Mićana Nožinić-Tatalović, dopredsjednica dr. Karmen Krpan-Krizmanić, tajnik dr. Marko Poštić, rizničarka dr. Martina Kolić-Kešin, a koji su uz dr. Marijanu Stipetić, dr. Alenu Furić, dr. Helenu Hlavač i dr. Lidiju Belinu članovi Upravnog odbora Podružnice HLZ-a Ogulin.

Tijekom godina smanjivao se broj liječnika u bolnici pa trenutno Podružnica broji ukupno 72 člana, od toga 48 doktora medicine, 5 doktora dentalne medicine i 19 članova umirovljenika.

Tijekom pandemije COVID-19 bolnica je proglašena COVID-bolnicom, kada su u najvećoj mjeri njezini liječnici, svi članovi HLZ-a, požrtvovno iznijeli teret profesionalne i ljudske odgovornosti za najteže oboljele.

Povodom 125. godišnjice HLZ-a osam naših članova dobilo je diplome HLZ-a: dr. Vitomir Saks, dr. Zdenka Blašković, dr. Mirko Blašković, dr. Tatjana Savić, dr. Đurđica Prodan-Abromović, dr. Slobodan Perković i dr. Gordana Grgurić.

Hrvatski liječnički zbor – Podružnica Osijek

Hrvoje Mihalj[✉]

¹ Klinika za otorinolaringologiju i kirurgiju glave i vrata; KBC Osijek

HLZ Podružnica Osijek njeguje 150-godišnju tradiciju brige za struku, znanost i zdravlje stanovništva istočne Hrvatske. Početci te tradicije vezani su uz *Društvo slavonskih liečnika u Osieku* koje je utemeljeno u osječkoj Tvrđi, 15. prosinca 1874., u vijećnici Gradskoga poglavarstva kada je održana njegova konstituirajuća skupština. Prethodno je te godine održan inicijalni sastanak 7. veljače, a 7. ožujka održan je osnivački sastanak. Vodeće ličnosti Društva slavonskih liečnika bili su predsjednik Josip Kallivoda i tajnik Antun Lobmayer. Obojica su nakon nekog vremena preselili u Zagreb i postali značajni u djelovanju Sбора liečnika.

Neizmerno smo ponosni što je upravo u Osijeku osnovano najstarije hrvatsko liječničko udruženje, Društvo slavonskih liečnika. Važan je podatak i da je Društvo slavonskih liečnika izdalo 1. siječnja 1877. prvi broj *Glasnika Društva slavonskih liečnika*, čak petnaest dana prije prvoga izdanja *Liječničkog vjesnika*. Iako je Društvo slavonskih liečnika prestalo postojati odlaskom dr. Kallivode u Zagreb, s vremenom je rad Društva slavonskih liečnika nastavljen kroz rad Podružnice HLZ-a u Osijeku.

Kao i naši prethodnici 1874., stalno pratimo zdravlje svojih sugrađana i čitave regije.

Kada je nastupio Domovinski rat, pripadnici HLZ-a Podružnice Osijek bili su članovi Kriznog stožera na čijem je čelu bio prof. dr. Andrija Hebrang – ratni ministar i bili su članovi Udruge liječnika dobrovoljaca Domovinskog rata. Zalažanjem našega bivšeg, sada počasnog predsjednika – prof. emeritusa, dopisnog člana HAZU Antuna Tucaka, 1993. godine Podružnica je dobila novi prostor u Kuhačevoj ulici 29 u osječkoj Tvrđi. Marljivo smo obilježavali važne obljetnice pa je prigodom proslave 125. obljetnice izdan pretisak *Glasnika Društva*, a za 135. obljetnicu znanstvena monografija urednika Biserke Belicze i našega počasnog predsjednika Antuna Tucaka o djelovanju Društva slavonskih liečnika.

Vodstvo HLZ-a Podružnice Osijek

Predsjednik: izv. prof. dr. sc. Hrvoje Mihalj, dr. med.

Upravni odbor u mandatnom razdoblju 2021. – 2025. godine

Prvi dopredsjednik: prim. dr. sc. Oliver Pavlović, dr. med.

Drugi dopredsjednik: doc. dr. sc. Vlatko Kopic, dr. dent. med.

Rizničarka: prof. dr. sc. Jasminka Milas-Ahić, dr. med.

Tajnica: Anja Valentin Jurlina, dr. med. (od 3./2024.)

Članovi Upravnog odbora:

prof. prim. dr. sc. Andrijana Včeva, dr. med. (tajnica 7./2021.–2./2024.)

izv. prof. dr. sc. Ivan Radoš, dr. med.

izv. prof. dr. sc. Robert Smolić, dr. med.

dr. sc. Livija Sušić, dr. med.

Ljudevit Mihaljević, dr. med.

Ivana Bobek, dr. med.

✉ Adresa za dopisivanje:

Izv. prof. dr. sc. Hrvoje Mihalj, dr. med., Klinika za otorinolaringologiju i kirurgiju glave i vrata, KBC Osijek, J. Huttlera 4, Osijek, e-pošta: hrvoje.mihalj@gmail.com

Podružnica danas broji 665 članova, organizira kongrese, tečajeve, predavanja i slijedi ciljeve predšasnika – brine za zdravstvo Slavonije. Tijekom godina bili smo inicijatori i organizatori mnogih javnozdravstvenih akcija (npr. *Movember* u studenom), a isto tako podržavamo i sudjelujemo u drugim aktivnostima raznih udruga i organizacija koje su vezane uz prevenciju, liječenje bolesti i unaprjeđenje zdravlja. Prisutnošću na društvenim mrežama na jednostavan i brz način dostavljamo našim članovima sve potrebne informacije i novosti o djelovanju Zbora i Podružnice, upućujemo pozive za razna predavanja i kongrese, nudimo edukativne sadržaje te smo im na raspolaganju za sva njihova pitanja. U posljednjih osam godina organizirali smo humanitarne Liječničke balove 2017., 2018., 2019. (iste godine smo prigodno obilježili 145. obljetnicu Podružnice) i 2020. godine s više od 200 uzvanika. Prikupljenim novčanim sredstvima pomogli smo rad rodilišta KBC-a Osijek te edukaciju mladih liječnika istočne Hrvatske.

Za vrijeme pandemije COVID-19 nismo organizirali proslave, ali ostala događanja jesmo, kao što smo i aktivno sudjelovali u liječenju naših pacijenata u tom izazovnom razdoblju. Prije tri godine osnovali smo i Sekciju mladih liječnika pri našoj podružnici, a predsjednik je dr. sc. Tin Prpić, dr. med. Prošle smo godine postali prva podružnica HLZ-a koja je ostvarila EU projekt, u partnerstvu s Gradom Osijekom i Gimnastičkim društvom HR Sokol (*Ne sjedi „5“*).

S posebnim ponosom ističemo svečanu proslavu povodom obilježavanja 150. obljetnice Društva slavonskih liječnika, a time i HLZ-a Podružnice Osijek održanu 3. veljače 2024. godine. Svečanosti su prisustvovali brojni visoki uzvanici, kolege i gosti, a bogat glazbeno-dramski program upotpunio je atmosferu ponosa i pozitivnog duha zajedništva. Taj pozitivan duh poticaj je planiranju daljnjih aktivnosti HLZ-a Podružnice Osijek u 2024. godini. Nastavljamo okupljati kolege na predavanjima i stručnim skupovima u svrhu cjeloživotnog učenja liječnika, sudjelujemo i u zdravstvenoj edukaciji laika (radionica *Svatko od nas može spasiti nečiji život*). Sa zadovoljstvom najavljujemo i dugoočekivani povratak humanitarnog Liječničkog bala, koji će se održati 18. listopada 2024., nakon stanke dulje od tri godine zbog pandemije COVID-19. Plan nam je ovu jubilarnu obljetnicu obilježiti izdavanjem monografije krajem godine. Misao vodilja je prikazati 150-godišnju liječničku tradiciju u okviru vrijednog djelovanja Društva, a kasnije i HLZ-a, povezujući prošlost, sadašnjost i budućnost liječnika, medicine i zdravstva istočne Hrvatske.

Suradnju i zajedništvo zagovarano još od samih početaka. Suradnju danas promatramo kroz multidisciplinarni pristup i sinergiju srodnih struka i resora, a potičemo i osnaživanje zdravstva na lokalnoj, ali i široj društvenoj razini. Zajedno možemo nadvladati izazove koje pred nas stavljaju ne samo bolesti i zdravstvena stanja, nego i pacijenti i javnost. Zajedničkim snagama možemo postići da bar donekle postane lakše i ljepše biti liječnik u ovim modernim vremenima. Djelovanje u sadašnjosti sagledava se kao važan zalog za budućnost liječništva te cijelog zdravstvenog sustava.

LITERATURA

1. *Fatović-Ferenčić S, Tucak A.* U povodu 135. obljetnice osnutka Društva slavonskih liječnika. *Medicinski vjesnik* [Internet]. 2009;41(3–4):13–18. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/191858> [pristupljeno 10. travnja 2024.]
2. *Belicza B, Tucak A.* Društvo slavonskih liječnika – kronologija osnutka, uloga i djelovanje 1874.–1883. Osijek: Zavod za znanstvenoistraživački rad HAZU; 2009.
3. *Tucak A.* *Glasnik Društva slavonskih liječnika (1877.–1878.) / uređuju tajnici Društva Antun Lobmayer i Albert Flesch.* Pretisak. Osijek: Klinička bolnica, Hrvatski liječnički zbor Osijek, 1999.
4. *Tucak A.* From “Glasnik Društva slavonskih liječnika” to “Medicinski Vjesnik” (1982–2012). *Medicinski vjesnik* [Internet]. 2012;44(1–4):13–16. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/186226> [pristupljeno 14. travnja 2024.]

Hrvatski liječnički zbor – Podružnica Rijeka

Jelena Lončarek¹✉

¹ Hrvatski liječnički zbor – Podružnica Rijeka

Osnivanje Podružnice

Mnogobrojne kolegice i kolege koji su život posvetili zahtjevnom, ali prije svega humanom liječničkom pozivu osjećali su potrebu da svoja znanja, iskustva i nove spoznaje podijele s kolegama za dobrobit stanovništva ovoga kraja. Pokazalo se nužnim institucionalno organizirati stručni rad liječnika izvan Zagreba. Godine 1947., nakon spajanja Rijeke i Sušaka u jedinstveni grad Rijeku, ostvareni su uvjeti za zajedničko djelovanje liječnika, odnosno za osnivanje Podružnice. Temeljni zadatci bili su i ostali unaprjeđivanje zdravlja naroda, stručni i znanstveni rad, njegovanje liječničke etike i zaštita staleških interesa liječnika. Na osnovi članka u *Riječkom listu* od 28. rujna 1947. može se vidjeti da je Podružnica Zbora liječnika Hrvatske Rijeka osnovana 26. rujna 1947. Skupština udruženja liječnika Hrvatskog primorja i Gorskog kotara i liječnika grada Rijeke održana je u biblioteci riječke bolnice sa zadatkom da se osnuje sekcija Zbora liječnika Hrvatske. Skupštinu je otvorio predsjednik udruženja liječnika Hrvatskoga primorja i Gorskoga kotara i iznio u kratkim crtama glavne principe koji moraju liječniku, članu novoga društva uvijek biti pred očima: stručna pomoć radnom narodu, jačanje medicinske etike i osjećaja sigurnosti. Nakon prijedloga o izboru radnog predsjedništva i nakon formiranja kandidacijskog odbora, izabran je odbor novog udruženja na čelu s doktorom Franom Bakarčićem kao predsjednikom. Kao potpredsjednici birani su dr. Viktor Finderle i dr. Jakov Bakotić. Tajnici su bili dr. Zdravko Kučić, dr. Dinko Kozulić i dr. Kalodjera, blagajnici dr. Josip Peteh i dr. Davor Grgurina, knjižničarka dr. Nada Kovačević, a odbornici dr. Ante Medanić, dr. Davor Perović, dr. Ante Švalba, dr. Luigi Martini, dr. Matija Padjen, dr. Zvonimir Sušić i dr. Veljko Narančić. Nadzorni odbor činili su dr. Feretić, dr. Stjepan Jerković i dr. Ante Vukas, dok su u sudu časti dr. Mijo Kosić, dr. Ante Grgurina i dr. Josip Markovina. Dr. Fran Bakarčić je na kraju skupštine zahvalio u ime odbora na iskazanom povjerenju, te istaknuo da zahvaljujući vrlinama liječnika ovoga kraja moramo vjerovati u veliki uspjeh novoga udruženja. Pozivajući se na visoku znanstvenu razinu i socijalnu svijest liječnika naših zdravstvenih ustanova, uvjeren je da će udruženje proraditi u pravcu jačanja stručnog nivoa i medicinske etike naših kadrova, te će nastojati upriličiti niz sastanaka i predavanja s demonstracijama pojedinih slučajeva, što je od svih, a osobito mlađih liječnika sa zadovoljstvom pozdravljeno. Sjedište Podružnice bilo je u Zavodu za zaštitu zdravlja Rijeka, Dimitrija Tucovića 13, a djelovala je na području Kotara Rijeke. Na 98. godišnjoj skupštini ZLH-a održanoj 26. veljače 1991. predloženo je na temelju izjašnjenja podružnica da se sadašnji naziv Zbora liječnika Hrvatske promijeni u Hrvatski liječnički zbor. Stoga je novi naziv Podružnice Hrvatski liječnički zbor – Podružnica Rijeka.

Osnivanje sekcija

Od 1950. godine u sklopu Podružnice počele su se osnivati sekcije: Sekcija za ginekologiju i opstetriciju, Kirurško-ortopedska sekcija, Sekcija za sportsku medicinu, Internistička sekcija, Higijensko-epidemiološka sekcija, Sekcija liječnika

PORTAL PRVOGA RIJEČKOG LAZARETA IZ GODINE 1722., MOTIV PREUZET KAO LOGOTIP HLZ-A – PODRUŽNICE RIJEKA

Izvor:

Monografija Hrvatskog liječničkog zbora – Podružnica Rijeka publicirana 2007. godine

✉ Adresa za dopisivanje:

Jelena Lončarek, bacc. admin. publ., Hrvatski liječnički zbor – Podružnica Rijeka, Trg Republike Hrvatske 2, Rijeka

opće prakse i Sekcija industrijskih liječnika. Do kraja 1960. u sklopu Podružnice bilo je osam stručnih sekcija. Kasnije je osnovan Ogranak oftalmološke sekcije te Ogranak stomatološke sekcije, kao i Dermatovenerološka sekcija i Kancerološka sekcija. Pjevački zbor i Klub umirovljenih liječnika osnovani su 1994. godine. Devedesetih godina 20. stoljeća osnovano je i Hrvatsko društvo za perinatalnu medicinu, ogranak Rijeka-Pula, Stažistička sekcija te Studentska sekcija, zatim Hrvatsko društvo za gerontologiju – ogranak Rijeka, Hrvatsko društvo za sportsku medicinu – ogranak Rijeka te Hrvatsko društvo za pomorsku, podvodnu i hiperbaričnu medicinu. U sklopu Podružnice djelovale su i stalne komisije i to: Komisija za izdavačku djelatnost; Komisija za odlikovanja, diplome i nagrade; Komisija za unapređenje stručnoga, društvenoga i ekonomskoga položaja liječnika i prosperitet Podružnice te Komisija za poslove narodne obrane. Najaktivnija je bila Komisija za izdavačku djelatnost.

Stručni časopis *Medicina*

Zdravstveni centar Kotara Rijeke pokrenuo je u svibnju 1964. izdavanje stručnog časopisa *Medicina*. Cilj časopisa jest da služi stručnom usavršavanju svih zdravstvenih radnika kotara na principima jedinstvene medicine. Glavni i odgovorni urednik bio je doc. dr. Mladen Cezner. U razdoblju između 1967. i 1970. časopis *Medicina* započeo je s izdavanjem suplemenata u obliku monografije pod nazivom *Stručna biblioteka Zdravstvenog centra Rijeka*. Za to su posebno bili zaslužni glavni urednici prof. dr. Dušan Jakac i doc. dr. Mladen Cezner. Godine 1970. izdavanje i sva vlasnička prava časopisa *Medicina* preuzela je Podružnica ZLH-a Rijeka. Osnovan je novi Savjet časopisa *Medicina* s delegatima iz ogranaka stručnih sekcija, odnosno s predstavnicima pojedinih medicinskih područja i podružnica iz Pule, Zadra, Splita, Šibenika i Dubrovnika. Časopisu je povodom desetogodišnjice izlazenja te za rad na afirmaciji znanstvenih postignuća na području medicine 3. svibnja 1975. dodijeljena Nagrada Grada Rijeke. Od 2010. godine *Medicinu Fluminensis* publiciramo u suradnji s Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Rijeci. Osnovali smo Studentsku sekciju *Medicine Fluminensis* čiji je glavni cilj promocija i unaprjeđenje studentske znanstvene aktivnosti.

Dosadašnji glavni urednici *Medicine Fluminensis*:

Mladen Cezner	od 1964. do 1973.
Vladimir Šustić	od 1973. do 1979.
Berislav Batistić	od 1979. do 1980.
Marijan Sabol	od 1980. do 1982.
Velimir Rahelić	od 1982. do 1983.
Miljen Gazdik	od 1983. do 1990.
Mladen Peršić	od 1990. do 1993.
Žarko Mavrić	od 1993. do 1995.
Ante Škrobonja	od 1995. do 2002.
Vera Vlahović Palčevski i Igor Prpić	od 2002. do 2006.
Igor Prpić	od 2006. do 2008.
Saša Ostojić	od 2008.

Dosadašnji predsjednici Hrvatskoga liječničkog zbora – Podružnice Rijeka:

Fran Bakarčić	od 1946. do 1948.
Ante Medanić	od 1948. do 1958.
Dinko Kozulić	od 1958. do 1960.
Drago Vrbanić	od 1960. do 1961.
Ivo Margan	od 1961. do 1962.
Stanislav Paškvan	od 1962. do 1963.
Franjo Gjuran	od 1963. do 1965.
Marijan Matejčić	od 1965. do 1967.
Miro Juretić	od 1967. do 1970.
Drago Vrbanić	od 1970. do 1973.
Tullio Nonveiller	od 1973. do 1977.
Kajetan Blečić	od 1977. do 1980.
Slobodan Marin	od 1980. do 1981.
Zlatko Dembić	od 1981. do 1989.
Lea Oštrić	od 1989. do 1992.
Aleksandra Frković	od 1992. do 2001.
Vjekoslav Bakašun	od 2001. do 2005.
Tomislav Rukavina	od 2005. do 2009.
Bojan Miletić	od 2009. do 2013.
Gordan Gulan	od 2013. do 2018.
Srđan Novak	od 2018. do 2022.

Podružnica Rijeka danas

Danas Podružnica Rijeka ima 1.249 članova. Članovi su doktori medicine i doktori dentalne medicine. Sjedište HLZ-a – Podružnice Rijeka nalazi se na adresi Trg Republike Hrvatske 2. Glavne djelatnosti Podružnice su Trajni simpozij i publiciranje časopisa *Medicina Fluminensis*. Trajni simpozij je naziv za redovita predavanja Podružnice koja se organiziraju jednom mjesečno, a održavaju se na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Predavanja su besplatna, a njihov cilj je trajna edukacija i nakon završenoga medicinskog fakulteta koja je dostupna svim članovima. *Medicina Fluminensis* je stručno-znanstveni časopis koji se publicira četiri puta godišnje i šalje se svim članovima Podružnice, ustanovama i knjižnicama u Hrvatskoj i inozemstvu, a čitateljstvu donosi članke iz područja medicine i biomedicine. *Medicinu Fluminensis* publiciramo u digitalnom i tiskanim obliku.

Podružnica organizira predavanja i kroz rad stručnih društava. U sklopu Podružnice Rijeka djeluju stručna društva: Hrvatsko društvo za digestivnu kirurgiju, Hrvatsko društvo za hitnu medicinu – ogranak Rijeka, Hrvatsko dermatovenerološko društvo – ogranak Rijeka, Hrvatsko društvo za ginekologiju i opstetriciju – ogranak Rijeka-Pula, Hrvatsko društvo za školsku i sveučilišnu medicinu – ogranak Rijeka, Hrvatsko pedijatrijsko društvo – ogranak Rijeka, Hrvatsko društvo za medicinu rada – ogranak Rijeka, Hrvatsko neurološko društvo – ogranak Rijeka, Hrvatsko internističko društvo – ogranak Rijeka, Hrvatsko društvo za sportsku medicinu – ogranak Rijeka, Hrvatsko stomatološko društvo – ogranak Rijeka, Hrvatsko psihijatrijsko društvo – ogranak Rijeka i Hrvatsko društvo za

ČLANOVI UPRAVNOG ODBORA
NA SJEDNICI KOJA JE ODRŽANA
10. TRAVNJA 2024.
SLIJEVA NADESNO:
NATAŠA DRAGAŠ-ZUBALJ,
VLADIMIR MOZETIČ,
RENATA GRŽIĆ, SRĐAN NOVAK,
NINA BAŠIĆ MARKOVIĆ,
SAŠA OSTOJIĆ, SENKA KAJČIĆ
I PETAR MATIJAŠEVIĆ

fizikalnu medicinu – ogranak Rijeka. Unutar Podružnice djeluje i Klub umirovljenih liječnika koji jednom mjesečno organizira sastanke i izlete.

Aktualno vodstvo Podružnice Rijeka

Aktualno vodstvo Podružnice Rijeka izabrano je na izbornoj godišnjoj skupštini koja je održana 13. prosinca 2022. godine.

Predsjednik Podružnice: prof. dr. sc. Srđan Novak, dr. med.

Prva dopredsjednica: doc. dr. sc. Nina Bašić Marković, dr. med.

Druga dopredsjednica: prof. dr. sc. Marija Kaštelan, dr. med.

Tajnica: prof. dr. sc. Tea Schnurrer Luke-Vrbanić, dr. med.

Rizničarka: prof. dr. sc. Renata Gržić, dr. med.

Voditelji Trajnog simpozija: prof. dr. sc. Margita Belušić, dr. med., doc. dr. sc. Tamara Turk Wensveen, dr. med. i Valentino Rački, dr. med.

Ostali članovi Upravnog odbora:

Prim. mr. sc. Nataša Dragaš Zubalj, dr. med.

Prof. dr. sc. Dubravka Jurišić-Eržen, dr. med.

Senka Kajčić, dr. med.

Doc. dr. sc. Vladimir Mozetič, dr. med.

Prof. dr. sc. Jagoda Ravlić-Gulan, dr. med.

Prof. dr. sc. Tomislav Rukavina, dr. med. – predsjednik Nadzornog odbora

Petar Matijašević, dr. med. – predsjednik Suda časti i Povjerenstva za odličja

Prof. dr. sc. Saša Ostojić, dr. med. – glavni urednik časopisa *Medicina Fluminensis*

Ostali članovi Nadzornog odbora su prim. dr. sc. Neven Čače, dr. med., prof. dr. sc. Gordan Gulan, dr. med., prof. dr. sc. Sanjin Rački, dr. med., prof. dr. sc. Alen Ružić, dr. med. i prof. dr. sc. Davor Štimac, dr. med.

Ostali članovi Suda časti su prof. dr. sc. Sanja Balen, dr. med., doc. dr. sc. Aleks Finderle, dr. med., prim. mr. sc. Jasna Gobić-Matejčić, dr. med., Lidija Gović Golčić, dr. med., prof. dr. sc. Dean Markić, dr. med. i prof. dr. sc. Sandra Milić, dr. med.

Hrvatski liječnički zbor – Podružnica Sisak

Vlatka Bedeniković¹✉

¹ Opća bolnica "Dr. Ivo Pedišić", Sisak

Ove godine kada Hrvatski liječnički zbor svečano obilježava 150 godina postojanja, Podružnica HLZ-a Sisak bilježi 148 godina postojanja i, na što smo posebno ponosni, neprekidnog rada usprkos svim životnim olujama koje su prohujale ovim prostorima – dva svjetska rata, Domovinski rat, epidemija COVID-19 i potres što je zadesio naš kraj. Bude li sreće, za dvije godine i mi ćemo obilježiti svoju 150. obljetnicu. Ova činjenica nas svrstava među najstarije liječničke udruge u našoj sredini.

Hrvatski liječnički zbor kao staleško udruženje liječnika osnovan je 26. veljače 1874. godine u Zagrebu. Za prvog predsjednika izabran je dr. Franjo Miličić, rodom iz Petrinje, na što smo posebno ponosni. Osnivačkoj skupštini u Zagrebu prisustvovala su i četiri liječnika iz Siska, dr. Antun Gutchy, dr. Hinko Fuerst, dr. Lavoslav Gorički i liječnik-ranarnik Miroslav Mlikowsky de Lotha.

Samo dvije godine nakon Zagreba, u listopadu 1876. godine, osnovao je u Sisku dr. Antun Gutchy „Društvo liečnika“, prethodnicu podružnice Liječničkog zbora. Osnivačkom sastanku predsjedao je dr. Antun Gutchy, a od doktora medicine bili su prisutni: dr. Hinko Fuerst, gradski fizik iz Siska; dr. Otto Trnkoczy, podžupanijski liječnik iz Velike Gorice; dr. Lavoslav Gorički, Miroslav Mlikowsky, dr. Ivan Matzenauer i dr. Vjekoslav Dubois. Na tom sastanku dr. Gutchy je održao predavanje *O novim iznalascima u medicini*.

Povijest Podružnice Liječničkog zbora Sisak neraskidivo je povezana uz Bolnicu Sisak, gdje joj je uvijek i bilo sjedište, pa ćemo u kratkim crtama prikazati povijest bolnice. Zanimljiva je još jedna paralela između Siska i Zagreba. Prva Zakladna bolnica u Zagrebu osnovana je na poticaj biskupa Maksimilijana Vrhovca 1804. godine, a Sisak prvu bolnicu dobiva 1806. godine. Već 1839. godine izgrađena je zgrada za smještaj zaraznih bolesnika (tadašnji naziv „kužnih bolesnika“). Tijekom druge polovice 19. stoljeća sisačku bolnicu obilaze poznati liječnici iz vodećih centara Habsburške Monarhije, i svi odaju priznanje stručnom i humanom radu u ovoj maloj provincijskoj bolnici. U *Spomenici bolnice* ostalo je zapisano da su bolnicu posjetili prof. Magel iz Praga, dr. Josip Fon, dr. Ladislav Rakovac, dr. Wickerhauser (kasnije osnivač Ginekološke klinike u Zagrebu), prof. Koenig i prof. Johandbauer iz Beča. Već u prosincu 1874. godine bolnicu posjećuje dr. Franjo Miličić, osnivač Liječničkog zbora. U prosincu 1896. otvoren je novi bolnički paviljon, koji ima operacijsku salu, laboratorij, ljekarnu i knjižnicu. Bila je to tada najsuvremenija bolnička zgrada u Hrvatskoj. Sisački liječnici su u praksu uvodili tadašnja najsuvremenija saznanja iz područja medicine. Često su išli na usavršavanja u Beč, Prag i Budimpeštu. Dr. Ivan Nepomuk Schmidt već 1862. godine izvodi operacije u eter narkozi, dr. Gutchy uvodi obvezno pranje ruku u otopini klornog vapna prije obrade rana, dr. Mlikowsky u rutinsku praksu uvodi tretman rana pomoću otopine karbolne kiseline. Zanimljivo je da u maloj provincijskoj bolnici ima toliko sluha za novitete iz medicine, jer su ove metode u to vrijeme osporavane i na klinikama.

✉ Adresa za dopisivanje:

Vlatka Bedeniković, dr. med., predsjednica Podružnice Sisak; OB "Dr. Ivo Pedišić"; Ul. Josipa Jurja Strossmayera 59, 44000 Sisak; e-pošta: vbedenikovic.sk@gmail.com

Pred Drugi svjetski rat bolnica dobiva još jedan paviljon, građen na zasadama arhitektonske škole iz Bauhausa, tada najmoderniju bolničku zgradu na Balkanu. Nakon rata grade se novi paviljoni, osnivaju novi odjeli, razvija se struka, raste broj liječnika specijalista.

Tijekom 148 godina postojanja Podružnice na njenom čelu je do danas bilo sedamnaest predsjednika i dvanaest tajnika. Potrebno je napomenuti da u početima djelovanja Podružnice nije postojala posebna dužnost tajnika.

Predsjednici podružnice od 1876. do 2024. godine bili su: dr. Antun Gutchy (†); dr. Dragutin Barković (†); dr. Antun Gutchy mlađi (†); prim. dr. Ivo Pedišić (†); prim. dr. Stjepko Cigit (†); prim. dr. Željko Matagić (†); prim. dr. Zvonimir Kurpes (†); prim. dr. Ivan Banić (†); dr. Žarko Štimac (†); dr. Miroslava Zajec (†); dr. Željka Jakolić Mužević; dr. Ivan Panjan (†); dr. Miroslav Crnogorac (†); dr. Stipe Bujas; prim. dr. Nenad Krvavica; dr. Ljiljana Solar Ciprić; dr. Vlatka Bedeniković (aktualna predsjednica).

Tajnici podružnice: prim. dr. Ivo Pedišić (†); prim. dr. Željko Matagić (†); prim. dr. Ivan Banić (†); dr. Zvonimir Zemljak (†); prim. dr. Ivan Hrmić (†); dr. Ljubica Štimac; dr. stom. Zlatko Blažević (†); dr. Ivan Petras (†); dr. Ivan Jelić; dr. Krešimir Šipuš; dr. Željko Borovina; dr. Marijan Hatić (aktualni tajnik).

Podružnica HLZ-a Sisak oduvijek je bila nosilac i promotor napretka struke u gradu Sisku i široj regiji, te je iz tog razloga potrebno naves ti brojne akcije u kojima je sudjelovala, odnosno bila organizator. Podružnica je bila pokretač ustanovljenja nagrade „Dr. Ivo Pedišić“ koja je dodjeljivana na dan ustanove. Dodjeljivana je za doprinos razvoju struke i znanosti. Nagradu je činila medalja s likom dr. Pedišića, rad ak. kipara Želimira Janeša, povelja, rad ak. slikara Slave Striegla i novčani dio.

Jedan od glavnih inicijatora znanstvenog rada u ustanovi bila je upravo Podružnica Zbora liječnika. U svrhu unaprjeđenja struke 1975. godine potpisan je sporazum o suradnji s KBC-om Zagreb, koji je olakšavao edukaciju i stručno usavršavanje kadrova iz Siska. Liječnici iz Siska išli su na klinike, a stručnjaci iz klinika dolazili su raditi u Sisak i educirati kolege. U okviru ove suradnje u Sisku je održavana postdiplomska nastava dva puta godišnje.

Podružnica je od 1975. do 1991. godine izdavala stručno glasilo *Medicinski vjesnik*. Bio je registriran u *Current Contents* i *Science Citation Index*. Uz časopis je usko vezano i djelovanje Znanstvene jedinice Podružnice Zbora. Cilj jedinice bio je provoditi fundamentalna i praktična istraživanja na području medicine i srodnih znanosti.

Tijekom 1977. godine u Sisku je pod pokroviteljstvom Podružnice održan Intersekcijski sastanak ginekologa Hrvatske. Za ovo je ponajviše zaslužan tadašnji predsjednik podružnice prim. dr. Ivan Banić. Podružnica je 1987. godine organizirala i IV. stručni skup ginekologa Hrvatske, što je bilo veliko priznanje bolnici i Podružnici.

Podružnica je bila organizator nekoliko stručnih skupova iz područja kirurgije, primjerice XXII. Intersekcijskog sastanka kirurga Slovenije i Hrvatske; kongresu je prisustvovalo 200 kirurga. Bili smo i domaćini sastanka Traumatološke sekcije Zbora liječnika Hrvatske. U listopadu 2006. godine bili smo organizatori stručnog sastanka Hrvatskoga kirurškog društva HLZ-a u Topuskom.

Veliki trenutak u životu i radu podružnice zbilo se u proljeće 2006. godine kada je Bolnica Sisak obilježila 200 godina postojanja i kontinuiranog rada, a podružnica 130 godina neprekidnog djelovanja. Sa zadovoljstvom možemo napomenuti da je na proslavama obljetnica bilo 500 uzvanika.

U svibnju 2012. godine podružnica uz pomoć Sisačko-moslavačke županije i Opće bolnice Sisak organizira u Topuskom znanstveno-stručni simpozij *Novosti u*

infektologiji u trajanju od tri dana. Prigodno smo izdali i spomen-publikaciju. Iste godine podružnica organizira i obilježavanje 65. godišnjice Odjela za ginekologiju sisačke bolnice; i ovom prigodom tiskali smo spomen-monografiju.

Godine 2016. svečano smo obilježili 140 godina postojanja i neprekidnog rada Podružnice. Tom prilikom izdali smo prigodnu monografiju. Na svečanosti su bili prisutni predstavnici Glavnog odbora HLZ-a. Uručena nam je Povelja HLZ-a.

Sa zadovoljstvom utvrđujemo da naši umirovljeni liječnici redovito dolaze na sastanke, dakle nisu umirovljenjem prekinuli kontakte sa svojom staleškom udruhom. Godišnje prosječno organiziramo šest stručnih sastanaka s predavanjima koja održavaju članovi naše podružnice, predavači s klinika i iz farmaceutskih tvrtki. Rad u podružnici je informatiziran, čime nastojimo pratiti suvremene trendove.

Danas aktualno vodstvo podružnice čine: dr. Vlatka Bedeniković, predsjednica; dr. Marijan Hatić, tajnik; članovi Upravnog odbora: dr. Vladimira Valentić Petrović, dr. Ljiljana Solar Ciprić, dr. Dražen Janković, dr. Jovica Jakšić, dr. Diana Balenović, dr. Tajana Juzbašić, dr. Snježana Prodanović. Sud časti čine: dr. Ivan Jelić, dr. Stipe Bujas, dr. Andrea Lončar; član Glavnog odbora je prim. dr. Nenad Krvavica, a Nadzorni odbor čine dr. Martina Lokner, dr. Renata Martinato i dr. Alisa Kovačić.

Nadamo se da će uz entuzijizam naših članova Podružnica i dalje uspješno djelovati usprkos teškim vremenima u kojima smo se našli. Uostalom, gledajući unatrag, prebrodila je mnoge „bure i oluje“ te opstoji još i danas. Velika nam je želja da za dvije godine uspješno obilježimo naš veliki jubilej – 150 godina postojanja i rada Podružnice Sisak.

Hrvatski liječnički zbor – Podružnica Split

Dušanka Martinović Kaliterna¹✉

¹ Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu, Klinički bolnički centar Split

KAZALIŠTE U SPLITU OKO 1907.

Iz naše povijesti

U Splitu je na inicijativu dr. Jerka Macchieda, dr. Paje Matića, dr. Filipa Marušića i dr. Franje Pervana 20. kolovoza 1907. u foajeu splitskog kazališta utemeljena prva organizacija liječnika Dalmacije, koju su nazvali *Slobodna organizacija liječnika Dalmacije* ili kratica SOLD te na talijanskom *La libera associazione dei medici del regno di Dalmazia*. Organizacija je okupljala liječnike od Paga do Kotora.

Dana 12. studenoga 1907. održana je Prva skupština delegata, postavljena su pravila Društva, a predsjedavajući je bio najstariji liječnik među njima, dr. Ivo Štambuk.

Pravila Slobodne organizacije liječnika Dalmacije sadržavala su petnaest točaka, potpisnici su bili dr. Franjo Pervan, dr. Vjekoslav (Luj) Mazzi i dr. Josip (Joso) Arambašin. Pravila su prihvaćena 28. studenoga 1907. u Zadru.

U studenome 1907. donesena je i odluka o izdavanju glasila *Viestnik slobodne organizacije liječnika Dalmacije*, talijanski *Il Bollettino della libera Organizzazione dei medici del regno di Dalmazia*. Prvi glasnik je tiskan 1910. godine, a urednik je bio dr. Franjo Pervan, tajnik SOLD-a. U prosincu 1930. izdaju se nova pravila SOLD-a, koja potiču razvoj znanosti i skrbi o zdravlju pučanstva, kao i suradnju s Hrvatskim liječničkim zborom.

Sve do 1940. godine godišnje skupštine SOLD-a održavale su se većinom u Splitu ili u gradovima iz kojih je bio tada aktualni predsjednik. Tako je sjedište SOLD-a 1907. bilo u Splitu, zatim 1908. u Zadru, potom 1909. u Dubrovniku, da bi se ponovo 1910. vratilo u Split.

SOLD je 1930. u Splitu organizirao *Treći sveslavenski kongres liječnika* koji je okupio 800 liječnika, od kojih je 500 bilo iz inozemstva. Na glavnoj godišnjoj

Voditelji SOLD-a od 1907. do 1939.

	PREDSJEDNIK	POTPREDSJEDNIK	TAJNIK
1907. – 1910.	Luj Mazzi	Jerko Macchiedo	Franjo Pervan
1911. – 1913.	Josip Arambašin	Jerko Macchiedo	Franjo Pervan
1914.	Ante Ferri	Jerko Macchiedo	Ivo Stalio
1914. – 1920.	Društvo prestaje s aktivnim javnim radom		
1920. – 1922.	Josip Arambašin	Marin Ivić	A. Grgin
1922. – 1923.	Josip Arambašin	Mate Petrašić	Ante Kovačić
1923. – 1925.	Ante Mladinov	Mate Petrašić	A. Kovačić, M. Ivić
1925. – 1933.	Petar Rismondo	Mate Petrašić	Mihovil Čulić
1933. – 1937.	Krsto Krstulović	Aleksandar Doršner	Mihovil Čulić
1937. – 1938.	Mihovil Čulić	Niko Jerković	Dinko Šakić
1938. – 1939.	Mihovil Čulić	Eugen Nežić	Dinko Šakić

✉ Adresa za dopisivanje:

Prof. emer. Dušanka Martinović Kaliterna, dr. med., predsjednica AMZH – Podružnica Split, Meštrovićeva 7, 21000 Split, e-pošta: martikalit@gmail.com

1 PRVI PREDSEDNIK DR. LUJO MAZZI (1862. – 1912.) BIO JE POZNATI NARODNJAK I BORAC PROTIV AUSTRO-UGARSKJE MONARHIJE TE JE ZBOG TOGA 1910. BIO PRISILJEN SKLONITI SE U KRALJEVINU CRNU GORU. U CRNOJ GORI JE ODLIKOVAN OD STRANE CRNOGORSKOG KRALJA NIKOLE I. ZBOG ZASLUGA U BORBI PROTIV EPIDEMIJE MALARIJE.

2 PROF. EMER. LJUBOMIR KRALJEVIĆ (1915. – 2008.) BIO JE DOPREDSJEDNIK ZBORA LIJEČNIKA HRVATSKE, ZATIM PREDSEDNIK PODRUŽNICE U SPLITU, ZASLUŽAN JE ZA OSNIVANJE MEDICINSKOG STUDIJA U SPLITU. BIO JE VODITELJ ODBORA ZA OČUVANJE I UNAPRJEĐENJE MEDICINSKE TRADICIJE AKADEMIJE MEDICINSKIH ZNANOSTI HRVATSKE, KAO I ČLAN NJUJORSKE AKADEMIJE ZNANOSTI. GODINE 1932. OSVOJIO JE ZLATNU MEDALJU NA EUROPSKOM PRVENSTVU U VESLANJU, 1966. DOBIO JE NAGRADU GRADA SPLITA ZA ŽIVOTNO DJELO.

3 DR. JAKOV MILIČIĆ (1876. – 1958.) KIRURG, GINEKOLOG, KIPAR I SLIKAR, DOBROTVOR HLZ-A. GODINE 1933. OTVARA TREĆI PRIVATNI SANATORIJ U SPLITU. KAKO JE BIO IZRAZITO SOCIJALNO OSJETLJIV, BESPLATNO JE LIJEČIO SIROMAŠNE. TIJEKOM DRUGOGA SVJETSKOG RATA KAO VOJNI LIJEČNIK PRIDRUŽUJE SE PARTIZANIMA DA BI NAKON 1945. PONOVRNO NASTAVIO RAD U SVOM SANATORIJU.

4 PRIM. DR. ALEKSANDAR GRABOVAC (1936. – 2006.) BIO JE AGILNI TAJNIK I PREDSEDNIK SPLITSKE PODRUŽNICE HLZ-A, NADASVE HUMAN I PLEMENIT LIJEČNIK. NAKON ODLASKA U MIROVINU POTIČE OSNIVANJE SAVJETOVALIŠTA ZA DIJABETES, VOLONTERSKI SKRBI O BOLESNICIMA. GODINE 2007. NA PRIJEDLOG HLZ-A I UDRUGE BOLESNIKA POSTUMNO JE DOBIO NAGRADU GRADA SPLITA ZA ŽIVOTNO DJELO.

5 PRIM. MR. SC. DR. ŽELJKO BARBIR (1931. – 2012.), ISTAKNUTI SPLITSKI LIJEČNIK, OSNIVAČ SPORTSKE AMBULANTE U SPLITU, JEDINSTVENE U HRVATSKOJ. DUGI NIZ GODINA BIO JE LIJEČNIK HAJDUKA, AKTER BURNIH ŠEZDESETIH „BIJELIH“ PROŠLOG STOLJEĆA. BIO JE AGILNI TAJNIK SPLITSKE PODRUŽNICE HLZ-A. DOBITNIK JE NAGRADE GRADA SPLITA 1986. ZA UNAPRJEĐENJE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE SPORTAŠA, A 1988. REPUBLIČKE NAGRADE ZA FIZIČKU KULTURU.

6 PRIM. DR. ANTE ROŠIN (1939. – 2022.), POZNATI UROLOG, VODITELJ TIMA ZA EKSPLANTACIJU BUBREGA, UREĐIVAO JE STRUČNI BOLNIČKI ČASOPIS I UVODIO NOVE METODE LIJEČENJA. BIO JE TAJNIK I PREDSEDNIK SPLITSKE PODRUŽNICE HLZ-A. ZA VRIJEME SVOJIH MANDATA BIO JE ANGAŽIRAN U UREĐENJU PROSTORIJA HLZ-A, ORGANIZIRAO JE SASTANKE I PREDAVANJA. OSTAO JE POVEZAN SA SPLITSKOM PODRUŽNICOM HLZ-A DO KRAJA SVOG ŽIVOTA.

7 PRIM. MR. SC. DR. ANTE TUKIĆ (1932.) IZUZETAN JE PRIMJER LIJEČNIKA KOJI JE CIJELI SVOJ ŽIVOT POSVETIO NE SAMO SVOJOJ STRUCI, VEĆ I SVOME GRADU SPLITU. MEĐU LIJEČNICIMA JE BIO I OSTAO PRIMJER VRHUNSKOG STRUČNJAKA, DOBROG KOLEGE I MORALNOG ČOVJEKA. NA PRIJEDLOG HLZ-A – PODRUŽNICE SPLIT DOBITNIK JE NAGRADE ZA ŽIVOTNO DJELO GRADA SPLITA 2015. GODINE. ZADUŽIO NAS JE SVOJOM BEZKOMPROMISNOM SKRBI U OČUVANJU I UNAPRJEĐENJU NAŠE PODRUŽNICE.

8 PRIM. DR. SC. SILVIO ĆURIN (1947.), LIJEČNIK I PRAVNIK, USPJEŠNI RAVNATELJ ZAVODA ZA JAVNO ZDRAVSTVO I OPĆE BOLNICE U SPLITU. NAPRAVIO JE PREKRETNICU U ZAPOSŁAVANJU SPECIJALIZANATA, MODERNIZIRAO JE BOLNICU, UREDIO BOLNIČKI OKOLIŠ, SUDJELOVAO U REALIZACIJI STUDIJA MEDICINE U SPLITU. BIO JE I UREDNIK *LIJEČNIČKIH NOVINA*. ZAHVALJUJUĆI UPORNOSTI, PRAVNIČKOM ZNANJU I ENTUZIJAZMU UVELIKE JE ZASLUŽAN ZA POVRAT DONIRANIH PROSTORIJA HLZ-U.

PRIJE I POSLIJE – PRESLIK IZ SLOBODNE DALMACIJE: 1979. SKUPŠTINA PODRUŽNICE HLZ-A U PROSTORIJAMA OPĆE BOLNICE U SPLITU (LIJEVO); 2020. DODJELA ODLIČJA U NOVOUREĐENIM PROSTORIJAMA HLZ-A (DESNO).

Skupštini SOLD-a održanoj 18. veljače 1938. u Splitu osnovane su stručna i ekonomska sekcija.

Nakon pune 33 godine postojanja i rada, na glavnoj Skupštini SOLD-a 19. siječnja 1940. donesena je odluka o pristupanju Hrvatskom liječničkom zboru tako da SOLD postaje njegova podružnica, kao što i danas imamo HLZ Podružnicu Split.

Zahvaljujući entuzijazmu i trudu višegodišnjeg predsjednika HLZ-a Podružnice Split i doajena splitske kirurgije, profesora Ljubomira Kraljevića, sakupljeni su i zapisani gore navedeni podatci o udruženju dalmatinskih liječnika (SOLD)¹.

Profesor Kraljević je također sakupio i objavio podatke o životu i radu dr. Jakova Miličića, koji je 1957. većinu svog imetka kao i svoje umjetničke radove donirao Zboru hrvatskih liječnika².

Zahvaljujući plemenitosti dr. Jakova Miličića danas imamo naš liječnički dom u prekrasnoj zgradi *moderne* u samom srcu staroga Splita¹.

Pitanje je koliko bi taj dar bio izgubljen i zanemaren da nije bilo velikog zalaganja i truda naših dragih kolega: prof. dr. Ljubomira Kraljevića, dr. Ante Tukića, dr. Željka Barbira, dr. Ante Rošina, dr. Silvija Ćurina, dr. Aleksandra Grabovca i još brojnih drugih koji su uspjeli vratiti donirane prostore u vlasništvo HLZ-a. Ovaj proces je trajao preko 25 godina, sve do 1982. godine, kada je konačno realizirana želja darovatelja da ove prostorije postanu dom i mjesto druženja liječnika².

Izdavačka djelatnost nastavlja se od 1967., kada splitska podružnica HLZ-a izdaje *Vjesnik liječnika Dalmacije* do 1971. godine, urednik je bio dr. Antun Stipišić.

Liječničke novine ponovno izlaze u Splitu od 1981. do 1986. godine pod uredničkim vodstvom dr. Silvia Ćurina.

Inicijativni odbor HLZ-a Podružnice Split na čelu s dr. Ratkom Viličićem 1960. godine predstavio je Elaborat o začetku Medicinskog studija u Splitu. Od 1961., zalaganjem članova HLZ-a, u prvom redu dr. Ante Čatipovića, u Splitu su utemeljeni prvi poslijediplomski studiji. Pedijatrijska sekcija HLZ-a, uz značajan trud prof. dr. Mira Juretića, 1983. počinje s održavanjem *Hrvatske proljetne pedijatrijske škole* za liječnike i medicinske sestre te svoju tradiciju nastavlja do danas zahvaljujući trudu i angažmanu pedijataru, a posebno entuzijazmu i upornosti prof. dr. Vjekoslava Krželja.

Obilježavaju se obljetnice, organiziraju izložbe slika, predstavljanja knjiga članova. Podružnica je i izdavač knjiga: *Razvoj medicinskog studija u Dalmaciji, Stoljeća zdravstva Splita, Interventna radiologija, Zaslužni splitski liječnici* (tri izdanja), *Preventivna kardiologija, Zbornici radova Hrvatske proljetne pedijatrijske škole*. Podružnica HLZ-a Split redovito organizira predavanja iz obiteljske medicine, ujedno je pokrovitelj brojnih skupova i predavanja iz različitih grana medicine³.

Voditelji HLZ-a – Podružnice Split od 1939. do 2023. godine

	PREDSJEDNIK	POTPREDSJEDNIK	TAJNIK
1939. – 1940.	Mate Vrandečić	Jure Lukinović	Dinko Šakić
1941. – 1945.	Društvo prestaje s aktivnim javnim radom		
1947. – 1948.	Niko Bratanić	Vicko Trojanović	Dinko Šakić
1948. – 1950.	Milivoj Visković	Vicko Trojanović	Orest Hruš
1950. – 1952.	Milivoj Visković	Jure Lukinović	Jugoslava Šupe
1952. – 1953.	Milivoj Visković	Jure Lukinović	Ivan Tičinović
1953. – 1954.	Josip Ružić	Dušan Vlašić	Slavan Vidović
1954. – 1955.	Josip Ružić	Dušan Vlašić	Anton Stipišić
1955. – 1956.	Mato Šimunković	Nikola Romac	Slavko Poljanić
1956. – 1957.	Mato Šimunković	Nikola Romac	Aleksandar Protega
1957. – 1959.	Ivan Tommaseo	Adolf Medvešček	Augustin Jakobušić
1959. – 1960.	Ivan Tommaseo	Adolf Medvešček	Branko Nižetić
1960. – 1961.	Jure Lukinović	Miro Juretić	Branko Nižetić
1961. – 1962.	Aleksandar Protega	Miljenko Gjivoje	Domagoj Zoltner
1962. – 1963.	Miljenko Suić	Miljenko Gjivoje	Paško Frka
1963. – 1965.	Miljenko Suić	Miljenko Gjivoje	Makso Šprung
1965. – 1967.	Ljubomir Kraljević	Ante Pilković	Makso Šprung
1967. – 1970.	Branko Migotti	Velimir Urlić	Srđan Krstinić
1970. – 1973.	Anton Stipišić	Makso Šprung	Zvonimir Dittrich
1973-1979	Mile Pezzi	Ivo Eterović	Zvonimir Dittrich
1979. – 1980.	Srđan Boschi		Silvio Ćurin
1981. – 1982.	Zvonimir Dittrich		Petar Bokun
1982. – 1983.	Vilma Radica		Aleksandar Grabovac
1984. – 1985.	Silvio Ćurin		Aleksandar Grabovac
1985. – 1986.	Vjekoslav Franceschi		Aleksandar Grabovac
1986. – 1987.	Aleksandar Grabovac	Vjekoslav Franceschi	Ante Rošin
1987. – 1992.	Ante Rošin	Aleksandar Grabovac	Željko Barbir
1992. – 1997.	Ante Tukić	Mihovil Biočić	Željko Barbir
1997. – 2001.	Antun Bačić	Ante Rošin	Marijan Saraga
2001. – 2005.	Ante Rošin	Josip Bučan	Ante Kuzmanić
2005. – 2009.	Jugoslav Bagatin	Ante Ujević	Kazimir Milostić
2009. – 2013.	Jugoslav Bagatin	D. Martinović Kaliterna	Kazimir Milostić
2013. – 2017.	D. Martinović Kaliterna	Kažimir Milostić	Zdeslav Benzon
2017. – 2021.	D. Martinović Kaliterna	Zdeslav Benzon	Mihajlo Lojpur
2021. –	Zdeslav Benzon	Ljubo Znaor	Robert Vulić

Na inicijativu liječnika entuzijasta i nadarenih pjevača 1988. godine u Splitu u prostorima HLZ-a osnovan je muški pjevački zbor *Splitski liječnici pjevači*. Uvjet za prijam u članstvo bila je diploma liječnika, dobar sluh i želja za pjevanjem i druženjem. Prvi predsjednik bio je dr. Josip Žarkov, a tajnik dr. Ivo Dužević –

SPLITSKI LIJEČNICI PJEVAČI,
PROSLAVA TRIDESET GODINA
POSTOJANJA U HNK SPLIT ➤

U SVAKOJ PRIGODI
U PROSTORIJAMA HLZ-A
NIJE IM TEŠKO ZAPJEVATI! ▼

SPLITSKI LIJEČNICI PJEVAČI,
PROSLAVA 35. GODIŠNJICE U
HRVATSKOM DOMU U SPLITU

Gira. *Splitski liječnici pjevači* pojavljuju se i na televiziji, pjevaju u sakralnim prostorima, a nažalost i na pogrebima svojih kolega. Održavaju brojne koncerte u Hrvatskoj te susjednim državama, zatim Mađarskoj, Švicarskoj, Njemačkoj i Italiji. Pored lijepih impresija, predstavljanja naše struke, grada i domovine, donose i vrijedne donacije za splitsku bolnicu. Pomažu brojnim udrugama (kao što je npr. SANUS – klub roditelja djece oboljele i liječene od malignih bolesti), pjevaju za invalide, branitelje, djecu u bolnicama, prisutni su na kongresima, postavljanju kamena temeljca za rodilište, Sinjskoj alki i svim važnim događanjima u Dalmatinskoj zagori i na otocima.

Za vrijeme Domovinskog rata pjevali su u *UNCRO*-ovoj bolnici u Segetu, Vukovaru, Vinkovcima, Slavenskom Brodu, Senju, Mostaru, Zadru i Šibeniku, u Livnu za vrijeme pucanja granata, u Dubrovniku u samostanu Male braće za vrijeme policijskog sata i uzbuna. Pjevali su na otkrivanju spomenika našem heroju Goranu Kliškiću na mjestu pogibije. U organizaciji Matice hrvatske imali su koncert u Hrvatskome narodnom kazalištu povodom 1700. obljetnice grada Splita.

Njihovi nastupi za Božić i Uskrsni ponedjeljak u crkvi Gospe od zdravlja već su tradicionalni i izuzetno popularni i posjećeni. Do sada su održali više od 500 koncerata, izmijenilo se oko 120 pjevača, mnogi su preminuli, ali njihove kolege ih nisu zaboravile. Bez obzira na titule, sve ih veže ljubav prema pjevanju, visoka kolegijalnost i plemenitost naspram potrebitima, što je razlog da im se pridružuje

sve više mladih kolega. Njihov angažman je prepoznat te su 1998. dobili nagradu Splitsko-dalmatinske županije za svoj rad.

U okviru sportske sekcije HLZ-a na čelu s prof. dr. Marjanom Saragom i prof. dr. Antom Pundom od 1993. organiziraju se teniski turniri liječnika. Godine 2023. u Bolu na Braču proslavili su svoju 30. godišnjicu. Na turnir dolaze liječnici iz cijele Hrvatske pa i iz susjednih država, BiH i Slovenije. Svi prihodi turnira donirani su splitskoj bolnici i svim potrebitima u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Humanitarna nakana ovih turnira prepoznata je i šire te su 2017. dobili županijsku nagradu za izuzetan doprinos i nesebičan angažman u humanitarnom radu.

Splitska podružnica HLZ-a godinama nastoji održati lijepu tradiciju *Liječničkog plesa*. Držimo da ovi naši plesovi nisu samo mjesto razonode, već i relaksirajućeg susreta, razgovora te drugačijeg upoznavanja kolega.

Prekid održavanja plesa bio je tijekom Domovinskog rata te za vrijeme pandemije COVID-19, a sada se ponovno održavaju u vedrom i lijepom ugođaju.

Tijekom 2019., pod okriljem podružnice HLZ-a Split, na inicijativu dr. Danijele Rašić osnovan je i ženski pjevački zbor, koji prvi put nastupa na humanitarnom koncertu Studentskog zbora. Zajedno s muškim pjevačkim zborom nastupaju na tradicionalnim božićnim koncertima u crkvi Gospe od zdravlja. Zatim svojom pjesmom oplemenjuju promociju studenata dentalne medicine te medicine na engleskom. Nastupile su na godišnjicama MEF-a Split i humanitarnom koncertu čiji je prihod namijenjen studentskim stipendijama korisnika dječjeg doma „Maestral“. Prisutne su i na kongresima obiteljske medicine te na marijanskom ciklusu koncerata.

Ambiciozna predsjednica oformila je i mrežnu stranicu u cilju uključivanja što većeg broja liječnika, kako bi se kroz pjesmu relaksirale od zahtjevnog rada. Dr. Rašić nadalje planira brojne koncerte, štoviše i natjecanje na festivalu zborova.

Možemo se pohvaliti kvalitetnim radom Upravnog odbora Podružnice Split. Sastanci se održavaju u izuzetno pozitivnoj atmosferi te s većinskom prisutnošću članova.

Godine 2013. odlučili smo se na nužnu promjenu prozora, onda smo otišli korak dalje i odlučili se na cjelokupno preuređenje prostorija nakon punih trideset godina. Kako nismo imali dovoljno novca, većina nas se odrekla autorskih honorara u korist podružnice HLZ-a.

Uistinu, svaki član tadašnjeg Upravnog odbora pribavljanjem donacija i osobnim aktivnostima sudjelovao je u osmišljavanju našeg doma. Posebno valja istaknuti doc. prim. dr. Mihajla Lojpura koji je uz pomoć svojih sinova, pored ostalih brojnih akcija, fizički uklonio otpad i propali namještaj.

Godine 2015. pokrenuli smo akciju za ugradnju dizala kako bi naši stariji liječnici mogli nesmetano doći u prostorije koje se nalaze na trećem katu. Realizacija ove ideje sve nas je razveselila, a pored toga podigla je vrijednost naših prostorija.

SUDIONICI OTVORENOG PRVENSTVA SPLITA U TENISU ZA LIJEČNIKE U BOLU NA BRAČU 2019.

NASTAVAK UGODNOG DRUŽENJA LIJEČNIKA TENISAČA IZ SVIH KRAJEVA LIJEPE NAŠE

PIĆE DOBRODOŠLICE NA TERASI HOTELA „LAV“, TRADICIONALNI LIJEČNIČKI PLES 2018.

VESELA ATMOSFERA LIJEČNIČKOG PLESA U NAPUČENOJ DVORANI HOTELA „PARK“ U SPLITU

NASTUP ZBORA SPLITSKIH
LIJEČNICA NA HUMANITARNOM
KONCERTU NA MEF-U SPLIT

2021. Novi sastav UPRAVNOG ODBORA HLZ-A – PODRUŽNICE SPLIT U PROSTORIJAMA NA POLJANI GRGURA NINSKOG 7 (PROF. DR. LJUBO ZNAOR – PRVI DOPREDSJEDNIK, PROF. DR. KREŠIMIR DOLIĆ, PROF. DR. JOŠKO MARKIĆ, DR. MARKO RAĐA, PREDSEDNIK DOC. DR. ZDESLAV BENZON, PROF. DR. NENAD ILIĆ, PROF. DR. MARKO VULIĆ, PROF. DR. KATARINA VILOVIĆ, MR. SC. DR. ROBERT VULIĆ, UNIV. SPEC. IUR. – TAJNIK, PROF. EMER. DUŠANKA MARTINOVIĆ KALITERNA – BIVŠA PREDSEDNICA, PROF. DR. ANAMARIJA JURČEV SAVIČEVIĆ – DRUGA DOPREDSJEDNICA, PROF. DR. DANIELA MARASOVIĆ KRSTULOVIĆ; NEDOSTAJU PROF. DR. IVAN KOVAČIĆ I DOC. DR. ŽELJKO BUŠIĆ)

RADNI SASTANAK, PRIJENOS
OBAVEZA: PROF. EMER.
DUŠANKA MARTINOVIĆ
KALITERNA – BIVŠA
PREDSEDNICA, DOC. DR.
ZDESLAV BENZON – AKTUALNI
PREDSEDNIK, MARIJA RADMAN
LIVAJA, ADMINISTRATIVNA
TAJNICA PODRUŽNICE HLZ-A,
MR. SC. DR. ROBERT VULIĆ,
UNIV. SPEC. IUR. – AKTUALNI
TAJNIK.

Iz pijeteta prema svom donatoru dr. Jakovu Miličiću odlučili smo urediti njegov grob, što smo i učinili 2016.; iste godine uredili smo i zapušteno stubište, predvorje i ulazna vrata zgrade.

Godine 2019. sudjelovali smo u uređenju fasade zgrade na Poljani Grgura Ninskog 7, tako da je lijepa zgrada moderne konačno dobila svoj zasluženi izgled.

Godine 2021. izdali smo knjigu urednika Dušanke Martinović Kaliterna i Josipa Mužića *Dr. Jakov Miličić, liječnik, umjetnik i dobrotvor*. Svečana promociju knjige održana je iste godine uz nastup *Splitskih liječnika pjevača* u amfiteatru MEF-a Split.

Slijedeće godine, 2022., u najstarijem pučkom kazalištu u Europi, u Hvaru, održali smo visoko posjećen svečani skup posvećen dr. Jakovu Miličiću i povijesti naše podružnice, uveličan nastupom zbora *Splitski liječnici pjevači*.

Pored redovitih mjesčnih predavanja u KBC-u Split u našoj organizaciji, sudjelujemo u ciklusu predavanja za stariju životnu dob u suradnji s Centrom za cjeloživotno obrazovanje „Zlatna vrata“ i splitskom podružnicom Akademije medicinskih znanosti Hrvatske. Također se se u suradnji s AMZH – Podružnicom Split održavala redovita predavanja o aktualnim temama iz medicine u gradskoj knjižnici „Marko Marulić“. Zajedno s AMZH – Podružnicom Split održali smo 2022. skup posvećen domoljubu, mučki ubijenom profesoru gimnazije Čiri Gamulinu.

Na naš prijedlog nagrade za životno djelo grada Splita dobili su prim. mr. sc. Ante Tukić (2016.), prof. emer. Ivo Banović (2017.), prof. prim. dr. Ivan Urlić (2018.) i prof. emer. Dušanka Martinović Kaliterna (2023.), dok su osobne nagrade dobili prof. dr. Julije Meštrović (2021.), prof. dr. Ivo Ivić (2022.), a nagrada Splitsko-dalmatinske županije za doprinos u znanosti i medicini 2023. dodijeljena je također na naš prijedlog prof. prim. dr. Josipu Maškoviću.

Ponosni smo što se ni nakon promjene sastava Upravnog odbora Podružnice HLZ-a Split nije prekinuo dotadašnji uspješni kontinuitet rada.

Planiraju se predavanja, obilježavaju godišnjice i blagdani, skrbi se o bolesnim kolegama, pribavlja se pomoć za potrebite. Naše su prostorije dom za sve liječnike, tu se nesmetano održavaju sastanci HLK-a, AMZH-a, brojnih sekcija, zatim predavanja i razgovori.

A ono što je najljepše, sačuvali smo radost susreta i kolegijalnost. Podrška smo našim zborovima, tenisačima, studentima, umirovljenicima, odnosno svim kolegama i udrugama bolesnika.

Tijekom godina trudili smo se podignuti ugled naše struke na razinu koju zavrjeđuje i držimo da smo u toj nakani dobrim dijelom uspjeli.

Zahvala

Zahvala gospođi Mariji Radman Livaja na administrativnoj podršci.

LITERATURA

1. *Kraljević Lj, Juretić M, Barbir Ž, Reić P, Saraga M, Stipišić A, Vlak T.* Dr. Jakov Miličić (1876. – 1958. g.) (uvodni referat). U: Zasluzni splitski liječnici u prošlosti od 1956. do 1975. godine, Znanstveni skup, Split, 23. rujna 1996. u povodu sto dvadesete obljetnice rođenja dr. Jakova Miličića : Zbornik radova. Split; 1999, str. 27–41.
2. *Kraljević Lj.* Zbor liječnika Hrvatske – osnovna organizacija Split. U: Kraljević LJ, ur. Stoljeća zdravstva Splita s naročitim osvrtom na razdoblje NOR-a. Split: Hrvatski liječnički zbor – Podružnica Split; 1987, str. 135–49.
3. *Martinović Kaliterna D.* Liječnici, umjetnici, dobrotvori. Nešto iz naše povijesti. U: Petrić M, Martinović Kaliterna D, Mužić J, ur. *Dr. Jakov Miličić.* Split: HLZ – Podružnica Split; 2021, str. 5–9. ISBN 978-953-7959-85-2

Hrvatski liječnički zbor – Podružnica Šibenik

Danci Mihovilčević[✉]

¹ OB Šibensko kninske županije

DR. JERKO MACHIEDO
(HVAR, 24. 11. 1877.
– ZAGREB, 10. 2. 1962.)

O povijesti Podružnice Hrvatskoga liječničkog zbora Šibenik

Nastojanjem saborskog zastupnika Mihe Klarića, pokrajinskoga sanitarnog referenta dr. Gustava Ivanića i šibenskoga načelnika Ante Šupuka, Dalmatinski sabor 1880. donosi odluku da se u Šibeniku sagradi Pokrajinska bolnica s ludnicom. Svečano je otvorena 24. lipnja 1883., po brojnim zapisima jedna od najmodernijih bolnica u našoj regiji. Kroz šibensku bolnicu prošla su brojna slavna i zaslužna imena naše medicine.

Prvi ravnatelj bio je dr. Eugenio Galvani, a ravnatelj ludnice bio je dr. Aurel Zlatko Zlatarević, kao prvi Hrvat školovani psihijatar koji je do tada radio u Grazu i koji je bio član Liječničkog udruženja kraljevine Hrvatske i Slavonije.

Liječnici su osim stručnih poslova bili aktivni sudionici društvenih i staleških zbivanja. Iz očuvanih dokumenata vidljivo je kako su liječnici Dalmacije imali potrebu za udruživanjem u slobodnu organizaciju u kojoj bi rješavali staleške probleme kao i razmjenjivali iskustva i borili se razvoj moderne medicine.

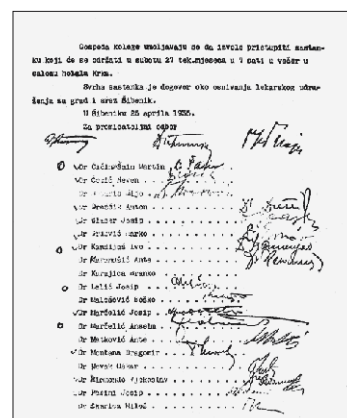
Dr. Jerko Machiedo bio je pobornik ideje o slobodnoj organizaciji liječnika, bio je član Inicijativnog odbora kada je u Splitu 1907. osnovano udruženje „Slobodna organizacija liječnika Kraljevine Dalmacije“, a izabran je i za prvog potpredsjednika.

Dana 12. studenoga 1907. održana je prva skupština delegata na kojoj su prihvaćena pravila društva. Sljedeće godine udruženje je izdalo i službeno glasilo *Viestnik (Bulletino)* tiskano na hrvatskom i talijanskom jeziku.

Do Prvoga svjetskog rata održana su četiri sastanka, ali poslije nema dostatne dokumentacije. Godine 1935. šibenski liječnici se izdvajaju iz slobodne organizacije liječnika na inicijativu dr. Filipa Dražančića, dr. Srećka Poturice i dr. Krešimira Trlaje te osnivaju zasebno šibensko udruženje pod nazivom „Liječničko društvo za sjevernu Dalmaciju“. Sačuvan je i pisani dokument: članska iskaznica dr. Josipa Pasinija pod rednim brojem 13, potpisana od strane predsjednika dr. Joze Lalića i tajnika dr. Anselma Marčelića.

LIJEČNICI ŠIBENSKE BOLNICE
1933.

POTPISI LIJEČNIKA KOJI SU
SUDJELOVALI NA SASTANKU
U CILJU OSNIVANJA
SAMOSTALNOG ŠIBENSKOG
LIJEČNIČKOG UDRUŽENJA,
30. 4. 1935.

[✉] Adresa za dopisivanje:

Danci Mihovilčević, dr. med.; OB Šibensko kninske županije, Ul. Stjepana Radića 83, Šibenik; e-pošta: danci.mihovilcevic@gmail.com

Društvo su vodili 1936. dr. Josip Pasini, 1937. dr. Josip Glaser, 1938. dr. Filip Dražančić, 1939. dr. Grgo Bogić, 1939./40. dr. Neven Ćosić i 1940./41. dr. Filip Dražančić.

Ostali članovi uprave bili su: dr. Josip Marcelić, dr. Ivo Kandijaš, dr. Ante Perić i dr. Mihovil Dekaris na mjestu potpredsjednika, a dr. Branko Kurajica, dr. Antun Dreščik, dr. Vladimir Vuletin i dr. Tomislav Šoša na mjestu tajnika.

U *Liječničkom vjesniku* od 1937. do 1940. godine sačuvani su djelomični izvještaji o radu šibenskog udruženja. Sastanci su se održavali jednom mjesečno s predavanjima lokalnih liječnika, kao i gostovanjima predavača iz drugih gradova. Održana su predavanja iz neurokirurgije koja je bila u začetku, o operaciji ablacije retine, periduralnoj anesteziji, amebijazi, raspravljalo se o problemima bolnice – izgradnji odjela za tuberkulozu.

Šibensko liječničko društvo bilo je inicijator ideje da se bar jednom godišnje održavaju sastanci svih triju dalmatinskih udruženja.

Osnivanjem Banovine Hrvatske 1939. nestaju umjetne granice dijelova Hrvatske pa i Zbor liječnika mijenja ime u Hrvatski liječnički zbor koji postaje središnja organizacija svih liječnika. Šibenski liječnici su na svom sastanku 15. prosinca 1939. odlučili da sa svojim članovima pristupe i uklope se u HLZ kao podružnica.

Dr. Božo Perić je bio izabran za prvoga i jedinoga počasnog člana udruženja šibenskih liječnika 1939. godine.

Neposredno nakon Drugoga svjetskog rata, kada je bolnica bila porušena i kada je liječnika bilo malo, a nedostajalo je materijala, lijekova, medicinske opreme i hrane, liječnici su našli snage da se ponovno okupe u podružnicu Liječničkog zbora koja će rješavati probleme stručnog usavršavanja liječnika i štititi staleške interese svojih članova.

Glavni inicijator obnove podružnice Zbora liječnika Hrvatske (promjena naziva 1945.) bio je dr. Đuro Karminski, ujedno i glavni pokretač njezina rada. Prvi sastanci održavali su se u prostorijama biblioteke u upravnoj zgradi bolnice.

Godine 1946. formirana je podružnica Šibenik i za predsjednika je izabran dr. Baldo Politeo, a za tajnike dr. Đuro Karminski i dr. Tomislav Šoša.

Godine 1947. Podružnica ima 28 članova, a 1952. ima 35 članova. U jednom broju *Slobodne Dalmacije* zabilježeno je da joj se dodjeljuje javno priznanje kao

DR. PERIĆ SA ŠIBENSKIM LIJEČNICIMA 1939.

	Predsjednik:	Dopredsjednik:	Tajnik:
1947. – 1951.	Miljenko Gjivoje	Niko Simović	Vjekoslav Smolčić
1948. – 1951.	Tomislav Šoša	Ivo Draganja	Veljko Cukrov
1951. – 1953.	Đuro Karminski		Tomislav Šoša
1953. – 1964.	Vjekoslav Smolčić		Bogomir Sasso
1964. – 1967.	Nikola Ivanović		Srećko Postružnik
1967. – 1970.	Niko Simović		Marinko Čizmić
1970. – 1974.	Bogomir Sasso	Tomislav Petković	Ludvik Odak
1974. – 1977.	Bogomir Sasso	Tomislav Petković	Josip Balić
1977. – 1981.	Bogomir Sasso	Ivo Merlak	Branko Sladić / Šime Stipaničev

DR. ĐURO KARMINSKI
(JOSEFOVO, ČSSR, 1905.
– DUBROVNIK, 1966.)

„najboljoj i najagilnijoj u N.R.H“, i u *Liječničkom vijesniku* 1962. istaknuta je velika aktivnost šibenske podružnice.

Godine 1958. proslavljena je 75. godišnjica šibenske bolnice.

Godine 1959. od ukupno 57 liječnika u Šibeniku 47 je članova podružnice, održano je 35 predavanja.

Godine 1963. održan je prvi liječnički ples.

Slijedećih godina na mjestu predsjednika izmjenjuju se prim. dr. Šime Stipančev 1980./82., dr. Ludvig Odak 1982./83., prof. dr. Ivo Merlak 1983./84., prim. dr. Josip Batinica 1984./85., dr. Borko Zaninović 1985./86., prim. mr. sc. dr. Eugenio Stoini 1987./88., potom mr. sc. dr. Alenka Miletić Jurić 1988. – 1992.

Godine 1985. osnovna organizacija ZLH-a Šibenik uspjela je realizirati ideju o pokretanju svog biltena koji bi pružao informacije o radu ZLH-a, o radu pojedina i njihovom stručnom usavršavanju. Iduće godine održana je prva izložba liječnika slikara.

Znanstvenoistraživačka jedinica osnovana je 21. ožujka 1989. i u njen rad bilo je uključeno 18 liječnika magistara i doktora znanosti. Za predsjednika je izabran doc. dr. sc. Frane Mikulandra, viši znanstveni suradnik, koji je još 1976. predložio osnivanje znanstvene jedinice.

Iste godine promovirane su knjige prim. dr. Stjepana Sirovice *Šibenski liječnici I* i *Šibenski liječnici II*.

Od 1992. do 1997. našu podružnicu vodi dr. Vinko Batinica, tajnica je dr. Jasminka Jakšić Obratov. Liječnici Podružnice Šibenik pokazali su veliku aktivnost i odigrali značajnu ulogu prije i za vrijeme Domovinskog rata. Na vrijeme je pravilno procijenjena neprijateljska aktivnost dr. Jovana Raškovića koji je isključen iz redova članstva 26. siječnja 1990. U lipnju 1990. održan je Simpozij socijalne pedijatrije *Humanizacija postupka s djetetom u zdravstvenim, odgojno-obrazovnim i socijalnim ustanovama*.

Dana 17. kolovoza 1990. započela je *Balvan revolucija* i nagovještaj početka rata. Samo desetak dana poslije Privremeni poslovodni organ koji je tada upravljao bolnicom usvojio je *Plan za izvanredne prilike* i *Plan obrane Medicinskog centra Šibenik*. Utemeljen je i sanitetski stožer Medicinskog centra Šibenik na čelu s dr. Zlatkom Dujićem.

Krajem srpnja 1991. u Plastovu počinje prvi oružani sukob na šibenskom području, a 16. rujna 1991. nakon opće i zračne opasnosti u bolnici je provedena odluka o izmještanju bolničkih odjela u podrumске prostorije.

Tijekom Domovinskog rata bolnica je višestruko granatirana, a najžešći napad bio je u ožujku kada je oštećeno više bolničkih objekata. Dio pacijenata i osoblja premješten je u Primošten, a otvoren je i stacionar pričuvene bolnice u potkopu Remontnog zavoda u Mandalini.

Članovi Zbora su bili na raspolaganju bolničkom kriznom stožeru radi liječenja branitelja izlažući pritom i svoje živote. Vodili su brigu o izbjeglim stanovnicima iz okupiranih područja koji su svoje utočište pronašli u hotelima na šibenskom području. Ratne operacije dovele se do smanjenja stručnog usavršavanja. Predavaonica poliklinike postala je kirurški odjel. Održano je nekoliko predavanja.

Godine 1991. Zbor liječnika Hrvatske mijenja naziv u Hrvatski liječnički zbor, usvojen je Statut HLZ-a s kojim je usklađen i usvojen Statut naše podružnice.

Godine 1993. obilježena je 110. obljetnica šibenske bolnice i održan je simpozij socijalne pedijatrije u sklopu Međunarodnog festivala djeteta. Posjećivali su se članovi Zbora na bojišnici, organiziran je i izlet na Žirje. Podružnica broji 177 članova.

U prosincu 1995. predstavljene su dvije knjige prim. dr. Stjepana Sirovice o povijesti šibenskog zdravstva. Izdana su dva biltena.

Nakon oslobođenja Hrvatske i završetka rata djelatnici Opće bolnice Šibenik sudjelovali su u ponovnom uspostavljanju i djelovanju Opće bolnice Knin sve do njezina potpunog osamostaljenja.

Završetkom rata započela je obnova u ratu devastiranih zgrada koja se intezivirala od 2000. godine.

Od 1997. do 2005. godine podružnicu vodi dr. Vladimir Lučev kao predsjednik uz tajnika prim. dr. Nikolu Sušića. Nakon ratnih godina naša podružnica nastavila je sa svojom ulogom stručnog usavršavanja, organiziranja simpozija i kongresa. Posebno se mora istaknuti simpozij socijalne pedijatrije i kongres endoskopske kirurgije. Obilježene su obljetnice: 75 godina očnog odjela uz simpozij i predstavljanje zbornika radova, 115 godina psihijatrijskog odjela, 65 godina neurologije; osnovano je Društvo dijabetičara; osnovan je ogranak Hrvatskog društva za pomorsku, podvodnu i hiperbaričnu medicinu.

Dana 7. prosinca 2001. održana je prvi put u povijesti Zbora teleprezentacija knjige prim. dr. Stjepana Sirovice *Šibenski liječnici od 1952. do danas*. Također je bio zapažen i društveni život. Tradicionalni liječnički plesovi redovito su se održavali, kao i gostovanja zborova i klapa. Organizirani su izleti na Kornate, Danilo i Knin, naši liječnici sudjelovali su na sportskim događanjima.

Od 2005. do 2010. godine osjeća se promjena u radu naše podružnice. Taj period je obilježen učestalim promjenama upravnog odbora i predsjednika podružnice, što se uvelike odrazilo na rad. Na mjestu predsjednika bili su: mr. sc. dr. Boris Brkić 2005./07., prim. dr. sc. Eugenio Stoini 2007./08. i 2009./10., mr. sc. dr. Silvana Burazer 2008./09. Održavani su i dalje stručni skupovi, ali s izrazito malim brojem sudionika. Odlaskom velikog broja starijih kolega u mirovinu kao da se izgubio duh zajedništva koji je vladao proteklih godina. Uočava se veća aktivnost kolega i zainteresiranost za rad u pojedinim stručnim društvima nego za rad u samoj podružnici. Na izvanrednoj godišnjoj skupštini u studenom 2010., u prisutnosti prof. dr. sc. Željka Metelka izabrana je za predsjednicu dr. Danči Mihovilčević, a za tajnika dr. Ivan Zmijanović, koji na toj funkciji ostaju do 2015. godine kada podružnicu preuzimaju dr. Krešimir Stipaničev, predsjednik i dr. Ljerka Karadža Lapić (sada Čulav), tajnica.

Od 2010. nastavljeno je sa stručnim usavršavanjem, održana su predavanja naših kolega, kao i gostovanja stranih predavača. Posebno ističemo gostovanje prof. dr. sc. Bogdanovića iz bolnice Karolinska. U prosincu 2010. održana je promocija knjige prim. dr. sc. Irene Bralić *Kako zdravo odrastati*, organiziran je simpozij *Čitaj mi* u suradnji s UNICEF-om i tečaj o boli u suradnji s Medicinskim fakultetom Split.

Dana 28. svibnja 2013. osnovana je Udruga za palijativnu medicinu uz organiziranje tribina o palijativnoj skrbi.

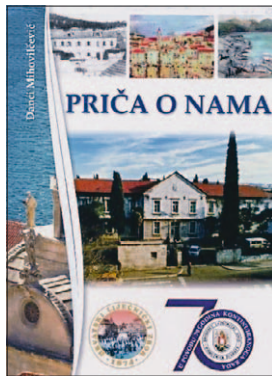
U povodu obilježavanja 140. obljetnice HLZ-a dana 26. veljače 2014. u Gradskoj knjižnici „Juraj Šižgorić“ predstavljena je izložba o aktivnostima naše po-

STRUČNI SASTANAK

LIJEČNIČKI PLES 2001.

S PROSLAVE 70. GODIŠNJICE
HLZ-A PODRUŽNICE ŠIBENIK
UZ PROMOCIJU KNJIGE
PRIČA O NAMA, 2016.

družnice pod naslovom *Šibenska podružnica u fotografiji* (autorica: dr. Danči Mihovilčević), kao i izložba likovnih radova *Liječnici u slobodno vrijeme*. Članovi naše podružnice aktivno su sudjelovali u organizaciji i radu 6. kongresa o debljini, na kongresu endoskopske kirurgije i urološkom kongresu. Organizirana su dva liječnička plesa.

U prosincu 2016. u povodu 70. godišnjice kontinuiranoga rada naše podružnice na svečanoj sjednici promovirana je

knjiga *Priča o nama* (autorice Danči Mihovilčević), u kojoj se govori kako o stručnom radu liječnika tako i o liječnicima u slobodno vrijeme, svim njihovim aktivnostima (sportskim aktivnostima, društveno-humanitarnom djelovanju, umjetničkom izričaju) kao i nagradama i postignućima.

Dolaskom epidemije koronavirusa u bolnici se pristupilo određenom vidu reorganizacije samih odjela, zbog prostornih kapaciteta, opreme i zbog kadrova koji su se morali prenamijeniti, odnosno preraspodijeliti na rad u COVID-odjele. Morao se najprije reducirati, a potom i ukinuti hladni operacijski program zbog potreba za medicinskim sestrama i liječnicima na radu u COVID-odjelima (infektologija i COVID-JIL) uz funkcioniranje i ostalih odjela.

Sam rad podružnice bio je smanjen. Sastanci UO podružnice odvijali su se *online* pa se nije na vrijeme niti održala izborna skupština. Također su održavane radionice *online* i gostujuća predavanja. Naknadno su na skupštini izabrani dosadašnji predsjednik i tajnica.

Dana 30. studenog 2021. u Gradskoj knjižnici „Juraj Šižgorić“ u povodu 75. godišnjice kontinuiranog rada Podružnice Šibenik održano je predavanje *Dr. Giulio (Julije) Pini – život, obitelj, školovanje* o prvom promoviranom liječniku na slavonskom jugu i to na zadarskoj Centralnoj školi 1811. godine.

U sklopu proslave otvorena je izložba *Liječnici u slobodno vrijeme*. Svoje slikarske i kiparske radove i fotografije izložilo je 11 liječnika naše podružnice.

U rujnu 2022. održan je tečaj fetalne ehokardiografije u organizaciji Hrvatskog društva za perinatalnu medicinu HLZ-a i Podružnice Šibenik kao suorganizatora uz udrugu „Veliko srce malom srcu“. U ožujku 2023. održan je četvrti tečaj fetalne ehokardiografije, u studenom 2023. i u ožujku 2024. održana su još tečaja.

U lipnju 2023. u Gradskoj knjižnici „Juraj Šižgorić“ održana je promocija edukativne slikovnice *Nešto ćeš lijepo sanjati* o pripremi djece za anesteziju, autorice Danči Mihovilčević, nakladnika HLZ-a Podružnice Šibenik.

Na izornoj skupštini Podružnice koja je održana 7. ožujka 2024. izabrano je novo vodstvo: predsjednik Ivan Zmijanović, dr. med., dopredsjednici prim. dr. sc. Ljerka Čulav, dr. med. i Bojan Gardijan, dr. med., a za tajnika je izabran Marinko Bošnjak, dr. med.

Tijekom svih ovih godina liječnici članovi naše podružnice iskazali su se svojim radom i znanjem. Mnogi su za svoj doprinos u razvoju medicine, ali i u humanitarnom radu dobili zaslužena priznanja struke, Hrvatskoga liječničkog zbora i Grada. Nagradu *Začasni član HLZ-a* dobili su: prim. dr. Josip Pasini, prim. dr. Emil Ofner, prim. dr. Niko Simović, prim. dr. Marinko Čizmić, prim. dr. Mirko Zaninović, prim. dr. sc. Šime Stipaničev, prof. dr. sc. Ivo Merlak, prim. dr. Josip Batinica, prof. dr. sc. Frane Mikulandra i prim. dr. sc. Josip Balić.

Nagradu HLZ-a „Ladislav Rakovac“ dobili su: Ivo Slade, prim. dr. sc. Šime Stipaničev, prim. dr. sc. Eugenio Stoini, prim. dr. Josip Batinica, prim. dr. Katarina Kapelli Dogan, prim. dr. Nikola Sušić i Danči Mihovilčević. Brojni liječnici dobili su posebna priznanja, diplome i zahvalnice HLZ-a, kao i Podružnica Šibenik koja je za svoj doprinos u radu HLZ-a nagrađena priznanjima: diplomom HLZ-a 1983., 2001. i 2022. te Poveljom HLZ-a 1993. godine.

Kroz povijest liječnici su iz drugih sredina dolazili u Šibenik i u njemu ostavili svoj trag, ali su i šibenski liječnici dali svoj doprinos u razvoju hrvatske medicine. Naši liječnici sudjeluju na brojnim stručnim skupovima, predavanjima, simpozijima, aktivni su članovi kako naše podružnice tako i mnogih stručnih društava. Ističu se i svojim humanitarnim radom.

LITERATURA

1. *Batinica J.* Osvrt na rad šibenskog liječničkog društva na početku XX stoljeća, *Med.an* 1987.
2. *Merlak I, Mikulandra F, Stoini E, Stipaničev Š, Goleš N.* 100 godina šibenske bolnice, 1983.
3. *Mihovilčević D.* „Priča o nama“ u povodu 70 godina HLZ – podružnice Šibenik. Šibenik, 2016.
4. *Sirovica S.* Šibensko zdravstvo u Domovinskom ratu. Šibenik, 1997.
5. *Sirovica S.* Dokumenti, brošure, članci, rukopisi... liječnika šibenskog područja iz razdoblja 1904. – 1954. godine. Šibenik, 1992.
6. *Sirovica S.* Šibenski liječnici (životopisi, bibliografije, prilogi), 1883. – 1952. Šibenik, 1995.

Hrvatski liječnički zbor – Podružnica Vukovar

Siniša Maslovara¹✉

¹ Katedra za kliničku medicinu Fakulteta za dentalnu medicinu i zdravlje, Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Napredak medicinske struke početkom 19. stoljeća te povećan broj liječnika pobudili su zanimanje za zaštitu i unaprjeđenje staleškoga položaja liječnika i osnutak liječničkih društava. Hrvatski liječnički zbor (HLZ) strukovna je i znanstvena organizacija koja okuplja liječnike u Hrvatskoj s ciljem promicanja medicinske struke, unaprjeđenja zdravstvene skrbi te znanstvenoga i stručnog usavršavanja svojih članova. Osnovan je 1874. godine, što ga čini jednom od najstarijih strukovnih organizacija u Hrvatskoj. Član i jedan od osnivača Sбора liečnika Kraljevina Hrvatske i Slavonije 1874. godine bio je i vukovarski županijski fizik dr. Juraj Streim. Zbor liječnika je svojim djelovanjem potaknuo i osnutak ostalih liječničkih društva, klubova i udruženja. Povijesni izvori svjedoče da je 1932. godine osnovan Klub liječnika u Vukovaru (*Srijemske novine*, veljača 1932.). Zadatak Kluba bio je „briga o unapređenju narodnog zdravlja i skrbi o liječničkoj etici te zaštita moralnih i materijalnih interesa članova kluba“. Prvi predsjednik kluba bio je dr. Velimir Marković, a tajnik dr. Stevo Elez.

Podružnica Zbora liječnika Hrvatske u Vukovaru osnovana je 1940. godine i imala je deset članova, a inicijator njezina osnutka bio je dr. Josip Vodekna. Pedesetih godina prošloga stoljeća u vukovarsku bolnicu dolazi nova generacija liječnika, među kojima su dr. Franjo Sokačić i dr. Tomislav Perić, koji obnavljaju aktivnosti podružnice. Rad se odvijao prvenstveno u obliku mjesečnih sastanaka na kojima su članovi podružnice podnosili stručne referate te izvješća s različitih kongresa, seminara i simpozija.

Od 7. studenoga 1962. podružnica Hrvatskoga liječničkog zbora u Vukovaru kontinuirano djeluje. Prvi je predsjednik bio dr. Vinko Makšan, a tajnik dr. Velimir Mihajlović. Sljedećih godina održavaju se brojni sastanci, simpoziji i predavanja iz raznih područja medicine, što je vidljivo iz sljedećih podataka: 1977. sastanak radiologa, 1978. sastanak pedijataru, 1980. regionalni skup kirurške sekcije, 1981. simpozij dječje hematologije, 1982. osnutak stomatološke sekcije podružnice, 1985. stručni sastanak iz područja infektologije itd. Značajno je napomenuti da je 1987. održan stručni skup povodom 200. obljetnice ljekarništva u Vukovaru (od 1787. do 1987.).

Rad Podružnice nije prekinut niti za vrijeme Domovinskoga rata, kada mnogi članovi savjesno i stručno pomažu oboljelima i ranjenima tijekom agresije i opsade Vukovara, a nakon pada obrane grada većina ih nastavlja svoje djelovanje u brojnim mjestima diljem Hrvatske, uključivši se u rad podružnica u mjestima u kojima su privremeno boravili.

Povratkom u Vukovar, tijekom procesa mirne reintegracije hrvatskoga Podunavlja 1997., vukovarska podružnica HLZ-a nastavlja s radom organiziranjem brojnih stručnih predavanja na kojima su sudjelovali brojni eminentni stručnjaci. Tako je 25. lipnja 1998. održano prvo predavanje pod nazivom *Endoskopske operacije u kirurgiji*. U veljači 1998. održana je sjednica Glavnoga odbora HLZ-a, na kojoj su bili delegati iz cijele zemlje. Potrebno je naglasiti suradnju s drugim

✉ Adresa za dopisivanje:

Izv. prof. dr. sc. Siniša Maslovara, dr. med.; Katedra za kliničku medicinu Fakulteta za dentalnu medicinu i zdravlje, Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku; Nacionalna memorijalna bolnica „Dr. Juraj Njavro“ Vukovar; e-pošta: siniasmaslovara@yahoo.com

liječničkim udrugama, kao što su Hrvatska liječnička komora, Hrvatski liječnički sindikat te Hrvatska liga za borbu protiv raka.

Brojni članovi Podružnice dobili su različita odličja HLZ-a, a svi članovi Podružnice koji su bili sudionici Domovinskoga rata dobili su zahvalnicu HLZ-a. Skupština Vukovarsko-srijemske županije dodijelila je 2002. prim. mr. sc. Zlatku Šimunoviću nagradu za životno djelo, dok su nagrade za životno djelo kao priznanje grada Vukovara 2003. dobili dr. Aleksandra Zubarev Kajba i mr. sc. Vesna Bosanac, a 2024. izv. prof. dr. sc. Siniša Maslovara.

Na mjestu predsjednika Podružnice od 1962. do 1991. izmjenjuju se sljedeće osobe: dr. Vinko Makšan, dr. Franjo Sokačić, dr. Aleksandar Salinger, dr. Rade Popović, dr. Sadika Biluš i dr. Nikola Cetinić. U periodu od 1991. pa do danas predsjednici Podružnice bili su dr. Ana Matoš, dr. Tamara Murselović, dr. Vladimir Nadaš, dr. Vladimir Emedi, dr. Dražen Karnoš, dr. Mirjana Semenić Rutko i dr. Siniša Maslovara. Uz predsjednika trenutačno vodstvo Podružnice čine: dopredsjednica dr. Mirjana Semenić Rutko, tajnica dr. Iva Mardešić i rizničarka dr. Kristina Jalšovec. Izv. prof. dr. sc. Siniša Maslovara jedan je od najdugovječnijih delegata Glavnoga odbora HLZ-a te član njegova Povjerenstva za međunarodnu suradnju. Dobitnik je svih odličja HLZ-a: diplome, povelje, nagrade *Ladislav Rakovac* i nagrade za začasnoga člana. Osnivač je i prvi predsjednik Hrvatskog društva za vestibularnu rehabilitaciju HLZ-a sa sjedištem u Vukovaru. Koncem 2023. godine, na prijedlog HLZ-a, primio je odlikovanje Predsjednika Republike Hrvatske Red Danice hrvatske s likom Katarine Zrinske za izniman doprinos u zdravstvu te osobite zasluge u razvoju i promicanju hrvatske otoneurologije i vestibularne rehabilitacije u zemlji i inozemstvu.

Tijekom posljednjih desetljeća u organizaciji Podružnice održani su brojni znanstveni ili stručni skupovi: Prvi sastanak slavonsko-baranjsko-srijemskoga ogranka Hrvatskog društva za otorinolaringologiju i kirurgiju glave i vrata HLZ-a, 2009.; Godišnji sastanak Hrvatskoga društva za otorinolaringologiju i kirurgiju glave i vrata, 2012.; Prvi tečaj TMI-ja *Vestibularna rehabilitacija*, 2017., i mnogi drugi. Pored toga, tradicionalno se u našoj organizaciji ili uz naše sudjelovanje i pokroviteljstvo dugi niz godina održavaju sljedeći tečajevi: znanstveno-stručni skup *Ratna bolnica Vukovar 1991. – dr. Juraj Njavro*, od 2003. godine i tečaj TMI-ja u organizaciji Hrvatskoga društva za vestibularnu rehabilitaciju HLZ-a *Nove spoznaje u dijagnostici i liječenju vrtoglavica*, od 2012. godine. Od 2002. redovito se u organizaciji prof. dr. sc. Vladimira Gašparovića i Klinike za internu medicinu KBC-a Zagreb održava Tečaj TMI-ja *Hitna medicina*, neka vrsta tečaja „darovanoga“ vukovarskim liječnicima. Slično tomu, od 2004., ali nažalost uz prekinutu tradiciju, prof. dr. sc. Mijo Bergovac i kasnije prof. dr. sc. Milan Kujundžić i KB Dubrava, kao izraz zahvalnosti i pijeteta prema vukovarskim liječnicima koji su dali svoj veliki i nesebičan doprinos tijekom Domovinskoga rata, godinama su održavali i tečaj TMI-ja *Liječnici KB Dubrava liječnicima Vukovara*, posvećen različitim medicinskim temama.

Hrvatski liječnički zbor – Podružnica Zagreb

Tomislav Božek^{1,2}✉

¹ Podružnica Zagreb HLZ-a

² Hrvatski liječnički zbor

Proslov

Prije službenog osnutka *Sbora liečnika kaljevine Hrvatske i Slavonije*, 26. veljače 1874. u Zagrebu, bilo je tijekom 19. stoljeća ostvarenih napora u osnivanju liječničkih društava širom današnje Republike Hrvatske, kao mjesnih, gradskih, regionalnih ili nacionalnih liječničkih udruga.

Povijest

Godine 1845. bilo je osnovano *Društvo lječiteljah u Zagrebu*, koje je ukupno brojilo trinaest članova.¹

Liječničko društvo u Zagrebu bilo je i poticatelj „...za uređenje zdravničkoga upraviteljstva u krunovini Hrvatskoj i Slavoniji po gg. doktori Rakovcu, Schönsteinu i Vancašu izradjenu., – usled poziva po zagrebačkom lečničkom društvu od dne 15. travnja t. g. na sve lečnike ove krunovine učinjenog pod predsedničtvom pralečnika g. dra. Alekse Praunšpergera u pretresivanje uzmu; te da se zatim o drugih na korist deržave, na pose pako obče dobro ove krunovine i promicanje znanosti spadajućih predmetih posavetuju“, što je vidljivo iz „Zapisnika delah perve obćenite skupštine lečnikah krunovine Hrvatske i Slavonije, na dan 14. lipnja 1850. u Zagrebu“.²

Osim citiranih dijelova Zapisnika sjednice održane 14. lipnja 1850. u nastavku dodajemo u potpunosti aktualne onovremene osvrtne na taj događaj, koji su objavljeni u *Narodnim novinama* od 14. i 19. lipnja 1850. godine.

„Iz Zagreba 14. lipnja. Društvo zagrebačko liečnikah u skupštini deržanoj 20. veljače o. g. pod predsedničtvom našeg vriednog i mnogozaslužnog domorodca praliečnika g. Dr. Alekse Praunšpergera naložilo je svojim odbornicima gg. Dru. Aleksi Vancašu, Dru. Aleksi Rakovcu i Dru. Lavoslavu Schönsteinu, da izrade osnovu, u kojoj se uz uvedeno zdravničko ustrojenje po obćenitim našelima novoga politično juridičnoga razredjenja sviuh krunovinah, takodjer i posebne potrebe naše krunovine u obziru zdravničtva naznačiti imaju. Gorispomenutoj gospodi odbornicima pošlo je za rukom istu osnovu s najvećom točnosti izraditi, i pošto je u deržanoj dana 18. travnja o. g. društvenoj liečničkoj siednici pročitana, i sa pohvalom odobrena, bi ujedno zaključeno, da se ista osnovu tiska i na sve liečnike u ovoj krunovini razpošalje. – Kao što bi zaključeno, tako je i učinjeno, ovo hvale vriedno dielce već je izpod tiska izašlo pod naslovom: „Osnova za uređenje zdravničkoga upraviteljstva u krunovini Hrvatskoj i Slavoniji;“, na ilirskom i niemačkom jeziku, i razposlato je na sve liečnike, u ovoj krunovini.

Usljed zaključka iste skupštine, i poziva izraženog u istoj osnovi, sastao se je danas pod predsedničtvom g. praliečnika zbor, sviuh redovnih liečnikah naše krunovine, da o ovoj struci zajednoviećaju, i konačno odluku svoju svietlom banu podnesu. Kao što se radujemo izraženim načelima i pravilama u istoj osnovi, kojim će se

✉ Adresa za dopisivanje:

Doc. dr. sc. Tomislav Božek, dr. med.; predsjednik Podružnice Zagreb HLZ-a; Šubićeva 9; 10000 Zagreb; e-pošta: tomislav.bozek@gmail.com

Zapisnik

đelah pèrve obćenite skupštine lèčnikah krunovine Hèrvatske i Slavonije.

Na dan 14. Lipnja 1850 u Zagrebu u 9 satih predpodne u kući pralèčnika sakupio se je znameniti broj lèčnikah od svih stranah ove krunovine, najmre od doktorah i fizikah: gg. Josip Fabek, Franjo Folnegović, Josip Krieger, Franjo Miličić, Josip Mlinarić, Aleksa Praunšperger, Moric Sachs, Mato Schaubauer, Josip Šlosser, Lavoslav Schönstein, Juraj Štreim, Aleksa Vancaš, Josip Zlatarović, kr. savètnik, pod pukovnik i akademie jozefinske professor u miru, i Martin Zoller; — od ranarnikah: gg. Vatroslav Bišćan, Vèkoslav Fröhlich, Matia Høring, Ivan Klapsh, Antun Krišekar, Dragutin Kunović, Ivan Lipusch, Ivan Papaj, Augusto Steno i Josip Vidic; — od veterinarah: g. Maksim. Schmidt; — od lèčnikah: gg. Miroslav Horaček, Gracian Mihić i Eduard Vormastini, da osnovu, — za uredjenje zdravničkoga upraviteljstva u krunovini Hèrvatskoj i Slavonii po gg. doktori Rakovcu, Schönsteinu i Vancašu izradjenu, — uslèd poziva po zagrebačkom lèčničkom društvu od dne 15. Travnja t. g. na sve lèčnike ove krunovine učinjenog pod prèdsèdniètvom pralèčnika g. dra. Alekse Praunšpergera u pretresivanje uzmu; te da se zatim o drugih na korist dèržave, na pose pako obče dobro ove krunovine i promicanje znanosti spadajućih predmetih posavètaju.

SLIKA 1. ZAPISNIK DELAH PERVE OBĆENITE SKUPŠTINE LEČNIKAH KRUNOVINE HERVATSKE I SLAVONIE

sigurno, ako se u dielo privedu, mnogo popraviti stanje liečništva, i u obšte bolje urediti zdravništvo u našoj domovini, – tako isto nadamo se najboljem uspiehu današnjeg sastanka naših gg. liečnikah, i od njihovog isto tako rodo-, kao i čovjekoljubja očekivamo, da će rezultate ove znatne siednice domorodnom obćinstvu što skorije priobćiti.“³

„Iz Zagreba 19. lipnja. Kao što smo jur u našim listovima napomenuli, obdržavana je ovdie u Zagrebu dne. 14. o. m. pod predsjedniètvom g. praliečnika dra Praunšpergera skupština liečnička, da vieća o potrebitim reformama, koje bi se u zdravničkom obziru u našoj domovini uvesti imale. Kao najglavnii predmet pretresanja biaše osnova, jur prie po odredjenom odboru sastavljena, troškom banskoga vieća u hervatskom i niemačkom jeziku tiskana, te na sve liečnike naše domovine razposlana tim dodatkom, da svoje mnjenje potanko o njoj izraze. Ova dakle osnova sa neznatnom promienom, kao dielo dobro i svestrano promotreno, sadašnjoj i budućoj potreboći i namienjenoj sverhi posve odgovarajuće i viešto proizvedeno u ovoj skupštini priznana i primljena je, i ujedno je zaključeno, da se sa stavljenom promienom i dodacima na novo tiska, te upravo Nj. veličanstvu, našem premilostivom caru i kralju posriedstvom našega svetloga bana na potvrđenje podnese. No ako bi ipak visoko popečiteljstvo glede ove osnove kakovo razjasnjenje iskalo, to je za takovi slučaj putem tajnog odvietovanja izmed 28 glasovah znamenitom većinom od 21 glasa Dr. Aleksa Vancaš povierenikom⁴, a njegovim namiestnikom, g. Juraj Streim županie sriemske fizik, naimenovan.

Što se iste osnove i u ovoj skupštini dodatog priloga tiče, priobćit ćemo u svoje vrijeme sve potanko, zato i suvišno nam se čini o toj stvari za sada više govoriti, jedino

što kao znamenitost napomenuti moramo, je to, da su svi liječnici Hrvatske i Slavonije i hrvatskog primorja, neizuzimajući ni jednoga, koje pismeno svoja mnijenja skupštini poslali, koje pako i to znamenitom većinom, osobno u Zagreb k viećanju prispieli, što za jasni dokaz služi, da svima na serdca leži vruća želja, svojoj domovini u zdravničkom obziru posve zanemarenoj po mogućnosti u pomoć priskočiti.“⁵

Vjerujemo da će sadašnji čitatelj kroz izvorne dokumente dobiti potpuniji uvid u napore koji su ulagali onovremeni liječnici, a osobito zagrebački, u pravcu reformi zdravstvene službe, položaja zdravstvenih radnika, a naročito liječnika, kroz komentare koji su se javljali neposredno nakon održane prve sveopće skupštine liječnika krunovina Hrvatske i Slavonije u Zagrebu 1850. godine.

Ovi podatci dozvoljavaju da se uloga liječnika i zdravstvenih radnika Zagreba u svakodnevnom profesionalnom, istraživačkom, organizacijskom, društvenom i upravljačkom pravcu može pratiti preko sto sedamdeset godina.

Napor u tom kontinuitetu bio je usmjeren i na inicijativu izgradnje Liječničkog doma u Zagrebu o kojoj se raspravlja na Izvanrednoj glavnoj skupštini Zbora liječnika kraljevina Hrvatske i Slavonije dne 27. svibnja 1911.: „Nosilac ideje dr. Radenko Stanković opisuje svrhu tog doma, njegov plan i daje približni nacrt doma. Sam dom bi imao da probudi veći kontakt između kolega, sticaj vanjskih kolega, koji bi u domu mogli stanovati za vrijeme svoga boravka u Zagrebu. Dom bi taj služio za naše znanstvene sastanke, imao bi biblioteku itd. a ujedno bi pružao i drugih udobnosti. Smatra, da bi se dalo tako udesiti, da bi taj mogao nositi zboru i profit u pripomoćnu blagajnu. Mjesto gdje da se gradi, bilo bi najzgodnije pored sanatorija... Iza toga se još povede debata..., nakon koje se stvori i jednoglasno primi zaključak da se dom gradi, a da se prije toga dobrovoljnim prinosima od strane liječnika povećá kapital Zbora...“⁶

Pitanje izgradnje Liječničkog doma višekratno se javljalo u različitim razdobljima djelovanja Zbora. Tako je na Izvanrednoj glavnoj skupštini održanoj 26. svibnja 1914. razmotren prijedlog dr. Žige Herzoga i dr. Gjorgja Gjorgjevića o najmu ili kupnji „...Rollerove kuće u Vlačkoj ulici br. 26 ili kuće dr. Pavelića u Marovskoj (Masarykovojoj) br. 8. Obje se kuće dadu malenim troškom preudesiti za naše potrebe...“⁷ Nažalost, ni ovaj prijedlog tada nije bio ostvaren. Dne 15. travnja 1930. konstituirana je Zadruga za podizanje liječničkog doma u Zagrebu. Naporom zadržara, Liječničke komore, Liječničkog zbora i mnogih liječnika *Hrvatski liječnički dom* svečano je otvoren 30. siječnja 1937.⁸ Na Glavnoj godišnjoj skupštini Podružnice Zagreb održanoj 19. svibnja 1959. u tajničkom izvještaju dr. Ante Fulgosi se osvrće na prostorije Podružnice, koje su postale pretijesne za sve korisnike. Posebno je situaciju otežalo zakonom uvjetovano nacionaliziranje dijela zgrade, te je tajnik predložio da se zatraži i pomoć onovremenih vlasti.⁹ Do današnjeg dana još uvijek se vodi pravna bitka za povrat tada oduzete imovine Hrvatskoga liječničkog doma.

Podružnica Zagreb djelovala je i prije službenog osnivanja podružnica HLZ-a, što je vidljivo iz zapisnika s Redovite godišnje skupštine Zbora liječnika Hrvatske održane 21. ožujka 1948. gdje se ističe: „... U cilju da pomogne stručno usavršavanje svojih članova Zbor je poduzeo više akcija. Nastojeći da Zbor liječnika postane ne samo formalno, nego i faktično društvo svih liječnika NRH, a ne samo društvo zagrebačkih liječnika, Glavni odbor osnovao je 18 podružnica koje treba da u svom djelokrugu postanu žarišta medicinskog života i stručnog rada kao i veza između društva u Zagrebu i pojedinih kolega sa terena...“¹⁰

Do konca 1956. godine nije bilo jasne razdiobe rada, funkcija i kompetencija Podružnice i Glavnog odbora, već je njihovo djelovanje bilo objedinjeno pa je Podružnica djelovala u okviru i pod imenom Hrvatskoga liječničkog zbora kada se iste godine i osamostalila.

Na Glavnoj godišnjoj skupštini održanoj 31. ožujka 1957. predsjednik prim. dr. August Forenbaher u svom se izvještaju, među ostalim, osvrće na podjelu rada između Glavnog odbora i Upravnog odbora Podružnice Zagreb: „... Prema sporazumu postignutom na zajedničkoj sjednici Glavnog odbora i Upravnog odbora za grebačke podružnice podjela rada je izvršena na slijedeći način: Upravni odbor podružnice bit će nadležan a) za organizaciju stručnog i naučnog rada u gradu i kotaru Zagreb u suradnji sa stručnim sekcijama, b) za suradnju s organima narodnih vlasti grada i kotara c) za suradnju s ostalim podružnicama (izmjena predavača, simposiumi, seminari, naučni sastanci) d) za organizaciju zdravstvene propagande u gradu i kotaru e) za organizaciju svih ostalih oblika društvene djelatnosti u gradu i kotaru koji imaju za svrhu unapređenje narodnog zdravlja f) za vođenje kartoteke članova podružnice i prikupljanje novih članova g) za ubiranje članarine na teritoriju podružnice, h) za reprezentaciju prilikom svečanih zgoda na nivou grada odnosno kotara (posjeti, primanja, pogrebi, komemoracije i t. d.) i j) za konstruktivnu suradnju s Glavnim odborom Zbora. Skupština je izvještaj primila s velikim odobravanjem“.¹¹

Godine 1966. Podružnica Zagreb dobila je Nagradu grada Zagreba za svoju aktivnost na stručnom i društvenom planu. Na čestim razmatranjima u panel-diskusijama Podružnica je okupila vrhunske stručnjake. Korist od takvih diskusija bila je velika u edukaciji liječnika opće medicine kao i liječnika drugih specijalnosti.¹²

Podružnica danas

Podružnica Zagreb je najveća i jedna od najaktivnijih podružnica Hrvatskoga liječničkog zbora. Članstvo je dobrovoljno, sukladno odredbama Statuta HLZ-a. U ovome času Podružnica okuplja 5155 članova, redovitih članova – doktora medicine (4585), doktora dentalne medicine (530) i umirovljenih liječnika (1447), a pridruženih članova (stručnjaka s visokom stručnom spremom koji nisu liječnici) ima 30. Stručno usavršavanje članstva provodi se u okviru programa trajnog usavršavanja liječnika kroz stručno-znanstvena predavanja od popularnih „prvih srijeda u mjesecu“ (od 2001.), preko panel-diskusija, radionica, okruglih stolova, tribina, seminara, simpozija, savjetovanja do kongresa. Ove aktivnosti omogućuju članovima Podružnice prikupljanje potrebnih bodova u postupku produljenja odobrenja za rad koji je u djelokrugu Hrvatske liječničke komore i Hrvatske komore dentalne medicine.

Među značajnim aktivnostima Podružnice bio je i VIII. kongres liječnika Hrvatske koji je održan u Zagrebu od 11. do 14. studenog 1987. Glavne teme toga kongresa bile su klinička transplantacija organa, kardiologija i medicinska informatika, koje su bile zamašnjaci za kasniji brži napredak medicinske struke i znanosti u našoj sredini. Prema navodima Ministarstva zdravlja RH, transplantacijska medicina postala je hrvatski brend na svjetskoj razini. Danas smo prva zemlja od 194 članice Svjetske zdravstvene organizacije po broju obavljenih transplantacija bubrega i jetara, a druga po broju obavljenih transplantacija srca po glavi stanovnika.

Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje i Povjerenstvo za odabir programa za promicanje zdravlja i prevenciju bolesti prihvatili su 2006. u suradnji s Podružnicom Zagreb HLZ-a projekt pod nazivom *Znanje o zdravlju i bolesti kao čimbenik unapređenja zdravlja i prevencije bolesti gradana grada Zagreba*. Nositelj projekta bila je Podružnica Zagreb HLZ-a.

Podružnica je čvrsto vezana uz matična tijela HLZ-a te na taj način ima vidan utjecaj na strategiju djelovanja Zbora kao cjeline.

U presudnim povijesnim trenucima članovi Podružnice Zagreb pružali su za vrijeme Domovinskog rata pomoć i podršku podružnicama HLZ-a u ratom za-

SLIKA 2. LOGOTIP I ZASTAVA
PODRUŽNICE ZAGREB HLZ-A

hvaćenim dijelovima Hrvatske. Dana 4. listopada 1991. održana je u Hrvatskome liječničkom domu konferencija Podružnice Zagreb *Prava i dužnosti liječnika u obrani domovine*.¹³

Većina stručnih društava HLZ-a svoja sjedišta ima u Zagrebu, a to se neminovno odražava i na njihovu ukupnu funkciju. Podružnica Zagreb HLZ-a u okviru svojih mogućnosti kontinuirano materijalno pomaže aktivnosti članova Hrvatskoga društva umirovljenih liječnika HLZ-a. Podružnica podupire harmoničan razvoj zdravstva na čitavom teritoriju RH.

Važno je istaknuti da je Statut, ikada postojeći, koji se odnosi na Podružnicu Osnovne organizacije Zagreb Zbora liječnika Hrvatske, onaj koji je bio izglasan na Redovnoj godišnjoj skupštini 11. siječnja 1989. Baza Osnovne organizacije Zagreb bila je prenesena u tadašnje Radne organizacije zdravstva. Skupština je imala Predsjedništvo od 21 člana, Sud časti i Samoupravnu kontrolu.

Na Godišnjoj skupštini održanoj 17. veljače 2000. usvojen je izgled zastave i logotipa Podružnice Zagreb.

Važeći Pravilnik o radu Podružnice donesen je na Skupštini Podružnice Zagreb HLZ-a održanoj 4. veljače 2004. godine.

Tijela Podružnice su: skupština, predsjednik, Upravni odbor, Nadzorni odbor i Sud časti.

Prema dostupnim podacima Podružnicu Zagreb vodili su predsjednici:

Prof. dr. sc. Vladimir Rogina, dr. med.,	1970. – 1974.
Prof. dr. sc. Veljko Mandić, dr. med.,	1974. – veljača 1977.
Prof. dr. sc. Sreto Vukadinović, dr. med.,	veljača 1977. – 1984.
Prof. dr. sc. Lucijan Negovetić, dr. med.,	1984. – 30. ožujka 1987.
Prim. Julijan Plančak, dr. med.,	30. ožujka 1987. – 3. travnja 1989.
Prof. dr. sc. Đorđe Montani, dr. med.,	3. travnja 1989. – studeni 1992.
Prim. dr. sc. Egidio Čepulić, dr. med.,	1993. – 2. listopada 1995.
Prim. Hrvoje Minigo, dr. med.,	2. listopada 1995. – 16. rujna 2003.
Prof. dr. sc. Vlado Jukić, dr. med.,	16. rujna 2003. – 4. veljače 2009.
Prim. Vjekoslav Mahovlić, dr. med.,	3. veljače 2009. – veljača 2017.
Doc. dr. sc. Tomislav Božek, dr. med.,	veljača 2017. –

Današnji je predsjednik Podružnice Zagreb HLZ-a doc. dr. sc. Tomislav Božek koji obavlja dužnost predsjednika od veljače 2017. godine, a ujedno je i član Izvršnog odbora HLZ-a.

Doc. dr. sc. Tomislav Božek zadatku pristupa savjesno uz poštivanje odredaba Pravilnika o radu Podružnice HLZ-a. U svakoj prilici pažljivo sluša glas članstva koje i poziva da pomogne njemu i Upravnom odboru idejom, savjetom, diskusijom i kritikom.

Izdvojene su neke od brojnih aktivnosti Podružnice Zagreb HLZ-a u posljednjih nekoliko godina:

U razdoblju od 4. veljače 2009. do 6. veljače 2013. u organizaciji Podružnice Zagreb HLZ-a održano je 27 stručnih sastanaka.

Jedna od vrućih tema za svakodnevicu članstva bila je dodjela koncesija za obavljanje javne zdravstvene službe, a stručni skup bio je organiziran 3. lipnja 2009. u suradnji s Hrvatskom liječničkom komorom, tadašnjim Gradskim ure-

dom za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje i Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi RH. Skup je ponovljen 4. studenog 2009. zbog interesa članstva.

Uspješno višegodišnje sudjelovanje Podružnice u akciji *Veliko srce za malo srce* (mr. sc. Andrea Dasović-Buljević, dr. med. i prof. dr. sc. Ivan Malčić, dr. med.).

Dana 6. listopada 2010. Podružnica Zagreb u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo organizirali su stručni sastanak povodom Europskog dana borbe protiv depresije i Svjetskog dana mentalnog zdravlja o temi *Kako prebroditi depresiju i pobijediti osamljenost*.

Dana 1. prosinca 2010., prema želji članova, Podružnica je u suradnji s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje organizirala okrugli stol na teme *Pravilnik o propisivanju ortopedskih i drugih pomagala, Pravilnik o propisivanju lijekova, CEZIH*.

Dana 2. veljače 2011. organizirana je tribina o temi *Kategorizacija bolnica*. Voditelji tribine bili su prof. dr. sc. Vlado Jukić, ravnatelj Psihijatrijske bolnice Vrapče i predsjednik Udruge poslodavaca u zdravstvu i prim. dr. Josip Jelić, prvi dopredsjednik HLK-a i član Vijeća HZZO-a.

Dana 26. listopada 2011. u Hrvatskom glazbenom zavodu održan je svečani koncert u povodu 40 godina djelovanja zbora *Zagrebački liječnici pjevači* koji je svojim djelovanjem nerazdvojit od Podružnice Zagreb.

Godine 2012. obilježen je *15. Svjetski tjedan svijesti o karcinomu usta, glave i vrata* (prof. dr. sc. Ivan Alajbeg, dr. med. dent. i prof. dr. sc. Zvonimir Kaić, dr. med. dent.) za koju aktivnost je zagrebačka podružnica HLZ-a primila posebno međunarodno priznanje koje uručuje udruga *Head and Neck Cancer Alliance*.

Dana 2. svibnja 2012. organiziran je *Okrugli stol o dilemama u zdravstvu* (Pravilnik o propisivanju ortopedskih i drugih pomagala, Pravilnik o propisivanju lijekova, COM, Problemi u ambulantama PZZ-a – Zakup prostora, znavljanje opreme i drugo, odnos PZZ-a i SKZ-a – uputnice, povratne informacije i drugo). Na skupu su sudjelovali predstavnici HLZ-a, predstavnici povjerenstava HLK-a, predstavnici udruga liječnika primarne zdravstvene zaštite i predstavnici liječnika sekundarne konzilijarne zaštite.

Od 6. veljače 2013. do 9. lipnja 2014. u okvirima sada već poznate „prve srijede u mjesecu“, u organizaciji Podružnice Zagreb HLZ-a održano je trinaest stručnih sastanaka i jedan simpozij. Teme predavanja prilagođene su interesima naših članova i prezentirane od strane priznatih stručnjaka iz različitih medicinskih disciplina i drugih struka koje imaju utjecaj na zdravstvo.

Dana 16. travnja 2013. Podružnica Zagreb i Hrvatsko društvo za oralnu medicinu i patologiju HLZ-a u suorganizaciji sa Stomatološkim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, KBC „Sestre milosrdnice“ i Klinikom za stomatologiju KBC-a Zagreb održali su simpozij posvećen temi *Partnerstvo liječnika i stomatologa u prekancerozama i tumorima usta, glave i vrata* povodom Svjetskog tjedna svijesti o karcinomu usta, glave i vrata.

Godine 2014. uspostavljena je plodna suradnja s prof. dr. sc. Mirnom Šitum, dr. med., novoimenovanom pročelnicom Gradskog ureda za zdravstvo grada Zagreba. Podržana je inicijativa zajedničkog djelovanja na unaprjeđenju zdravlja naših sugrađana i zdravstvenog sustava grada.¹⁴

Mjesečna predavanja „prvom srijedom u mjesecu“ nastavljena su u kontinuitetu, izuzev što se ponekad izlazi u susret obvezama predavača te se učini korekcija uobičajenog dana održavanja predavanja. Tijekom pandemije COVID-19 predavanja su održavana putem *webinara*, pri čemu je broj sudionika – slušača dosizao troznamenkastu brojku.

Neke od tada aktualnih tema:

- *COVID-19 – hemostaza i tromboza*, predavač prof. dr. sc. Dražen Pulanić
- *Cijepljenje protiv COVID-19 u trudnoći*, prim. dr. sc. Nenad Veček
- *Perspektive u liječenju COVID-19*, prof. dr. sc. Alemka Markotić
- *Stres u kliničkoj medicini*, prof. dr. sc. Darko Marčinko
- *Burn out kod medicinskog osoblja tijekom pandemije: možemo li se zaštititi*, izv. prof. dr. sc. Martina Rojnić Kuzman i doc. dr. sc. Stipe Drmić
- *Post-Covid sindrom*, doc. dr. sc. Rok Čivljak, dr. Eva Huljev, prim. dr. sc. Marta Perović Mihanović i mr. sc. Ninoslava Vicković.

Suradnja Podružnice Zagreb HLZ-a i Liječničkog društva Mainza u pogledu održavanja godišnjih susreta i organizacije zajedničkih simpozija uspješno je obilježila 40 godina postojanja 2017. godine. Pandemija COVID-19 bila je razlog zbog čega je 2020. održan *webinar* te je tim putem organiziran simpozij, a susreti uživo ponovno su nastavljeni 2023. godine organizacijom susreta u Münchenu te 2024. godine organizacijom susreta u Rovinju.

Vizija

Vodstvo Podružnice svjesno je svoje odgovornosti u ostvarivanju zadataka HLZ-a navedenih u članku 4. (točke 1. – 9.) Pravilnika o radu Podružnice Zagreb HLZ-a. U idućem razdoblju prioritet djelovanja bit će u poticanju što većeg broja članova da se aktivno uključe u svakodnevni rad Podružnice. Javnost rada uz brže kolanje informacija osnovna je pretpostavka da se dostigne ovaj cilj. Osvježena baza članova uz pouzdanu e-poštu i dostupnu službenu mrežnu podstranicu Podružnice na mrežnoj stranici HLZ-a (www.hlz.hr) te društvene mreže kao npr. *Facebook* i druge bit će mogući zamašnjak rada. Istovremeno treba tehnički zaštititi sve e-podatke.

S obzirom na ostvareno punopravno članstvo RH u EU bit će pretpostavljene nove okolnosti u idućem ciklusu moguće praktične suradnje s Liječničkim društvom iz Mainza, ali i s mogućim drugim zdravstvenim ustanovama i institucijama u okruženju i zemljama EU.

Podružnica Zagreb HLZ-a dijeli obvezu uspostavljanja suradnje s postojećim udrugama i tijelima za zaštitu prava pacijenata na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije.

Zaključak

Ovaj kratki prikaz o Podružnici Zagreb HLZ-a ima cilj da čitatelja upozna s razvojem organizacijskih oblika liječničke struke u Zagrebu u prošlosti i sadašnjosti i da istakne određene prioritete u neposrednoj budućnosti.

Nadamo se da su prikupljeni podatci omogućili stjecanje predodžbe o mjestu, ulozi i dometima društvene zauzetosti liječničke struke za opće dobro.

LITERATURA

1. *Belicza B, Orlić D.* Hrvatski liječnički zbor, Predsjednici od 1874. do 2004. Zagreb: Hrvatski liječnički zbor; 2004, str. 28–29.
2. *Belicza B, Orlić D.* Hrvatski liječnički zbor, Predsjednici od 1874. do 2004., Zagreb: Hrvatski liječnički zbor; 2004, str. 33.
3. *Iz Zagreba*, 14. lipnja. Narodne novine, 14. lipnja 1850.; 135 (col. 2).
4. *Brozović L.* Dr. Aleksa Vancaš 1808. – 1884. Jutarnji list, 9. ožujka 1941., 14 (col. 2–4).
5. *Iz Zagreba*, 19. lipnja. Narodne novine, 19. lipnja 1850.; 139 (col. 1–2).
6. Izvanredna glavna skupština Zbora liječnika kraljevina Hrvatske i Slavonije dne 27. svibnja 1911. *Liječ Vjesn.* 1911;33:230.

7. Razne vijesti. Liječnički dom. Liječ Vjesn. 1914;36:280-2.
8. *Belicza B, Orlić D.* Hrvatski liječnički zbor, Predsjednici od 1874. do 2004. Zagreb: Hrvatski liječnički zbor; 2004, str. 157, 167.
9. Podružnica Zagreb. Glavna godišnja skupština 19. svibnja 1959. Izvještaj tajnika dr. A. Fulgosi. Liječ Vjesn. 1959;81:564.
10. Redovita godišnja skupština Zbora liječnika Hrvatske. Liječ Vjesn. 1948;70:220.
11. Glavna godišnja skupština održana 31. marta 1957. u Zagrebu. Liječ Vjesn. 1957;79:169-70.
12. Redovna glavna godišnja skupština. Liječ Vjesn. 1967;89:789.
13. *Dražančić A, Bakran I.* Hrvatski liječnički zbor u razdoblju tranzicije 1989.–1997. Liječ Vjesn. 2010;132:47,50.
14. *Kaić Z, Šain S, Gulić M, Mahovlić V, Krznarić Ž.* Hrvatski liječnički zbor – Podružnica Zagreb. Liječ Vjesn. 2014;136(11-12):399-404.

Stručna društva
Hrvatskoga liječničkog zbora

Hrvatsko društvo za akupunkturu Hrvatskoga liječničkog zbora

Maja Mustać¹✉

¹ Ambulanta za liječenje boli, Opća županijska bolnica Vinkovci

Naših prvih 45 godina

Hrvatsko društvo za akupunkturu tijelo je Hrvatskoga liječničkog zbora, a bavi se edukacijom i promocijom medicinske akupunkture kao znanstveno dokazane metode liječenja koja ima jasno definirane indikacije i neosporno mjesto u liječenju. Stručno društvo je član i Međunarodnog vijeća za medicinsku akupunkturu (ICMART) čiji je cilj demistificirati akupunkturu pomoću znanstvenih istraživanja koja imaju svrhu utvrditi učinkovitost i mehanizme djelovanja akupunkture te utvrditi indikacije za akupunkturu temeljene na dokazima.

Budući još uvijek ima mnogo kolega liječnika i ljudi koji akupunkturu svrstavaju u alternativno liječenje, a da nisu upoznati s metodama koje akupunktura koristi i znanstvenim osnovama na kojima počiva, željeli bismo malo približiti ovu drevnu i učinkovitu metodu.

Pojam akupunkture pokriva široko područje koje se proteže od drevne medicinske povijesti do najnaprednije suvremene neurofiziologije. Akupunktura je kao sastavni dio tradicionalne kineske medicine (TKM) nastala najvjerojatnije u Kini, prema nekim izvorima čak prije 2500. godine p.n.e, a pored akupunkture TKM se bavila primjenom biljnih, životinjskih i mineralnih pripravaka, dijetnom prehranom, manualnim tehnikama masaže i tjelovježbom.

Liječenje akupunkturuom i TKM-om usmjereno je prvenstveno na prepoznavanje poremećaja kada se oni tek jave tako da njihovim ispravljanjem možemo spriječiti razvoj bolesti – preventivno djelovanje, odnosno kada bolest već nastane liječimo čovjeka i bolest ili ako to nije moguće pokušamo smanjiti i zaustaviti daljnje širenje bolesti i oštećenje organizma. Liječenje se provodi umetanjem iglica u specifična mjesta na tijelu koje dovode do pokretanja elektromagnetskog impulsa i stimuliranja izlučivanja transmitera, hormona i drugih medijatora koji u lokalnom ili udaljenom dijelu tijela iniciraju postizanje homeostaze u organizmu. Osim na cijelom tijelu može se provoditi i na mikrosistemima (hologramskim prezentacijama tijela) poput najpoznatije uške, ali i stopala, šaka i slično.

Akupunktura kakvu poznajemo danas počela se širiti Europom početkom 20. stoljeća, a najveći doprinos i zaslugu za to ima djelo *Kineska akupunktura* francuskog diplomata i priznatog liječnika TKM-a Souliéa de Moranta. U Drugome svjetskom ratu 1943. godine osnovano je prvo društvo za akupunkturu u Francuskoj, a poslije rata 1946. i prvo međunarodno društvo.

WHO – Svjetska zdravstvena organizacija priznala je 1979. godine akupunkturu kao sigurnu, efikasnu, znanstveno utemeljenu, ekonomičnu metodu liječenja i napravila prvi popis znanstveno priznatih indikacija za primjenu akupunkture u liječenju. Ta lista, koja je 1979. godine imala samo četiri apsolutne indikacije, danas se proširila na sve grane medicine i pokriva većinu poznatih bolesti i simptoma.

Te iste 1979. godine u Zagrebu je osnovano Hrvatsko društvo za akupunkturu kao stručno društvo Hrvatskoga liječničkog zbora te ćemo se osvrnuti na važne

✉ Adresa za dopisivanje:

Maja Mustać, dr. med., Ambulanta za liječenje boli, Opća županijska bolnica Vinkovci; e-pošta: blaise676@gmail.com

trenutke u njegovu postojanju, posebno zato što smo iznimno ponosni na tradiciju i dosadašnji rad našeg Društva.

Iako je nekoliko liječnika donijelo prva znanja i vještine iz Kine, utemeljiteljem hrvatske akupunkture slobodno se može smatrati prof. dr. sc. Milan Ferković, dr. med., specijalist neuropsihijatrije. On je u Kini, zajedno s Milanom Tapalovićem, dr. med., neuropsihijatrom i Dragom Hajčićem, dr. med., fizijatrom, na Sveučilištu tradicionalne kineske medicine stekao znanja i vještine primjene akupunkture te su po povratku s edukacije osnovali Hrvatsko društvo za akupunkturu Hrvatskoga liječničkog zbora i Zagrebačku školu akupunkture. Profesor Ferković, u suradnji s dr. Milanom Tapalovićem, napisao je i prvu knjigu o akupunkturi na hrvatskom jeziku 1980. godine, a potom i prvi udžbenik iz akupunkture pod nazivom *Akupunktura*; u sljedećim godinama izdao je još dvije knjige sa sličnom tematikom: *Klinička akupunktura* i *Kineska mikromasaža*. Profesori su svoje znanje nesebično dijelili s drugim kolegama tako da je službenu edukaciju za bavljenje akupunkturu prošlo mnogo liječnika iz Hrvatske i inozemstva.

Sljedeća generacija liječnika koji su naučili i savladali tehnike liječenja akupunkturu, tada još uvijek na sveučilištima u Kini, bili su mr. sc. Krunoslav Reljanović, dr. med., mr. sc. Jasna Lukić Nagy, dr. med. i doc. dr. sc. Nebojša Lazić, dr. med.

Hrvatsko društvo za akupunkturu pristupilo je članstvu u ICMART-u na čelu s predsjednicom Društva dr. Jasnom Lukić Nagy, koja je i zaslužna za održanje i redovan rad Društva za vrijeme Domovinskog rata. Edukacija je znatno unaprijeđena 2006. godine, uvođenjem većeg broja sati nastave te kontinuiranim održavanjem jednogodišnjih tečajeva kroz koje su se savladavale osnove akupunkture.

Novu dimenziju razvoju akupunkture u Hrvatskoj donosi dr. Krunoslav Reljanović usavršavajući svoje znanje u Francuskoj gdje uči aurikuloterapiju i aurikulo-medicinu od prvih učenika dr. Paula Nogiera, osnivača francuske škole aurikulo-medicine i aurikuloterapije, te u Austriji (prof. J. Bischof), SAD-u (prof. J. Helms), Australiji (Yamamoto), Engleskoj i po cijelom svijetu od najboljih stručnjaka u svom području i nova znanja donosi u Hrvatsku unaprjeđujući do tada korištene metode akupunkture. Kao sljedeći predsjednik Hrvatskog društva za akupunkturu zaslužan je za daljnje poboljšanje edukacije u našoj zemlji, osobito uvođenje i promoviranje obvezne praktične nastave te međunarodnu suradnju, prvenstveno s njemačkim i američkim društvima za akupunkturu, gdje je deset godina sudjelovao u edukaciji i praktičnoj nastavi iz akupunkture na Sveučilištu *Ludwig Maximilians* u Münchenu, kao i na Sveučilištu *Harvard* u Cambridgeu. Zbog svojih zasluga u edukaciji i radu društva danas je počasni predsjednik Hrvatskog društva za akupunkturu.

S posebnim veseljem ističemo da je naš program edukacije prepoznat i od strane ICMART-a, zbog čega smo dobili veliko priznanje 2010. godine. Naime, tadašnji predsjednik Hrvatskog društva za akupunkturu dr. Krunoslav Reljanović kao član znanstvenog vijeća ICMART-a 2010. godine na svjetskom kongresu u Rigi (Latvija) prezentirao je naš program edukacije pred znanstvenim vijećem. Program je zadovoljio postavljene kriterije te je prepoznat i prihvaćen kao jedan od mogućih modela edukacije liječnika iz medicinske akupunkture i ušao je u Leksikon edukacijskih programa ICMART-a, što je bilo veliko priznanje, ali i poticaj za daljnje unaprjeđenje!

ICMART – *International Council of Medical Acupuncture and Related Techniques* danas je najpoznatija međunarodna organizacija koja se bavi medicinskom akupunkturu. Osnovana je 1983. godine u Beču i okuplja oko 35.000 liječnika širom svijeta te svake godine organizira međunarodne kongrese sa svrhom razmjene i unaprjeđenja znanja i iskustava iz medicinske akupunkture baziranog na

znanstvenim istraživanjima. Hrvatsko društvo za akupunkturu jedan je od oko 90 članova ICMART-a.

Hrvatsko društvo za akupunkturu, kao i ICMART, zagovornik je medicinske akupunkture koja zastupa standarde zapadne medicine u teoriji, praksi i istraživačkom radu. Ona se bazira na tradicionalnim korijenima i zalaže se za etično i konstruktivno istraživanje s primjenom koncepta *evidence-based* medicine, a razmatra pitanje učinkovitosti, sigurnosti akupunkture i pridruženih tehnika. Definira se na sljedeći način: „Zapadna medicinska akupunktura, znanstvena akupunktura ili suvremena akupunktura je terapijski modalitet koji uključuje umetanje tankih iglica; to je adaptacija kineske akupunkture korištenjem trenutačnih znanja anatomije, fiziologije i patologije i principa medicine bazirane na dokazima. Poznati modeli djelovanja uključuju lokalne aksonske reflekse, segmentalnu i ekstrasegmentalnu neuromodulaciju i ostale učinke na centralni živčani sustav.“ (White A. Western medical acupuncture: a definition. *Acupunct Med.* 2009;27:33–5.)

Danas postoje brojni znanstveni dokazi koji potvrđuju mogućnost liječenja akupunkturoom u svim granama medicine i dokazuju korist za neke teško rješive zdravstvene tegobe, a svakodnevno se objavljuju novi radovi o akupunkturi, što govori o nenoj sve većoj upotrebi u praksi.

Pregledi literature pokazuju da je samo od 1975. objavljeno više od 10.000 randomiziranih kontroliranih studija o akupunkturi, a od 2000. do 2020. objavljen je 2.471 sistemski pregledni članak o akupunkturnoj terapiji na *Web of Science* i taj se broj godišnje i dalje povećava.

Službeni je stav našega stručnog društva da se ograđuje od primjene akupunkture u smislu duhovne, filozofske ili energetske medicine te zastupamo mišljenje da akupunkturu u Hrvatskoj mogu primjenjivati samo educirani doktori medicine i doktori dentalne medicine primjenjujući suvremene medicinske principe i tehnike uz rad samo s iglama za jednokratnu upotrebu, a nakon što steknu dobra teoretska i praktična znanja kroz barem 300 sati nastave te potom nastave kontinuiranu edukaciju, jer se akupunktura sastoji od niza tehnika i zahtijeva cjeloživotno učenje. Liječnici koji primjenjuju medicinsku akupunkturu moraju poznavati indikacije i kontraindikacije, svoje ovlasti i granice za primjenu akupunkture.

Zakonski je djelatnost akupunkture regulirana od 2020. godine Pravilnikom o normativima i standardima za obavljanje zdravstvene djelatnosti (NN 52/2020-1048, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_04_52_1048.html) i definira uvjete za obavljanje akupunkture u ambulantama obiteljske (opće) medicine i specijalističkim ambulantama.

Program edukacije koju predlaže HDA prihvaćen je 2023. godine od strane Glavnog odbora Hrvatskoga liječničkog zbora i Ministarstva zdravstva.

U budućnosti su ciljevi Hrvatskog društva za akupunkturu na čelu sa sadašnjom predsjednicom Majom Mustač, dr. med., da osiguramo kvalitetnu i sigurnu primjenu akupunkture u svakodnevnoj liječničkoj praksi uz uspostavljenu zakonsku regulativu. Zalažemo se za primjenu medicinske akupunkture od strane dobro educiranih liječnika kroz komplementaran pristup pacijentu, jer u zajedničkom i međusobno nadopunjavajućem pristupu zapadne medicine i medicinske akupunkture nalazimo najveću dobrobit za pacijenta. Također nastojimo pratiti što se novo zbiva na znanstvenoj sceni u području akupunkture i to integrirati s tradicionalnim znanjem iz akupunkture.

Dobri rezultati, ekonomičnost, smanjeni unos lijekova, prvenstveno analgetika, i poboljšanje funkcionalnog statusa daju akupunkturi mjesto u zapadnoj medicini, a njeni rezultati, objektivni i subjektivni, trebaju i dalje biti stručno valorizirani.

Želja nam je da u skoroj budućnosti medicinska akupunktura postane redovni predmet na Medicinskom fakultetu, gdje i spada, jer će samo pravovremenim započinjanjem učenja akupunktura biti moguće shvatiti njezine mehanizme i mogućnosti i koristiti je u svakodnevnom radu na ispravan način, za dobrobit naših pacijenata.

Zadovoljstvo nam je za 45. godišnjicu našeg Društva najaviti prvi Hrvatski kongres iz akupunktura s međunarodnim sudjelovanjem u travnju 2024. godine. Očekujemo dolazak naših kolega liječnika koji se bave akupunktura iz 18 zemalja svijeta. To će nam pružiti mogućnost razmjene znanja i iskustava iz područja akupunktura i jačanje postojeće međunarodne suradnje.

Hrvatsko društvo za dječju neurologiju Hrvatskoga liječničkog zbora

Nina Barišić¹✉

¹ Medicinski Fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Povijest Hrvatskog društva za dječju neurologiju (HDDN) Hrvatskoga liječničkog zbora (HLZ-a)

Hrvatsko društvo za dječju neurologiju (HDDN) HLZ-a osnovano je 1981. godine. Jedan od pionira dječje neurologije u Hrvatskoj bio je prof. dr. sc. Sergije Dogan, neurolog koji je radio kao konzultant u Specijalnoj bolnici za zaštitu djece s neurorazvojnim motoričkim smetnjama na Goljaku. Prof. dr. sc. Dogana naslijedio je prof. dr. sc. Boško Barac koji je ujedno bio i konzultant u Centru za odgoj i obrazovanje mladeži u Dubravi. Prof. dr. sc. B. Barac kao predsjednik Sekcije za neurologiju HLZ-a, na zamolbu prof. dr. sc. Mladena Križa, napisao je 1980. preporuku za osnivanje Hrvatskog društva za dječju neurologiju (HDDN), tada Sekcije za dječju neurologiju HLZ-a.

Entuzijazam i velika snaga prof. Križa, kao profesora i čovjeka, zajedno s njegovim suradnicima prof. dr. sc. Ellom Paučić Kirinčić, te prof. dr. sc. Miljenom Gazdikom, doprinijeli su razvoju struke dječje neurologije, pokrenuli postupak i 1981. godine osnovali Hrvatsko društvo za dječju neurologiju (HDDN).

Prof. dr. sc. Mladen Križ bio je prvi predsjednik HDDN-a (1981. – 1998.) i doživotni počasni predsjednik (slika 1). Prof. Mladen Križ radio je u KBC-u Rijeka i na Medicinskom fakultetu u Rijeci, a glavno područje interesa bila mu je epileptologija. Bio je predstojnik Klinike za pedijatriju, prodekan Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci za poslijediplomske studije, tajnik Hrvatskoga liječničkog zbora, predsjednik regionalne podružnice HLZ-a, član međunarodnih neuropedijatrijskih društava, dobitnik Nagrade „Ladislav Rakovac“.

Nakon prof. Križa predsjednica HDDN-a bila je prof. Kirinčić-Paučić, profesorica Medicinskog fakulteta u Rijeci i pročelnica Zavoda za neurologiju KBC-a Rijeka od 1998. do 2008. godine (slika 2).

Od 2008. godine do danas predsjednica HDDN-a je prof. dr. sc. Nina Barišić, pročelnica Zavoda za neurologiju Klinike za pedijatriju KBC-a Zagreb od 2003. do 2022. i pročelnica Katedre za pedijatriju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od 2010. do 2016. godine.

Od 1999. HDDN je član *European Pediatric Neurology Society* (EPNS), a od 2003. i član sastavnice EPNS-a Komisije nacionalnih savjetnika kao i Upravnog odbora EPNS-a. Predstavnica Hrvatske u Komisiji nacionalnih savjetnika za edukaciju iz specijalizacije pedijatrijske neurologije u EPNS-u je prof. N. Barišić od 2003., a od 2014. do 2018. bila je i tajnica EPNS-a.

Godine 2015. HDDN je predložilo, a Ministarstvo zdravstva RH prihvatilo novi program subspecijalizacije pedijatrijske neurologije usklađen s pravilnikom za specijalizaciju *Union Européenne des Médecins Spécialistes* (UEMS).

Prva knjiga iz područja dječje neurologije bila je *Neurološki pregled dojenčeta i malog djeteta* (autori dr. Čupić i dr. Mikloušić).

SLIKA 1. PROF. DR. SC. MLADEN KRIŽ, OSNIVAČ HDDN HLZ-A
PREDSJEDNIK HDDN-A
1981.-2001. I DOŽIVOTNI
POČASNI PREDSJEDNIK

SLIKA 2. PROF. DR. SC. ELA
PAUČIĆ-KIRINČIĆ,
PREDSJEDNICA HDDN
OD 2001.-2008.

✉ Adresa za dopisivanje:

Prof. dr. sc. Nina Barišić, dr. med., Hrvatsko društvo za dječju neurologiju Hrvatskog liječničkog zbora, Medicinski Fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Šubićeva 9, Zagreb,
e-pošta: barisic.nina@gmail.com

SLIKA 3. 44. SIMPOZIJ HDDN SPLIT.
SJEDE: PRIM. DR. SC. LJILJANA MIOČINOVIĆ-POPOVIĆ,
PROF. DR. SC. DADA KUZMANIĆ-ŠAMIJA, PRIM. MR. SC. MARIJA MEŠTROVIĆ I DR. SC. MAJA TOMASOVIĆ
STOJE: PROF. DR. SC. CVITANOVIĆ-ŠOJAT LJERKA I DESNO PRIM. DR. INES RAKVIN

SLIKA 4. 2014. TEMATSKI SIMPOZIJ HDDN-A: DRAVET SINDROM.
(LIJEVO) PROF. CHIRON I PROF. CH. DRAVET (DESNO)

SLIKA 5. 2014. DODJELA DIPLOMA ZA POSEBAN DOPRINOS NEUROPEDIJATRIJI ZASLUŽNIM ČLANOVIMA HDDN-A.
SLIJEVA PRIM. K. BOŠNJAK NAĐ, PRIM. DR. SC. BRANKA MARUŠIĆ-DELLA MARINA, PRIM. MR. SC. LUCIJA LUJIĆ, DR. DOLORES PETROVIĆ, PRIM. DR. SC. ZLATKO SABOL, PROF. DR. SC. VLATKA BOŠNJAK MEJAŠKI I DOC. DR. SC. SANJA DELIN

Godine 2009. tiskan je prvi udžbenik *Pedijatrijska neurologija* (urednica i autorica prof. dr. sc. Nina Barišić sa suradnicima), čime prema riječima našeg prijatelja i kolege prof. dr. sc. Veličkovića hrvatska pedijatrijska neurologija dobiva značajan ugled u europskim medicinskim krugovima.

Do sada su uspješno održana 52 simpozija HDDN-a s međunarodnim sudjelovanjem (slika 3).

Godine 2014. održan je tematski simpozij HDDN-a *Dravet sindrom* na kojemu je s predavanjima i diskusijom sudjelovala osobno profesorica Charlotte Dravet (slika 4).

Godine 2014. održan je tečaj HDDN-a s međunarodnim sudjelovanjem *EEG: bazični i napredni EEG* (voditeljica prof. Barišić).

Godine 2020. održan je EPIRem tematski simpozij o epilepsijama povodom proslave 15. godišnjice Referentnog centra za epilepsije u organizaciji prof. dr. sc. Igora Prpića, Zavoda za neurologiju Klinike za pedijatriju, KBC-a Rijeka i HDDN-a.

HDDN i članovi redovito surađuju u organizaciji simpozija Lige protiv epilepsije (predsjednik prof. dr. sc. Silvio Bašić) i Udruge protiv epilepsije (predsjednica dr. Struk). U organizaciji obilježavanja Dana bolesnika s epilepsijom i *Ljubičastog dana* posebno se istaknula tajnica HDDN-a prim. mr. sc. Matilda Kovač-Šižgorić.

Članovi HDDN-a uz podršku i u organizaciji Ureda za zdravstvo, socijalnu skrb i branitelje grada Zagreba proveli su edukaciju o epilepsiji po školama i vrtićima grada Zagreba tijekom 2012. i 2013. godine. Edukacija se nastavlja po školama i u proteklih nekoliko godina sporadično, uz podršku Klinike za pedijatriju KBC-a Sestre milosrdnice.

Mrežna stranica HDDN-a koja se redovito održava: www.hddn.hlz.hr uključuje obavijesti o skupovima, novostima u pedijatrijskoj neurologiji te dijagnostičke i terapijske postupnike.

Događaj od posebnog značenja za HDDN bila je vrlo uspješna organizacija 9. kongresa *European Pediatric Neurology Society* (EPNS), koji je održan u Cavtatu 11. – 14. svibnja 2011. usporedo s 40. jubilarnim simpozijem HDDN-a te proslavom 30. godišnjice osnivanja društva. Uz HDDN, u organizaciji su sudjelovali suradnici Klinike za pedijatriju KBC-a Zagreb i Medicinskog fakulteta u Zagrebu, a predsjednica Organizacijskog odbora 9. EPNS bila je prof. dr. sc. Nina Barišić (slike 6, 7). Na 9. kongresu EPNS-a sudjelovalo je 800 sudionika iz 30 zemalja Europe i svijeta uz 74 pozvana predavača; održana su 34 plenarna predavanja i 65 usmenih priopćenja.

SLIKA 6. ČLANOVI I PREDSEDNICA ORGANIZACIJSKOG ODBORA 9TH EPNS CONGRESS: PROF. NINA BARIŠIĆ I PROF. LIEVEN LAGAE PREDSEDNIK EPNS-A. SLIJEVA DR. ANA PETROVIĆ, DR. IVAN LEHMAN, DOC. DR. SC. DANIJELA RAMAĐA-PETKOVIĆ, PROF. LIEVEN LAGAE, PROF. NINA BARIŠIĆ, DR. ŠALAMON MIA, DR. PETRA GRĐAN I DR. SC. BRANKA BUNOZA

Godine 2019. u HLZ-u je održan Tematski simpozij HDDN-a *Velikani hrvatske epileptologije – In memoriam prof. M. Križu, osnivaču HDDN-a* (slika 8).

Godine 2013. provedena je, od strane *Training Advisory Boarda* (TAB) EPNS evaluacija edukacije iz dječje neurologije i organizacije, ustrojstva i funkcioniranja neuropedijatrijske službe u Hrvatskoj, koja je značajno utjecala i na aktivnosti HDDN-a prema Ministarstvu zdravstva i Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje u cilju postizanja kvalitete rada i unaprjeđenja struke te programa edukacije iz pedijatrijske neurologije. Članovi Povjerenstva TAB EPNS-a bili su prof. R. Newton iz Velike Britanije i prof. H. Rantala iz Finske.

Od 2018. Hrvatski registar bolesnika s pedijatrijskim neuromuskularnim bolestima (NMB) financiran je u okviru HDDN-a od strane TREAT-NMD (engl. *Translational research and treatment of neuromuscular disorders*) čiji je član Hrvatski registar za NMB, u suradnji s Referentnim centrom za pedijatrijske neuromuskularne bolesti, Klinikom za dječje bolesti Klaićeva, Klinikom za pedijatriju KBC-a Split i Klinikom za pedijatriju KBC-a Rijeka.

Godine 2018. prihvaćeni su prijedlozi HDDN-a nakon intenzivnog i upornog petogodišnjeg rada, posebno prim. mr. sc. Tomislava Gojmerca (uz članove povjerenstva, prof. Barišić i prim. Kovač-Šižgorić) na razini HZZO-a i Ministarstva zdravstva o vrjednovanju rada neuropedijatarata (DTS i DTP) u pedijatrijskoj neurologiji. HDDN je od 2013. do 2018. godine u više navrata predlagalo HZZO-u vrjednovanje neuropedijatrijskih postupaka i prije svega vremena potrebnog za stručno i korektno izvođenje neuropedijatrijskog pregleda, dijagnostičkih metoda i terapijskih mjera i postupaka. Prijedlog za postupke koji se izvode u neuropedijatriji HDDN je prosljedilo HZZO-u lipnju 2018. godine i iste godine u HZJZ. Prema novom prijedlogu nacrtala Plana programa mjera zdravstvene zaštite od 2023. do 2027. prijedlog koji je HDDN prosljedilo u HZZO i HZJZ poslužio je kao predložak za sve ostale specijalnosti.

Godine 2021. HDDN je sudjelovalo u organizaciji 10. europskog pedijatrijskog kongresa (engl. *Europediatric Congress*), predavanja i okrugli stol na temu *Acute neurology in pediatrics* uz pozvane predavače prof. Kevina Rostasyja, predsjednika EPNS-a, prof. Alexisa Arzinmanogloua, predsjednika Epi Care network, prof. Maju Steinlin, a na poziv organizatora i predsjednika organizacijskog odbora prof. J. Meštovića i prof. A. Mujkić, predsjednice HPD-a 10th Europediatric Congress, održali su predsjednica HDDN-a i članovi HDDN-a.

HDDN i članovi Upravnog odbora HDDN-a redovito sudjeluju u suorganizaciji (prema sekcijama) kongresa Hrvatskoga pedijatrijskog društva (HPD) te Hrvatske proljetne pedijatrijske škole (HPPŠ). Članovi HDDN-a održali su dvadesetak predavanja na 37. HPPŠ-u u okviru tematike iz pedijatrijske neurologije 21. travnja 2023. u Splitu.

Tijekom zadnjih pet godina osnovana su dva povjerenstva HDDN-a: Povjerenstvo za rane intervencije i Povjerenstvo za neuromuskularne bolesti, s ciljem objektivne procjene zahtjeva upućenih HDDN-u od strane farmaceutskih kompanija i rehabilitacijsko-terapijskih ustanova i udruga.

SLIKA 7. 9TH EPNS CONGRESS CAVTAT 2011. ČLANOVI HDDN, SUDIONICI KONGRESA: SLIJEVA DR. SC. ĐAKOVIĆ IVANA, PROF. VLASTA ĐURANOVIĆ, IZV. PROF ROMANA GJERGJA JURAŠKI, PRIM. DR. KOVAČ-ŠIŽGORIĆ I DR. SC. GORAN KRAKAR

SLIKA 8. 2019. 1. SIMPOZIJ VELIKANI HRVATSKE EPILEPTOLOGIJE IN MEMORIAM PROF. M. KRIŽU SLIJEVA: PRIM. DR. SC. ANA SRUK, PRIM. DR. MATILDA KOVAČ ŠIŽGORIĆ, PROF. DR. SC. NINA BARIŠIĆ, PROF. DR. JASNA KRIŽ, PROF. DR. SC. ŽELJKA GAĐE PETELIN, U DRUGOM REDU IZV. PROF. DR. SC. MAŠA MALENICA I PROF. DR. SC. IGOR PRPIĆ

SLIKA 9. 10TH EUROPEDIATRIC CONGRESS. ROUND TABLE DISCUSSION: ACUTE NEUROLOGY IN EMERGENCY DEPARTMENT.

SLIJEVA: PROF. DR. KEVIN ROSTASY PREDSEDNIK EUROPEAN PEDIATRIC NEUROLOGY SOCIETY, PROF. DR. ALEXIS ARZINMANOGLU EPI CARE, PROF. DR. SC. NINA BARIŠIĆ (MODERATOR)

SLIKA 10. 10TH EUROPEDIATRIC CONGRESS ZAGREB.

SLIJEVA: IZV. PROF. DR. SC. ROMANA GJERGJA JURAŠKI, DOC. DR. SC. SANJA DELIN I PRIM. DR. DUNJA ČOKOLIĆ PETROVIĆ

HDDN je sudjelovalo u postupku odobrenja projekta za provođenje novorođenačkog probira za spinalnu mišićnu atrofiju (SMA) (autorica prof. N. Barišić) koji je podržan od HDDN-a, a temeljem kojega se od ožujka 2023. provodi novorođenački probir SMA na razini Hrvatske kao pilot-projekt.

Članovi koji su se svojim aktivnostima posebno istaknuli u pedijatrijskoj neurologiji od osnutka našeg društva: prof. dr. sc. Vlatka Mejaški-Bošnjak (slika 8) osnivanjem i rukovođenjem Akademije za razvojne poremećaje te aktivnostima u *European Academy Childhood Disabilities*, prim. dr. sc. Z. Sabol, začasni član HLZ-a, osnivač Udruge za neurofibromatozu (slika 8) i izv. prof. dr. sc. M. Malenica, član *Epi care*, sudjeluje u edukaciji iz područja epileptologije na međunarodnoj razini (slika 7).

Niz članova HDDN-a koji su se posebno istaknuli svojim aktivnostima u području pedijatrijske neurologije primili su odličja HLZ-a: nagradu Začasni član HLZ-a prof. dr. sc. Lj. Cvitanović Šojat 2011. (slika 2), prof. dr. sc. V. Mejaški Bošnjak 2011. i prim. dr. sc. Z. Sabol (slika 7) 2014., Nagradu „Ladislav Rakovac“ primili su prim. dr. O. Mladinov 2001., prof. dr. sc. N. Barišić 2014., a Povelja HLZ-a je dodijeljena prim. dr. sc. B. Marušić della Marina (slika 8) 2005. i prof. dr. sc. I. Prpić (slika 7) 2007. godine.

Ciljevi HDDN-a su unaprjeđenje i poticanje stručnog i znanstvenog razvoja pedijatrijske neurologije u Hrvatskoj, suradnja na međunarodnim projektima u istraživanjima neuroloških bolesti, suradnja s EPNS-om i drugim međunarodnim društvima i udrugama, poticanje sudjelovanja mlađih kolegica i kolega u znanstvenom radu i međunarodnoj suradnji te predstavljanje i zastupanje zajedničkih interesa članova HDDN-a, pedijatarata i neuropedijatarata, u cilju racionalizacije postupaka te priznavanja i adekvatnog vrjednovanja rada i dijagnostičkih i terapijskih postupaka u dječjoj neurologiji.

Hrvatsko epidemiološko društvo Hrvatskoga liječničkog zbora

Borislav Aleraj,¹ Miroslav Venus²

¹ Služba za epidemiologiju zaraznih bolesti, Hrvatski zavod za javno zdravstvo

² Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije

Hrvatsko epidemiološko društvo HLZ-a kroz povijest

Hrvatsko epidemiološko društvo Hrvatskoga liječničkog zbora ustanovljeno je na osnivačkom sastanku 24. lipnja 1975. u predavaonici Škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ u Zagrebu, u prisutnosti velikog broja epidemiologa iz Hrvatske, kao i gostiju, epidemiologa koji su svoje znanje i specijalizaciju stekli u Hrvatskoj. Do osnutka društva došlo je na poticaj profesora epidemiologije na Medicinskom fakultetu u Zagrebu prof. dr. sc. Zlatka Benčića, koji je na tom sastanku izabran i za prvog predsjednika tadašnje Epidemiološke sekcije Zbora liječnika Hrvatske.

Od tada pa sve do danas, punih 48 godina Društvo neprekidno vrlo aktivno djeluje na stručnom polju s glavnim ciljem trajnog usavršavanja svojih članova putem stručnih, odnosno stručno-znanstvenih sastanaka Društva. Uobičajeno se održavaju godišnje dva takva sastanka, jedan zimi u Zagrebu, a drugi u proljeće uvijek negdje drugdje u Hrvatskoj, čime se epidemiološka struka prezentira medicinskoj i općoj javnosti kako bi postala još poznatija i učinkovitija.

Do sada je na sastancima održano blizu 1.000 vrijednih stručnih i znanstvenih predavanja čiji su autori u većini upravo epidemiolozi članovi društva, s temama koje odražavaju sva raznolika područja njihovog rada (epidemiologiju zaraznih i nezaraznih bolesti, uključujući prikaze protuepidemijskih intervencija, zdravstvenu ekologiju, epidemiološku metodologiju i teoriju, istraživanja na području vakcinologije i sustavnog cijepljenja, ali također dijelom i teme iz javnog zdravstva i zdravstvene statistike).

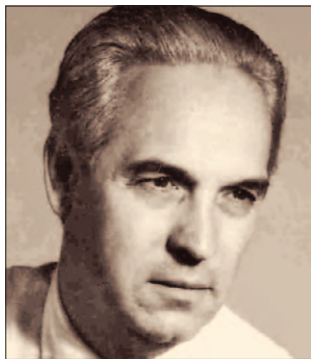
Društvo je do sada organiziralo ukupno šest epidemioloških kongresa; prvi Epidemiološki kongres održan u okvirima tadašnje države 1986. godine u Zadru te pet hrvatskih epidemioloških kongresa s međunarodnim sudjelovanjem:

1. hrvatski epidemiološki kongres 1999. godine u Splitu
2. hrvatski epidemiološki kongres 2005. godine u Rovinju
3. hrvatski epidemiološki kongres 2015. godine u Šibeniku
4. hrvatski epidemiološki kongres 2019. godine u Opatiji
5. hrvatski epidemiološki kongres 2023. godine u Osijeku.

Na tim kongresima različiti stručnjaci iz zemlje i inozemstva prezentirali su više od 900 stručnih i znanstvenih radova u obliku usmenih prezentacija ili postera iza kojih su ostali bogati i zanimljivi zbornici radova i sažetaka. Jednako tako, Društvo je zajedno s drugim stručnim društvima, poput mikrobiološkog, pulmološkog, infektološkog, kao i s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, odnosno Ministarstvom zdravstva organiziralo stručna okupljanja, kao što su godišnji simpoziji o spolno prenosivim bolestima u Opatiji, Simpozij o cijepljenju s međunarodnim sudjelovanjem u Zagrebu održan 2008. godine s više od 650 sudionika te Kongres Internacionalne unije za borbu protiv tuberkuloze i plućnih bolesti održan u Dubrovniku 2009. godine.

✉ Adresa za dopisivanje:

Mr. sc. Borislav Aleraj, dr. med., Služba za epidemiologiju zaraznih bolesti, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, e-pošta: ravnatelj@zzjzvpz.hr

SL. 1. PRVI PREDSEDNIK DRUŠTVA, PROF. DR. SC. ZLATKO BENČIĆ (FOTO: ARHIV OBITELJI)

Na polju profesionalno-organizacijske djelatnosti ističe se višegodišnja studija koju je društvo potaknulo i provelo u osamdesetim godinama prošlog stoljeća, iz koje je proizašla Nomenklatura i standardi postupaka u epidemiološkoj i higijensko-epidemiološkoj djelatnosti, a koja se kao temelj koristi još i danas u ugovaranju programa rada, kao i u nacionalnim programima prevencije i suzbijanja bolesti. Vrijedi istaknuti i intenzivan višegodišnji rad ekspertne skupine društva koja je zajedno s predstavnicima Hrvatske liječničke komore i katedri za epidemiologiju hrvatskih medicinskih fakulteta izradila Nacrt i Plan i program nove, trenutno važeće specijalizacije iz epidemiologije, njezine već afirmirane subspecijalizacije iz zdravstvene ekologije te nove buduće subspecijalizacije iz epidemiološke informatike.

Tijekom 48 godina postojanja na čelu Hrvatskoga epidemiološkog društva bili su neki od naših najuglednijih epidemiologa:

- prof. dr. sc. Zlatko **Benčić** (1975. – 1980.), prvi predsjednik društva, međunarodni ekspert za koleru i bakterijske bolesti
- prof. dr. sc. Ante **Hrabar** (1980. – 1984.), ravnatelj Zavoda za zaštitu zdravlja SR Hrvatske (danas Hrvatski zavod za javno zdravstvo), graditelj hrvatske higijensko-epidemiološke mreže ustanova
- prof. dr. sc. Berislav **Borčić** (1984. – 1988.), dugogodišnji voditelj središnjega Epidemiološkog odjela u Hrvatskoj, jedno vrijeme i ravnatelj Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, poznati znanstvenik na polju prirodno žarišnih antropozoonoza i kreator razvoja Nacionalnog programa masovnog cijepljenja
- prof. dr. sc. Ivan Janko **Vodopija** (1988. – 1992.), dugogodišnji voditelj Epidemiološke službe Zavoda za javno zdravstvo grada Zagreba (danas Nastavni zavod za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“), vakcinolog međunarodnog ugleda i otac Zagrebačke sheme postekspozicijske zaštite od bjesnoće SZO-a
- prim. mr. sc. Željko **Baklajić** (1992. – 2001.), znanstvenik na polju antirabične zaštite, ravnatelj Zavoda za javno zdravstvo Grada Zagreba, kao i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo
- prim. mr. sc. Borislav **Aleraj** (2001. – 2010.), epidemiolog Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, istraživač endemske nefropatije i prirodno žarišnih zoonoza, nositelj nadzora nad zaraznim bolestima u Hrvatskoj, nacionalni *focal point* za međunarodne zdravstvene propise IHR2005 i njihov sukreator. U vrijeme njegovog predsjedavanja Društvom Hrvatska je obavila proces pristupanja sustavu za nadzor nad bolestima Europske unije te je Hrvatsko epidemiološko društvo imalo čast da 2008. godine organizira prvi zajednički stručno-znanstveni sastanak (engl. *Joint scientific meeting*) s ECDC-em
- prof. dr. sc. Ira Gjenero **Margan** (2010. – 2014.), prva žena predsjednica

Društva, poznata stručnjakinja za legionarsku bolest i ekspert za cjepiva i masovno cijepljenje, voditeljica Službe za epidemiologiju zaraznih bolesti Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. Te godine Društvo dobiva i svoju prvu sekciju, Sekciju za epidemiologiju kroničnih nezaraznih bolesti

- doc. dr. sc. Bernard **Kaić** (2014. – 2015.) društvo vodi kraće vrijeme kao prvi dopredsjednik, istaknuti epidemiolog Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, stručnjak za epidemiološku vakcinologiju, aktualni nositelj i kreator Nacionalnog programa sustavnog cijepljenja

SL. 2. ZAJEDNIČKI ZNANSTVENI SASTANAK (JOINT SCIENTIFIC MEETING) HED-A I ECDC-A U DVORANI HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA U ZAGREBU 2008. GODINE

- prim. dr. sc. Miroslav Venus (2015. – do danas), istaknuti epidemiolog i ravnatelj Zavoda za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije koji je vodio Društvo tijekom razdoblja pandemije bolesti COVID-19. U vrijeme njegovog predsjedavanja Društvom uvedeno je plaćanje i ugovaranje epidemiološke pripravnosti s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje, a povodom obilježavanja 40 godina od osnutka Društva započela je s radom mrežna stranica društva te su na svim skupovima uvedeni prikazi postera u elektroničkom obliku, čime se Društvo počelo modernizirati.

U novijoj povijesti Društvo aktivno sudjeluje u izmjenama zakonodavnih propisa koji reguliraju obuhvat osoba pod zdravstvenim nadzorom, odnosno onih koji moraju proći zdravstvenu edukaciju. Najviše se borilo i upozoravalo na potrebu prepoznavanja većeg ulaganja u prevenciju kao glavnu odliku epidemiološkog rada te obvezu daljnjeg razvijanja teritorijalno vrlo uspješne mreže epidemiološke službe na nacionalnoj razini.

Započelo se s novom praksom unutar Društva donošenjem stručnih smjernica za pojedine bolesti zbog ujednačavanja pristupa na razini čitave Republike Hrvatske. Tako su izrađene i u obliku brošura podijeljene svim članovima društva *Smjernice za postupanje pri ekološkim incidentima* te *Smjernice za postupanje kod izloženosti virusima koji se prenose krvlju*. Na stručnim i stručno-znanstvenim skupovima te kongresima uvedeno je održavanje okruglih stolova sa značajnim temama, poput tema vezanih uz zdravstvenu ekologiju (*Ekološki incidenti – zakonodavstvo, nadležnosti, postupci i uloga epidemiologa u njihovom rješavanju*), odnosno statusa i budućnosti epidemiologije kao struke (*Budućnost specijalizacije i specijalista epidemiologije, Epidemiologija jučer, danas, sutra..., Epidemiološki izazovi tijekom desetljeća*).

U okviru naših epidemioloških skupova organiziraju se simpoziji, poput Simpozija Svjetske zdravstvene organizacije pod nazivom *Alkohol kao javnozdravstveni problem: izazovi i postignuća*, kao i Simpozij Hrvatskog društva za javno zdravstvo, uz predstavljanje Mobilnog *InfoHep* Centra volonterskog tima Hrvatskog društva za bolesti jetre *Hepatos*.

Po prvi put održani su 1. hrvatski epidemiološki dani pod nazivom *Izazovi i otpornost epidemiološke struke u vrijeme pandemije COVID-19*, organizirani kao Tečaj trajnog medicinskog usavršavanja 1. kategorije, te se donosi odluka da pre-

Sl. 3. ČLANOVI HRVATSKOGA EPIDEMIOLOŠKOG DRUŠTVA PRILIKOM POLAGANJA VIJENCA NA MEMORIJALNOM GROBLJU ŽRTAVA DOMOVINSKOG RATA U VUKOVARU 2016. GODINE

SL. 4. SUDIONICI
5. HRVATSKOGA
EPIDEMIOLOŠKOG KONGRESA
S MEĐUNARODNIM
SUDJELOVANJEM U OSIJEKU
2023. GODINE

rastu u tradiciju kroz održavanje svake dvije godine na istom mjestu, u Supetru na otoku Braču zbog prepoznatljivosti.

Naš jesensko/zimski sastanak, koji se tradicionalno održava u Zagrebu, 2016. godine izuzetno je održan u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Nakon stručnog dijela skupa u ime Hrvatskoga epidemiološkog društva Hrvatskoga liječničkog zbora odalo se poštovanje žrtvi Vukovara, uz polaganje vijenca na Memorijalnom groblju žrtava Domovinskog rata, upisivanje u knjigu sjećanja porukom „Da se nikada ne zaboravi!“ te obilazak Spomen-doma na Ovčari i simboličnog paljenja 25 svijeća u ime svih zavoda za javno zdravstvo.

Zajedno s Referentnim centrom za bjesnoću Ministarstva zdravstva Društvo obilježava Svjetski dan borbe protiv bjesnoće, posebice 2022. godine, kada se obilježilo 30 godina od priznavanja zagrebačke 2-1-1 sheme cijepljenja protiv bjesnoće od strane Svjetske zdravstvene organizacije. S obzirom na to da je Republika Hrvatska prije više od dvije godine proglašena zemljom slobodnom od bjesnoće, pristupa se izradi novih smjernica za postekspozicijsku i predekspozicijsku zaštitu od navedene bolesti, koje su u ovom trenutku u procesu savjetovanja i donošenja.

Jednako tako, članovi Društva započinju s aktivnostima oko plana digitalizacije javnozdravstvenih djelatnosti, te se stvara Nacrt Akcijskog plana digitalizacije javnozdravstvenih djelatnosti, koji se uz popratno pismo upućuje srodnim stručnim društvima HLZ-a, tražeći njihovu potporu za daljnji rad na navedenom problemu.

Gotovo svake godine predlažemo naše istaknute članove za dobitnike odličja HLZ-a, a na našem redovnom 86. stručno-znanstvenom skupu dijelimo Zahvalnice Upravnog odbora HED-a svim svojim članovima koji su sudjelovali u suzbijanju bolesti COVID-19 tijekom pandemije. Upravo pandemija bolesti COVID-19 obilježila je zadnje godine postojanja društva brojnim aktivnostima i javnim istupima naših članova. Upravni odbor Hrvatskoga epidemiološkog društva od samih početaka pandemije uključuje se vrlo aktivno u savladavanje SARS-CoV-2 virusa donošenjem prijedloga za njegovo suzbijanje na području Republike Hrvatske. Donose se određene preporuke u svezi organiziranja skupova i povećanja broja testiranja (posebice u dijelu koji se odnosio na Protokol testiranja zdravstvenih radnika), kao i prijedlozi koji pomažu epidemiološkoj struci u svezi kontaktiranja oboljelih i/ili zaraženih i njihovih kontakata, odnosno postupanja u svezi izdava-

nja rješenja za izvršavanje mjere izolacije u vlastitom domu ili odgovarajućem prostoru.

Po dolasku cjepiva protiv bolesti COVID-19, a tijekom prvobitnoga velikog interesa za cijepljenje koje je uzrokovalo veću potražnju od ponude, Društvo se oglašava određenim prijedlozima kojima se pokušava ublažiti tadašnja nestašica cjepiva, dok se u suradnji s Hrvatskom liječničkom komorom sudjeluje u akciji promoviranja cijepljenja kod zdravstvenih radnika. U nekim županijama pojedini članovi društva organiziraju inovativne načine cijepljenja protiv bolesti COVID-19 putem „*drive-in*“ cijepljenja bez potrebe izlaska iz vozila, te cijepljenja tzv. COVID autobusima obilazeći ruralna područja prema načelima rada dr. Andrije Štampara.

Sva nastojanja epidemiologa, članova Hrvatskoga epidemiološkog društva prepoznata su od strane Hrvatskoga liječničkog zbora kada se donosi Odluka o dodjeli Povelje Hrvatskoga liječničkog zbora za osobit doprinos razvoju i unaprjeđenju zdravstvene zaštite i zdravstvene djelatnosti u RH, za doprinos medicinskoj znanosti te značajne zasluge i pomoć pruženu HLZ-u u ostvarenju njegovih zadaća. Time se na najbolji mogući način pokazuje da aktivnosti Hrvatskoga epidemiološkog društva u pandemijskim izazovnim vremenima daju značajan doprinos kako za Hrvatski liječnički zbor, tako i za cjelokupnu medicinsku struku i znanost.

Hrvatsko društvo za fizikalnu i rehabilitacijsku medicinu Hrvatskoga liječničkog zbora

Katarina Sekelj Kauzlarić,¹ Frane Grubišić,² Tonko Vlák³

¹ Hrvatsko društvo za fizikalnu i rehabilitacijsku medicinu, Hrvatski liječnički zbor

² Klinika za reumatologiju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Referentni centar za spondiloartritis Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske, KBC Sestre Milosrdnice

³ Katedra za fizikalnu i rehabilitacijsku medicinu, Medicinski fakultet Sveučilišta u Splitu

Hrvatsko društvo za fizikalnu i rehabilitacijsku medicinu Hrvatskoga liječničkog zbora (dalje u tekstu HDFRM HLZ-a) pod ovim novim imenom postoji od 2005. godine sukladno razvoju struke i terminološkim promjenama. Međutim, naše stručno društvo je puno starije, osnovano je 30. lipnja 1947. kao jedna od sastavnica stručnog društva, tzv. Sekcije za reumatologiju, fizikalnu medicinu i balneoklimatologiju Zbora liječnika Hrvatske (ZLH). Prvi predsjednik te sekcije bio je prof. dr. Jozo Budak koji je još 1949. godine organizirao prvi stručni sastanak na temu organizacije zdravstvene službe (reumatologije i fizikalne medicine). Od 1966. godine, kada se Sekcija razdvojila na reumatološku i sekciju za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, pa sve do 2005. godine službeni naziv našeg društva bio je Hrvatsko društvo za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju. Kroz dugu povijest našega stručnog društva unutar HLZ-a Društvo su vodili ugledni predstavnici naše struke, ali i šire akademske zajednice kao što su prim. dr. Drago Čop, prof. dr. Ferdo Licul, prof. dr. Theodor Dürriegl, te od osamostaljenja Republike Hrvatske prof. dr. Ana Bobinac Georgievski, prim. dr. sc. Ladislav Krapac, prof. dr. Ivan Džidić, prof. dr. Tonko Vlák i aktualni predsjednik doc. dr. Frane Grubišić.

Od ulaska HLZ-a u Europsku udrugu medicinskih specijalista (UEMS) 1996. godine naše stručno društvo imalo je svoje predstavnike u Sekciji i Odboru za fizikalnu i rehabilitacijsku medicinu (prof. dr. Ana Bobinac Georgievski i prim. dr. Katarina Sekelj Kauzlarić, koja kasnije postaje i voditeljica nacionalne delegacije HLZ-a te aktivna članica Vijeća UEMS-a). Prof. dr. Ana Bobinac Georgievski (predsjednica stručnog društva 1992. – 2002.) jedna je od pionira međunarodne suradnje i aktivnosti te uz prim. dr. Sekelj Kauzlarić jedna od osnivača Mediteranskog foruma naše struke u kojemu smo aktivni do danas. Nastavljajući zamjetnu aktivnost i utjecaj našeg Društva unutar međunarodnih strukovnih asocijacija, svojim doprinosom ističu se prim. dr. sc. Saša Moslavac (dugogodišnji predstavnik HDFRM-a pri Odboru UEMS PRM, nacionalni menadžer za EU ispit te od 2008. do 2010. i tajnik Odbora) i prim. dr. Katarina Sekelj Kauzlarić (predstavnica u Sekciji UEMS PRM od polovice 1990. do 2021.). Oni su sudjelovali u pripremi prvog (prim. dr. Katarina Sekelj Kauzlarić), a još aktivnije i trećeg izdanja *Bijele knjige fizikalne i rehabilitacijske medicine u Europi* (kolokvijalno: *Bijele knjige*; prim. dr. Moslavac kao jedan od urednika). Ovaj temeljni dokument za našu specijalizaciju prvi smo preveli s engleskog jezika i objavili u svom glasilu još 2007. godine. Od iste te godine hrvatski specijalizanti i specijalisti polažu EU ispite, daleko ranije nego što je Republika Hrvatska pristupila EU. Naši delegati bili su dio timova koji su izradili neke EBPP (engl. *Evidence based position paper*), npr. o ozljedama kralježnične moždine, a sudjelovali su i u nizu projekata poput inicijative *Cochrane Rehabilitation* i pratećih programa, u izradi ispitnih pitanja Europskog ispita te certificirali

✉ Adresa za dopisivanje:

Prim. dr. Katarina Sekelj Kauzlarić, dr. med.; Hrvatsko društvo za fizikalnu i rehabilitacijsku medicinu, Hrvatski liječnički zbor; e-pošta: katarina.ks17@gmail.com

programe skrbi kao što je npr. kulturalna adaptacija ICF (engl. *International classification of functioning, health and disability*) rehabilitacijske liste. Također, u mnogim je projektima iskustvo hrvatske fizikalne i rehabilitacijske medicine koristilo u uobličavanju europske teorije i prakse; npr. razrada hrvatskog kurikuluma specijalizacije pomogla je u pripremi europskog ETR-a (engl. *European Training Requirements*) čak i na razini Vijeća UEMS-a. Delegati našeg Društva u UEMS-u u jednom periodu bili su i doc. dr. sc. Žarko Bakran te predsjednik Društva u dva mandata prof. dr. Tonko Vlák. U ovom su mandatu, uz doc. dr. sc. Franu Grubišića (koji je ujedno i nacionalni menadžer u Odboru UEMS PRM), predstavnice HDFRM-a u Sekciji i Odboru UEMS PRM i prof. dr. sc. Nadica Laktašić Žerjavić i prof. dr. sc. Tea Schnurrer Luke Vrbanić.

U Zagrebu je 2010. godine potpisana Deklaracija o suradnji Sekcije i Odbora za fizikalnu i rehabilitacijsku medicinu pri UEMS-u i HDFRM HLZ-a na polju edukacije, definiranja kompetencija u fizikalnoj i rehabilitacijskoj medicini te poboljšanja kvalitete skrbi.

Od 2013. godine, osim aktivnosti u UEMS-u i Mediteranskom forumu, imamo aktivne delegate u još jednoj stručnoj asocijaciji, ESPRM-u (engl. *European Society for Physical and Rehabilitation Medicine*): prof. dr. sc. Tonko Vlák (2013. – 2021.), doc. dr. sc. Frane Grubišić (od 2013.) i prof. dr. sc. Simeon Grazio (od 2021.). Oni su ugledni članovi pojedinih odbora unutar ESPRM-a i voditelji kongresnih sekcija na brojnim kongresima ESPRM-a, a naši članovi prof. dr. sc. Simeon Grazio i prof. dr. sc. Tonko Vlák bili su izabrani i za počasne članove ESPRM-a. Promotori su i inicijatori važne znanstvene grupe *Cochrane Rehabilitation* s kojom je 2018. godine HDFRM potpisalo i memorandum o suradnji.

Naše društvo godinama je ponosni domaćin većem broju stručnih i profesionalnih skupova, a na nacionalnim kongresima redoviti gosti su nam uvaženi predavači koji dolaze iz UEMS-a ili ESPRM-a. U pripremi je i veliki Mediteranski kongres koji će se održati 2025. godine.

U pogledu stručno-znanstvenih aktivnosti, HDFRM organizira najmanje dva puta godišnje stručne sastanke odnosno godišnji stručni sastanak na kojima se naše članove upoznae s aktualnostima iz struke (izvještaji o sudjelovanju na različitim edukacijama i sastancima poput UEMS-a i ESPRM-a), promovira se stručna literatura iz područja fizikalne i rehabilitacijske medicine, predstavljaju se doktorske disertacije ili se raspravlja o organizaciji i normiranju naše djelatnosti. Od 2016. godine nacionalni kongresi se održavaju svake dvije godine, što smatramo odličnom dinamikom. U pripremi je jubilarni 10. hrvatski kongres fizikalne i rehabilitacijske medicine s međunarodnim sudjelovanjem (14. – 17. ožujka 2024.) na kojemu će sudjelovati brojni ugledni predavači, ali će se održati i praktične radionice te interaktivni paneli za neke specifične vještine odnosno posebna područja rehabilitacije (npr. dječja rehabilitacija, onkološka rehabilitacija).

Društvo godinama organizacijski i financijski podupire specijalizante i mlade specijaliste u odlasku na edukacije u poznata učilišta diljem Europe (npr. ESM – *European School Marseille*, *Riga Interprofessional Summer School of Rehabilitation Medicine*, EMRSS – *Euro Mediterranean Rehabilitation Summer School Syracuse*,

SLIKA 1. ČLANOVI UPRAVNOG ODBORA HRVATSKOG DRUŠTVA ZA FIZIKALNU I REHABILITACIJSKU MEDICINU HLZ-A. PRVI RED (SLIJEVA NADESNO): ADELMO ŠEGOTA, DR. MED., DR. SC. DARIJA GRANEC, SILVIJA MAHNIK, DR. MED. (BLAGAJNICA), PROF. DR. SC. NADICA LAKTAŠIĆ ŽERJAVIĆ, PRIM. DR. SC. ANA ALJINOVIĆ, PRIM. DR. KATARINA SEKELJ KAUZLARIĆ (PRVA DOPREDSJEDNICA), PROF. DR. SC. VALENTINA MATIJEVIĆ. DRUGI RED (SLIJEVA NADESNO): VEDRAN BRNIĆ, DR. MED. (TAJNIK), IZV. PROF. DR. SC. DUBRAVKA BOBEK, PROF. DR. SC. TEA SCHNURRER LUKE VRBANIĆ, PROF. DR. SC. SIMEON GRAZIO, PROF. DR. SC. PORIN PERIĆ, PROF. DR. SC. TONKO VLÁK (DRUGI DOPREDSJEDNIK, GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK ČASOPISA *FIZIKALNA I REHABILITACIJSKA MEDICINA*), DOC. DR. SC. FRANE GRUBIŠIĆ (PREDSJEDNIK). ODSUTAN: PRIM. DR. SC. SAŠA MOSLAVAC

SLIKA 2. STRUČNI SASTANAK HRVATSKOG DRUŠTVA ZA FIZIKALNU I REHABILITACIJSKU MEDICINU U VELIKOJ DVORANI HRVATSKOGA LIJEČNIČKOG ZBORA

sa našega stručnog društva je i osnivanje Radnih grupa Upravnog odbora sa zadatkom obrade neke specifične teme važne za našu djelatnost. Tako se u aktivan rad Društva uključuje veći broj članova Društva. Brojni članovi našeg društva nositelji su odličja HLZ-a svih razina.

Držeći se starorimske poslovice *Verba volant, scripta manent*, HDFRM je jedno od rijetkih stručnih društava HLZ-a koje i dalje ustrajno izdaje stručno-znanstveni časopis *Fizikalna i rehabilitacijska medicina* (vidljiv u bazi *Hrčak*). Utemeljitelj i osnivač časopisa bio je prof. dr. sc. Ivo Jajić, ujedno i njegov prvi glavni i odgovorni urednik (1984. – 1989.). Zatim su glavni i odgovorni urednici bili prim. dr. sc. Ladislav Krapac (1999. – 2004.), prim. dr. sc. Tomislav Nemčić (2005. – 2008.), prof. dr. sc. Simeon Grazio (2009. – 2013.), doc. dr. sc. Frane Grubišić (2013. – 2021.) i prof. dr. sc. Tonko Vlak od 2021. godine. Nekolicina članova našega stručnog društva članovi su i uredništva uglednih europskih časopisa koji se bave temama iz naše struke.

HDFRM HLZ-a aktivno surađuje s drugim stručnim društvima u zemlji i inozemstvu (tradicionalni su simpoziji u suorganizaciji s istoimenim društvom iz Slovenije) te s nadležnim institucijama u RH (HLK, HZZO, HZJZ, MZ). Autori smo i predlagatelji detaljnih planova i programa četiriju užih specijalizacija iz fizikalne medicine i rehabilitacije koje smo i objavili u našem stručnom časopisu još 2018. godine. Redovito i pravodobno dajemo svoje primjedbe na akte koje donose nadležna tijela (HZZO, MZ i HZJZ), obraćamo se institucijama i lobiramo te istupamo javno u zaštiti naše struke, uvijek kada je to potrebno. Surađujemo s drugima pacijenata na razne načine. O svim aktivnostima Društva članovi redovito putem e-pošte dobiju opsežna izvješća, a naša pisana izvješća dolaze i do tijela samog HLZ-a kroz godišnja izvješća o aktivnosti Društva.

European Rehabilitation Robotics School Italy, European Training Course in Spinal Cord Injury Rehabilitation UK). Za ove edukacije Društvo provodi poseban javni postupak odabira, a svi kandidati po povratku imaju obvezu predstaviti svim članovima nove spoznaje.

Prema zadnjem popisu, HDFRM HLZ-a okuplja više od 250 članova, što je većina ukupne populacije liječnika specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije. Unutar Društva aktivne su dvije sekcije: Sekcija za dječju rehabilitaciju i Sekcija specijalizanata i mladih specijalista, što je novina u organizaciji stručnih društava unutar HLZ-a. Prak-

Hrvatsko društvo za kliničku prehranu Hrvatskoga liječničkog zbora

Željko Krznarić^{1,2,3}✉

¹Zavod za gastroenterologiju i hepatologiju i Odjel za kliničku prehranu, Klinika za unutarnje bolesti, Klinički bolnički centar Zagreb

²Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

³Hrvatski liječnički zbor

Povijesni pregled rada Društva od 1988. do 2024. godine

Narodna mudrost od davnina prepoznaje ulogu prehrane i dostatne nutritivne potpore bolesnicima u oporavku i liječenju. Neupitno je da tome prethode i brojni zapisi još iz vremena ranih civilizacija Egipta, Grčke i Rima kada se postavljaju i temelji koncepta kliničke prehrane, u prvom redu enteralne.¹ Zanimljiva je prapovijest razvoja nutritivne skrbi, a seže od različitih dijetnih modela, preko razvoja koncepta nutritivnih klizmi kao alternativnog načina hranjenja bolesnika i primjene jednostavnih sondi, koji otvaraju put nazogastričnom načinu hranjenja bolesnika.¹ Prečesto se svi pozivaju na Hipokrata i priče o hrani kao lijeku pa ćemo to ovdje nastojati izbjeći.

Od samih početaka kliničke prehrane prije sedamdeset godina pa do danas učinjen je značajan, gotovo kopernikanski napredak. Evolucija koncepta kliničke prehrane do danas je rezultirala razvojem sofisticiranih modaliteta artificijelnog hranjenja – enteralne i parenteralne prehrane, a različiti nutritivni sastojci svojim djelovanjima potvrđuju imunonutriciju kao neizostavni koncept pri liječenju bolesnika.¹

Osnivanje Društva za parenteralnu i enteralnu prehranu Hrvatskoga liječničkog zbora

Koncept i primjena kliničke prehrane u svakodnevnoj praksi razvija se i dobiva na važnosti u Europi te postaje predmetom posebnog interesa liječnika Republike Hrvatske (RH) krajem 20. stoljeća. Dodatni značaj ovome segmentu medicine dalo je i osnivanje Hrvatskog društva za parenteralnu i enteralnu prehranu Hrvatskoga liječničkog zbora. Društvo su osnovali mladi liječnici 1988. godine, vođeni idejom o unaprjeđenju liječenja bolesnika i željom za razvoj koncepta nutritivne potpore.

Članovi Društva promoviraju ulogu pravilne prehrane u održanju zdravlja čovjeka, osobito u kontekstu kliničke prehrane te uloge u prevenciji i liječenju različitih bolesti i stanja, stavljajući pritom naglasak na važnost stručnog i znanstvenog usavršavanja te znanstvenoistraživačkog rada. Nadalje, usmjereni su na podizanje svijesti o važnosti kliničke prehrane suradnjom s medijima, u svrhu komunikacije sa stručnom i općom javnosti. Važan segment ranog djelovanja Društva činilo je i izdavanje znanstvenih i stručnih publikacija o najnovijim saznanjima u području kliničke prehrane te razvoj mjera i stvaranje uvjeta za unaprjeđivanje stručnog rada.

Stručne i znanstvene aktivnosti Društva

Prvi kongres Hrvatskog društva za parenteralnu i enteralnu prehranu s međunarodnim sudjelovanjem održan je na Hvaru, od 6. do 9. travnja 2000. godine, a u

SLIKA 1. PROF. DR. SC. SANJA KOLAČEK I PROF. DR. SC. ŽELJKO KRZNARIĆ U KLINICI ZA DJEČJE BOLESTI KLAIĆEVA

✉ Adresa za dopisivanje:

Prof. dr. sc. Željko Krznarić, dr. med.; predsjednik Hrvatskoga liječničkog zbora; Klinika za unutarnje bolesti Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu; KBC Zagreb; Kišpatićeva 12, 10000 Zagreb; e-pošta: zeljko.krznaric1@zg.ht.hr

SLIKA 2. ESPEN-ov TEČAJ
CJELOŽIVOTNOG UČENJA,
DUBROVNIK, 2011.

SLIKA 3. PROF. ALASTAIR
FORBES, PROF. LUBOŠ SOBOTKA,
PROF. ŽELJKO KRZNARIĆ,
PROF. OLLE LJUNGQVIST,
PROF. ANDRÉ VAN GOSSIM,
PROF. ALESSANDRO LAVIANO,
BRIJUNI, 2008.

prigodi kongresa objavljena je knjiga *Enteralna i parenteralna prehrana u kliničkoj praksi* autora prof. dr. sc. Sanje Kolaček i prof. dr. sc. Željka Krznarića. Od tada do danas Društvo je organiziralo kongres svake četiri godine, a tijekom godina povećavao se broj godišnje organiziranih domaćih i međunarodnih stručnih sastanaka, konferencija, simpozija, tečajeva trajne izobrazbe, radionica i brojnih drugih oblika edukacije članstva i povezanih medicinskih stručnjaka.

Prve bilješke o uspostavljanju suradnje s europskim društvima povezanim uz kliničku prehranu sežu iz 1993. godine. Rezultat kontinuirane i uske suradnje s Europskim društvom za kliničku prehranu i metabolizam (engl. *European Society of Parenteral and Enteral Nutrition*, ESPEN) predstavlja i ESPEN-ov tečaj cjeloživotnog učenja koji se prvi put održao u Zagrebu 2001. godine. Tečajevi kontinuirane medicinske izobrazbe na području kliničke prehrane (engl. *Life Long Learning*, LLL) organiziraju se i održavaju godinama pod okriljem Društva.

Članovi Društva sudjeluju i u kontinuiranom razvoju i izdavanju publikacija usmjerenih na razvoj vještina poput prve temeljne knjige na području kliničke prehrane u izdanju ESPEN-a, *Basics of Clinical Nutrition*.

Aktivna uloga Hrvatskog društva za parenteralnu i enteralnu prehranu u Europi vidljiva je kroz suradnju u osnivanju srodnih društava u regiji, poput Društva za parenteralnu i enteralnu prehranu u Sloveniji, Bosni i Hercegovini, Sjevernoj Makedoniji te u Srbiji. Istovremeno, Društvo je iniciralo osnivanje *Jadranskog kluba za kliničku prehranu* (engl. *Adriatic Club of Clinical Nutrition*, ACCN) 2004. godine s prof. dr. sc. Željkom Krznarićem, dr. med., kao predsjednikom. Misija ACCN-a

usmjerena je na kontinuiranu edukaciju mladih liječnika, prepoznajući ključnu ulogu edukacije u osiguravanju visokih standarda medicinske skrbi i stvaranju učinkovitijega zdravstvenog sustava. U Klub su do danas uključene Turska, Cipar, Grčka, Bugarska, Sjeverna Makedonija, Srbija, Bosna i Hercegovina, Slovenija, Mađarska i, naravno, Hrvatska.

Početkom 2003. godine osnovano je Povjerenstvo Ministarstva zdravstva RH za promicanje pravilne prehrane i tjelesne aktivnosti u čijem su djelovanju aktivno sudjelovali članovi Društva za parenteralnu i enteralnu prehranu, što ujedno predstavlja početke dugogodišnjeg, plodnog djelovanja Društva i u području javnog zdravstva RH. Od tog vremena radu Društva priključila se i prof. dr. sc. Darija Vranešić Bender, nutricionistkinja koja ostavlja vidljiv trag u svim aktivnostima Društva.

Intenzivan rad Društva ogleda se i u akademskom segmentu, sudjelujući u razvoju Bolonjske deklaracije suradnjom Medicinskog fakulteta, Agronomskog fakulteta i Prehrambeno-biotehnološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Također, članovi Društva redovito objavljuju znanstveno-stručne članke na temu kliničke prehrane u domaćim i inozemnim stručnim i znanstvenim časopisima te na specijaliziranim internetskim platformama.

Pravu kliničku okosnicu djelovanja Društvo ostvaruje osnivanjem multidisciplinarnih timova za nutritivnu potporu u Klinici za dječje bolesti Klaićeva pod vodstvom prof. dr. sc. Sanje Kolaček (2005. godine) te u Kliničkom bolničkom centru Zagreb pod vodstvom prof. dr. sc. Željka Krznarića (2007. godine). Od tada do danas oba tima razvijaju i afirmiraju spektar djelovanja i predstavljaju centre izvrsnosti u kojima se educiraju brojni domaći i inozemni stručnjaci koji nastoje razviti slične modele nutritivne skrbi u vlastitim ustanovama ili unaprijediti postojeću skrb.

Tim prof. dr. sc. Sanje Kolaček, čiju misiju i viziju nastavlja prof. dr. sc. Iva Hojsak, ostavlja dubok trag kroz stručnu i znanstvenu djelatnost na području pedijatrijske gastroenterologije, hepatologije i prehrane. Rezultat rada tijekom više od dva desetljeća brojni su znanstveni radovi objavljeni u ponajboljim među-

SLIKA 4. ESPEN WORKSHOP *PROTEIN IN THE ELDERLY*, DUBROVNIK, 2013. RADNA SKUPINA KOJA POTPISUJE SMJERNICE ZA OPTIMALNI UNOS PROTEINA²

SLIKA 5 TEMATSKA FOTOGRAFIJA S 5. KONGRESA HRVATSKOG DRUŠTVA ZA KLINIČKU PREHRANU HLZ-A ODRŽANOG 2017. GODINE U ZGRADI HAZU U ZAGREBU: PROF. DR. SC. DARIJA VRANEŠIĆ BENDER, PROF. DR. SC. ŽELJKO KRZNARIĆ I DR. SC. DINA LJUBAS KELEČIĆ

Europskog odbora za gastroenterologiju i hepatologiju Europske unije liječnika specijalista (engl. *European Union of Medical Specialists*, UEMS).

Nadalje, u sklopu Društva izgrađuju se i razvijaju stručnjaci koji sudjeluju u prijenosu najnovijih spoznaja te modernih tehnika liječnicima i drugim zdravstvenim djelatnicima diljem svijeta. U tom smislu valja istaknuti kako članovi Društva iz tima prof. dr. sc. Željka Krznarića inicijalno osnovani Centar za kliničku prehranu KBC-a Zagreb transformiraju u Odjel za kliničku prehranu, uz širenje polikliničke djelatnosti kroz ambulante za kliničku prehranu te kliničkih konzilijarnih službi za kliničku prehranu KBC-a Zagreb. Stručni rad Društva ogleda se i u osnivanju i razvoju Jedinice za liječenje zatajenja crijevne funkcije KBC-a Zagreb koju vodi dr. sc. Dina Ljubas Kelečić, mr. pharm., ugledna članica Društva. Spomenuta klinička jedinica jedina je takva sastavnica u RH i na jugoistoku Europe. Povrh toga, predsjednik Društva djeluje kao delegat Republike Hrvatske u UEMS-u te ujedno obnaša dužnost nacionalnog predstavnika u *European Crohn & Colitis Organization* (ECCO) čija je uloga učvrstiti suradnju na europskoj razini, promicati međunarodnu suradnju i širiti najnovije znanstvene i stručne spoznaje u području upalnih bolesti crijeva. Izabran je i za člana UEG-ova Odbora za obrazovanje u ime ESPEN-a u mandatnom razdoblju od 2022. do 2026. godine.

Nadalje, prof. dr. sc. Darija Vranešić Bender izabrana je za članicu ESPEN-ova Odbora za edukaciju i kliničku prehranu u mandatnom razdoblju od 2022. do 2026. godine.

narodnim časopisima, kontinuirane čelne aktivnosti u Europskom društvu za gastroenterologiju, hepatologiju i prehranu (engl. *The European Society for Paediatric Gastroenterology Hepatology and Nutrition*, ESPGHAN), istaknuti znanstveno-istraživački projekti te razvoj kliničke skrbi u okviru Klinike za dječje bolesti Klaićeva.^{3,4,5,6}

Istodobno, tim prof. dr. sc. Željka Krznarića u KBC-u Zagreb razvija nutritivnu skrb za adultnu populaciju te djeluje kroz ranije spomenuto europsko stručno društvo (ESPEN) uz brojne edukacijske, stručne, znanstvene i publicističke aktivnosti. Prof. dr. sc. Krznarić bio je član ESPEN-ova Odbora za edukaciju i kliničku prehranu u ranijim mandatnim razdobljima te rizničar ESPEN-a od 2019. do 2022. godine.

Nova era – *Hrvatsko društvo za kliničku prehranu*

Ključni trenutak u povijesti razvoja Društva koji valja istaknuti jest promjena naziva u *Hrvatsko društvo za kliničku prehranu* krajem 2011. godine, što je bilo u skladu s dinamikom promjena nomenklature u drugim dijelovima svijeta u kojima se to područje ubrzano razvijalo.

Tijekom godina Društvo kontinuirano, doprinosi svojim znanjima i vještinama, djeluje na razvoju kliničke prehrane u Hrvatskoj, ali i na međunarodnoj razini. Primjer navedenog je predsjedavanje povjerenstvom (engl. *Training Recognition Committee*)

Doprinos Društva razvoju kliničke prehrane u globalnoj areni

Tijekom povijesti djelovanja Društvo je organiziralo i održalo više od 150 stručnih sastanaka, simpozija, kongresa (domaćeg i međunarodnog karaktera) i tečajeva stručne medicinske edukacije. Posebnu važnost i čast za Društvo predstavlja suorganizacija 44. ESPEN-ova kongresa zajedno s Austrijom i Slovenijom kao zemljama domaćinima 2022. godine. Kongres je održan u Beču, a predsjedavao mu je prof. dr. sc. Željko Krznarić. Kongres je okupio više od 4.000 zdravstvenih djelatnika i eminentnih stručnjaka iz 104 zemlje svijeta, uključujući i 160 sudionika iz Hrvatske. Članovi Društva imali su pozvana predavanja te su predsjedavali nekolicinom sekcija.

Društvo aktivno sudjeluje i na događanjima u Sjedinjenim Američkim Državama, osobito u radu ASPEN-a. Recentno je aktivnost društva predstavljena na konferenciji udruge hrvatsko-američkih stručnjaka (engl. *Association of Croatian American Professionals, ACAP*) u Las Vegasu 2024. godine. Konferencija je okupila više od šezdeset govornika iz cijelog svijeta, a u razmjeni znanja, iskustva i *networkingu* sudjelovalo je više od 250 sudionika. Tema ACAP-ove konferencije bila je *Hrvati: Globalno povezani. Lokalno oblikovani*, a na konferenciji su prikazane projektne aktivnosti Društva za kliničku prehranu HLZ-a, posebice javnozdravstveni projekt prevencije pretilosti u djece *PETICA – igrom do zdravlja*⁷ koji je Društvo pokrenulo 2013. i kontinuirano ga provodi do danas.

Izuzetno aktivnog djelovanja u pogledu organizacije i sudjelovanja u različitim aktivnostima, Društvo je u posljednja dva desetljeća objavilo više od 300 članaka, od čega više od 220 u indeksiranim časopisima te više od 35 u *Liječničkom vjesniku*, stručnom glasilu Hrvatskoga liječničkog zbora koji se ujedno smatra najstarijim hrvatskim medicinskim časopisom po trajnosti izlaženja u Europi.⁸

Od posebnog su značaja sudjelovanja u izradi ESPEN-ovih smjernica koje izlaze u časopisu *Clinical Nutrition*:

- *ESPEN guideline Clinical Nutrition in inflammatory bowel disease*⁹
- *European guideline on obesity care in patients with gastrointestinal and liver diseases Joint ESPEN/UEG guideline*¹⁰
- *ESPEN practical guideline: Clinical Nutrition in cancer*¹¹
- *ESPEN expert statements and practical guidance for nutritional management of individuals with Sars-Cov-2 infection*¹²
- *ESPEN guideline on clinical nutrition in acute and chronic pancreatitis*¹³
- *ESPEN guideline: Clinical nutrition in inflammatory bowel disease*¹⁴.

SLIKA 6. ORGANIZACIJSKI ODBOR 44. ESPEN-OVA KONGRESA U BEČU (ZEMLJE DOMAĆINI: HRVATSKA, AUSTRIJA I SLOVENIJA)

SLIKA 7. OTVARANJE 44. ESPEN-OVA KONGRESA U BEČU: PROF. DR. SC. ŽELJKO KRZNARIĆ

Osim toga, Društvo je organiziralo i provelo izradu brojnih hrvatskih smjernica na području kliničke prehrane poput *Smjernica za nutritivnu potporu kod kroničnih rana*¹⁵, *Smjernica za prepoznavanje, dijagnostiku i liječenje eozinofilnog ezofagitisa*¹⁶, *Smjernica za kliničku prehranu kod upalnih bolesti crijeva*¹⁷, *Smjernica za prepoznavanje, dijagnostiku i liječenje neurogene orofaringealne disfagije*¹⁸, *Smjernica za detekciju i terapiju nedostatka vitamina D*¹⁹, *Smjernica za perioperativnu prehranu*²⁰, *Smjernica za prehranu i kliničku prehranu osoba starije dobi*²¹ i *Smjernica za liječenje tumorske kaheksije*²². Istodobno, Društvo je aktivno radilo na publiciranju edukativnih materijala i vodiča namijenjenih pacijentima: *Prehrana oboljelih od upalnih bolesti crijeva* (na hrvatskom i engleskom jeziku)²³, *Vodič za primjenu vitamina D u različitim medicinskim područjima* te *Priručnik za dijagnostiku, terapiju i praćenje bolesnika s celijakijom*.

Članovi Društva sudjelovali su u pisanju brojnih priručnika i poglavlja u knjigama. Dodatno valja naglasiti da su članovi Društva objavili čitav niz nastavnih sadržaja, priručnika i skripta koji se koriste u realizaciji preddiplomske, diplomске i poslijediplomske nastave te u edukaciji u okviru programa specijalizacije iz gastroenterologije i hepatologije, ali i redovne nastave kako na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu tako i na Prehrambeno-biotehnoškom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Članovi Društva su, također, članovi uredničkih odbora i recenzenti znanstvenih i stručnih časopisa u zemlji i inozemstvu: *Nutrition* (SAD), *Clinical Nutrition* (EU), *World Journal of Gastroenterology*, *Neurogastroenterology and Motility*, *Clinical Nutrition & Metabolism* (Italija), *Nutrition & Metabolic Therapy* (Poljska), *Pharmaca*, *Croatian Medical Journal*, *Liječnički vjesnik*, *InPharma* te *Medix*.

Nadalje, pokrenuto je i provedeno više od petnaest kliničkih studija u sklopu kojih su aktivno sudjelovali članovi Društva, više od deset međunarodnih i domaćih znanstvenih te stručnih projekata od kojih su posebnog značaja EU projekti financirani sredstvima Europskoga socijalnog fonda, a usmjereni ka poboljšanju kvalitete i internacionalizaciji visokog školstva te prevenciji pretilosti u djece školske dobi u RH.^{24,25}

Društvo je ostavilo trajan biljeg u znanstvenoj i stručnoj zajednici dosadašnjim radom, a planirane aktivnosti Društva za skoriju budućnost samo nagovještaju i potvrđuju njegov daljnji plodonosan rad u ovom važnom segmentu medicine.

ZAHVALA

Zahvaljujem prof. dr. sc. Dariji Vranešić Bender i Sari Cobal, mag. nutr. na pomoći u pripravi članka te prikupljanju foto dokumentacije.

LITERATURA

1. Peršić M, Krznarić Ž. Enteralna prehrana nekada i sad. *Medicina*. 2003;42(39):224–8.
2. Deutz NE, Bauer JM, Barazzoni R, Biolo G, Boirie Y, Bosy-Westphal A, Cederholm T, Cruz-Jentoft A, Krznarić Z, Nair KS, Singer P, Teta D, Tipton K, Calder PC. Protein intake and exercise for optimal muscle function with aging: recommendations from the ESPEN Expert Group. *Clin Nutr*. 2014 Dec;33(6):929–36. doi: 10.1016/j.clnu.2014.04.007.
3. Jadrešin O, Sila S, Trivić I, Mišak Z, Kolaček S, Hojsak I. *Lactobacillus reuteri* DSM 17938 is effective in the treatment of functional abdominal pain in children: Results of the double-blind randomized study. *Clin Nutr*. 2020;39(12):3645–51.
4. Puntis J, Hojsak I, Ksiazek J; ESPGHAN/ESPEN/ESPR/CSPEN working group on pediatric parenteral nutrition. ESPGHAN/ESPEN/ESPR/CSPEN guidelines on pediatric parenteral nutrition: Organisational aspects. *Clin Nutr*. 2018;37(6 Pt B):2392–400.

5. Kolaček S, Puntis JWL, Hojsak I; ESPGHAN/ESPEN/ESPR/CSPEN working group on pediatric parenteral nutrition. ESPGHAN/ESPEN/ESPR/CSPEN guidelines on pediatric parenteral nutrition: Venous access. *Clin Nutr.* 2018;37(6 Pt B):2379–91.
6. Miele E, Shamir R, Aloï M, Assa A, Braegger C, Bronsky J i sur. Nutrition in Pediatric Inflammatory Bowel Disease: A Position Paper on Behalf of the Porto Inflammatory Bowel Disease Group of the European Society of Pediatric Gastroenterology, Hepatology and Nutrition. *J Pediatr Gastroenterol Nutr.* 2018;66(4):687–708.
7. PETICA-igrom do zdravlja [Internet], dostupno na: <https://petica.hr/> [Pristupljeno 12. listopada 2024.].
8. Krznarić Ž, Cobal S, Matišić I. Treće stoljeće edukativnih aktivnosti: Hrvatski liječnički zbor – 1874. – 2023. *Med Flum.* 2023;59(4):365–70.
9. Bischoff SC, Bager P, Escher J, Forbes A, Hébuterne X, Hvas CL, Joly F, Klek S, Krznarić Z, Ockenga J, Schneider S, Shamir R, Stardelova K, Bender DV, Wierdsma N, Weimann A. ESPEN guideline on Clinical Nutrition in inflammatory bowel disease. *Clin Nutr.* 2023;42(3):352–79.
10. Bischoff SC, Barazzoni R, Busetto L, Campmans-Kuijpers M, Cardinale V, Chermesh I, Eshraghian A, Kani HT, Khannoussi W, Lacaze L, Léon-Sanz M, Mendive JM, Müller MW, Ockenga J, Tacke F, Thorell A, Vranesic Bender D, Weimann A, Cuerda C. European guideline on obesity care in patients with gastrointestinal and liver diseases – Joint ESPEN/UEG guideline. *Clin Nutr.* 2022;41(10):2364–405.
11. Muscaritoli M, Arends J, Bachmann P, Baracos V, Barthelemy N, Bertz H, Bozzetti F, Hütterer E, Isenring E, Kaasa S, Krznarić Z, Laird B, Larsson M, Laviano A, Mühlebach S, Oldervoll L, Ravasco P, Solheim TS, Strasser F, de van der Schueren M, Preiser JC, Bischoff SC. ESPEN practical guideline: Clinical Nutrition in cancer. *Clin Nutr.* 2021;40(5):2898–913.
12. Barazzoni R, Bischoff SC, Breda J, Wickramasinghe K, Krznarić Z, Nitzan D, Pirlich M, Singer P; endorsed by the ESPEN Council. ESPEN expert statements and practical guidance for nutritional management of individuals with SARS-CoV-2 infection. *Clin Nutr.* 2020;39(6):1631–8.
13. Arvanitakis M, Ockenga J, Bezmarevic M, Gianotti L, Krznarić Ž, Lobo DN, Löser C, Madl C, Meier R, Phillips M, Rasmussen HH, Van Hooft JE, Bischoff SC. ESPEN guideline on clinical nutrition in acute and chronic pancreatitis. *Clin Nutr.* 2020;39(3):612–31.
14. Forbes A, Escher J, Hébuterne X, Kłęk S, Krznarić Z, Schneider S, Shamir R, Stardelova K, Wierdsma N, Wiskin AE, Bischoff SC. ESPEN guideline: Clinical nutrition in inflammatory bowel disease. *Clin Nutr.* 2017;36(2):321–47.
15. Kovačević M, Gospodnetić P, Vranešić Bender D, Radanac S, Munjiza A, Martinac K i sur. Smjernice za nutritivnu potporu kod kroničnih rana*. *Liječ Vjesn* [Internet]. 2024;146(7–8):245–63. Dostupno na: <https://doi.org/10.26800/LV-146-7-8-1> [Pristupljeno 6. studenog 2024.].
16. Miličević M, Markoš P, Vranešić Bender D, Aličić D, Banić M, Baršić N i sur. Kliničke smjernice za dijagnostiku, liječenje i praćenje bolesnika s eozinofilnim ezofagitisom*. *Liječ Vjesn* [Internet]. 2022;144(1–2):15–31. Dostupno na: <https://doi.org/10.26800/LV-144-1-2-2> [Pristupljeno 6. studenog 2024.].
17. Krznarić Ž, Vranešić Bender D, Ljubas Kelečić D, Tonkić A, Čuković-Čavka S, Mijandrušić-Sinčić B i sur. Smjernice za kliničku prehranu kod upalnih bolesti crijeva*. *Liječ Vjesn* [Internet]. 2018;140(3–4). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/201093> [Pristupljeno 6. studenog 2024.].
18. Poljaković Z, Vodanović D, Vranešić Bender D, Ljubas Kelečić D, Starčević K, Kolundžić Z i sur. Smjernice za rano prepoznavanje, dijagnostiku i terapiju neurogene orofaringealne disfagije. *Liječ Vjesn* [Internet]. 2017;139(5–6). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/187270> [Pristupljeno 6. studenog 2024.].
19. Vranešić Bender D, Giljević Z, Kušec V, Laktašić Žerjavić N, Bošnjak Pašić M, Vrdoljak E i sur. Smjernice za prevenciju, prepoznavanje i liječenje nedostatka vitamina D u odraslih. *Liječ Vjesn* [Internet]. 2016;138(5–6). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/172851> [Pristupljeno 6. studenog 2024.].
20. Zelić M, Vranešić Bender D, Ljubas Kelečić D, Župan Ž, Cicvarić T, Maldini B i sur. Hrvatske smjernice za perioperativnu enteralnu prehranu kirurških bolesnika. *Liječ Vjesn* [Internet]. 2014;136(7–8). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/172613> [Pristupljeno 6. studenog 2024.].
21. Krznarić Ž, Vranešić Bender D, Ljubas Kelečić D, Reiner Ž, Tomek Rokсандić S, Kekez D i sur. Hrvatske smjernice za prehranu osoba starije dobi, Dio II – klinička prehrana. *Liječ Vjesn*

- [Internet]. 2011;133(9–10). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/171845> [Pristupljeno 6. studenog 2024.].
22. Krznarić Ž, Juretić A, Šamija M, Dobrila Dintinjana R, Vrdoljak E, Samaržija M i sur. Hrvatske smjernice za primjenu eikozapentaenske kiseline i megestrol-acetata u sindromu tumorske kaheksije. *Liječ Vjesn.* 2007;129(12):381-6.
 23. Hrvatsko udruženje za Crohnovu bolest i ulcerozni kolitis [Internet]. Dostupno na: <https://hucuk.hr/> [Pristupljeno 9. listopada 2024.].
 24. Čipčić Paljetak H, Barešić A, Panek M, Perić M, Matijašić M, Lojkić I i sur. Gut microbiota in mucosa and feces of newly diagnosed, treatment-naïve adult inflammatory bowel disease and irritable bowel syndrome patients. *Gut Microbes.* 2022;14(1):2083419.
 25. Panek M, Čipčić Paljetak H, Barešić A, Perić M, Matijašić M, Lojkić I i sur. Methodology challenges in studying human gut microbiota – effects of collection, storage, DNA extraction and next generation sequencing technologies. *Sci Rep.* 2018;8(1):5143.

Hrvatsko društvo za nefrologiju, dijalizu i transplantaciju Hrvatskoga liječničkog zbora

Mario Laganović¹

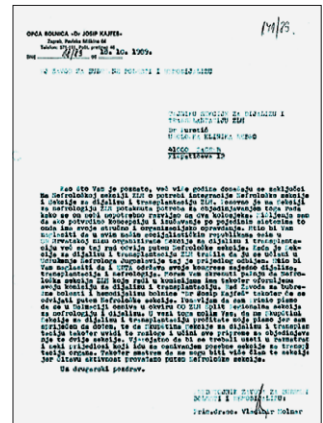
¹Zavod za nefrologiju, KB Merkur

Počeci Hrvatskog društva za nefrologiju, dijalizu i transplantaciju (HDNDT) sežu pedesetak godina unatrag, u 1974. godinu kada je osnovana Sekcija za dijalizu i transplantaciju pri tadašnjem Zboru liječnika Hrvatske. Osnivači su bili prof. dr. sc. Ante Smetiško, prof. dr. sc. Milivoj Prejac i prim. dr. sc. Vladimir Molnar. Dvije godine poslije osnovana je i Sekcija za nefrologiju čiji je predsjednik bio prof. dr. Milovan Radonić, a potom prim. Vladimir Molnar. Upravo prim. Molnar za vrijeme svojeg mandata 18. listopada 1989. upućuje pismo tajniku Sekcije za dijalizu i transplantaciju prim. Zvonimiru Puretiću (slika 1) u kojemu traži da se sekcije objedine te navodi: „...Kao što Vam je poznato, već više godina donasaju se zaključci na Nefrološkoj sekciji ZLH o potrebi integracije Nefrološke sekcije i Sekcije za dijalizu i transplantaciju ZLH. Ponovno je na Sekciji za nefrologiju ZLH potaknuta potreba za objedinjavanjem toga rada kako se on nebi nepotrebno razvijao na dva kolosjeka...“.

Ti naponi su urodili plodom i u listopadu 1992. osnovano je HDNDT, a za prvog predsjednika izabran je prof. dr. sc. Miljenko Marinković, dotadašnji član Sekcije za nefrologiju. Novoosnovano društvo organizira i održava svoj prvi kongres u Zagrebu od 12. do 15. listopada 1994. (slika 2).

Profesora Marinkovića na mjestu predsjednika HDNDT-a u mandatu 2007. – 2000. nasljeđuje prof. dr. sc. Mirjana Sabljar Matovinović, za čijeg je mandata održan 2. kongres HDNDT-a u Dubrovniku. Od samih početaka Društvo je aktivno djelovalo putem različitih oblika edukativnih aktivnosti pa tako 1998. godine profesorica Svjetlana Čala pokreće simpozij pod nazivom *Nefrologija danas*, kako je sama rekla: „... s ciljem širenja spoznaja o suvremenim dostignućima u području nefrologije, dijalize i transplantacije, poticanja komunikacije i suradnje hrvatskih nefrologa i stvaranja tribine za usklađivanja znanstvenog i stručnog djelovanja“. U razdoblju od 1998. do 2013. godine održava 15 simpozija, svake godine u mjesecu ožujku u Hrvatskom liječničkom zboru pod pokroviteljstvom Akademije medicinskih znanosti Hrvatske, Hrvatskog društva za nefrologiju, dijalizu i transplantaciju, KB-a Sveti Duh/KBC-a Sestre milosrdnice (slika 3).

Od 2001. do 2008. godine u dva mandata upravljanje Društvom preuzima uprava pod vodstvom prof. dr. sc. Petra Kesa kao predsjednika, prvog dopredsjednika prof. dr. Dragana Ljutića, drugog dopredsjednika mr. sc. Marka Jakića, tajnika prim. mr. sc. Nikole Jankovića i rizničara dr. Branka Heinricha. U osam godina mandata održano je gotovo stotinu tečajeva, simpozija, seminara, nefroloških vikenda, uključujući i tri kongresa Društva, 2002. na Plitvicama, 2005. u Rovinju i 2008. na Braču. Tijekom tog mandata prof. Rački pokreće u rujnu 2006. simpozij o nadomještanju bubrežne funkcije pod nazivom *DiaTransplant* koji je predstavljao sljednika prethodnih dvaju simpozija održanih u Rijeci 1992. i 1998. godine. *DiaTransplant* ubrzo postaje tradicionalni skup HDNDT-a te je do danas održano osam simpozija, od kojih je šesti održan zajedno s kongresom BANTAO 2015., a

SLIKA 1. PISMO PRIM. DR. SC. VLADIMIRA MOLNARA IZ 1989. GODINE KOJIM TRAŽI OBJEDINJAVANJE NEFROLOŠKIH SEKCIJA TADAŠNJEG ZBORA LIJEČNIKA HRVATSKE U ZAJEDNIČKO DRUŠTVO

SLIKA 2. PRVI HRVATSKI KONGRES NEFROLOGIJE I DIJALIZE I TRANSPLANTACIJE ODRŽAN JE U ZAGREBU 1994. GODINE POD PREDSEDJAVANJEM PROF. DR. MILJENKA MARINKOVIĆA, PRVOG PREDSEDNIKA HDNDT-A

Adresa za dopisivanje:

Izv. prof. dr. sc. Mario Laganović, dr. med., Zavod za nefrologiju, KB Merkur, Zaičeva 19, 10000 Zagreb, e-pošta: mario.laganovic@kb-merkur.hr

SLIKA 3. NEFROLOGIJA DANAS – TRADICIONALNI SIMPOZIJ HDNDT-A U RAZDOBLJU OD 1998. DO 2013. GODINE

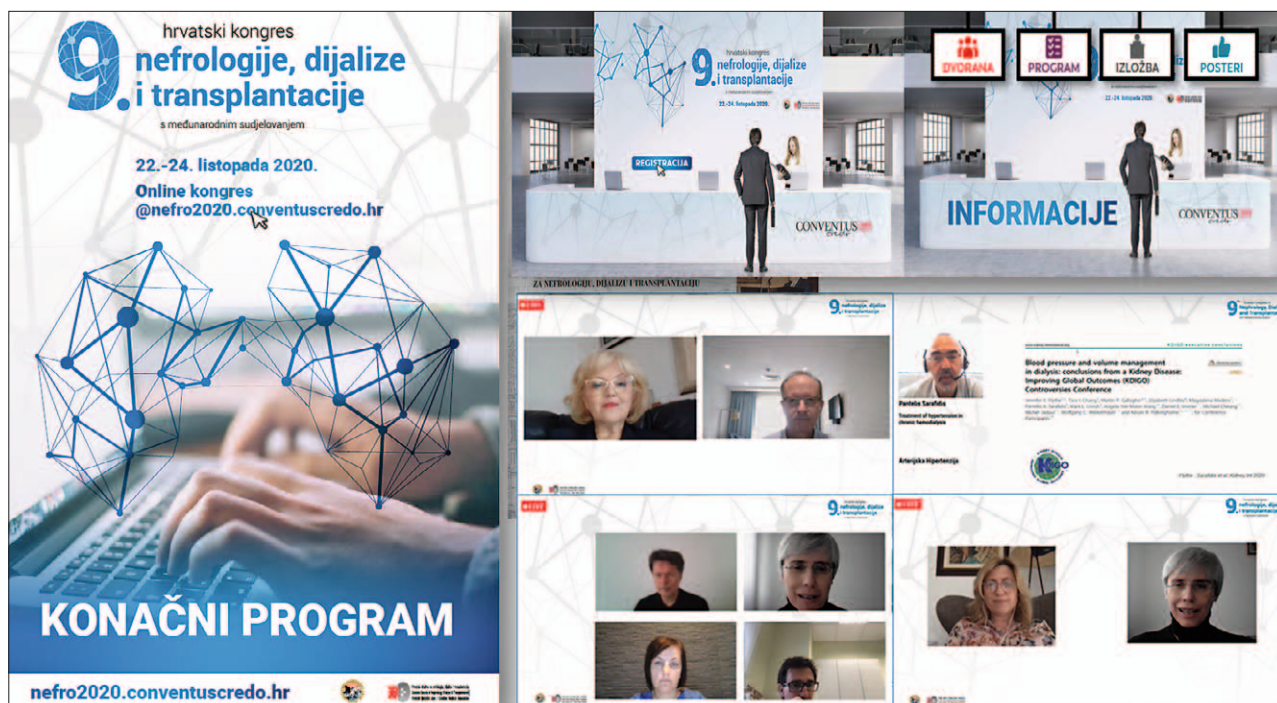

deveti, koji je u planu za listopad 2024. godine, bit će održan u suradnji s Mediteranskim nefrološkim društvom u Opatiji. Godine 2009. mijenja se uprava Društva, za predsjednika biva izabran prof. dr. sc. Dragan Ljutić, a prof. dr. sc. Sanjin Rački za prvog dopredsjednika. U njihovom mandatu održava se 6. kongres HDNDT-a u Splitu. Od 2013. godine vodstvo Društva preuzima prof. dr. sc. Sanjin Rački, za prvu dopredsjednicu izabrana je prof. dr. Nikolina Bašić Jukić, za drugog dopredsjednika prof. dr. sc. Krešimir Galešić, a za rizničara doc. dr. sc. Ivan Bubić. Tajnik i u ovom mandatu ostaje prim. mr. sc. Nikola Janković, čime postaje dužnosnik Društva s najduljim stažem. Tijekom mandata ove uprave organiziran je u Puli 7.

SLIKA 4. HRVATSKA TRANSPLANTACIJSKA ŠKOLA – DESET GODINA RADA ŠKOLE OBLIJEŽENO JE U METKOVIĆU 2023. GODINE

SLIKA 5. DEVETI KONGRES HDNDT-A – PRVI KONGRES DRUŠTVA ODRŽAN U VIRTUALNOM OBLIKU TIJEKOM PANDEMIJE COVID-19

Zagreb, Cvjetni trg 9.3.2023.

SLIKA 6. SVJETSKI DAN BUBREGA – JAVNOZDRAVSTVENE AKTIVNOSTI DRUŠTVA

SLIKA 7. OBILJEŽAVANJE 30 GODINA RADA HDNDT-A TIJEKOM JUBILARNOG 10. KONGRESA ODRŽANOG U ZAGREBU 2023. GODINE

nefrološki kongres HDNDT-a. Sljedeći važan iskorak u edukativnim aktivnostima Društva čini organizacija Hrvatske transplantacijske škole, koja je pokrenuta tijekom mandata prof. Račkog, a koja ubrzo postaje prepoznati brend i izvan granica naše zemlje. Prve tri škole organizirane su u Dubrovniku. Godine 2016. mijenja se uprava Društva, za predsjednika biva izabran prof. dr. sc. Mladen Knotek, za prvog dopredsjednika doc. dr. sc. Mario Laganović, druga dopredsjednica postaje prof. prim. dr. sc. Lada Zibar, tajnik ostaje prof. dr. sc. Ivan Bubić, a rizničar postaje prim. dr. Ninoslav Leko. Iste godine u svibnju održava se 8. kongres HDNDT-a u Vodicama. Nastavlja se također organizacija transplantacijskih škola, od čega su iduće tri održane na jugu naše zemlje, na otoku Lopudu, dok su sedma i osma održane tijekom pandemije COVID-19 u virtualnom obliku. To su ujedno bile i prve virtualne edukacije koje je organizirao HDNDT. Nakon toga se vraćamo u normalne uvjete i 2023. godine obilježavamo jubilarnu 10. transplantacijsku školu koja je održana u Metkoviću (slika 4).

Nakon odlaska prof. Knoteka vođenje društva preuzima doc. dr. sc. Mario Laganović, najprije kao vršitelj dužnosti predsjednika, a od 2020. i kao novi predsjednik HDNDT-a. Prvi dopredsjednik postaje prof. dr. sc. Ivan Bubić, druga dopredsjednica prof. dr. sc. Karmela Alatabas, tajnik prim. dr. Ninoslav Leko, a blagajnik dr. Mario Ilić. Uprava se suočila s brojnim izazovima zbog pandemije COVID-19, no i unatoč tomu osigurava se kontinuitet edukacije organizacijom prvoga virtualnog kongresa koji je okupio do tada najveći broj sudionika (slika 5).

Društvo je značajan dio svojih edukativnih aktivnosti usmjerilo i prema široj društvenoj zajednici, najviše tijekom obilježavanja Svjetskog dana bubrega koji je posljednjih godina proširen u kampanju tijekom prvih desetak dana ožujka, a nerijetko i aktivnostima tijekom cijele godine (slika 6).

Važan dio edukativnih aktivnosti Društvo je provodilo u suradnji s bolesničkim udrugama, osobito zadnjih godina kada je okupilo svih dvanaest udruga dijaliziranih i transplantiranih bolesnika koje djeluju na cijelom teritoriju Republike Hrvatske te putem *online* aktivnosti, javnih tribina i *webinara* promicalo znanje o bubrežnim bolestima obrađujući razne teme prema interesu bolesnika. Vrhunac edukativnih aktivnosti društva objedinjen je na jubilarnom 10. kongresu HDNDT-a koji je održan u listopadu 2023. godine, a na kojemu je svečanom akademijom obilježeno trideset godina edukativnog rada Društva koje su svojom prisutnošću i prigodnim pozdravima uveličali predsjednik Hrvatskoga liječničkog zbora prof. dr. sc. Željko Krznarić, predsjednik Hrvatske liječničke komore doc. dr. sc. Željko Luetić, prim. dr. Marina Premužić, nacionalna transplantacijska koordinatorica te mag. med. techn. Bosiljka Devčić, koja je u ime Hrvatske udruge medicinskih estara i tehničara u nefrologiji predala Zahvalnicu HDNDT-u za dugogodišnji zajednički rad i suradnju. (slika 7)

Kao staleška organizacija nefrologa Hrvatske HDNDT se trajno zalagalo za unaprjeđenje nefrološke struke i poboljšanje skrbi za bolesnike kroz trajno stručno i znanstveno usavršavanje svojih članova, suradnju sa stručnim, znanstvenim i nastavnim organizacijama, predlaganje mjera za unaprjeđenje i poboljšanje organizacije rada u stručnoj i znanstvenoj djelatnosti na području svoje struke te njegovanje i razvijanje načela povezanosti i medicinske etike među svojim članovima.

Hrvatsko neurološko društvo Hrvatskoga liječničkog zbora

Zdravka Poljaković¹✉

¹ Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Klinički bolnički centar Zagreb

Dan crvenih haljina – Nacionalni dan borbe protiv moždanog udara u žena

Već unatrag šest godina svakog prvog petka u veljači crvena boja dominira u brojnim gradovima Republike Hrvatske u svim varijantama obilježja, ali poglavito kao odjevni predmet ili barem sitni crveni detalj umetnut u svakodnevnicu ženske populacije. Razlog je javnozdravstvena akcija *Dan crvenih haljina* koja traje cijeli taj tjedan, obuhvaćajući raznovrsne preventivne aktivnosti za građane, stručne programe i skupove te na kraju, toga prvog petka u veljači, i završnu svečanost tijekom koje se na različite načine uz pomoć umjetnosti i mode progovara o značaju prevencije i prepoznavanja moždanog udara u žena. Akcija je od prve godine bila prihvaćena u brojnim medicinskim, ali i nemedicinskim ustanovama diljem Hrvatske, budeći svijest o specifičnostima moždanog udara u žena te potičući promjene u razmišljanju, promjene u načinu života i nove spoznaje o ovoj bolesti koju današnjim metodama možemo i moramo učinkovitije i spriječiti i liječiti.

Zašto o moždanom udaru?

Moždani udar drugi je vodeći uzrok smrti u Europi i svijetu s oko 6,5 milijuna smrti godišnje, pri čemu je uzrok smrti za 13% umrlih žena i 9% umrlih muškaraca. U Hrvatskoj je moždani udar već godinama drugi uzrok smrtnosti s oko 5.000 umrlih godišnje, što čini udio od oko 9% ukupnog mortaliteta. No, ako pogledamo smrtnost prema spolovima, onda svake godine od moždanog udara umre više od 2.100 muškaraca i gotovo 3.000 žena. Moždani udar je nažalost i prvi uzrok invaliditeta i u svijetu i u RH. Svake godine u Hrvatskoj od moždanog udara oboli oko 12.000 osoba, pri čemu najmanje trećina nakon moždanog udara ima posljedice bolesti u smislu određenog stupnja invaliditeta. Kada govorimo o raspodjeli prema dobi i spolu, onda se može vidjeti da je učestalost moždanog udara nešto veća u žena u mlađoj životnoj dobi (do 45 godina), veća u muškaraca u dobi od 45 – 65 godina, da bi u dobi nakon 65. godine žene ponovno preuzele neslavno vodstvo u broju oboljelih od moždanog udara. Prema statističkim podacima za 2022. godinu, od moždanog udara umrijet će veći postotak žena u odnosu na muškarce, a ako usporedimo smrtnost od moždanog udara u žena sa smrtnošću od na primjer raka dojke, za istu je godinu smrtnost od moždanog udara gotovo četiri puta veća. Kada govorimo o težini moždanog udara, u mlađoj životnoj dobi srećom se radi o blažim oblicima koji će ostaviti manje posljedice u smislu fizičkog invaliditeta, no vrlo često u procjeni posljedica zaboravljamo psihološki i kognitivni učinak preboljeloga moždanog udara, što će itekako utjecati na kvalitetu života kod oboljele osobe. Upravo zbog toga moždani udar u osoba mlađe životne dobi zahtijeva posebnu pažnju zajednice, budući da se radi o osobi pred kojom je cijeli životni i radni vijek, a kod koje same fizičke posljedice ne moraju biti jasno vidljive i procjenjive. Na kraju, iako je najveći broj oboljelih u dobi iznad 65. godine života, znači u dobi koja se općenito smatra starijom životnom dobi, moramo znati da je u današnje vrijeme ukupna duljina trajanja kvalitetnog života značajno produljena

ORGANIZACIJSKI ODBOR
AKCIJE *DAN CRVENIH HALJINA*
PROF. DR. SC. ARIJANA
LOVRENČIĆ HUZJAN
PROF. DR. SC. MARINA ROJE
BEDEKOVIĆ
PRIM. DR. SC. SVJETLANA ŠUPE
PRIM. DR. SC. VESNA
MATIJEVIĆ
DINAH VODANOVIĆ, MAG.
LOGOPEDIJE

✉ Adresa za dopisivanje:

Prof. dr. sc. Zdravka Poljaković, dr. med.; Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Klinički bolnički centar Zagreb, Kišpatičeva 12, 10000 Zagreb; e-pošta: zpoljakovic@mef.hr

SL. 1. ZAVRŠNA SVEČANOST DANA CRVENIH HALJINA, HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE, 2. VELJAČE 2024. MODNA REVIIJA ŽENA KOJE SU PREBOLJELE MOŽDANI UDAR U CRVENIM HALJINAMA, UMJETNICI KOJI SU UVELIČALI SVEČANOST I ORGANIZATORICE AKCIJE

SL. 2. HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE, SVEČANA LOŽA, ZAVRŠNA SVEČANOST DANA CRVENIH HALJINA 2. VELJAČE 2024.

te da su moždani udari u dobi iznad 65. godine života obično težeg oblika s većim stupnjem invaliditeta i ovisnosti o brizi druge osobe. Upravo zbog toga je prevencija, rano prepoznavanje i adekvatno liječenje moždanog udara u svakoj životnoj dobi ključan čimbenik zdravstvene zaštite i mjerilo zdravstvene učinkovitosti sustava imajući u vidu i medicinske i socioekonomske posljedice ove bolesti.

Znamo li uzroke moždanog udara i možemo li spriječiti moždani udar?

Uzroci moždanog udara itekako su poznati i danas je postotak moždanih udara kod kojih se ne uspije otkriti uzrok ispod 10% svih moždanih udara (za usporedbu, omjer moždanih udara za koje se nije mogao otkriti uzrok prije dvadesetak godina iznosio je gotovo trećinu svih moždanih udara). Nažalost, usprkos činjenici da se neprekidno naglašava važnost praćenja i liječenja određenih kroničnih bolesti koje imaju izravan učinak na cirkulacijski sustav organizma, odnosno krvne žile cijelog organizma koje uključuju na prvom mjestu krvne žile mozga (i posljedično oštećenje moždanog krvotoka), srca i bubrega, još uvijek ne postoji dovoljna prosvijećenost stanovništva općenito, a to možemo posebno naglasiti i u Hrvatskoj. Na prvom se mjestu radi o kontroli i regulaciji krvnog tlaka (više od polovice osoba koje znaju da imaju povišeni krvni tlak ne liječe ga uopće ili ga liječe neučinkovito), kontroli i regulaciji dijabetesa, kontroli i regulaciji poremećaja metabolizma masnoća. Dodatno su tu još srčane bolesti, na prvom mjestu određene srčane aritmije, koje ponekad i ne moraju predstavljati značajan rizik za razvoj srčanih tegoba, ali su jedan od najznačajnijih čimbenika rizika za razvoj moždanog udara upravo u starijoj životnoj dobi (dakle, kada se on najčešće i javlja).

A sve nabrojeno moguće je liječiti, kontrolirati i dovesti u razinu koja snižava rizik za razvoj moždanog udara do prihvatljivih vrijednosti, odnosno praktički razine rizika zdrave populacije. Kada uza sve to dodamo i loše životne navike kao što je nedostatna fizička aktivnost, pušenje, alkohol i pretilost – nabrojili smo više od 80% razloga nastanka moždanog udara koje je u potpunosti moguće kontrolirati, promijeniti i liječiti te tako spriječiti razvoj moždanog udara.

Zašto baš žene?

Žene osim već nabrojanih uzroka imaju i neke dodatne na koje je potrebno obratiti pažnju, a to su: hormonalni status tijekom trudnoće i neposredno nakon poroda (što može dovesti do povećanog rizika za trombotički incident odnosno nastanak ugrušaka u cirkulaciji, pri čemu raste rizik začepljenja određene krvne žile u mozgu i ometanja adekvatnog protoka krvi), određena terapija (kao što je na prvom mjestu hormonalna terapija), migrenske glavobolje, značajno češće u žena (kada u slučaju postojanja još jednog čimbenika rizika, a na prvom mjestu u slučaju pušenja, rizik nastanka moždanog udara raste nekoliko puta), određene mor-

fološke promjene krvnih žila (koje također mogu doprinijeti povećanom riziku stvaranja ugruška ili pucanja krvnih žila). Žene daleko češće doživljavaju moždani udar u dobi iznad 70. godine života. Također, žene će nažalost imati i lošiji ishod liječenja, upravo zbog činjenice da češće žive same, zbog čega u prosjeku kasnije dolaze u bolnicu, te u kasnijem tijeku bolesti imaju lošiju brigu zajednice, a često i same zanemaruju simptome ili već spomenute kronične bolesti koje niti ne dijagnosticiraju niti ne liječe. Žene će daleko češće svoje svakodnevne obaveze staviti ispred svoga zdravlja i odlazak liječniku doći će na red tek nakon obavljenih svakodnevnih obaveza. U brojnim ispitivanjima žene su zapostavljena skupina te će i određene metode liječenja biti manje definirane u ženskoj populaciji...

Upravo je zbog toga javnozdravstvena akcija *Dan crvenih haljina*, započeta 2019. godine u organizaciji Hrvatskoga neurološkog društva HLZ-a uz pomoć i suorganizaciju Grada Zagreba, namijenjena upravo ženama i osvješćivanju žena svih dobnih skupina o važnosti očuvanja zdravlja. Akcija ima međunarodni karakter čija je posebnost završna svečanost tijekom koje žene koje su preboljele moždani udar postaju manekenke noseći modnu reviju crvenih haljina. No, prije ovoga optimističnog dijela programa, ove nam hrabre žene pričaju i svoje potrebne priče o vlastitom doživljaju ove zastrašujuće bolesti postajući tako i ambasadoricama naše akcije. Neizmjereno smo kao organizatori akcije *Dan crvenih haljina* ponosni da je ova poruka prepoznata te da je ovaj dan proglašen ove godine i Nacionalnim danom borbe protiv moždanog udara u žena.

Hrvatsko onkološko društvo (HOD) Hrvatskoga liječničkog zbora

Eduard Vrdoljak¹✉

¹ Klinika za onkologiju, Medicinski fakultet Split, Sveučilište u Splitu, Klinički bolnički centar Split

PROF. DR. SC. MIRKO ŠAMIJA

Hrvatsko onkološko društvo Hrvatskoga liječničkog zbora osnovano je 2000. godine pod inicijativom vizionara i onkološkog doajena prof. dr. sc. Mirka Šamije, a s ciljem ujedinjenja svih naših resursa u multidisciplinarnoj borbi protiv raka.

Inicijalno, glavna aktivnost Hrvatskoga onkološkog društva bila je izrada prijedloga prevencije raka u Republici Hrvatskoj koji je bio temelj današnjega *Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke, debelog crijeva i vrata maternice* koji provodi Ministarstvo zdravstva RH.

Profesor Šamija je odmah po osnutku Društva shvatio vrijednost i potrebu prijenosa znanja i iskustava iz onkologije na širu onkološku zajednicu te je organizirao 2002. godine prvi *Hrvatski onkološki kongres (HOK)* s međunarodnim sudjelovanjem, koji se nastavio organizirati u dvogodišnjim intervalima.

Drugi onkološki kongres održan je 2004., treći 2006., a četvrti onkološki kongres održan je 2008. godine u Zagrebu s impresivnim brojem sudionika (170).

Od 2014. hrvatski onkološki kongresi održavaju se svake godine, uz kontinuirano dizanje kvalitete organizacije kongresa i predavanja, baš kao i podizanje broja sudionika kongresa, koji je dosegao broj od 481 sudionika u travnju 2024. godine (17. kongres HOD-a).

Hrvatski onkološki kongres najveći je skup hrvatske onkologije. Ovim kongresom okupljamo stručnjake svih specijalnosti koji rade u multidisciplinarnim timovima ovoga važnog i velikog dijela medicinske i javnozdravstvene djelatnosti – onkologije. Budući da je rak u Hrvatskoj ponajveći javnozdravstveni problem s kojim se mora i treba suočiti cijela društvena zajednica, Hrvatsko onkološko društvo je preuzelo inicijativu, pokušaj unaprjeđenja svih aspekata borbe protiv raka od primarne i sekundarne prevencije (inicijalnih ciljeva) do liječenja i rehabilitacije onkoloških bolesnika.

Godine 2008. voditeljstvo Hrvatskoga onkološkog društva preuzeo je prof. dr. sc. Eduard Vrdoljak zajedno sa zamjenikom prof. dr. sc. Antoniom Juretićem, tajnikom doc. dr. sc. Lidijom Bošković i blagajnikom Mladenom Solarićem, dr. med. (tablica 1.)

Zajednički cilj toga vodstva HOD-a bio je i ostao maksimalno unaprijediti kvalitetu liječenja naših bolesnika kroz optimalnu integraciju novih znanstvenih dostignuća u svakodnevnu onkološku praksu. Jasno, naša obveza kao krovnog on-

✉ **Adresa za dopisivanje:**

Prof. dr. sc. Eduard Vrdoljak, dr. med., Klinika za onkologiju, Medicinski fakultet Split, Sveučilište u Splitu, Klinički bolnički centar Split, Spinčićeva 1, 21000 Split, Hrvatska

TABLICA 1.

STRUKTURA UPRAVLJAČKOG TIJELA HRVATSKOGA ONKOLOŠKOG DRUŠTVA	
Predsjedništvo:	
Prof. dr. sc. Eduard Vrdoljak – predsjednik	
Prof. dr. sc. Antonio Juretić – dopredsjednik	
Prim. dr. Mladen Solarić – rizničar	
Doc. dr. sc. Lidija Bošković – tajnik	
Upravni odbor:	
Akademik Zvonko Kusić	
Prof. dr. sc. Snježana Tomić	
Prof. dr. sc. Ingrid Belac Lovasić	
Prof. dr. sc. Boris Ružić	
Prof. dr. sc. Marijo Boban	

kološkoga nacionalnog društva bila je i ostala političko, organizirano djelovanje, a s ciljem optimalnog korištenja raspoloživih medicinskih resursa u pružanju najbolje skrbi našim bolesnicima. Svjesni smo činjenice da ekonomsko opterećenje društva onkološkim liječenjem postaje sve veće, kao i važnosti farmakoeonomike. Tim veći značaj imaju naše znanje, organizacija, optimalizacija i integracija.

Rijetko je koja medicinska disciplina tako propulzivna kao što je onkologija. Gotovo svakodnevno svjedoci smo novina koje značajno mijenjaju kliničku praksu, osiguravaju našim bolesnicima bolje, uspješnije dijagnostičke i terapijske postupke. Također, onkologija je struka u kojoj je timski rad najvažniji, gdje kvalitetnim timskim pristupom možemo polučiti najbolje rezultate. Upravo zbog toga naše usmjerenje na Hrvatski onkološki kongres bilo je i ostalo kritično važno.

Pored Hrvatskoga onkološkog kongresa, HOD je aktivno sudjelovao u organizaciji Centralnoga europskog onkološkog kongresa (CEOC) u vremenu od 2007. do 2022. godine. Srednjoeuropski onkološki kongres je regionalni, multinacionalni skup namijenjen kontinuiranoj edukaciji medicinskih, kliničkih i kirur-

PRIKAZI POZIVNICE
JEDNOGA OD CEOC-A
I RUKOVODSTVA KONGRESA
(PROF. DR. SC. BRANIMIR ŠIKIĆ,
PROF. DR. SC. EDUARD
VRDOLJAK)

ških onkologa i drugih zdravstvenih djelatnika uključenih u skrb o onkološkim pacijentima.

U vremenu od 2011. do 2018. godine pored Centralnoga onkološkog kongresa, radi još bolje translacije znanja i iskustava, Hrvatsko onkološko društvo u suradnji sa američkim društvom kliničkih onkologa organiziralo je *Best of ASCO*, dobivanje prava i održavanje regionalne prezentacije najboljih znanstvenih radova na ASCO-u.

Također, Hrvatsko onkološko društvo je organiziralo tečajeve na tim kongresima, poput *ASCO International Clinical Trials Workshop (ASCO ICTW)* koji podupire istraživanje raka u zemljama u razvoju kroz razvoj istraživačkih vještina kliničara u tim zemljama. Svrha je ASCO ICTW-a educirati članove istraživačkog tima o najboljim praksama provedbe kliničkih ispitivanja.

Sadržaj tečaja pridružuje se globalno prihvaćenim standardima u provođenju kliničkih istraživanja s lokalnom perspektivom. Teme uključuju uloge i odgovornosti tima za istraživanje, strategije prikupljanja pacijenata, etiku, promicanje kliničkih ispitivanja, perspektive sponzora, dizajn ispitivanja, lokalna i međunarodna regulatorna pitanja i savjete o objavljivanju rezultata istraživanja.

ASCO Quality Training Program organizirali smo 2022. godine. Riječ je o programu obuke za kvalitetu organizacije zdravstvenih, onkoloških institucija, tečaju unaprjeđenja kvalitete za onkološke pružatelje usluga kojima je potrebno mjeriti učinkovitost, istraživanju pitanja kvalitete i sigurnosti te provođenju promjene usmjerene ka poboljšanju svih ishoda u onkološkoj skrbi.

Pored navedenih međunarodnih aktivnosti, u organizaciji *Best of ASCO* i CEOC-a, HOD je aktivno participiralo u organizaciji sastanaka s međunarodnom participacijom – u koorganizaciji s Nacionalnim institutom za rak (NCI) Sjedinjenih Američkih Država.

U proteklim godinama HOD je aktivno sudjelovao u najvažnijim onkološkim aktivnostima kod nas: redovitom izdavanju nacionalnih smjernica za dijagnozu, liječenje i praćenje svih najvažnijih sijela tumora te pokretanju i izradi nacionalnog plana protiv raka.

Na 14. sjednici Sabora RH održanoj 2. listopada 2009. potpisan je *Prijedlog rezolucije o zloćudnim tumorima* iniciran od strane Hrvatskoga onkološkog društva.

FOTOGRAFIJA SA SKUPA KOJI JE HOD ORGANIZIRAO S NACIONALNIM INSTITUTOM ZA RAK SAD-A

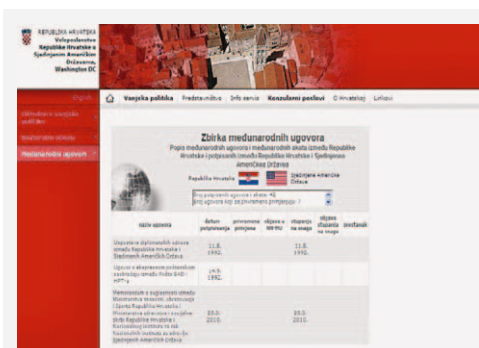

PRIKAZ DEKLARACIJE O RAKU I NJEGOVO POTPISIVANJE 2009. GODINE

Dana 25. ožujka 2010. izglasan je *Memorandum o suglasnosti između Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi RH i Nacionalnog instituta za rak Nacionalnih instituta za zdravlje SAD-a.*

Hrvatsko onkološko društvo objavilo je dana 18. kolovoza 2018. *Studiju potreba za radijacijskom onkologijom u Hrvatskoj: današnje stanje i potreba za unaprjeđenjem stanja radioterapijske opreme (linerani akceleratori) i organizacije mreže radioterapije u Hrvatskoj* (autori: prof. dr. sc. Eduard Vrdoljak, prof. dr. sc. Antonio Juretić, doc. dr. sc. Ingrid Belac Lovasić, prof. dr. sc. Ante Bolanča, prof. dr. sc. Lidija Beketić Orešković, doc. dr. sc. Ilijan Tomaš, Darijo Hrepić, prof.). U studiji je obrađena tema radioterapije koja ima centralno mjesto i esencijalni je modalitet liječenja raka. Za razliku od drugih onkoloških modaliteta liječenja (isključivši kirurgiju) poput kemoterapije, hormonske terapije, imunoterapije ili terapije malim molekulama, radioterapija zahtijeva velika inicijalna ulaganja te planiranje prostora, organizacije i ljudstva. Dakle, dok se ostali modaliteti liječenja mogu s dodatnim investicijama brzo unaprijediti, popraviti, radijacijska onkologija zahtijeva brižan, dugotrajan i postojan odnos svih uključenih u njenu implementaciju, osobito državnih struktura, jer bi male države poput Hrvatske morale planirati i provoditi radijacijske planove na državnoj razini.

Rak je vodeći javnozdravstveni problem u Hrvatskoj i nažalost svaki treći stanovnik Hrvatske oboljet će od raka tijekom svog života. Uzimajući u obzir da prosječna proširena obitelj ima najmanje četiri do pet članova, lako dolazimo do broja od 850.000 hrvatskih građana čiji su svakodnevni životi izravno ili neizravno pogođeni rakom, što čini gotovo 20% našeg društva.

PRIKAZ MEMORANDUMA O SURADNJI S NCI SAD I NJEGOVO POTPISIVANJE 2010. GODINE

Rak je drugi najčešći uzrok smrtnosti (nakon kardiovaskularnih bolesti), i odgovoran je za 26% smrtnih slučajeva u Hrvatskoj u 2017. godini. Vodeći je uzrok smrtnosti kod osoba mlađih od 65 godina te je odgovoran za 50% smrtnih slučajeva kod žena i 35% kod muškaraca. Podatci o preživljavanju prema sijelu pokazuju da se Hrvatska nalazi na dnu ljestvice država EU, među pet država s najgorom stopom preživljavanja, osim kod djece, kod kojih su stope preživljavanja usporedive sa stopama u EU. Vidljiv je napredak u stopama preživljavanja, no nažalost stope preživljavanja od raka u drugim europskim zemljama rastu brže nego u Hrvatskoj. Najvjerojatniji su razlozi takvoga nepovoljnog onkološkog ishoda u Hrvatskoj multifaktorijalni i uključuju veliku izloženost štetnim utjecajima (ponajviše pušenje i pretilost), nedostatak kvalitetnih programa primarne prevencije, slabu zdravstvenu prosvijećenost i nedostatne programe rane detekcije raka, kasniju dijagnozu, višu zastupljenost smrtonosnijih oblika raka, slabiju dostupnost kvalitetne onkološke skrbi, nedostatak radioterapijske i druge skupe i sofisticirane opreme, nedostatak istinske multidisciplinarnosti u onkologiji, nedostatak kvalitetnih baza onkoloških podataka i kontrole kvalitete, i u konačnici nedovoljno ulaganje u sve aspekte onkologije, od edukacije preko znanosti do liječenja i suportivno-simptomatske skrbi za onkološke bolesnike.

Suvremena onkologija svakodnevno donosi sve veću uspješnost u onkološkom liječenju, uz rast udjela izliječenih bolesnika. Stoga je potrebno razmotriti dva paralelna procesa:

- (1) dijagnosticiranje raka, zahtjevno liječenje, žrtvu bolesnika, njegove obitelji i društva, bol, smrt, gubitak, itd.
- (2) izlječenje, reintegraciju, rehabilitaciju, odnose, pravo na rad, pravo na dostojanstven život.

Uzimajući u obzir sve navedeno, Hrvatsko onkološko društvo pokrenulo je široku društvenu inicijativu o izradi sveobuhvatnog i multifunkcionalnog Nacionalnog plana protiv raka. Nakon prihvaćanja te inicijative od strane državnih struktura, Ministarstvo zdravstva je okupilo više od 150 dionika organiziranih u 21 radnu skupinu, od kojih je velik broj članova HOD-a. Nakon tri godine konzultacija, istraživanja i rasprava izradili smo čvrst plan koji će omogućiti onkološkoj zajednici u Hrvatskoj da ishode liječenja oboljelih od raka dovede na razinu iznad europskog prosjeka.

Nacionalni plan protiv raka razvijen je u skladu s važećim smjernicama Svjetske zdravstvene organizacije i Europske unije te je upućen na javnu i stručnu raspravu u zemlji i inozemstvu. Ekonomska analiza napravljena je u suradnji s inozemnim stručnjacima radi osiguravanja kritičke ocjene i određivanja prioriteta aktivnosti na temelju njihovih financijskih učinaka. Provedba ovoga čvrstog nacionalnog plana financirat će se proračunskim sredstvima namijenjenim (javnom) zdravstvu, posebnim izvanproračunskim lokalnim ulaganjima, kao i sredstvima iz europskih fondova te zajmovima Svjetske banke, s konačnim ciljem produljenja života oboljelih od raka u Hrvatskoj na razinu zapadnoeuropskih zemalja.

Nacionalni strateški okvir protiv raka prihvaćen je jednoglasno od strane Sabora RH dana 15. prosinca 2020.

Na temelju Nacionalnoga strateškog okvira protiv raka i njegovog jedinstvenog poglavlja o ekonomskoj analizi plana te na temelju prije izrađenog Elaborata o stanju radioterapije u RH dobivena su značajna neopovratna financijska sredstva za njegovu implementaciju, što na neki način definira veliku vjerojatnost uspjeha implementacije plana.

U bližoj budućnosti cilj HOD-a je nastaviti s implementacijom NSOPR-a, aktivno participirati u povezivanju hrvatskih onkoloških institucija u jedinstvenu

PRIKAZ ODLUKE
HRVATSKOG SABORA
O NSOPR-U TE FOTOGRAFIJE
POVEZANE S PREDSTAVLJANJEM
NSOPR-A 2018. GODINE

digitalnu onkološku mrežu (i na taj način osigurati jednakopravnost svih hrvatskih građana na onkološku izvrsnost te unaprijediti multidisciplinarnost i onkološku izvrsnost optimalnim korištenjem limitiranih ljudskih resursa), potaknuti i financirati veću, značajniju implementaciju znanja i iskustava iz vanjskih centara izvrsnosti u našu sredinu obukom mladih specijalista ili specijalizanata, osigurati pravovremene i prilagođene smjernice za sva važna sijela u onkologiji te nastaviti aktivno participirati u promicanju onkologije u našem društvu.

Hrvatsko društvo za oralnu medicinu i patologiju Hrvatskoga liječničkog zbora

Vlaho Brailo¹✉

¹Zavod za oralnu medicinu, Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Klinika za stomatologiju KBC-a Zagreb

SL. 1. ČLANOVI HDOMP HLZ NA JEDNOM OD STRUČNIH SKUPOVA U ORGANIZACIJI DRUŠTVA

SL. 2. ČLANOVI HDOMP HLZ I SURADNICI (PROF. DR. SC. GORDANA CERJAN LETICA; PROF. DR. SC. VLAHO BRAILO; POKOJNA PROF. DR. SC. VANJA VUČIĆEVIĆ BORAS; PROF. DR. SC. ANA CEKIĆ ARAMBAŠIN; DR. SC. ZITA BLAŽIĆ POTOČKI; PROF. DR. SC. JOSIP BEGOVAC I PROF. DR. SC. IVAN ALAJBEG) NA STRUČNOM SKUPU U SKLOPU PROJEKTA "HIV I STOMATOLOŠKI TIM 2010. GODINE

SL. 3. POKOJNI AKADEMIK BERISLAV TOPIĆ, DOAJEN ORALNE MEDICINE I ISTAKNUTI ČLAN HDOMP HLZ NA JEDNOM OD SVOJIH IZLAGANJA

Hrvatsko društvo za oralnu medicinu i patologiju Hrvatskoga liječničkog zbora (u daljnjem tekstu HDOMP HLZ) osnovano je 1998. godine. Osnivačica i prva predsjednica HDOMP HLZ-a bila je prof. dr. sc. Ana Cekić Arambašin (1998. – 2006.). Nakon prof. dr. sc. Cekić Arambašin predsjedničku dužnost obnašali su prof. dr. sc. Ivan Alajbeg (2007. – 2015.) i prof. dr. sc. Vlaho Brailo (od 2016. do danas).

Misija HDOMP HLZ-a je promicanje oralne medicine, specijalističke grane stomatologije koja se bavi bolestima mekih tkiva usne šupljine, manifestacijama sustavnih bolesti u usnoj šupljini, konzervativnim liječenjem bolesti žlijezda slinovnica, orofacijalnim bolnim sindromima i stomatološkim liječenjem medicinski kompleksnih bolesnika. Djelatnost oralne medicine obavljala se do 1997. u sklopu tzv. „trojne“ specijalizacije (Dentalna i oralna medicina s parodontologijom). Od 1997. godine oralna medicina postaje samostalna specijalizacija pod nazivom „oralna patologija“ koja 2007. godine mijenja naziv u *oralna medicina*.

Od aktivnosti HDOMP HLZ-a na promociji struke posebno valja istaknuti:

- Projekt *Stomatološki tim protiv pušenja – edukacija edukatora* (2007. – 2008.)
- Projekt je bio usmjeren ka primarnoj prevenciji karcinoma usne šupljine. Svrha projekta bila je educirati stomatološke timove za pružanje savjeta i potporu pacijentima u prestanku pušenja. U sklopu projekta održane su četiri radionice u Splitu, Zagrebu, Rijeci i Osijeku na kojima je educirano preko 300 stomatoloških timova. Radionice su obrađivale povijest i epidemiologiju pušenja, utjecaj pušenja na oralno zdravlje te 5P protokol (*Pitaj, Pruži savjet, Procijeni, Pomozi, Ponudi termin*) za pružanje savjeta i pomoći u prestanku pušenja.
- Provođenje javnozdravstvenih aktivnosti ranog otkrivanja raka usne šupljine
- Od 2009. godine HDOMP HLZ sudjeluje u obilježavanju *Svjetskog tjedna svjesnosti o karcinomu usne šupljine, glave i vrata* koji se obilježava svake godine u travnju diljem svijeta. U navedenom tjednu članovi HDOMP

✉ Adresa za dopisivanje:

Prof. dr. sc. Vlaho Brailo, dr. med., Zavod za oralnu medicinu, Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Klinika za stomatologiju KBC-a Zagreb, e-pošta: brailo@sfzg.hr

Sl. 4. ČLANOVI HDOMP HLZ (PROF.DR.SC. IRENA GLAŽAR, PROF.DR.SC. MIRANDA MUHVIĆ UREK, PROF.DR.SC. IVAN ALAJBEG) I GĐA. MIRA TOPIĆ NA KONGRESU EUROPEAN ASSOCIATION OF ORAL MEDICINE U ATENI 2014. GODINE

Sl. 5. ČLANOVI DRUŠTVA (PROF.DR.SC. IVAN ALAJBEG, PROF.DR.SC. VANJA VUČIĆEVIĆ BORAS, IZV.PROF.SC. BOŽANA LONČAR BRZAK) S UGLEDNIM MEĐUNARODNIM PREDAVAČIMA (PROF. DOUGLAS PETERSON SAD I PROF. SIRI BEIER JENSEN DANSKKA), PREDSJENIKOM HRVATSKOG STOMATOLOŠKOG DRUŠTVA HLZ AKADEMIKOM VJEKOSLAVOM JEROLIMOVOM I DEKANOM STOMATOLOŠKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU PROF.DR.SC. HRVOJEM BRKIĆEM NA 2. KONGRESU HDOMP HLZ S MEĐUNARODNIM SUDJELOVANJEM 2013. GODINE

Sl. 6. ČLANOVI HDOMP HLZ (PROF.DR.SC. IVAN ALAJBEG, PROF.DR.SC. VLAHO BRAILO, PROF.DR.SC. VANJA VUČIĆEVIĆ BORAS, IZV.PROF.DR.SC. DANICA VIDOVIĆ JURAS I PROF.DR.SC. MARINKA MRAVAK STIPETIĆ) S PROF. TIMOM HODGSONOM S EASTMAN DENTAL HOSPITAL IZ LONDONA I DEKANOM STOMATOLOŠKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU NA OBILJEŽAVANJU SVJETSKOG TJEDNA SVJESNOSTI O KARCINOMU USNE ŠUPLJINE, GLAVE I VRATA 2018. GODINE

Sl. 7. PROF. TIM HODGSON, EASTMAN DENTAL HOSPITAL LONDON NA KLINIČKIM VJEŽBAMA NA ZAVODU ORALNU MEDICINU STOMATOLOŠKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU S ČLANOVIMA HDOMP HLZ I STUDENTIMA ZAVRŠNE GODINE STUDIJA STOMATOLOGIJE

HLZ-a u svojim matičnim ustanovama održavaju *Dane otvorenih vrata* – preventivne specijalističke preglede usne šupljine na koje građani mogu doći bez uputnice i narudžbe. Od ostalih aktivnosti u ovom tjednu, članovi HDOMP HLZ-a organiziraju stručne skupove o ranom otkrivanju raka usne šupljine namijenjene stomatolozima i liječnicima te studentima medicine i stomatologije. Osim toga, članovi HDOMP HLZ-a gostuju u medijima i organiziraju tribine s građanstvom s ciljem podizanja svijesti o ovoj bolesti u općoj populaciji.

- Trajna edukacija stomatologa i liječnika iz područja oralne medicine
- Svake godine HDOMP HLZ organizira stručne skupove namijenjene stomatolozima i liječnicima s temama iz područja oralne medicine poput najčešćih bolesti oralne sluznice koje se susreću u primarnoj praksi i modifikacije stomatološkog liječenja medicinski kompleksnih bolesnika. Ipak, zbog izuzetnoga javnozdravstvenog značaja, najviše stručnih skupova posvećeno je temi raka usne šupljine – njegovom ranom otkrivanju u ordinacijama pri-

Sl. 8. ČLANOVI HDOMP HLZ (PROF. DR. SC. IRENA GLAŽAR; PROF. DR. SC. ANA CEKIĆ ARAMBAŠIN; PROF. DR. SC. DOLORES BIOČINA LUKENDA; IZV. PROF. DR. SC. DANICA VIDOVIĆ JURAS I PROF. DR. SC. IVAN ALAJBEG) NA 8. BIJENALNOM KONGRESU EUROPEAN ASSOCIATION OF ORAL MEDICINE U ZAGREBU 2006. GODINE

Sl. 9. ČLANOVI HDOMP HLZ (PRIM. DR. SC. IVANA ŠKRINJAR; PROF. DR. SC. IVAN ALAJBEG; IZV. PROF. DR. SC. BOŽANA LONČAR BRZAK; PROF. DR. SC. VLAHO BRAILO; PROF. DR. SC. VANJA VUČIČEVIĆ BORAS; IZV. PROF. DR. SC. DANICA VIDOVIĆ JURAS I IZV. PROF. DR. SC. ANA ANDABAK ROGULJ) PRED POLAZAK NA 14. BIJENALIN KONGRES EUROPEAN ASSOCIATION OF ORAL MEDICINE U GOTEBORGU 2018. GODINE

marne zdravstvene zaštite te prevenciji akutnih i kroničnih komplikacija zračenja glave i vrata u usnoj šupljini.

Organizacija međunarodnih znanstvenih skupova

Osim domaćih stručnih skupova HDOMP HLZ organizira i međunarodne znanstvene skupove. Do sada su organizirana četiri kongresa s međunarodnim sudjelovanjem na kojima su uz članove HDOMP HLZ-a gosti predavači bili eminentni međunarodni stručnjaci iz cijelog svijeta. Godine 2006. HDOMP HLZ je imalo čast organizirati 8. bijenalni kongres Europskog udruženja za oralnu medicinu, najveće svjetske udruge koja okuplja specijaliste oralne medicine. Na kongresu je sudjelovalo preko 300 sudionika iz cijelog svijeta, čime se hrvatska oralna medicina visoko pozicionirala u međunarodnim profesionalnim krugovima.

Sudjelovanje u radu međunarodnih stručnih udruga

Članovi HDOMP HLZ-a obnašali su brojne dužnosti u međunarodnim stručnim udrugama. Prof. dr. sc. Ivan Alajbeg bio je tajnik Europskog udruženja za oralnu medicinu u razdoblju od 2006. do 2010. godine. Prof. dr. sc. Marinka Mravak Stipetić bila je regionalna zastupnica u skupštini Europskog udruženja za oralnu medicinu u razdoblju od 2002. do 2010. godine.

HDOMP HLZ danas okuplja tridesetak specijalista oralne medicine koji uglavnom djeluju u sklopu Kliničkih bolničkih centara Zagreb, Rijeka, Split, Doma zdravlja Osijek i Stomatološke poliklinike Zagreb. Osim u kliničkom radu, članovi HDOMP HLZ-a sudjeluju u znanstvenom radu te dodiplomskoj i poslijediplomskoj edukaciji na Stomatološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Fakultetu dentalne medicine Sveučilišta u Rijeci i Fakultetu za dentalnu medicinu i zdravstvo Sveučilišta u Osijeku.

Hrvatsko društvo za otorinolaringologiju i kirurgiju glave i vrata Hrvatskoga liječničkog zbora

Tomislav Baudoin¹✉

¹Odjel za otorinolaringologiju, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Klinička bolnica „Sestre milosrdnice“

Povijest i sadašnjost Hrvatskog društva za otorinolaringologiju i kirurgiju glave i vrata

Otorinolaringologija i kirurgija glave i vrata jedna je od najstarijih struka unutar medicine, koja povezuje srodna i bliska područja u anatomskim, fiziološkim i patološkim značajkama. U Hrvatskoj ova struka ima institucionalnu tradiciju dugu 130 godina i godinom početka naše struke smatra se 1894., kada je osnovan 3. odjel u Bolnici milosrdnih sestara na Vinogradskoj cesti, koji je u svom nazivu imao i „bolesti uha, nosa i grla“. Voditelj tog odjela bio je prof. Dragutin Mašek, kojeg se smatra ocem hrvatske otorinolaringologije i kirurgije glave i vrata. Prva klinika osnovana je 1921. te se najdulje nalazila na Šalati, a prvi predstojnik bio je Dragutin Mašek. On je jedan od osnivača Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a bio je i predsjednik Hrvatskoga liječničkog zbora od 1913. do 1919. te je uz prof. Franju Kosokovića jedan od dvojice otorinolaringologa koji su obnašali tu dužnost. I prije su se neki liječnici bavili bolestima uha, nosa i grla, a među njima najistaknutiji je bio Gjuro Catti, riječki liječnik koji je bio možda i prvi hrvatski otorinolaringolog te je dao doprinos razvoju struke općenito, kreirajući jedan za struku važan instrument. Prvi hrvatski kliničar koji se bavio znanstvenim kliničkim istraživanjem u hrvatskoj medicini bio je prof. Ante Šercer, svojedobno jedan od vodećih svjetskih otorinolaringologa, promičući struku u svakom pogledu, te je bio prvi liječnik redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Osim njega, članovi Akademije bili su prof. Branimir Gušić i prof. Ivo Padovan, koji je bio i njezin predsjednik. Prof. Zvonimir Krajina bio je rektor Zagrebačkog sveučilišta, a Šercer, Gušić i Krajina bili su dekani Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Ante Šercer je i osnivač Medicinskog fakulteta u Sarajevu tijekom Drugoga svjetskog rata te jedan od najznačajnijih zagovornika osnivanja Medicinskog fakulteta u Rijeci. Boris Pegan, dugogodišnji predstojnik Klinike za ORL i KGV u KBC-u Sestre milosrdnice, pokretač je kohlearne implantacije u Hrvatskoj i cijelog programa koji je jedan od oglednih u svijetu. Svi navedeni su uvelike pridonijeli razvoju struke u Hrvatskoj, ali i na globalnoj razini, uvodeći i kreirajući nove

SL. 1. GRB DRUŠTVA

SL. 2. DR. GJURO CATTI,
PRVI HRVATSKI
OTORINOLARINGOLOG

SL. 3. PROFESOR DRAGUTIN
MAŠEK, OTAC HRVATSKE
OTORINOLARINGOLOGIJE
I KIRURGIJE GLAVE I VRATA

SL. 4. AKADEMIK ANTE ŠERCER,
OSNIVAČ MULTIDISCIPLI-
NARNOG DRUŠTVA
ZA OTORINOLARINGOLOGIJU,
NEUROLOGIJU
I OFTALMOLOGIJU 1926.

SL. 5. AKADEMIK BRANIMIR
GUŠIĆ, OSNIVAČ ORL SEKCIJE
PRI HLZ-U 1949.

✉ Adresa za dopisivanje:

Prof. Tomislav Baudoin, dr. med.; Odjel za otorinolaringologiju, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Klinička bolnica „Sestre milosrdnice“; e-pošta: tomislav.baudoin@gmail.com

SL. 6. AKADEMIK IVO PADOVAN,
PREDSJEDNIK HAZU OD 1998.
DO 2003. GODINE

SL. 7. PROFESOR ZVONIMIR
KRAJINA, REKTOR SVEUČILIŠTA
U ZAGREBU OD 1982. DO 1986.
GODINE

SL. 8. NASLOVNA STRANICA
PROGRAMA 1. KONGRESA
U NEOVISNOJ HRVATSKOJ
ODRŽANOG 1994. U RIJECI

SL. 9. LOGO HUMANITARNE
AKCIJE *DAJMO DA ČUJU* 2001.
ZA NABAVU KOHLEARNIH
IMPLANTATA

SL. 10. PLAKAT SASTANKA ORL
SEKCIJE UEMS-A ODRŽANOG
2016. U DUBROVNIKU

kirurške i dijagnostičke metode, promičući akademsku i znanstvenu razinu naše struke, ali i razvijajući hrvatsko zdravstvo osnivanjem novih medicinskih institucija kao što su bolnice, instituti i fakulteti.

Hrvatsko društvo za ORL i KGV danas ima više od 250 specijalista, oko 80 specijalizanata i 80 umirovljenika. Prosječna dob hrvatskog otorinolaringologa je 50 godina i trenutačno je spolni omjer 60 : 40 posto u korist muškaraca, ali s trendom stalnog porasta specijalistica. Trenutačno postoji pet klinika za otorinolaringologiju i kirurgiju glave i vrata na državnim medicinskim fakultetima na kojima se provodi dodiplomska i poslijediplomska nastava na hrvatskom i engleskom jeziku, a postoje i klinike stomatoloških fakulteta i nekih drugih zdravstvenih fakulteta. U razdoblju od 130 godina obrazovali smo na stotine specijalista otorinolaringologije, ali i širili znanje i vještine iz ORL i kirurgije glave i vrata među tisućama liječnika obiteljske medicine, liječnika drugih struka i medicinskih sestara. Razvili smo medicinsku djelatnost tako da gotovo nema patologije koja se ne može u dijagnostičkom i terapijskom smislu zbrinuti u Hrvatskoj te se u hrvatskim klinikama za ORL i kirurgiju glave i vrata liječe i bolesnici iz inozemstva. Trenutačno postoji osam referentnih centara Ministarstva zdravstva, od toga pet na Klinici za ORL i kirurgiju glave i vrata u KBC-u Sestre milosrdnice, dva u Klinici za bolesti uha, nosa i grla i kirurgiju glave i vrata KBC-a Zagreb i jedan u Klinici za bolesti uha, nosa i grla s kirurgijom glave i vrata u KBC-u Split. Dignuli smo znanstvenu djelatnost na međunarodno prepoznatljivu razinu i nadilazimo po broju znanstvenih publikacija mnoge zemlje slične veličine. Organizirali smo dvadesetak nacionalnih kongresa i godišnjih sastanaka s međunarodnim sudjelovanjem i stotine drugih međunarodnih skupova i tečajeva s ciljem edukacije naših članova, ali i otorinolaringologa izvan Hrvatske koji su polaznici tih skupova. Članovi našeg društva sudjelovali su kroz povijest u osnivanju europskih specijalističkih organizacija i subspecijalističkih ORL društava. Naše društvo i članovi bili su i sada su aktivni i prepoznati u raznim europskim tijelima ORL-KGV i spomenutim europskim društvima, neki članovi Društva su i na vodećim pozicijama, pridonoseći promicanju hrvatske i europske otorinolaringologije i kirurgije glave i vrata.

Subspecijalistička društva su sljedeća: Hrvatsko društvo za audiologiju i fonijatriju, Hrvatsko društvo za kohlearnu implantaciju, Hrvatsko društvo za vestibularnu rehabilitaciju, Sekcija za otologiju i neurootologiju Hrvatskog društva za otorinolaringologiju i kirurgiju glave i vrata HLZ-a, Hrvatsko rinološko društvo, Hrvatsko društvo za tumore glave i vrata i Hrvatsko društvo za bolesti glave i

vrata Slavonije i Baranje; ona provode brojne aktivnosti s ciljem promicanja subspecializacija kojima su posvećena.

Hrvatsko društvo za ORL i kirurgiju glave i vrata HLZ-a kroz cijelu je svoju povijest djelovalo u skladu s osnovnom misijom svoje krovne organizacije, Hrvatskoga liječničkog zbora, na unaprjeđenju zaštite zdravlja naroda, stručnog i znanstvenog rada, njegovanja liječničke etike i zaštite staleških interesa i tako će djelovati i ubuduće.

SL. 11. ČLANOVI DRUŠTVA
NA 13. KONGRESU ODRŽANOM
2023. U PULI

Hrvatsko pedijatrijsko društvo Hrvatskoga liječničkog zbora

Aida Mujkić¹✉

¹Škola narodnog zdravlja Andrija Štampar, Medicinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

SLIKA 1. GRB DRUŠTVA

Razvoj pojedinih medicinskih struka odraz je vremena i okolnosti. Samostalna pedijatrijska struka počinje se odvajati od interne medicine prije nekih dvjestotinjak godina iako određene začetke možemo naći daleko u prošlosti, npr. u Ebersovom papirusu 1550 godina prije Krista, u zapisima Hipokrata, zatim Avicene. Prva knjiga o dječjim bolestima autora Paola Bagellardija de Flumine iz Padove pod naslovom *Libellus [Opusculum] de aegritudinibus et remediis infantium* datira iz 1472. godine. U razvoju pedijatrije u Hrvatskoj važno je spomenuti rad osviještenih liječnika opće medicine i opstetričara, kao primjerice prof. Antuna Lobmayera i dr. Viktora Gjurkovečkog koji su bili prvi autori knjiga o puerikulturi na hrvatskom jeziku u razdoblju kada nismo imali specijalista pedijatrije. Prvi školo-vani pedijatar u Hrvatskoj bio je Radovan Marković. Godine 1903. on je napisao za ono vrijeme vrlo moderan priručnik *Njega djece: upute za mlade majke*. Godine 1904. osnovao je prvi Dječji odjel u Bolnici Sestre milosrdnice u Zagrebu. To se dogodilo 102 godine nakon osnutka prve dječje bolnice u Parizu 1802. godine. Godine 1908. zalaganjem dr. Žige Švarca osnovan je prvi dječji dispanzer s laktarijom u Zagrebu. Andrija Štampar, predvodnik javnozdravstvene misli u svjetskim razmjerima, 1919. piše: „Bez racionalne i široko provedene zaštite djece po državnim organima neće se populacija i narodno zdravlje popraviti nego biti u stalnom opadanju. Zaštita djece valja da bude glavnim dijelom socijalne higijene“. Po osnivanju Medicinskog fakulteta u Zagrebu 1917. godine u Zagreb dolazi bečki asistent Ernst Mayerhofer, ostaje u Zagrebu do smrti, postaje profesor i osniva prvu pedijatrijsku kliniku i katedru na Šalati 1923. godine.

Povezivanje pedijatara u Hrvatskoj formalno je organizirano 1930. godine, također na inicijativu prof. Mayerhofera, osnivanjem *pedijatričke* sekcije, prema njem. *Pädiatrische Sektion*, u okviru Hrvatskoga liječničkog zbora. U *Liječničkom vjesniku* broj 3 iz ožujka 1930. nalazimo članak pod naslovom *Osebine zagrebačkog pedijatričkog materijala. K otvorenju rada pedijatričke sekcije u Zagrebu* prof. dr. Ernsta Mayerhofera, predstojnika pedijatričke klinike. Prof. Mayerhofer piše: „Poštovani kolege! Danas mi je čast i veselje, da po prvi put mogu pozdraviti novo osnovanu pedijatričku sekciju na dječjoj klinici.“ Od tada Sekcija kontinuirano radi sve do 1992. godine. Prvi predsjednik Sekcije je bio prof. Ernst Mayerhofer, a posljednji prof. Vlado Oberiter.

U urudžbenom zapisniku Hrvatskoga liječničkog zbora za 1992. godinu pod brojem 317 i datumom 16. 12. 1992. spominje se dokument „Izveštaj o održanoj godišnjoj skupštini“ koji je poslan Glavnom odboru HLZ-a, a pošiljatelj je Hrvatsko pedijatrijsko društvo (HPD). To je prvo spominjanje HPD-a u dokumentima HLZ-a. Prvi predsjednik HPD-a bio je prof. Duško Mardešić, koji je kreirao i logo Društva (tablica 1).

HPD djeluje kroz šest ogranaka: Osijek, predsjednica Blaženka Kljaić Bukvić; Pula, predsjednica Mirna Milevoj Ražem; Rijeka, predsjednica Ivona Butorac Ahel; Split, predsjednik Joško Markić; Zadar, predsjednik Neven Milić i Zagreb, predsjednik Ivo Barić.

TABLICA 1. PREDSEDNICI
HPD-A DO 2024. GODINE:

Duško Mardešić, 1993. – 1997.
Mladen Križ, 1997. – 2001.
Josip Grgurić, 2001. – 2009.
Julije Meštrović, 2009. – 2016.
Aida Mujkić, 2016. – danas.

✉ Adresa za dopisivanje:

Prof. dr. sc. Aida Mujkić, dr. med., Škola narodnog zdravlja Andrija Štampar, Medicinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Rockefellerova 4, Zagreb, e-pošta: Aida.Mujkic@snz.hr

Unutar HPD-a postoji šest uže specijalističkih sekcija: za metaboličke bolesti djece, predsjednica Danijela Petković Ramadža; za pedijatrijsku i neonatalnu intenzivnu i urgentnu medicinu, predsjednik Milivoj Novak; za alergologiju i kliničku imunologiju, predsjednica Irena Ivković-Jureković; za pedijatrijsku hematologiju i onkologiju, predsjednica Jelena Roganović; za neonatologiju, predsjednik Boris Filipović-Grčić te sekcija specijalizirana pedijatrije, predsjednik Ivan Jakopčić.

HPD organizira redovite kongrese svake dvije godine te je do sada održano 15 kongresa (tablica 2).

HPD sudjeluje u organizaciji mnogobrojnih stručnih i znanstvenih skupova. Posebno značajna je Hrvatska proljetna pedijatrijska škola – HPPŠ (započela kao Jugoslavenska proljetna pedijatrijska škola) koja se 2024. godine organizira po četrdeseti put. Voditelji HPPŠ-a: Miro Juretić, 1983. – 1994., Livio Balarin, 1994. – 2003., Vjekoslav Krželj, 2003. – 2020., Radenka Kuzmanić-Šamija, 2021. te Branka Polić od 2022.

HPD blisko surađuje i s uže specijalističkim pedijatrijskim društvima kao i suradnim strukama koje skrbe o djeci.

HPD je od svog osnutka posvećeno unaprjeđenju i očuvanju zdravlja djece te liječenju prema najvišim svjetskim standardima njegujući pritom specifičan odnos i skrb kakvu djeca trebaju i poštujući dosege međunarodnih dokumenata kao što je Konvencija o pravima djeteta. Cilj je svakom djetetu pomoći u razvoju prema potencijalu koji ima i može dosegnuti. Suvremena medicina iziskuje mnogobrojne suradnje sa stručnjacima unutar i izvan medicine kako bi se najučinkovitije pomoglo pacijentu, ali pedijatri su od svih zdravstvenih profesionalaca najkvalificiraniji za skrb o djeci. HPD ima značajnu ulogu u razvoju pedijatrijske struke u Hrvatskoj, a kao član *European Pediatric Association*, *European Academy of Pediatrics*, *Balkan Pediatric Association*, *International Pediatric Association* i drugih međunarodnih tijela doprinosi razmjeni znanja i prakse suvremene pedijatrije na međunarodnoj razini.

Prema Registru zdravstvenih djelatnika Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo 26. veljače 2024. u Hrvatskoj ima 732 specijalista pedijatrije sa zaposlenjem u sustavu zdravstva koji su većinom članovi HPD-a.

TABLICA 2. KONGRESI HRVATSKOGA PEDIJATRIJSKOG DRUŠTVA

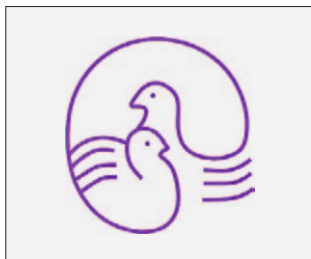
Broj	Godina	Mjesto održavanja
1.	1993.	Rijeka
2.	1996.	Dubrovnik
3.	1998.	Slavonski Brod
4.	2000.	Čakovec
5.	2002.	Šibenik
6.	2004.	Zagreb
7.	2006.	Osijek
8.	2008.	Zadar
9.	2010.	Požega
10.	2012.	Pula
11.	2014.	Dubrovnik
12.	2016.	Opatija
13.	2018.	Šibenik
14.	2021.	Zagreb
15.	2023.	Rovinj

Hrvatsko društvo za preventivnu i socijalnu pedijatriju Hrvatskoga liječničkog zbora

Mirjana Kolarek Karakaš^{1,2}✉

¹ Specijalistička pedijatrijska ordinacija Mirjana Kolarek Karakaš dr. med. spec. ped.

² Sveučilište Sjever-Sveučilišni centar Varaždin

SL. 1. GRB DRUŠTVA

Hrvatsko društvo za preventivnu i socijalnu pedijatriju osnovano je temeljem inicijative pokrenute u Šibeniku 1995. godine, za vrijeme održavanja VIII. simpozija socijalne pedijatrije. Na čelu 23 potpisnika potpore bili su prof. dr. sc. Ivo Švel, spec. pedijatar, dodatno školovan na temu socijalne pedijatrije u Parizu, koji je postigao prvi doktorat iz pedijatrije u Hrvatskoj, prof. dr. sc. Josip Grgurić, spec. pedijatrije, osnivač i prvi predsjednik Hrvatskog društva za preventivnu i socijalnu pedijatriju, sada počasni predsjednik, koji je svoj profesionalni, ali i velik dio osobnog života utkao u aktivnosti za poboljšanje kvalitete života i zdravlja najmlađih i dr. Vesna Bosanac, spec. pedijatar, legendarna ravnateljica vukovarske bolnice u Domovinskom ratu.

Dosadašnji predsjednici, prof. dr. sc. Josip Grgurić, prof. dr. sc. Milivoj Jovančević, spec. pedijatrije i Đurđa Španović, dr. med., spec. pedijatrije uspješno su vodili Hrvatsko društvo za preventivnu i socijalnu pedijatriju prema etabliiranom nivou i prepoznatljivosti, u težnji stvaranja najboljih mogućih uvjeta za ostvarenje optimalne razine zdravlja djece Republike Hrvatske.

Hrvatsko društvo za preventivnu i socijalnu pedijatriju nastalo je iz potrebe da struka osigura svoj djeci pravilan rast i razvoj, zdravu prehranu, pravovremenu imunizaciju, adekvatne higijenske uvjete za stanovanje, kvalitetno obrazovanje i senzibilizaciju društva za socijalne potrebe djeteta. (Prof. dr. sc. Josip Grgurić)

Istraživanja u području raznih znanstvenih disciplina upućuju da je ulaganje u programe i usluge namijenjene djeci vrlo isplativa investicija koja donosi višestruke koristi kako za djecu tako i za njihove roditelje, državu u kojoj žive i društvo u cjelini. Ulaganje u zdravlje djece pozitivno utječe na gospodarski rast. Programi i usluge namijenjeni djeci isplative su socijalne investicije, posebno ako je riječ o djeci u rizicima. Oni su važni u cilju unaprjeđenja dječje dobrobiti, ali i zbog velikih demografskih izazova Republike Hrvatske koja je u depopulacijskoj fazi stanovništva¹.

Na poticaj prof. dr. sc. Josipa Grgurića i u suradnji sa Savezom društava Naša djeca Hrvatske, a pod pokroviteljstvom Ureda UNICEF-a, Hrvatsko društvo za preventivnu i socijalnu pedijatriju postaje aktivni sudionik programa *Gradovi/općine prijatelji djece*, s ciljem podrške lokalnoj zajednici u osiguranju potrebnih uvjeta za bezbrižan, siguran, zdravljem i obrazovanjem ispunjen život djece. Jednako tako sudjeluje u akcijama *Rodilište – prijatelj djece* i *Za osmijeh djeteta u bolnici*.

Nema kvalitetne zdravstvene zaštite bez napredovanja u struci, nema odgovarajuće brige o djeci samo temeljem sprječavanja bolesti, bez empatije za položaj djece u obitelji i društvu u cjelini, bez osiguravanja i pronalaženja najboljih mogućnosti za rast i razvoj djeteta. Uz nadogradnju stručnog znanja, Hrvatsko društvo za preventivnu i socijalnu pedijatriju traži načine kako poboljšati organizaciju pedijatrijske skrbi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, kako pomoći kolegama primarnim pedijatrima u rješavanju svakodnevnih osobnih problema koji ih svakim danom sve jačim intenzitetom opterećuju, ali u jednu ruku i zblizuju. Samo

SL. 2. KOLAREK KARAKAŠ,
DR. MED. PREDSEDJENICA
HDPSP; ĐURĐA ŠPANOVIĆ,
DR. MED., BIVŠA PREDSEDJENICA
HDPSP; BRANKA PIRIJA,
DR. MED. DOPREDSEDJENICA
HDPSP; ANDREA KOSTINČER-
POJIĆ ČLANICA UO HDPSP

✉ Adresa za dopisivanje:

Mirjana Kolarek Karakaš, dr. med.; T. Miškulina 7, Varaždin, e-pošta: dr.m.karakas@gmail.com

zadovoljan liječnik ima zadovoljnog pacijenta. Stoga je naša uloga ujedno briga i za naš stalež. Provodimo zdravstveni pristup djetetu ne zapostavljajući socijalnu i preventivnu dimenziju i uvijek smo u službi djece.

Do sada smo održali 41 simpozij i tri kongresa dječjeg zdravlja, pod motom *Primarni pedijatar kao nositelj sveobuhvatne brige o zdravlju djece*. Obradili smo teme od velike važnosti za zdravlje djece i za njihovu sigurnu budućnost. Vrijeme u kojemu živimo nepredvidljivo je, sve manje bezbrižno čak i za našu djecu. Teško je neke događaje predvidjeti, ali na sve moramo biti spremni. Pandemija COVID-19, potres i ratna kriza ugrozili su živote svih nas, osobito djece kao najranjivije skupine kojoj je uskraćeno djetinjstvo, najvažnije razdoblje života koje oblikuje, usađuje stavove, izgrađuje mostove ili zidove, stvara dobre ili loše ljude. U suvremenom svijetu mentalno zdravlje djece ozbiljno je ugroženo. Simpoziji su održavani i u ratnom razdoblju s temama: *Dijete u ratu*, *Psihosocijalna pomoć djeci*, *Djeca ranjena tijekom rata u Hrvatskoj*. **Djeca nemaju vremena čekati bolje vrijeme. Ona žive sada!**

Teme Kongresa obuhvatile su razvoj svijesti, rani jezični razvoj, holistički pristup u prepoznavanju, dijagnostici i terapijskim postupcima poremećaja iz spektra autizma i pomoć u usvajanju jezika za učenike osnovnih škola. Vršnjačko nasilje nas okružuje od najranije, vrtićke dobi. Svako nasilje treba spriječiti u začetku. Danas samo ugriz, sutra već udarac, za koju godinu smrtni ishod. Institucije i društvo moraju reagirati na vrijeme. Ne smijemo zatvarati oči misleći da je nešto samo prolazna faza, jer ona može postati konstanta.

U okviru Trećeg kongresa predstavljen je Nacionalni program za zaštitu i promicanje dojenja RH za razdoblje od 2022. do 2025. godine, koji se zalaže za društvo usmjereno prema dojenju i majčinom mlijeku kao zlatnom standardu u prehrani dojenčeta.

Nacionalni program poticanja čitanja od najranije dobi pokrenut je od strane Ministarstva kulture i medija u suradnji s Ministarstvom zdravstva i uz podršku Hrvatskoga pedijatrijskog društva i Hrvatskog društva za preventivnu i socijalnu pedijatriju. Brojna znanstvena istraživanja pokazala su kako je čitanje djetetu od najranije dobi jednako važno za njegov razvoj kao potreba za hranom, zdravljem, odmorom, igrom. Evidentno je da pismenost utječe na zdravlje te je čitanje djeci važno u okviru javnozdravstvenih mjera u promociji zdravlja djece.

Sve veći broj djece i odraslih s prekomjernom tjelesnom težinom potiče nas na mjere zaustavljanja toga trenda, u cilju smanjenja kroničnih nezaraznih bolesti do 2030. godine. Niti jedna država to nije do sada uspjela postići. Na Kongresu je predstavljen i Nacionalni program *Živjeti zdravo* koji provodi Hrvatski zavod za javno zdravstvo u partnerstvu sa županijskim zavodima za javno zdravstvo.

Nismo mogli izbjeći temu COVID-19 uz usporedbu različitih puteva vakcinacije vektorskim i drugim cjepivima, prikaz rada post-COVID ambulante, provedenih studija o COVID-19, uz pokazatelje rada primarnih pedijatara za vrijeme pandemije COVID-19 koji ukazuju da se djelatnost zdravstvene zaštite djece na primarnoj razini prilagodila novim okolnostima i ostala dostupna pacijentima. Evidentan je bio porast broja ukupnih kontakata (posjeti, pregledi, pozivi, e-mailovi, društvene mreže). Usprkos pandemiji, preventivne aktivnosti (sistematski pregledi, cijepljenja) redovito su se provodile.

Sl. 3. URED PREDsjedNIKA REPUBLIKE HRVATSKE: ĐURĐA ŠPANOVIĆ, DR. MED., BIVŠA PREDsjedNICA HDPSp; LIDIJA PTUJEC, DR. MED., TAJNICA HDPSp; DOLORES GALL-SVIDEREK, DR. MED., DOPREDsjedNICA HDPSp; BRANKA PIRIJA, DR. MED., DOPREDsjedNICA HDPSp; PRIM. MR. SC. GIOVANA ARMANO, DR. MED.; MIRJANA KOLAREK KARAKAŠ, DR. MED., PREDsjedNICA HDPSp; PRIM. MR. SC. MARIJA ČATIPOVIĆ, DR. MED.; ĐENI MOMIĆ, DR. MED., ČLANICA UO HDPSp

Sl. 4. MIRJANA KOLAREK KARAKAŠ, DR. MED., PREDsjedNICA HDPSp; PRIM. DR. SC. ĐURĐICA ŠEŠO-ŠIMIĆ, DR. MED., ČLANICA UO HDPSp; ĐURĐA ŠPANOVIĆ, DR. MED., BIVŠA PREDsjedNICA HDPSp; PROF. DR. SC. GORAN ŠIMIĆ, DR. MED., POZVANI PREDAVAČ

SL. 5. SUDIONICI 3. KONGRESA DJEČJEG ZDRAVLJA ODRŽANOG U POREČU 2022. GODINE

Ponosni smo na dostignuća na planu zaštite i unaprjeđenja zdravlja djece, njihova rasta i razvoja i osobito prevencije bolesti. Nastojimo u suradnji s Hrvatskim liječničkim zborom i Hrvatskom liječničkom komorom djelovati na politiku osiguravanja neophodnoga pedijatrijskog kadra bez kojega nema niti pedijatrije na primarnoj razini. U suradnji s Uredom UNICEF-a za Hrvatsku potaknuli smo vidljivost problema ugroženosti pedijatrijske skrbi na području potresom pogođene Sisačko-moslavačke županije. Hrvatsko društvo za preventivnu i socijalnu pedijatriju član je ECPC-a (engl. *European Confederation of Primary Care Paediatricians*). Pod vodstvom prof. Grgurića organizirano je pet međunarodnih škola za socijalnu pedijatriju:

Šibenik, 2007., *Early child development* Dubrovnik, 2009., *Early emotional child development* Dubrovnik, 2011., *The rights of children with disabilities in early childhood* Zagreb, 2012., *Adverse factors influencing child development* Zagreb, 2016., *Child in a city* Godine 2007. u Šibeniku je ujedno održan i godišnji sastanak ISSOP-a (engl. *International Society of Social Pediatrics and Child Health*), interdisciplinarnog, nevladinog, neprofitnog znanstvenog tijela otvorenog svim stručnjacima za dječje zdravlje. Svjesni činjenice gdje su poluge moći, potaknuli smo sjednicu Odbora za zdravstvo Hrvatskog sabora o aktualnoj temi nedostatka primarnih pedijataru i nedovoljnoj razini motiviranosti za specijalizaciju iz pedijatrije. Samo aktivni sudionici u sustavu znaju prepoznati probleme, ali i ponuditi rješenja. U razgovoru s ministrom zdravstva prof. Berošem dotakli smo se većine postojećih problema, među ostalim i o našem zahtjevu o uvođenju subspecijalizacije iz preventivne i socijalne pedijatrije. Zalažemo se da pedijatri iz primarne zdravstvene zaštite ostvare mogućnost napredovanja u struci kao i svi ostali pedijatri kroz kontinuiranu i institucionaliziranu edukaciju iz preventivne i socijalne pedijatrije u cilju osiguranja fizičkog, psihičkog i socijalnog zdravlja djece. Na poziv predsjednika Republike Hrvatske Zorana Milanovića prisustvovali smo sastanku na Pantovčaku govoreći o izazovima primarne pedijatrije i potrebi većeg angažmana društva oko osiguranja budućnosti primarne pedijatrije, te najviše moguće razine zdravlja za najvulnerabilniju skupinu stanovništva, našu djecu. Logo društva čini golubica, simbol mira, ljubavi i predanosti. To su vrijednosti koje želimo usaditi u sredinu u kojoj živimo, kako bismo našoj djeci ostavili trag kojim će nastaviti. **O djeci moramo brinuti danas, jer već sutra više neće biti djeca.** I kao što piše libanonski pjesnik Khalil Gibran: „Dječje duše nastanjuju kuće sutrašnjice, koje mi ne možemo posjetiti čak ni u snovima.“

A možda su baš pedijatri ti koji mogu malo proviriti...

LITERATURA

1. Babić Z. Ulaganje u djecu kao visokoisplativa socijalna investicija. *Pediatr Croat.* 2020;53–62.

Hrvatsko društvo za psihoterapiju, psihosocijalne metode i ranu intervenciju kod psihotičnih poremećaja Hrvatskoga liječničkog zbora

Branka Restek-Petrović¹✉

¹ Klinika za psihijatriju Sveti Ivan

Hrvatsko društvo za psihoterapiju, psihosocijalne metode i ranu intervenciju kod psihotičnih poremećaja osnovano je 2013. godine inicijativom članova tadašnje sekcije za psihoterapiju psihoza u okviru Društva za kliničku psihijatriju te stručnjaka (psihijatar, psihoterapeuta) uključenih u djelovanje Škole za psihoterapiju psihoza koja se održavala svake godine od 1996. do 2019. u Interuniverzitetnom centru u Dubrovniku. Paralelno članstvo u međunarodnoj organizaciji *International Society for Psychological and Social Approaches to Psychosis* (ISPS) te aktivno sudjelovanje na kongresima i stručnim skupovima definirali su potrebu za jačanjem aktivnosti na planu psihosocijalnih i psihoterapijskih metoda u liječenju i rehabilitaciji pacijenata s psihotičnim poremećajima te aktivnijoj ulozi u sve afirmiranijem pristupu rane intervencije u psihijatriji.

Aktivnosti Društva usmjerene su u nekoliko pravaca: promicanje daljnjeg razvoja psihijatrije u zajednici te ranog otkrivanja i ranog liječenja psihičkih poremećaja; edukativni programi za potpomaganje transformacije velikih psihijatrijskih bolnica u moderne otvorene ustanove koje pružaju cjelovitu bio-psiho-socijalnu terapiju i skrb psihijatrijskim bolesnicima uz očuvanje ljudskih prava te razvoj i implementacija psihoterapijskih i psihosocijalnih metoda za potrebe liječenja osoba s težim duševnim smetnjama.

Od osnutka 2013. godine do 2019. godine Društvo je sudjelovalo u organizaciji i stručnim aktivnostima međunarodne Škole psihoterapije psihoza u IUC-u u Dubrovniku, kada je nakon pandemije COVID-19 i prestala djelovati.

Članovi Društva redovito aktivno sudjeluju na kongresima i stručnim skupovima ISPS-a te su izradili i objavili smjernice za primjenu psihoterapijskih metoda za osobe s psihotičnim poremećajima (2017. godine).

Dolje navedeni tečajevi i simpoziji u organizaciji Društva popraćeni su i knjigama u izdanju Medicinske naklade, a urednici i autori su članovi Društva: *Rana intervencija kod psihotičnih poremećaja*, prvo izdanje 2016., drugo dopunjeno izdanje 2023.; *Psihoterapija psihoza u psihijatrijskim ustanovama*, 2019.; *Grupna terapija za psihoze*, 2019.; *Poremećaji ličnosti u kliničkoj praksi*, 2022.

Članovi Društva su objavili niz stručnih i znanstvenih radova te sudjelovali na brojnim kongresima i stručnim skupovima u zemlji i inozemstvu.

Organizacijske aktivnosti Društva bile su sljedeće:

1. 2014. godine Simpozij Grupa u liječenju psihotičnih poremećaja u prostorijama HLZ-a
2. 2015. godine Stručni skup povodom obilježavanja 20. godišnjice Škole psihoterapije psihoza u Dubrovniku u prostorijama HLZ-a
3. 2016. godine u suradnji s Medicinskim fakultetom u Osijeku i Hrvatskim psihijatrijskim društvom tečaj Biopsihosocijalni pristup u modernoj psi-

POZDRAVNA RIJEČ
PREDSJEDNICE DRUŠTVA
NA SIMPOZIJU 2023.

RAVNATELJ KLINIKE
ZA PSIHIJATRIJU SVETI IVAN
IZV. PROF. DR. SC. VLADIMIR
GROŠIĆ DRŽI PREDAVANJE
NA SIMPOZIJU 2023.

✉ Adresa za dopisivanje:

Doc. prim. dr. sc. Branka Restek-Petrović, dr. med., Klinika za psihijatriju Sveti Ivan, Jankomir 11, Zagreb, e-pošta: branka.petrovic@pbsvi.hr

DISKUSIONA GRUPA NA TEMU
“RANA INTERVENCIJA KOD
PSIHOTIČNIH POREMEĆAJA
U RH” NA SIMPOZIJU 2023.

PREDSTAVLJANJE DRUGOG
IZMIJENJENOG I DOPUNJENOG
IZDANJA KNJIGE
“RANA INTERVENCIJA KOD
PSIHOTIČNIH POREMEĆAJA”
U PROSINCU 2023.

hijatriji – psihoedukacija u liječenju psihotičnih poremećaja u Psihijatrijskoj bolnici, sada Klinici za psihijatriju „Sveti Ivan“

2016. u suradnji s Medicinskim fakultetom u Osijeku stručni sastanak Rana intervencija kod psihotičnih poremećaja s okruglim stolom u prostorijama HLK Osijek

4. 2017. simpozij Psihoterapija psihoza u psihijatrijskim ustanovama – modeli i pristupi u praksi u Klinici za psihijatriju Sveti Ivan
5. 2018. simpozij Psihofarmaci u psihoterapijskom procesu – izazov integracije dvaju terapijskih pristupa u Klinici za psihijatriju „Sveti Ivan“
6. 2019. Tečaj trajne izobrazbe Psihoterapija psihoza u psihijatrijskim ustanovama, I. dio – *teorijske osnove psihoterapijskog pristupa liječenju psihoza i obilježja terapijskog odnosa* u Klinici za psihijatriju „Sveti Ivan“
7. 2020. online tečaj Psihoterapija psihoza u psihijatrijskim ustanovama, II. dio – *integracija različitih terapijskih metoda unutar jedinstvenog programa – kreiranje terapijske okoline*
8. 2021. tečaj (hibridni) Psihoterapija psihoza u psihijatrijskim ustanovama, III. dio – *poveznice hospitalnog i posthospitalnog liječenja i kako ostvariti kontinuitet* u Klinici za psihijatriju „Sveti Ivan“
2021. Društvo je bilo suoorganizator 3. hrvatskog kongresa o psihotraumi s međunarodnim sudjelovanjem – *online*
9. 2022. simpozij Poremećaji ličnosti u kliničkoj praksi u Klinici za psihijatriju „Sveti Ivan“
10. 2023. simpozij Rana intervencija u psihijatriji u Klinici za psihijatriju „Sveti Ivan“
2023. tečaj Psihoterapijski pristup u psihijatrijskim ustanovama za medicinske sestre/tehničare u Klinici za psihijatriju „Sveti Ivan“

Hrvatsko pulmološko društvo Hrvatskoga liječničkog zbora

Neven Miculinić^{1✉}

¹ Klinika za plućne bolesti, Klinički bolnički centar Zagreb, Zagreb

Hrvatsko pulmološko društvo Hrvatskoga liječničkog zbora osnovano je 25. studenoga 1945. kao Ftizeološka sekcija Zbora liječnika Hrvatske. Na Godišnjoj skupštini održanoj 9. ožujka 1959. naziv je promijenjen u Pneumoftizeološka sekcija Zbora liječnika Hrvatske. Potkraj osamdesetih godina prošlog stoljeća, tijekom predsjedničkog mandata prof. dr. Zdenka Radoševića, Sekcija je preimenošana u Hrvatsko pulmološko društvo Hrvatskoga liječničkog zbora, a to ime nosi i danas. Prvi predsjednik Društva (tada još Ftizeološke sekcije) bio je dr. Ante Nemanić u dva uzastopna mandata od po četiri godine (1945. – 1952.). Potom je za predsjednika izabran dr. Milan Žepić. Slijede dr. Pero Samardžija, dr. Milan Goldner te prim. dr. Hrvoje Harambašić. Dr. Stanko Krstić je od 1967. bio biran dva puta, a deset godina prije toga bio je i tajnik Sekcije. Već u tim početcima rada težište je bilo na edukaciji članova putem stručnih sastanaka, ispočetka isključivo u Zagrebu, a potom i u drugim mjestima diljem Hrvatske, od Osijeka do Klenovnika i od Pule do Splita. Ispočetka je tematika sastanaka bila gotovo isključivo tuberkuloza, a od pedesetih su godina teme predavanja i edukacije iz opće pulmologije. Od 1961. godine Društvo (tada se još naziva Sekcija) organizira svake godine veći stručni skup posvećen temama iz pulmologije, starijim pulmolozima poznat pod nazivom „savjetovanje“. Taj se skup otada organizira u kontinuitetu do danas, s iznimkom dviju ratnih godina s početka Domovinskog rata. U međuvremenu je prerastao u „godišnji skup hrvatskih pulmologa s međunarodnim sudjelovanjem“. Hrvatsko pulmološko društvo HLZ-a do sada je organiziralo 53 stručno-znanstvena skupa te osam kongresa. Zadnji, tj. 53. godišnji stručno-znanstveni skup održan je u Puli od 12. do 15. listopada 2023., a zadnji kongres u Dubrovniku u listopadu 2022. godine. U suradnji s Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Splitu te Hrvatskim društvom za pedijatrijsku pulmologiju HLZ-a, Društvo tradicionalno svake godine u Komiži na otoku Visu suorganizira poslijediplomski tečaj stalnoga medicinskog usavršavanja; do sada je održano već šesnaest takvih edukacijskih skupova.

Nakon dr. Krstića, za predsjednika su birani prof. dr. Rajko Pardon te prim. dr. Ivan Zdenković (obojujica u dva mandata). Velik doprinos osuvremenjivanju i radu Društva daju predsjednici koji su bili i djelatnici Klinike za plućne bolesti Jordanovac: prof. dr. Zdenko Radošević i prim. dr. Mihovil Roglić stariji. Od 1996. do 2005. predsjednik je Društva prim. dr. Neven Rakušić, a od 2005. do današnjih dana prim. mr. sc. Neven Miculinić, izabran u kontinuitetu već u peti mandat. Prethodno je od 1997. obnašao funkciju tajnika Društva.

Zaslugom današnjeg predsjednika Društvo je ostvarilo vrlo dobru stručnu i znanstvenu suradnju s pulmološkim društvima iz bliskih zemalja: Austrijskim, Slovenskim i Mađarskim pulmološkim društvom. Hrvatsko pulmološko društvo održava blisku suradnju s Europskim pulmološkim društvom (ERS) koje je po broju članova jedno od najvećih pulmoloških društava u svijetu. Društvo je član Konferencije europskih respiratornih društava (CERS), a više od petnaest godina ima i predstavnika u Globalnoj inicijativi za kroničnu opstruktivnu plućnu bolest

NEVEN MICULINIĆ
NA IZLOŽBENOM PROSTORU
DRUŠTVA TIJEKOM
KONGRESA EUROPSKOG
RESPIRATORNOG DRUŠTVA
U BEČU, RUJAN 2024.

TIJEKOM GODIŠNJE SKUPŠTINE
DRUŠTVA U PULI U LISTOPADU
2023. PRIM. MICULINIĆ
URUČUJE POČASNO
ČLANSTVO DRUŠTVA
PROF. DR. SC. CARLOSU ROBALU
CORDEIRU, DEKANU
MEDICINSKOG FAKULTETA
U COIMBRI (PORTUGAL)
I DONEDAVNOM PREDSEDNIKU
EUROPSKOG RESPIRATORNOG
DRUŠTVA (ERS).

✉ Adresa za dopisivanje:

Prim. mr. sc. Neven Miculinić, dr. med., predsjednik Hrvatskog pulmološkog društva, Klinika za plućne bolesti, Klinički bolnički centar Zagreb, Zagreb, e-pošta: nmicula@gmail.com

TIJEKOM 53. GODIŠNJEG SKUPA U PULI U LISTOPADU 2023. PRIM. MICULINIĆ URUČIO JE POČASNO ČLANSTVO ZASLUŽNIM STRANIM PREDAVAČIMA. SLIJEVA NADESNO: DOC. DR. SC. ROBERT MARČUN, UNIVERZITETSKA KLINIKA ZA PLUĆNE BOLESTI GOLNIK; PRIM. MR.SC. NEVEN MICULINIĆ, PREDSEDNIK DRUŠTVA; PROF. DR. SC. CARLOS ROBALO CORDEIRO, DEKAN MEDICINSKOG FAKULTETA U COIMBRI (PORTUGAL) I DONEDAVNI PREDSEDNIK ERS-A; PROF. DR. GIOVANNI BATTISTA MIGLIORI, STRUČNJAK SVJETSKJE ZDRAVSTVENE ORGANIZACIJE ZA TUBERKULOZU.

(GOLD). Reputaciji Društva uvelike je pridonijelo sudjelovanje u do sada najvećoj multicentričnoj znanstvenoj studiji akutnih egzacerbacija kronične opstruktivne plućne bolesti (KOPB) u svijetu: *ERS COPD Audit* u 2012. godini. Od 2018. godine svi redoviti članovi Društva automatski su i članovi Europskoga respiratornog društva (dvojno članstvo), čime se svakom redovnom članu pružaju velike mogućnosti edukacije te stručnog usavršavanja.

Hrvatsko društvo za regionalnu anesteziju i analgeziju Hrvatskoga liječničkog zbora

Kata Šakić^{1,2,3,4}✉

¹ Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

² Medicinski fakultet Osijek Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku

³ Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek

⁴ Hrvatsko Katoličko Sveučilište u Zagrebu

SAŽETAK. Hrvatsko društvo za regionalnu anesteziju i analgeziju (HDRAA/HLZ) utemeljeno je 2003. godine na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Utemeljiteljica i predsjednica tijekom dvadeset godina je prof. dr. sc. Kata Šakić s Katedre za anesteziologiju i reanimatologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i voditeljica izbornog predmeta Regionalna anestezija u liječenju boli iz kojega je utemeljena HDRAA/HLZ. Cilj je edukacijskog programa HDRAA pokušati smanjiti visoku stopu pojave perioperacijskih komplikacija. Anesteziologija treba preuzeti odgovornost za postizanje ciljeva koji će unaprijediti sigurnost bolesnika. Znanstvenoistraživački karakter HDRAA implementiran je u znanstveni projekt Medicinskog fakulteta u Zagrebu i MZOS RH *Imunosni odgovor na kirurški stres u regionalnoj i općoj anesteziji* s 336 objavljenih radova, na ime: (CRORis Profil: 27494, MBZ: 168712) Društvo je organiziralo osam međunarodnih znanstvenih kongresa i objavilo osam tematskih brojeva časopisa (Liječ Vjesn 2005;5, Period biol 2007; 2009; 2011; 2013; 2015(SCIE), Acta Clin Croat 2019; 2022(SCIE), s 256 objavljenih radova *in extenso*, pregledano na internetu 346.909 puta). Organizirano je 19 tečajeva trajne izobrazbe I. kategorije za liječnike u kolaboraciji s Medicinskim fakultetom u Zagrebu, a od 2012. u kolaboraciji s Medicinskim fakultetom Osijek i Fakultetom za dentalnu medicinu Osijek (FDMZ). Također je organizirano 27 stručnih simpozija. Godine 2022. izdan je sveučilišni udžbenik *Regionalna anestezija i analgezija u dentalnoj medicini*, urednice: Livija Šakić i Kata Šakić, nakladnik: Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku. Od 2003. do danas aktivni smo članovi The European Society of Regional Anaesthesia@Pain Therapy (ESRA), aktualna predstavnik je doc. Dr. sc. Livija Šakić, predstavnik specijalizanata je Ivan Jurković, dr. med., a Krešimir Oremuš, dr. med. tajnik je EBA/UEMS. Nova predsjednica doc. dr. sc. Vilena Vrbanić Mijatović izabrana je 14. prosinca 2023. na izornoj skupštini HDRAA održanoj na Medicinskom fakultetu u Zagrebu.

SUMMARY. The Croatian Society of Regional Anesthesia and Analgesia (CSRAA/CMA) was founded in 2003 at the Faculty of Medicine of the University of Zagreb. The founder and president for 20 years is Professor. Kata Šakić, MD, PhD Department of Anesthesiology and Reanimathology, School of Medicine, University of Zagreb, and leader of the elective subject Regional Anesthesia in Pain Management, from which CSRAA/CMA was founded. The goal of the CSRAA educational program is to try to reduce the high rate of perioperative complications. Anesthesiology should take responsibility for achieving goals that will improve patient safety. The scientific research character of CSRAA was implemented in the scientific project of the Faculty of Medicine in Zagreb and the Ministry of Health of the Republic of Croatia "Immune response to surgical stress in regional and general anesthesia" with 336 published papers, to the name of: (CRORis Profile: 27494, MBZ: 168712) The company organized 8 international scientific congresses and published 8 thematic journals in Lijec. Vjes 2005(Scopus); 5 in Period biol, 2007; 2009; 2011; 2013; 2015 (SCIE); then in Acta Clin Croat 2019; 2022 (SCIE), with 256 published works in extenso, viewed on the Internet 346909 times. 19 permanent training postgraduated courses of the I. category were organized in collaboration with the School of Medicine in Zagreb, and since 2012. in collaboration with the Faculty of Medicine Osijek and the Faculty of Dental Medicine Osijek (FDMZ), the 27 Professional Symposium was also organized. In 2022, the university textbook Regional anesthesia and analgesia in dental medicine was published, Eds Livija Šakić and Kata Šakić. University of J.J. Strossmayer in Osijek. From 2003 until today, we are active members of The European Society of Regional Anaesthesia@Pain Therapy (ESRA), the current national representative is Assist.prof. Livija Šakić, and the representative of the residents is Dr. Ivan Jurković, Dr. Krešimir Oremuš, is the secretary of EBA/UEMS. The new president, Assist. Prof. Vilena Vrbanić Mijatović, was elected on 14.12. 2023 at the electoral Assembly of CSRAA held at School of Medicine Zagreb.

✉ **Adresa za dopisivanje:**

Prof. dr. sc. Kata Šakić, dr. med. u trajnom zvanju; Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, redovita profesorica u miru; Medicinski fakultet Osijek Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, redovita profesorica u trajnom zvanju; Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek, vanjska suradnica; Hrvatsko Katoličko Sveučilište u Zagrebu, vanjska suradnica; e-pošta: kszdravcevic@fdmz.hr

Znanstvena i stručna djelatnost HDRAA/HLZ od utemeljenja do danas (2003. – 2023.)

„Hominem doloris solvere opus divinum est. /
Riješiti čovjeka boli božansko je djelo. /
To relieve a man from pain is divine work.“

Uvod

PROF. DR. SC. KATA ŠAKIĆ,
DR. MED. U TRAJNOM ZVANJU,
UTEMELJITELJICA
I PREDSEDNICA HDRAA/HLZ

Hrvatsko društvo za regionalnu anesteziju i analgeziju (HDRAA/HLZ) znanstvena je i edukacijska neprofitna organizacija utemeljena 2003. godine na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, s glavnim ciljem i odgovornošću za promicanje učinkovitosti u edukaciji, širenju znanja i stjecanju vještina iz regionalne anestezije u liječenju boli. Naša je edukacijska teza: „Riješiti čovjeka boli **božansko** je djelo. / Hominem doloris solvere opus divinum est. / To relieve a man from pain is divine work.“!

Bliska suradnja između HDRAA/HLZ i Katedre za anesteziologiju i reanimatologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu iznjedrila je znanstveni projekt Ministarstva znanosti i obrazovanja i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 2008. – 2013. *Imunosni odgovor na kirurški stres u regionalnoj i općoj anesteziji*. HDRAA/HLZ je ponosna na suradnju s Europskim društvom za regionalnu anesteziju i liječenje boli (ESRA) od samog početka 2003. pa je u kolaboraciji s ESRA-om organizirano osam kongresa s međunarodnim sudjelovanjem s objavljenim znanstvenim i istraživačkim radovima pozvanih predavača, mentora, doktoranada i dugih istraživača, pod pokroviteljstvom HAZU-a i uz financijsku pomoć Ministarstva znanosti i obrazovanja RH.

Svi naši kongresi dizajnirani su kao mostovi između znanstvenih istraživanja, kliničkih inovacija, novih ideja i implementacija novih tehnologija u svakodnevnu kliničku praksu. Primjena ultrazvuka u radionicama na manekenima (studentima dragovoljcima) zauzima važno mjesto u učenju vještina u regionalnoj anesteziji. Znanstveni program planiran je za anesteziologe, neurologe, ginekologe, ortopede, traumatologe, stomatologe i sve druge liječnike zainteresirane za regionalnu anesteziju za kirurške procedure, liječenje akutne i prevenciju kronične boli. Znanja i vještine pozvanih predavača iz ESRA-e, profesora i eksperata u području regionalne anestezije i medicine boli transferirana su na naše kolege u Hrvatskoj i sve sudionike kongresa.

U prevenciji perioperacijskih komplikacija slika pokazuje kako treba anestezirati samo mjesto kirurškog zahvata. *“Why put the whole body to sleep when all that is wanted is to anesthetize one part?” This is the phrase with which Carl Ludwig Schleich began his speech with the rather fascinating title “Infiltration analgesia and its relation to general anaesthesia”.* (Congress of German Society of Surgery, Berlin 1892.).

Naši su redoviti pozvani predavači predsjednici ESRA-e. Prof. Marc Van de Velde (Belgija), voditelj europskog projekta PROSPECT za smjernice i standarde u anesteziji i liječenju perioperacijske boli, prikazao je nove preporuke za liječenje boli u opstetriciji. Dr. Slobodan Gligorijević (Švicarska) već dvadeset godina govori o ulozi *cadaver-workshopa* (radionica na kadaverima) u učenju kliničkih vještina regionalne anestezije i dugom putu učenja i širenja znanja RAA u jugoistočnoj Europi. Profesor Jose de Andres (Španjolska),

SLIKA 1. PROF. NARINDER RAWAL (ŠVEDSKA) NA 8. HRVATSKOM KONGRESU HDRAA S MEĐUNARODNIM SUDJELOVANJEM NA HRVATSKOM KATOLIČKOM SVEUČILIŠTU U ZAGREBU 2022. ISTAKNUO JE VAŽNOST PRIMJENE REGIONALNE ANESTEZIJE U PREVENCIJI PERIOPERACIJSKIH KOMPLIKACIJA TE EDUKACIJI I STJECANJA EUROPSKE DIPLOME (EDRA) U STRATEGIJI LIJEČENJA AKUTNE BOLI (APS) I PREVENCIJE KRONIČNE BOLI, ALI I STJECANJU UVJETA LIJEČENJA BOLI ZA AKREDITACIJU ZDRAVSTVENIH USTANOVA U EUROPI.

1 Dubrovnik, 2005.; 2 Dubrovnik, 2007.; 3 Zagreb, 2009.; 4 Zagreb, 2011.;
5 Zagreb, 2013.; 6 Zagreb, 2015.; 7 Zagreb, MF, ACC, 2019:585; 8 Zagreb, HKS, ACC, 2022:615;
MF = Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, HKS = Hrvatsko katoličko sveučilište u Zagrebu

ekspert za liječenje akutne i kronične boli zajedno s prof. Narinderom Rawalom (Švedska), prof. Alan Delbos (Francuska), Alan Borgeat (Švicarska), Leonardo Kapural, Nagy Mekhail i Admir Hadžić (SAD), Hans H. Mehrkens (Njemačka) i mnogi poznati učitelji omogućili su našim sudionicima najnovije informacije i radionice u liječenju boli. Među suvremenim spoznajama i dostignućima u tehnološko-informatičkim znanostima sve se više ističe metoda učenja RAA na simulacijskim modelima koje treba standardizirati (prof. dr. sc. Vesna Novak Janković, Ljubljana).

Pozvana predavanja, istraživački radovi i ePosteri objavljeni su u suplementu Acta Clinica Croatica 2022;61(1):1–184 (urednice Kata Šakić i Livija Šakić).

Za postizanje sigurnih rezultata potrebno je znanje kliničkih vještina iz regionalne anestezije koje smo učili na devetnaest tečajeva I. kategorije pod nadzorom mentora i nastavnika medicinskih fakulteta organiziranih u Zagrebu, Osijeku,

SLIKA 2. PRIKAZI SVIH ČASOPISA S OBJAVLJENIM KONGRESNIM RECENZIRANIM RADOVIMA DOSTUPNI SU NA: WWW.HDRAA.COM.HR/ KONGRESI/

SLIKA 3. ZAJEDNIČKA FOTOGRAFIJA PREDAVAČA I SUDIONIKA KONGRESA 2015.: PROF. DR. SC. KATA ŠAKIĆ, PROF. MARC VAN DE VELDE, PROF. VESNA NOVAK JANKOVIĆ, PROF. IVAN ŠKLEBAR, PROF. GORDANA BROZOVIĆ, PROF. IVAN RADOŠ, PROF. BRANKO TRIPKOVIĆ, PROF. ANTIGONA HASANI, PROF. SLOBODAN GLIGORIJEVIĆ, PROF. ISMET SULJEVIĆ, DOC. LIVIJA ŠAKIĆ, DOC. MIROSLAV ŽUPČIĆ I MNOGI DRUGI, TE POKROVITELJI AKADEMIK MARKO PEĆINA, AKADEMIK BRANKO VITALE I ANTE SEKULIĆ

SLIKA 4. UČENJE VJEŠTINA NA (A) SIMULACIJSKIM (PROF. VESNA NOVAK JANKOVIČ, LJUBLJANA) I (B) ŽIVIM MODELIMA NA RADIONICAMA KONGRESA

Dubrovniku i u specijalnoj bolnici za ortopediju u Biogradu na moru. Za provjeru stečenog znanja i polaganje ispita članovi HDRAA/mentori objavili su šest priručnika i dva udžbenika (popis u literaturi). Velik je interes za vježbanje ultrazvučne anatomije i stjecanje vještina u izvođenju perifernih živčanih blokova na manekenima u radionicama iz primjene ultrazvuka u regionalnoj anesteziji i liječenju boli. Također mnoge sudionike zanima prezentacija elektroničkih postera s podacima iz kliničke prakse. Posljednjih godina aktivno uključujemo studente Medicinskog fakulteta HKS-a koji su najčešće manekeni za učenje anatomije pod nadzorom ultrazvuka i prezenteri ePostera.

Međunarдна suradnja HDRAA/HLZ s ESRA-om je trajna od utemeljenja do danas (2003. – 2023.)

Redovito aktivno sudjelovanje na kongresima ESRA-e s desetak radova godišnje i preko trideset članova ESRA-e omogućilo je da HDRAA/HLZ 2019. godine nominira doc. dr. sc. Liviju Šakić, dr. med. iz Kliničke bolnice „Sveti Duh“, Zagreb, za nacionalnu predstavnicu u ESRA-i (engl. *nacional representative member of Council of European Board of Regional Anaesthesia & Pain Therapy of Croatia*).

HDRAA/HLZ nominirala je 2016./2017. uz predsjednicu HDRAA prof. Katu Šakić i Krešimira Oremuša, dr. med., EDRA, Zagreb, Nova bolnica Akromion Zagreb, u U.E.M.S. Section European Board of Anesthesiology (EBA), koji postaje glavni tajnik European Board of Anaesthesiology (EBA-UEMS) (Secretary@eba-uems.eu).

Svi zaslužni članovi, pozvani predavači i aktivni suradnici prigodno su nagrađivani potvrđnicama, poveljama i zahvalnicama. Za dvadeset godina uspješne suradnje s ESRA-om dodijeljena su počasna članstva HDRAA/HLZ „*Honorary member*“ profesoru Narinderu Rawalu, bivšem glavnom tajniku ESRA-e (Švedska), Slobodanu Gligorijeviću, dr. med., bivšem predsjedniku ESRA-e (Švicarska) i profesoru Marcu Van De Veldeu, bivšem predsjedniku ESRA-e (Belgija).

Zahvalni smo svim našim uglednim predavačima iz Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Kosova, Srbije, Švedske, Švicarske, Belgije, Portugala i SAD-a, a poglavito smo zahvalni rektoru Hrvatskoga katoličkog sveučilišta u Zagrebu i dekanu Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu što su nam omogućili da aktivno uključimo studente kako bismo na fakultetima kao hramovima znanja prenosili svoja znanstvena i stručna iskustva na sve studente, poslijediplomante, specijalizante, specijaliste i sve liječnike zainteresirane za liječenje boli.

HDRAA nastoji kvalitetno i diskretno održavati kongresnu izvanrednu poslijediplomsku nastavu iz regionalne anestezije i analgezije, obnavljati znanja i vještine, prikazivati mentorirana istraživanja naših studenata, specijalizanata i specijalista, doktoranada na medicinskim fakultetima, usklađeno s ugodnom svakodnevicom!

SLIKA 5. ZAJEDNIČKA FOTOGRAFIJA EBA-UEMS NA KONGRESU EŠA 2017. U LONDONU: U SREDINI PROFESOR LENNART CHRISTIANSSON, PREDSEDNIK EBA/UEMS, KREŠIMIR OREMUŠ, DR. MED. I PROF. DR. SC. KATA ŠAKIĆ TE OSTALI PREDSTAVNICI NACIONALNIH DRUŠTAVA EU

SLIKA 6. ZAHVALA POTPORI GRADA ZAGREBA (PALAČA DVERCE) ZA 7. KONGRES HDRAA U ZAGREBU 2019.

SLIKA 7. MEĐUNARODNI BIOGRAFSKI CENTAR U CAMBRIDGEU PREPOZNAO JE RAD HDRAA/HLZ I DODIJELIO MJESTO U TOP 100 SCIENTISTS 2011.

Svečano obilježavanje 20. godišnjice regionalne anestezije i analgezije, 2003. – 2023., održali smo na 27. simpoziju Hrvatskog društva za regionalnu anesteziju i analgeziju HLZ-a na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 14. prosinca 2023. Na Izornoj skupštini izabrali smo novu predsjednicu HDRAA/HLZ, doc. dr. sc. Vilenu Vrbanović Mijatović s Medicinskog fakulteta u Zagrebu.

LITERATURA

Literatura objavljena iz područja regionalne anestezije i analgezije

1. Žura M, Kozmar A, Šakić K, Malenica B, Hrgović Z. Effect of spinal and general anesthesia on serum concentration of pro-inflammatory and anti-inflammatory cytokines. *Immunobiology*. 2012;217:622-627
2. Šakić L, Tonković D, Šakić K. Dexamethasone – Intrathecal Minimiser of Simple Haemathologic Stress Biomarkers in Hip Fracture. *Acta Clin Croat.(Suppl 1)* 2019 ;58:9-17 doi:10.20471/acc.2019.58.s1.01 Original Scientific Paper
3. Fabris Kalagac L, Belci D, Šakić K, Hrgović Z, Šakić L. Do we need cephalic spread of spinal anaesthesia for caesarean section? A different approach to CSE-EVE for reducing hypotension. // *Zeitschrift fur Geburtshilfe und Neonatologie*, 217 (2013), 4; 130-138 doi:10.1055/s-0033-1347214
4. Radoš I, Šakić K, Fingler M, Kapural L. Efficacy of Interlaminar vs Transforaminal Epidural Steroid Injection for the Treatment of Chronic Unilateral Radicular Pain: Prospective Randomized Study // *Pain medicine*, 12 (2011), 9; 1316-1321 doi:10.1111/j.1526-4637.2011.01213.x
5. Rados I, Sakic Zdravcevic K, Hrgovic Z. painDETECT Questionnaire and Lumbar Epidural Steroid Injection for Chronic Radiculopathy *Eur Neurol*. 2012;69:27–32
6. Šakić L, Šakić K, Bagatin D, Bagatin T, Omrčen I, Radoš I i sur. Lokoregionalna anestezija i analgezija u dentalnoj medicini / Šakić, Livija ; Šakić, Kata (ur.). Osijek: Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, ISBN:978-953-8385-08-7 Studio HS Internet d.o.o.Osijek, 2022
7. Šakić K, Bandić-Pavlović D, Šimurina T, Šakić L, Šakić Š, Šklebar I i sur. Injekcije u liječenju boli mekih tkiva i zglobova / Šakić, Kata ; Šimurina, Tatjana (ur.). Osijek: Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2018

8. Šakić K, Šimurina T, Huterer S, Šakić L, Šakić Š, Šklebar I i sur. Minimalno invazivne tehnike u liječenju boli / Šakić, Kata ; Šimurina, Tatjana (ur.). Osijek: Medicinski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2016
9. Šakić K, Huterer S, Tripković B, Ljubičić S. Ultrazvukom vođena regionalna anestezija gornjih i donjih ekstremiteta / Šakić, Kata (ur. Osijek: Medicinski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2014
10. Regionalna anestezija i analgezija – Ultrazvuk i smjernice u kliničkoj praksi / Šakić, Kata (ur.). Zagreb: Medicinska naklada, 2012 (priručnik)
11. Šakić Zdravčević K, Persoli-Gudelj M, Kadojić D, Bielen I, Baraba R, Barada A i sur. Dijagnostika i liječenje neuropatske boli Osijek: Medicinski fakultet Osijek, Katedra za anesteziologiju i intenzivno liječenje, 2008
12. Šakić K, Radoš I, Matić I, Maldini B, Kvolik S, Ivić D, Gulam D. Klinička Anesteziologija, reanimatologija i intenzivno liječenje / Šakić, Kata (ur.). Osijek: Grafika Osijek, 2008
13. Šakić Zdravčević K. Perioperacijski postupci i priprema bolesnika za jednodnevnu anesteziju i kirurgiju / Šakić Zdravčević, Katarina (ur.). Osijek: Medicinska naklada, 2003
14. Regionalna anestezija i analgezija / Šakić, Kata (ur.). Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb: Medicinska naklada, 2002 (priručnik)
15. Šakić Kata, Barac B, Tvrdeić A, Mandić N, Krajina Z, Jovanović S i sur. Liječenje akutne i kronične boli / Šakić, Kata ; Fingler, Mira (ur.). Osijek: Medicinski fakultet Osijek, Katedra za Anesteziologiju, reanimatologiju i intenzivno liječenje, 2000

Radovi kongresa iz područja regionalne anestezije i analgezije objavljeni u časopisima

16. 8th Croatian Congress on Regional Anaesthesia and Analgesia with International Participation School of medicine, Catholic University of Croatia Zagreb / Šakić, Kata ; Šakić, Livija (ur.). Zagreb: Acta Clinica Croatica, Supplement 2, 2022 (23)
17. Šakić Kata, Mihaljević S, Šklebar I, Šakić L, Bandić-Pavlović D, Bagatin D i sur. 7. Croatian Congress on Regional Anaesthesia and Analgesia with International Participation, School of Medicine University of Zagreb, June 14–15, 2019, Zagreb, Croatia, Book of Abstracts. Zagreb: Denona, 2019 (zbornik)
18. Šakić Kata, Šakić L, Bagatin D, Tonković D, Suljević I, Vitale B i sur. 7th Croatian Congress on Regional Anaesthesia And Analgesia with International Participation School of medicine University of Zagreb June 14.–15, 2019. Zagreb, Croatia. Zagreb: Acta Clinica Croatica, Supplement 1, 2019
19. 8th Croatian Congress of Regional Anaesthesia and Analgesia with International Participation. Acta clinica Croatica, Vol. 61. No. Supplement 2, 2022. (in extenso 24) visited 16348
20. 7th Croatian Congress of Regional Anaesthesia and Analgesia with International Participation. Acta clinica Croatica, Vol. 58 No. Supplement 1, 2019 (in extenso 37) visited 37053
21. 6th Croatian Congress of Regional Anaesthesia and Analgesia with International Participation. Zagreb, 2015 Periodicum biologorum, Vol. 117 No. 2, 2015. (in extenso 25) visited 42749
22. 5th International Symposium on Regional Anaesthesia and Pain Therapy. 5th Croatian Congress of Regional Anaesthesia and Analgesia Periodicum biologorum, Vol. 115 No. 2, 2013. (in extenso 39) visited 88328
23. 4th International Symposium on Regional Anaesthesia and Pain Therapy. 4th Croatian Congress of Regional Anaesthesia and Analgesia Periodicum biologorum, Vol. 113 No. 2, 2011 (in extenso 37) visited 79173
24. 3th International Symposium on Regional Anaesthesia and Pain Therapy
25. 3th Croatian Congress of Regional Anaesthesia and Analgesia Periodicum biologorum, Vol. 111 No. 2, 2009. (in extenso 28) visited 83258
26. 2nd International Symposium on Regional Anaesthesia and Pain Therapy. 2nd Croatian Congress of Regional Anaesthesia and Analgesia European Society of Regional Anaesthesia Croatian Society of Regional Anaesthesia and Analgesia Hotel Excelsior, Dubrovnik, Croatia June 28 – July 01, 2007. Periodicum biologorum, Vol. 109 No. Supplement 1, 2007. (in extenso 23)
27. 1st International Symposium on Regional Anaesthesia and Pain Therapy. 1st Croatian Congress of Regional Anaesthesia and Analgesia European Society of Regional Anaesthesia Croatian Society of Regional Anaesthesia and Analgesia Hotel Excelsior, Dubrovnik, Croatia June 16 – 18, 2005. Lijec Vjesn, ISSN 1330-4917, Vol. 127:1-166 No. Supplement 2, 2005 (in extenso 43)

Doktorati iz područja regionalne anestezije i analgezije

28. *Šakić L.* Utjecaj primjene deksametazona u spinalnoj anesteziji kod prijeloma bedrene kosti, 2017., doktorska disertacija, Medicinski fakultet, Zagreb
29. *Radoš I.* Flurosopom kontrolirano transforaminalno nasuprot interlaminarnom epiduralnom injiciranju steroida u liječenju boli kod lumbalne lateralne spinalne kompresije, 2012., doktorska disertacija, Medicinski fakultet, Osijek
30. *Kalagac Fabris L.* Epiduralnim volumenom ograničen subarahnoidalno-epiduralni blok naspram konvencionalnog subarahnoidalnog bloka u elektivnom carskom rezu, 2012., doktorska disertacija, Medicinski fakultet, Osijek
31. *Žura M.* Imunomodulacijski utjecaj opće i regionalne anestezije na serumsku razinu proupalnih i protuupalnih citokina, 2012., doktorska disertacija, Medicinski fakultet, Zagreb
32. *Bartolek D.* Dinamika neuromuskularne funkcije u Bier-ovom bloku, 2011., doktorska disertacija, Medicinski fakultet, Zagreb
33. *Barković M.* Perioperacijska analgezija nesteroidnim antireumaticima u rekonstrukcijskim zahvatima na koljenu, 2006., magistarski rad, Medicinski fakultet, Rijeka
34. *Škrtić M.* Utjecaj lokalnih anestetika na kardiovaskularne promjene tijekom opće anestezije: retrospektivno istraživanje, 2022., magistarski rad, Diplomski studij sestrinstva, Zagreb

Hrvatsko reumatološko društvo Hrvatskoga liječničkog zbora

Srđan Novak¹✉, Simeon Grazio²

¹Zavod za kliničku imunologiju i reumatologiju, KBC Rijeka, Rijeka

²Klinika za reumatologiju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, KBC Sestre milosrdnice, Zagreb

Začetci Hrvatskoga reumatološkog društva (HRD) počinju 30. lipnja 1947., kada je u prostorijama Centralne reuma-stanice u Mihanovićevoj ulici 3 u Zagrebu održana osnivačka skupština Sekcije za reumatologiju, fizikalnu medicinu i balneoklimatologiju Zbora liječnika Hrvatske. Prim. Drago Čop bio je inicijator osnivanja sekcije, a s obzirom na to da je reumatologija kao struka u cijelom svijetu bila tek u začetcima, okupio je kolege iz različitih struka. Članovi-osnivači Sekcije te 1947. godine bili su: Jozo Budak, Josip Breitenfeld, Drago Čop, Herman Jurak, Danko Riessner, Dinko Sučić, Lujo Thaller, Leo Trauner i Anka Zdunić. Prvi predsjednik od 1947. do 1949. bio je prof. Jozo Budak (Bolnica „Dr. Mladen Stojanović“, sada KBC Sestre milosrdnice), a tajnik dr. Leo Trauner. Od 1947. godine sekcija počinje s intenzivnim radom te u izvješću stoji da je već te godine održala dva stručna sastanka.

Od 1949. do 1961. predsjednik je bio prim. Drago Čop (Centralna reuma-stanica Zagreb), a od 1962. do 1965. doc. Oskar Plevko (KBC Zagreb). U razdoblju od 1947. do 1966. održano je 137 sastanaka, a teme iz reumatologije bile su zastupljene u 58% njih. Godine 1966. Sekcija za reumatologiju, fizikalnu medicinu i balneoklimatologiju razdvaja se na samostalne sekcije, pa je tako osnovana Reumatološka sekcija Zbora liječnika Hrvatske, koja je službeno konstituirana 1. veljače 1967. Prvi predsjednik Reumatološke sekcije bio je prof. dr. sc. Theodor Dürriegl (KBC Zagreb) koji je obnašao dužnost od 1965. do 1977. godine.

Od 1977. do 1985. predsjednik je bio prof. dr. sc. Ivo Jajić (KBC Sestre milosrdnice, Zagreb), a od 1985. do 1992. prof. dr. sc. Zlatko Domljan (KBC Zagreb). Konačno, 10. lipnja 1992. u prostorijama Hrvatskoga liječničkog zbora u Zagrebu održana je osnivačka skupština Hrvatskoga reumatološkog društva (HRD) u prisutnosti 55 članova dotadašnje Reumatološke sekcije. Za predsjednika izabran je prof. dr. sc. Zlatko Domljan, za dopredsjednicu prof. dr. sc. Nada Čikeš (KBC Zagreb), a za tajnika prim. mr. sc. Goran Ivanišević (KBC Zagreb). Prof. dr. sc. Zlatko Domljan bio je predsjednik Hrvatskoga reumatološkog društva 1992. – 1996., prof. dr. sc. Ivo Jajić (KBC Sestre milosrdnice) od 1996. do 1998., prof. dr. sc. Božidar Ćurković (KBC Zagreb) od 1998. do 2006., prof. dr. sc. Đurđica Babić Naglič (KBC Zagreb) od 2006. do 2015. godine. U svim je razdobljima do 2015. dopredsjednica Društva bila prof. dr. sc. Nada Čikeš (KBC Zagreb), dok je tajnik bio prim. mr. sc. Goran Ivanišević (KBC Zagreb).

Od 2015. do 2023. Društvom predsjedava prof. dr. sc. Branimir Anić (KBC Zagreb), prvi dopredsjednik je bio prof. dr. sc. Simeon Grazio (KBC Sestre milosrdnice), a drugi dopredsjednik prof. dr. sc. Srđan Novak (KBC Rijeka). Prim. Mirna Sentić (KBC Zagreb) bila je tajnica Društva od 2015. do 2021., a na toj dužnosti nadalje zamijenio ju je dr. Krešimir Rukavina (KBC Zagreb).

Od 1. siječnja 2024. predsjednik Društva je prof. dr. sc. Srđan Novak (KBC Rijeka), prva dopredsjednica je prof. dr. sc. Jasminka Milas Ahić (KBC Osijek), a druga dopredsjednica prof. dr. sc. Daniela Marasović-Krstulović (KBC Split).

PROF. DR. SC. BRANIMIR ANIĆ
NA OTVORENJU
25. HRD KONGRESA
U OPATJI 2023. GODINE

✉ Adresa za dopisivanje:

Srđan Novak; Zavod za kliničku imunologiju i reumatologiju, Klinički bolnički centar Rijeka, Rijeka

Godine 1993. HRD je primljeno u EULAR (od engl. *European League Against Rheumatism*) te je od tada njegov redoviti član. Predstavnici HRD-a kontinuirano aktivno sudjeluju u radu pojedinih odbora EULAR-a, a predsjednici HRD-a na godišnjim skupštinama EULAR-a te na sastancima nacionalnih organizacija.

Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju 2013. godine, HRD je postao punopravni član Sekcije za reumatologiju Europske unije liječnika specijalista (UEMS) i Europskog odbora za reumatologiju. Kao i ostala stručna društva HLZ-a punopravnim članstvom preuzeta je obveza sudjelovanja u svim aktivnostima UEMS-a, prvenstveno u unaprjeđenju specijalističkog usavršavanja i trajne medicinske izobrazbe europskih liječnika, izradi relevantnih dokumenata te donošenju preporuka i odluka vezanih uz specijalističku praksu. Ovo iskustvo je bilo ključno u izradi programa specijalističkog usavršavanja u Hrvatskoj te Pravilnika o specijalističkom usavršavanju 2011. godine. Do tada je HRD bio pridruženi član, a predstavnice su bile prof. dr. Nada Čikeš i prof. dr. Đurđa Babić-Naglić. Prof. Babić-Naglić zamijenio je dr. Miroslav Mayer 2014. godine. Prof. Čikeš izabrana je 2012. godine za predsjednicu Sekcije za reumatologiju UEMS-a i Europskog odbora za reumatologiju, što je obavljala do 2017. godine. U tom svojstvu vodila je izradu novog programa specijalističkog usavršavanja – *European Training Requirements (ETR) for the Specialty of Rheumatology*, koji je Vijeće UEMS-a prihvatilo 2014. godine. Unaprijedila je suradnju s EULAR-om te je tijekom pet godina sudjelovala u radu Izvršnog odbora EULAR-a. Posljednjih godina, posebno nakon pandemijske krize, prof. Čikeš i prof. Mayer sudjeluju u radnoj skupini koja povezuje aktivnost UEMS-a i EULAR-a na unaprjeđenju poslijediplomske izobrazbe reumatologa. Obje institucije zajedno usmjerene su na izradu novog dokumenta *ETR for specialty in Rheumatology*, koji će se temeljiti na principima medicinske izobrazbe temeljene na kompetencijama, posebno u izradi metoda praćenja napredovanja reumatološkog specijalizanta u samostalnom radu. U suradnji Reumatološke sekcije UEMS-a i EULAR-a prof. Čikeš i prof. Mayer sudjeluju i u pripremama europskoga specijalističkog ispita, te na programu izobrazbe mentora u okviru reumatološke specijalizacije. Prof. Čikeš je predstavnica Sekcije za reumatologiju u tijelima UEMS-a te je od 2020. godine predsjednica Odbora za Europske uvjete speci-

SL. 1. ČLANOVI UO HRD
U MANDATU 2024–2028.
– PROF. DR. SC. BRANIMIR ANIĆ,
PROF. DR. SC. MIRO MAYER,
PROF. DR. SC. JASMINKA
MILAS AHIĆ,
PROF. DR. SC. FRANE GRUBIŠIĆ,
PROF. DR. SC. DIJANA PERKOVIĆ,
PROF. DR. SC. SRĐAN NOVAK,
PROF. DR. SC. DANIELA
MARSOVIĆ-KRSTULOVIĆ,
PROF. DR. SC. SIMEON GRAZIO;
NEDOSTAJU: PROF. DR. SC.
NADICA LAKTAŠIĆ-ŽERJAVIĆ,
PROF. DR. SC. JOŠKO MITROVIĆ,
DOC. DR. SC. IVAN PAĐEN

SL. 2. PRVA SLIJEVA
JE PROF. DR. SC. JASMINKA
MILAS AHIĆ,
PROF. DR. SC. SRĐAN NOVAK
I IZV. PROF. DR. SC. DANIELA
MARSOVIĆ KRSTULOVIĆ

SL. 3. ČLANOVI SEKCIJE
ZA REUMATOLOGIJU UEMS-A
I EUROPSKOG ODBORA
ZA REUMATOLOGIJU
NA SASTANKU U PARIZU
2017. GODINE

jalističkog usavršavanja (*European Training Requirements Review Committee*); od 2020. do 2024. bila je dopredsjednica UEMS-a.

S ciljem što bolje povezanosti i edukacije hrvatskih reumatologa 1977. održani su prvi *Reumatološki dani* u Zadru, koji su se održavali i tijekom 1980-ih, da bi nakon osnutka HRD-a 1992. te nakon Domovinskog rata sazrelo vrijeme za organizaciju prvog kongresa Hrvatskoga reumatološkog društva, koji je održan u Opatiji od 21. do 23. travnja 1994. Drugi kongres ponovno je održan u Opatiji, 1997. godine. Od 1999. dogovoreno je da će se, po uzoru na EULAR-ov godišnji kongres, organizirati godišnji kongres tijekom jeseni na različitim lokacijama diljem Hrvatske, a tadašnje rukovodstvo društva uvelo je tradiciju da se godišnji kongres otvori memorijalnim predavanjem u spomen prim. Drage Čopa. Godišnji kongresi u pravilu se održavaju u listopadu te okupljaju reumatologe i srodne struke, najčešće fizijatre, a posjećuju ga i kolege iz zemalja u okruženju. Tradicija je da se izaberu glavne teme kongresa, u početku su bile dvije, ali ubrzo jedna glavna tema kongresa koja se obradi multidisciplinarno, sa svim novostima u dijagnostici i terapiji. Na kongresima su kao pozvani predavači sudjelovali i brojni uvaženi kolege iz inozemstva, uključujući i bivše i aktualne predsjednike EULAR-a. Reumatolozi iz Hrvatske kao i iz zemalja u okruženju redovito prijavljuju rezultate svojih istraživanja te zanimljive kliničke slučajeve koji nakon recenzija znanstvenog odbora kongresa budu prezentirani usmeno ili posterom. Unatrag nekoliko godina na kongresu svoju sekciju imaju mladi reumatolozi, u koju za predavače također pozivaju svoje kolege iz inozemstva, a organiziraju se i različite praktične radionice. Prošle godine od 18. do 21. listopada u Opatiji je održan jubilarni 25. kongres Hrvatskoga reumatološkog društva s međunarodnim sudjelovanjem, koji je okupio dosad najveći broj sudionika, 364, a glavna tema kongresa bila je *Reproduktivno zdravlje u reumatskim bolestima*. Od 24. do 27. listopada 2024. u planu je održavanje 26. godišnjeg kongresa Hrvatskoga reumatološkog društva u Rovinju. Godišnji kongresi svakako predstavljaju jednu od najvidljivijih aktivnosti HRD-a, te su osim za edukaciju važni i za međusobno povezivanje reumatologa. Godine 2009. HRD je organizirao Mediteranski reumatološki kongres (MCR) u Cavtatu kojim je predsjedavala prof. dr. Đurđica Babić Naglič, a 2018. Kongres reumato-

loga Centralne Europe (CECR) u Zagrebu, kojim je predsjedavao tadašnji predsjednik prof. dr. sc. Branimir Anić. Oba su bila uspješna i izazvala veliki interes kolega iz Europe. Sekcija za sistemska sklerozu kojom je predsjedavala prof. dr. sc. Dušanka Martinović Kaliterna (KBC Split) suorganizirala je važan europski (EUSTAR) tečaj iz sistemske skleroze koji je održan u veljači 2017. u Splitu. U nekoliko navrata HRD je bio suorganizator EULAR-ovih tečajeva muskuloskeletnog ultrazvuka za reumatologe koji su se održali u Zagrebu i kojima je predsjedavao prof. dr. sc. Porin Perić (KBC Zagreb). Godine 2019. HRD je suorganizirao internacionalni tečaj ultrazvuka u reumatoidnom artritisu koji je vodio prof. dr. sc. Miroslav Majer (KBC Zagreb). U ožujku 2024. HRD je bio suorganizator međunarodnog tečaja ultrazvuka u spondilitisima koji je organizirao prof. dr. sc. Miroslav Majer (KBC Zagreb), a u svibnju 2024. Prvog hrvatskog simpozija o aksijalnom spondilitisima uz sudjelovanje eminentnih predavača iz Europe, koji su organizirali prof. dr. sc. Simeon Grazio i prof. dr. sc. Frane Grubišić (oba iz KBC-a Sestre milosrdnice, Zagreb). Društvo redovito organizira i druge sastanke, tematske simpozije, edukacijske radionice kao i lokalne sastanke u manjim bolnicama, kojima se između ostalog želi ukazati na važnost reumatološke struke, ali i na nedostatak reumatologa u RH. U godinama pandemije COVID-19, a na poticaj tadašnjeg predsjednika prof. dr. sc. Branimira Anića, HRD je započelo i s organiziranjem *webinara*, što se pokazalo kao dobar format te se isti održavaju i dalje. Organiziraju se u suradnji s referentnim centrima Ministarstva zdravstva RH za pojedine bolesti ili pak u suradnji sa zavodima za reumatologiju različitih reumatoloških klinika i zavoda. Među ostalim, njima se obilježavaju *Svjetski dan lupusa* i *Svjetski dan sistemske skleroze*. Uz edukaciju članova Društva, Društvo radi na podizanju svijesti o reumatskim bolestima, što prvenstveno podrazumijeva njihovo rano prepoznavanje, te provodi javnozdravstvene akcije u tom smislu. Jedna je od takvih aktivnosti više puta održana utrka *Reumatlon* koje je HRD organizirao u suradnji s udrugom bolesnika *Remisija*, u kojoj uz zdravstvene djelatnike sudjeluju i pacijenti te se i na taj način, osim ukazivanja na važnost tjelesne aktivnosti, podiže svijest o reumatskim bolestima. Društvo usko surađuje s udrugama bolesnika oboljelih od reumatskih bolesti, a takve suradnje, npr. s udrugom *Remisija*

Sl. 4. "MINI REUMATLON", ZAGREB, BUNDEK 2018.

SL. 5. REUMATLON, ŠIBENIK,
KONGRES HRD-A

značajno su doprinijele dostupnosti suvremenih terapija našim bolesnicima, dok je suradnja s *Hrvatskom ligom protiv reumatizma* doprinijela edukaciji i podizanju svijesti o reumatskim bolestima. Unutar HRD-a aktivno je i nekoliko sekcija, kao npr. Sekcija za sistemsku sklerozu, Sekcija mladih reumatologa, te o nedavno obnovljena Sekcija za pedijatrijsku reumatologiju.

Jedna od važnih aktivnosti HRD-a svakako je izdavanje časopisa *Reumatizam*, koji je započeo izlaziti 1954. godine. Časopis je utemeljio prim. dr. Drago Čop u vrijeme kada se obilježavala 80. obljetnica osnutka Hrvatskoga liječničkoga zbora i njegova glasila *Liječničkog vjesnika*. Dr. Čop je kao prvi urednik (1954. – 1963.) časopis ustanovio s idejom da prvenstveno bude informativan i edukativan za liječnike koji se u kliničkoj praksi susreću s reumatološkim bolesnicima, a isprva je bio namijenjen poslijediplomskom usavršavanju liječnika obiteljske medicine. Nakon tragične smrti dr. Čopa, uredništvo je preuzeo dotadašnji tajnik časopisa prof. dr. sc. Theodor Dürriegl, koji je njegov urednik bio čak 27 godina (1963. – 1990.). U želji da časopis bude što atraktivniji i edukativniji, prof. Dürriegl je između ostalog pokrenuo i objavljivanje testova za provjeru znanja liječnika te referata sa sekcijских sastanaka. Napredak struke i osobito nove znanstvene spoznaje dovele su do postupnog podizanja kvalitete časopisa. Sljedeći glavni urednici bili su prof. dr. sc. Ivo Jajić (1991. – 1998.) i prim. mr. sc. Goran Ivanišević (1999. – 2013.). Časopis je zadržao kontinuitet izlaženja te su izlazila dva broja godišnje, od kojih je broj 2 bio kongresni broj, a vezano za početak organiziranja hrvatskih godišnjih reumatoloških kongresa (od 1999. godine).

Godine 2014. dužnost glavnog urednika preuzeo je prof. dr. sc. Simeon Grazio koji je obavljao tu dužnost do 2023. godine. Profesor Grazio nastavio je unaprjeđivati časopis, godišnje se objavljuju dva redovita broja te kongresni suplement. Povećan je broj članova uredničkoga odbora, uključujući i eminentne inozemne stručnjake iz više zemalja (Njemačka, Mađarska, Italija, Češka, Slovenija, Bosna i Hercegovina), savjetnik za znanost je Armen Yuri Gasparyan, glavni urednik jednog od najpoznatijih svjetskih reumatoloških časopisa *Rheumatology International*, dok je Olena Zimba, iskusna u uredničkim poslovima međunarodno priznatih časopisa, urednica za edukaciju i socijalne medije. Svim se člancima dodjeljuje DOI (*Digital Object Identifier*), standardni jedinstveni identifikacijski broj, a ostvareni su i svi administrativni zahtjevi za indeksiranje časopisa u nekoj od svjetskih baza. Jedno od važnih postignuća je nova mrežna stranica časopisa, na kojoj se mogu naći svi članci od 2004. do danas, koji su postavljeni i na *Hrčak*, portal

SL. 6. NASLOVNICA
ČASOPISA REUMATIZAM

hrvatskih znanstvenih časopisa. U tijeku mandata profesora Grazia *Reumatizam* je usmjeren prema objavi kvalitetnih stručnih radova te je u tom smislu uvedena *slijepa* recenzija dvaju stručnjaka. Od 2019. časopis izlazi dvojezično, na hrvatskom i na engleskom jeziku, s paralelnim prikazom unutar pojedinog članka. Od 2020. ustanovljena je nagrada za najbolji rad objavljen u *Reumatizmu* u prethodnoj godini, koji biraju članovi Uredničkog odbora, kao još jedan poticaj za objavu radova u časopisu. Recentno je upravni odbor HRD-a za novoga glavnog urednika izabrao doc. dr. sc. Ivana Pađena (KBC Zagreb).

Društvo također pruža potporu svojim članovima u stručnom i znanstvenom usavršavanju, napose mladima. Također, aktivno je i u donošenju te ažuriranju postojećih stručnih smjernica za reumatske bolesti za koje postoji stručna potreba, a iste se objavljuju u časopisima kao što su *Liječnički vjesnik* i *Reumatizam* te na mrežnoj stranici Društva: www.reumatologija.org. Na navedenoj stranici mogu se između ostalog naći i informacije o svim dosadašnjim dužnosnicima Društva.

Zahvala: Autori zahvaljuju prof. dr. sc. Branimiru Aniću, prof. dr. sc. Nadi Čikeš i prof. dr. sc. Miroslavu Mayeru na pomoći prilikom skupljanja podataka za ovaj članak.

LITERATURA

1. *Dürriegl T, Ivanišević G.* Reumatologija u Hrvatskoj, 1 izd. Zagreb: Hrvatski liječnički zbor – Hrvatsko reumatološko društvo; 2005.
2. *Ivanišević G.* Iz prošlosti Hrvatskog reumatološkog društva. *Reumatizam.* 2008;55(2):11-25.
4. *Ivanišević G.* Šezdeset godina Reumatizma. *Reumatizam.* 2013;60(1):5-7.
5. *Grazio S.* Osvrt na kraju mandata glavnog urednika časopisa *Reumatizam*, 2014–2023. *Reumatizam.* 2023;70(2):57-62.

Hrvatsko stomatološko društvo HLZ-a 120 godina organizirane stomatologije u Hrvatskoj

Vjekoslav Jerolimov,^{1✉} Hrvoje Jurić²

¹Razred za medicinske znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

²Zavod za dječju i preventivnu stomatologiju Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Ključne riječi

HRVATSKO STOMATOLOŠKO DRUŠTVO;
DJELATNOST;
RAZVOJ

Keywords

CROATIAN DENTAL SOCIETY;
ACTIVITY;
DEVELOPMENT

SAŽETAK. Razvoj organizirane stomatologije u Hrvatskoj počinje 1903. godine osnutkom Hrvatske stomatološke zadruge, preteče današnjeg Hrvatskoga stomatološkog društva Hrvatskoga liječničkog zbora, jedne od najstarijih znanstveno-stručnih stomatoloških udruga u svijetu. U okrilju Društva u Hrvatskoj su začeti istraživački rad i publicistika, znanstveno-stručni skupovi, sveučilišna nastava, klinike, međunarodno umreženje te druge stručne aktivnosti.

SUMMARY. The development of organised dental medicine in Croatia began in 1903 with the founding of the Croatian Dental Cooperative, the forerunner of today's Croatian Dental Society of the Croatian Medical Association (CDS-CMA). The society is one of the oldest professional dental societies/associations in the world. Research, publications, conferences, higher education, clinical dental medicine, international networking, etc. have developed in Croatia thanks to the activities of the CDS-CMA.

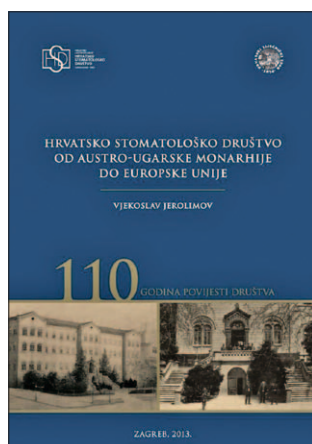
Uvod

Organizirana stomatologija u Hrvatskoj u stručnom, obrazovnom i znanstvenom smislu kreće 20. prosinca 1903. godine osnutkom Hrvatske stomatološke zadruge (Zadruga), preteče Hrvatskoga stomatološkog društva Hrvatskoga liječničkog zbora (Društvo). Stoga Društvo upravo obilježava svoju 120. obljetnicu. Nakon Hrvatskoga liječničkog zbora (1874.), Društvo je druga najstarija aktivna liječnička udruga u Hrvatskoj. Povodom 110. obljetnice objavljena je 2013. godine i monografija o Društvu (slika 1). Društvo je krovna udruga u hrvatskoj stomatologiji, a svrha djelovanja mu je trajno obrazovanje, razvijanje svijesti o oralnom zdravlju, suradnja s domaćim i inozemnim institucijama te pojedincima u području biomedicine uopće, sve u skladu sa sloganom Društva: *Historia, Ars, Scientia*.¹⁻⁷

Razvoj društva

Važan događaj u hrvatskom zdravstvu pa i u stomatologiji bio je osnutak Sбора liečnikâ kraljevinâ Hrvatske i Slavonije 1874. godine (Zbor). Pojavom liječnika – stomatologa u Zboru krajem 19. stoljeća raste zanimanje za rad u tom tijelu. U doba osnutka Zadruga 1903., u Zboru ih je već dvadeset. Zadruga je osnovana baš u mandatu legendarnog predsjednika Zbora L. Rakovca i potpredsjednika I. Matkovića st., prvog stomatologa učlanjenog u Zbor (1886.). Vodeći članovi Zadruga vrlo su aktivni i sudjeluju u radu godišnjih skupština te u drugim aktivnostima Zbora. Neki surađuju i s kirurzima tadašnjih zagrebačkih bolnica u obradi orofacijalne patologije, osobito u gnatofacijalnoj kirurgiji u Bolnici milosrdnih sestara, u kojoj upravo tada rade osnivači Zadruga Ž. Hercog i A. Müller.^{1,6,8,9}

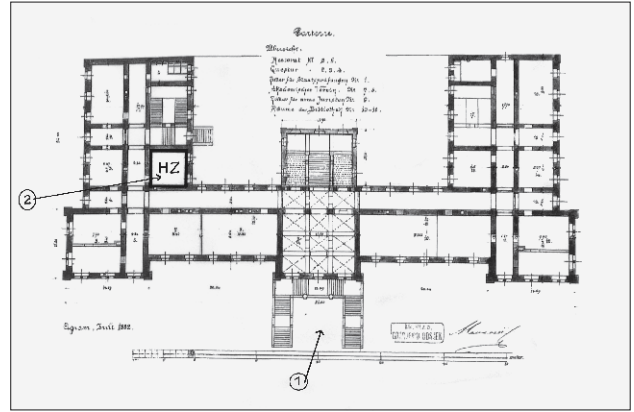
Potkraj 19. i početkom 20. stoljeća sve je više hrvatskih liječnika – stomatologa, čime stomatološka skrb u našim krajevima jača. Oni su značajno pridonijeli razvoju struke, stvaranju svijesti o oralnom zdravlju, uvjetima za osnivanje stručnih udruga, a potom obrazovnih, kliničkih i znanstvenih institucija u Hrvatskoj.^{1,2,10,11}

SLIKA 1. KNJIGA O DRUŠTVU

✉ Adresa za dopisivanje:

Akademik Vjekoslav Jerolimov, Razred za medicinske znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, 10000 Zagreb;
e-pošta: vjekoslav.jerolimov@gmail.com

Zadrugu je utemeljila skupina istaknutih članova tadašnjeg Zbora, od kojih su Ž. Hercog, A. Müller i E. Rado i u njegovoj Skupštini. Osnivači smatraju kako je vrijeme da se počne provoditi briga o oralnom zdravlju, napose školske djece. Stoga su liječnici – stomatolozi Zbora stupili u formalnu zajednicu kako bi ostvarili taj cilj. Osnivačka skupština Zadruga održana je u Hygienskom zavodu Mudroslovnog fakulteta Kraljevskog sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu (slike 2 i 3). Na tome mjestu već se često održavaju godišnji i mjesečni sastanci Zbora, jer ta udruga još nema svoje prostorije. Stoga tu mogućnost, kao članovi Zbora, koriste i osnivači Zadruga.^{1–3,6}

SLIKA 2. ULAZ U REKTORAT SVEUČILIŠTA

SLIKA 3. HYGIJENSKI ZAVOD SVEUČILIŠTA

Skupština je održana 20. prosinca 1903. u 11 sati, a vodi ju A. Müller. Od svih liječnika – stomatologa, članova Zbora, u njezinu radu sudjeluje njih deset te pravni savjetnik M. Derenčin. U skladu s Pravilnikom, članovima Zadruga su određene i uloge, a predsjednik je E. Rado (slika 4), potpredsjednik A. Pavelić st. i tajnik Ž. Hercog (tablica 1). Zadruga je upisana u knjigu Trgovačkog suda kao Hrvatska stomatološka zadruga, ali i kao Zadruga hrvatskih stomatologa, a pridavani su joj i drugi nazivi. Udrugu nisu mogli upisati u Zbor, jer to još nije bilo regulirano. Znanstveno-stručni dio sastanka održan je toga dana u 17 sati.^{1–3,6,12}

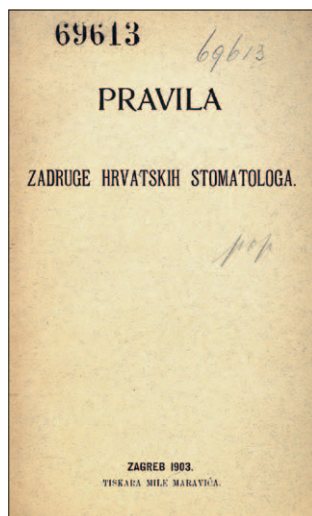
Utemeljitelji su odredili sadržaj i okvir djelovanja u Pravilima Zadruga te su ih na Skupštini uz manje izmjene i prihvatili (slika 5). Članom je mogao postati samo doktor sveukupnog liječništva koji obavlja praksu specijalista za bolesti usta i zuba (liječnika – stomatologa) na teritoriju današnje Hrvatske te Bosne i Hercegovine. U Pravilima je istaknuto očekivanje da će djelatnost Zadruga koristiti javnom zdravstvu domovine. Povodom osnutka Zadruga izražena je i nada da aktivnost članova u njoj neće biti zaprekom za njihovo predano sudjelovanje u radu Zbora.^{2,3,6}

TABLICA 1. OSNIVAČI ZADRUGE

Ime i prezime	Prebivalište	Uloga u zadrugi
Eugen Rado	Zagreb	predsjednik i član Ravnateljstva
Ante Pavelić, st.	Zagreb	potpredsjednik i član Ravnateljstva
Žiga Hercog	Zagreb	tajnik, zapisničar i član Ravnateljstva
Adolf Müller	Zagreb	voditelj Skupštine i član Ravnateljstva
Eduard Spitzer	Varaždin	član Ravnateljstva
Ivan I. Vinski	Karlovac	član Ravnateljstva
Martin Wolf	Zagreb	član Ravnateljstva
Žiga Altstädter	Zagreb	član Nadzornog odbora
Šišman S. Friedrich	Zagreb	član Nadzornog odbora
Artur Reichl	Zagreb	član Nadzornog odbora

SLIKA 4. DR. EUGEN RADO

SLIKA 5. PRAVILA ZADRUGE

TABLICA 2. NAZIVI DRUŠTVA I ZBORA

Nazivi društva i zbora od osnutka do danas	Razdoblje djelovanja
Zadruga hrvatskih stomatologa	1903. – 1916.
Sbor liečnikâ kraljevinâ Hrvatske i Slavonije	1874. – 1906.
Sbor liječnikâ kraljevinâ Hrvatske i Slavonije	1906. – 1908.
Zbor liječnikâ kraljevinâ Hrvatske i Slavonije	1908. – 1920.
Sekcija zubnih liječnika	1919. – 1929.
Zbor liječnikâ kraljevinâ Hrvatske i Slavonije	1908. – 1920.
Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Međimurja	1920. – 1939.
Društvo stomatologa Savske banovine	1929. – 1939.
Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Međimurja	1920. – 1939.
Hrvatsko stomatološko društvo	1939. – 1941.
Hrvatski liječnički zbor	1939. – 1945.
Stomatološka sekcija	1946. – 1991.
Zbor liječnika Hrvatske	1945. – 1991.
Hrvatsko stomatološko društvo	1991. – danas
Hrvatski liječnički zbor	1991. – danas

Stručne sekcije u Zboru, današnja društva, osnivaju se od 1911. godine, otkad je to statutom bilo predviđeno. Prve su osnovane Sekcija za internu medicinu i Sekcija za kirurgiju 1911., a Stomatološka sekcija počinje s radom potkraj 1919., kao treća u Zboru, a od 1920. slijede nove. Do 1916. djelovala je još Zadruga, udruga izvan Zbora, kada je ukinuta. No, njeni su članovi bili stalno aktivni i u Zboru. U tekstu Spomen-knjige Zbora iz 1924. (str. 9 i 15) spominje se njihova aktivnost pod nazivom Sekcija hrvatskih stomatologa, u razdobljima navedenim u podnaslovima knjige: 1900.–1906. i 1907.–1914. Očito su skupinu liječnika – stomatologa, članova Zbora, podrazumijevali svojom sekcijom. Štoviše, u *Liječničkom vjesniku* objavljen je nakon rata poziv „zubarima“ da se ponovo uključe u rad Zbora. Dakle, smatralo se kako su već i ranije u njemu djelovali kao stručna sekcija. To praktično znači kako je Sekcija stomatologa smatrana najstarijom, iako u početku neformalno organiziranom unutar Zbora. Zadruga spada i u deset najstarijih nacionalnih stomatoloških društava u svijetu. U svojoj dugoj povijesti, od Zadruga do Društva, više je puta mijenjala ime (tablica 2). Bilo je to u skladu s promjenom ustroja te naziva Zbora kao krovne udruge.^{6,13–16}

Djelatnost društva

Usprkos stanovitom zastoju u funkcioniranju udruge za vrijeme dvaju svjetskih ratova, pojedini su se članovi sastajali i bili stalno aktivni u Zboru. Ovdje je važno predstaviti i predsjednike Društva te njihove najbliže suradnike, kreatore većine aktivnosti tijekom povijesti (tablica 3). Od postignuća Društva, zbog zadnog okvira ovoga teksta, iznijet će se samo ona najznačajnija te skraćena.^{1,6,10}

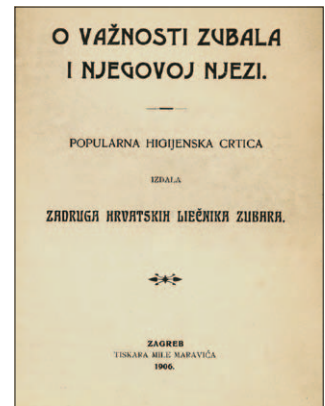
Znanstveno-stručni i drugi skupovi

Na dan osnivačkog sastanka Zadruga, 20. prosinca 1903. u 17 sati organizirana je i znanstveno-stručna sjednica, prva u povijesti hrvatske stomatologije, uz ugledne delegate Zbora O. Alexandera, M. Joanovića i B. Maleca. Izlaganja su bila o oralnom zdravlju, higijeni i profilaksi. Prema sadržaju i vremenu ovog sastanka i po istraživačkom pečatu predavača (Ž. Hercog, E. Rado, A. Müller, E. Spitzer) ovaj je događaj bitno odredio smjer djelovanja Zadruga, a posredno i današnjega Društva te hrvatske stomatologije. Radilo se o udruzi s primarno stručnom, znanstvenom i socijalnomedicinskom ulogom.^{1,3,6}

Zadruga sudjeluje u Zagrebu i na 1. Sokolskoj izložbi, posvećenoj tjelovježbi, higijeni i zdravlju učenika (1906.), tri godine nakon bečke i druge u Monarhiji.

TABLICA 3. PREDSEDNICI I TAJNICI DRUŠTVA

Predsjednici	Tajnici	Trajanje mandata
Eugen Rado	Ž. Hercog	1903. – 1910.?
Žiga Herzog	A. Pavelić st.	1910.? ¹ – 1916.
Ante Pavelić st.	G. Jellinek	1919. – 1922.
Josip H. Fuchs	J. Bocak st.	1922. – 1929.
Eduard Radošević	V. Golubić	1929. – 1933.
Juraj Bocak st.	M. Pandaković, O. Štern	1933. – 1934.
Herman Njemirovskij	A. Ledecy, Ž. Bolf, I. Vinski	1934. – 1937.
Žiga Herzog	I. Vinski	1937. – 1939.
Ivo Čupar	I. Karlović	1939. – 1941.
Ivo Čupar	Đ. Virag	1946. – 1949.
Juraj Bocak st.	Đ. Virag	1949. – 1958.
Đuro Virag	V. Lapter, Z. Njemirovskij	1958. – 1962.
Zdenko Njemirovskij	S. Dvojković, D. Blažić	1962. – 1967.
Vladimir Lapter	D. Blažić, Z. Kaić	1967. – 1970.
Nada Hanžeković	Z. Kaić	1970. – 1972.
Milutin Dobrenić	Z. Kaić	1972. – 1974.
Ivo Miše	I. Krmpotić	1974. – 1977.
Vladimir Amšel	I. Krmpotić, S. Vukovojac	1977. – 1986.
Ana Cekić-Arambašin	V. Barac-Furtinger	1986. – 1992.
Vjekoslav Jerolimov	V. Barac-Furtinger	1992. – 1998.
Goran Knežević	S. Varga	1998. – 2007.
Vjekoslav Jerolimov	V. Barac-Furtinger	2007. – 2015.
Hrvoje Jurić	V. Barac-Furtinger	2015. – danas

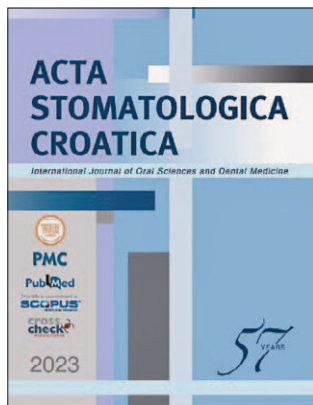
SLIKA 6. KNJIŽICA O NJEZI ZUBA

Objavljuje brošuru *O važnosti zubala i njegovoj njezi* koja se besplatno dijeli. Poučava se posjetitelje i o ulozi bolesti zuba u općem zdravlju (slika 6). Promovirani su i preparati za njegu usta i zuba *Sanator*, čiju recepturu sastavljaju i znanstveno provjeravaju članovi Zadruga. Prema propisu, preparate može proizvoditi samo ljekarnik (H. Brodjovin, Zagreb, Trg N. Zrinskoga 20), a reklamirani su i u *Liječničkom vjesniku* (1904. – 1908.). Dobit od prodaje darivana je pučkim školama za besplatnu zdravstvenu skrb siromašnih učenika i za potporu prevencije te liječenja usta i zuba potrebitog stanovništva.^{1,6,17}

Nakon Prvoga svjetskog rata Društvo sve snažnije razvija stručnu aktivnost. Sudjeluje u Splitu na 3. sveslavenskom liječničkom kongresu (1930.), na sjednici za stomatologe. Organizira 1. međunarodni kongres Saveza stomatoloških društava Jugoslavije u Crikvenici (1933.), kada je sjedište Saveza u Zagrebu. Društvo uspješno sudjeluje i na kasnijim kongresima Saveza.^{1,6,10}

Organizira u Zagrebu i 1. kongres Udruženja stomatologa Jugoslavije (1952.), u sjedištu Udruženja. Takvi se kongresi organiziraju svake četvrte godine u drugoj republici, a Društvo im je suorganizator. Od 1954. provodi se niz manjih skupova širom Hrvatske. Suradnjom stomatologa Hrvatske i Slovenije, od 1958. se održavaju i znanstveno-stručni sastanci u međukongresnom razdoblju.^{6,10}

U povodu 100. godišnjice Zbora liječnika Hrvatske, 1974. godine, Društvo organizira veliki simpozij u Zagrebu. U suradnji sa svojom podružnicom u Rijeci i Štajerskim stomatološkim društvom iz Graza organizira međunarodne simpozije *Hrvatsko-štajerski dani*. Organizirani su simpoziji *Stomatološki dani Hrvatske* te skupovi u sklopu tradicionalne *Medicine i tehnike*. Šezdesetih i sedamdesetih godina rađaju se ogranci Društva u gradovima Hrvatske, koji imaju zavidan broj sastanaka i simpozija. Osamdesetih i devedesetih godina Društvo održava seriju znanstveno-stručnih skupova te tradicionalni skup *Novosti u stomatologiji*. No

SLIKA 7. ČASOPIS ACTA STOMATOLOGICA CROATICA

uskoro počinje teško razdoblje zbog agresije na Hrvatsku, pa 1992. godine Društvo, sa Stomatološkim fakultetom u Zagrebu, organizira u Liječničkom domu skup pod nazivom *Stomatologija u ratnim uvjetima*.¹⁵

Nakon 1992. Društvo opet organizira simpozije *Novosti u stomatologiji* te na *Medicini i tehnicu* i tečajeve diljem zemlje. Suorganizator je i šest kongresa Svjetskog zbora hrvatskih liječnika, s velikim brojem liječnika te stomatologa iz dijaspore i domovine. Od osamostaljenja Republike Hrvatske valja istaknuti osam kongresa Društva. Bili su iznimno uspješni zbog znanstveno-stručnog programa i sudionika s nekoliko kontinenata. Nekim su kongresima nazočili i najviši predstavnici Svjetske federacije dentalne medicine (FDI) i Europske regionalne organizacije FDI-a (ERO-FDI), a na trima skupovima pokrovitelji su bili predsjednici Republike. Suorganizatori zadnjih kongresa bili su još Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatsko društvo za oralnu medicinu i patologiju HLZ-a te Hrvatsko društvo za hospitalnu stomatologiju/stomatologiju posebne skrbi HLZ-a.¹⁵

U skladu s odlukom Svjetske federacije dentalne medicine (FDI), 20. ožujka svake godine obilježava se Svjetski dan oralnog zdravlja. Tada se i u našoj zemlji posebna pozornost posvećuje oralnom zdravlju, nezaobilaznom u kvaliteti općega zdravlja. U toj manifestaciji nizom aktivnosti sudjeluje i naše Društvo, već od uvođenja Svjetskog dana oralnog zdravlja 2007. godine.^{6,15}

Znanstveno-stručni časopisi

Prije pojave stomatološke periodike *Liječnički vjesnik* je imao veliku ulogu u širenju informacija i znanja u području stomatologije te utjecao na razvoj Društva.^{1,6,9,10}

Od 1934. izlazi časopis *Stomatološki glasnik* Saveza stomatoloških društava Kraljevine Jugoslavije. Urednik je Juraj Kallay, uvaženi član Društva. Potkraj 1936. uredništvo časopisa seli iz Ljubljane u Zagreb, a 1937. dobiva ime *Folia stomatologica* i prvi je časopis koji izlazi u Zagrebu. Uređuje ga I. Čupar (1937. – 1938.), zatim J. Kallay u Ljubljani (1939. – 1940.). Opet izlazi 1949. i uređuje ga I. Čupar, predsjednik Društva. Prestaje izlaziti 1950. godine iz materijalnih i inih razloga.^{10,15,18}

Društvo, uz potporu Stomatološkog fakulteta u Zagrebu te u suradnji s Društvom zubozdravstvenih radnika Hrvatske, pokreće 1966. prvi znanstveno-stručni časopis u Hrvatskoj *Acta stomatologica Croatica*. Prvi je urednik Z. Njemirovskij (1966. – 1989.), a od 1978. nakladnici su samo Društvo i Stomatološki fakultet. Sljedeći urednici su V. Lapter (1989. – 1996.) i G. Knežević (1996. – 2005.) te H. Brkić (2005. –). U povijesti časopisa svaki od urednika dao je vrlo značajan doprinos te svoj specifičan pečat u razvoju kvalitete. Z. Njemirovskij, V. Lapter i G. Knežević bili su predsjednici, a H. Brkić potpredsjednik Društva. Časopis je indeksiran u sedam važnih međunarodnih citatnih baza. Spada u najbolje stomatološke časopise u širem zemljopisnom području i u vrhu je biomedicinskih časopisa u Hrvatskoj (Slika 7). Zbog svoje povijesne uloge i visoke vrijednosti, časopis je 1976. dobio diplomu Udruženja stomatologa Jugoslavije, a 2013. i diplomu Hrvatskoga liječničkog zbora.^{6,10,19}

Društvo je 1993. osnivač *Hrvatskoga stomatološkog vjesnika*, zajedno sa Stomatološkom poliklinikom Zagreb, čiji je urednik Vjekoslav Jerolimov (1993. – 1996.), predsjednik Društva. Časopis se 1996. predaje u nakladništvo Hrvatskoj stomatološkoj komori, jer je ocijenjeno da će po svom profilu biti korisniji tada osnovanoj Komori.^{15,18}

Međunarodna povezanost

Tridesetih godina 20. stoljeća članovi Društva se povezuju u okviru krovnog Saveza stomatoloških društava Kraljevine Jugoslavije te su aktivni u tadašnjim najvažnijim europskim i svjetskim udruženjima (Ž. Spitzer, J. Kallay, I. Čupar). To su bili *Societas stomatologica slavica* (SSS), *Association stomatologique internatio-*

nal (ASI), Association pour les recherches sur la parodontopathies (ARPA) i Fédération dentaire internationale (FDI). Najznačajnija međunarodna aktivnost Društva odvija se u Svjetskoj federaciji dentalne medicine (FDI) i Europskoj regionalnoj organizaciji FDI-a (ERO-FDI) nakon 1992., kada predstavnici Društva imaju i zapažene uloge (V. Barac-Furtinger, V. Jerolimov). Među ostalim, Društvo organizira u suradnji s Komorom važan Godišnji plenarni sastanak ERO-FDI-a u Dubrovniku 2001., a Društvo 2009. u Zagrebu i vrlo uspješan sastanak predstavnika jedanaest društava iz zemalja članica FDI-a, sudionica projekata o preventivi i promociji oralnog zdravlja pod nazivom *Live, Learn, Laugh*.^{6,20–23}

Društvena uloga

Hrvatski liječnički dom je podignut ulogom Zadruga za podizanje doma (1930. – 1939.). Članovi Ravnateljstva te Zadruga postaju Ž. Hercog i J. Bocak st., a Bocak je i jedan od tri najveća pojedinačna vlasnika poslovnih udjela Zadruga. Dakle, dvojica uvažениh predsjednika Društva imali su zapažene uloge u rađanju današnjega Liječničkog doma (1937.). U Domu su dobili ured i Savez stomatoloških društava Kraljevine Jugoslavije te uredništvo *Stomatološkog glasnika*.^{6,24,25}

Studij stomatologije izrasta iz Katedre za stomatologiju i zubarstvo Liječničkog fakulteta u Zagrebu (1922.). Osnivač Katedre bio je E. Radošević, uskoro predsjednik Društva. Postupno se prihvatila ideja o osnutku studija stomatologije, najprije na Odontološkom odsjeku Medicinskog fakulteta (1948.). Tu treba istaknuti zasluge I. Čupara, ranije Radoševićeva asistenta, a tada predsjednika Društva i voditelja Klinike za bolesti usta, zuba i čeljusti na Šalati, koji taj studij i osniva. Njegovi najbliži suradnici Ž. Bolf, Z. Njemirovskij i M. Suvin, vodeći članovi Društva, bili su potom osnivači Stomatološkog fakulteta (1962.). Na studiju Odontološkog odsjeka i Stomatološkog fakulteta diplomiraju stomatolozi pa više ne treba liječnika opće medicine, specijalista za bolesti usta i zuba (liječnika – stomatologa). Otkad studij postoji praksa je da su predsjednici Društva istaknuti profesori Fakulteta.^{11,26,27}

Stomatološka klinika ima svoje korijene u osnutku Stomatološkog ambulatorija ORL klinike na Šalati (1933.). Osnivač je opet E. Radošević, tada predsjednik Društva, a ranije Hercogov asistent u Bolnici milosrdnih sestara. Ambulatorij ubrzo postaje Gnatološki odjel Klinike (1934.). Nakon umirovljenja Radoševića, 1938. godine Odjel preuzima I. Čupar, ali već 1939. odlazi u novu zgradu na Šalati, gdje osniva Kliniku za bolesti usta, zuba i čeljusti, nazivanu i Stomatološkom klinikom. Kad je osnovan studij na Odontološkom odsjeku Medicine ta mu je Klinika bila i nastavna baza. Godine 1961. osniva se Poliklinika u Gundulićevoj ulici, a prvi je predstojnik O. Štern, bivši tajnik Društva. Poliklinika 1965. prerasta u Stomatološku kliniku KBC-a, nastavnu bazu Stomatološkog fakulteta.^{6,28,29}

Hrvatska stomatološka komora (Hrvatska komora dentalne medicine od 2010.) utemeljena je prema zakonskoj odredbi 1995. godine, a Društvo i Stomatološki fakultet u Zagrebu dobili su ulogu osnivača Komore. U Hrvatskoj do 1995. nije postojala staleška, strukovna udruga, obvezna i organizirana samo za stomatologe. Prvi predsjednik postaje Ž. Zubović, do tada potpredsjednik Društva.^{6,30}

Zaključak

Hrvatsko stomatološko društvo HLZ-a počelo je svoju bogatu aktivnost 20. prosinca 1903. osnutkom Hrvatske stomatološke zadruge, preteče Društva. Njegovo djelovanje uspješno traje već neprekidno 120 godina.

Otpočetak je Društvo tijesno povezano s Hrvatskim liječničkim zborom, svojom krovnom udrugom. Kao profilirana specijalistička skupina, Društvo je u Zboru najstarije stručno Društvo, iako s imenom Zadruga registrirano izvan Zbora. Osim toga, Društvo spada i u deset najstarijih stomatoloških društava u svijetu.

Aktivnost Društva odlučujući je pokretač stručnog, publicističkog, znanstvenog, kliničkog, nastavnog i staleskog rada te uopće razvoja hrvatske stomatologije.

LITERATURA

1. *Kallay J.* Stomatološka društva u Jugoslaviji i stomatološki kadrovi u Zagrebu u razdoblju od konca 18. stoljeća do 1940. *Acta Hist Med Pharm Vet Stom.* 1968;13(1):53–63.
2. *Kaić Z.* 65 godina Zadruga hrvatskih stomatologa. *Acta Stomatol Croat.* 1968;3(3):164–8.
3. Sastanak hrvatskih stomatologa u Zagrebu dne 20. prosinca 1903. *Liječ Vjesn.* 1904;26(1):26–35.
4. *Kaić Z.* Prvih stodeset godina stukovnog udruživanja u Hrvatskoj, 1903–2013. godine. *Hrvat Stomatol Vjesn.* 2013;21(1):75–83.
5. *Dugački V.* Razvoj zdravstvenih ustanova u Hrvatskoj do Prvoga svjetskog rata. *Medicus.* 2007;16(2):251–5.
6. *Jerolimov V.* Hrvatsko stomatološko društvo od Austro-Ugarske Monarhije do Europske unije – stotinu i deset godina povijesti Društva. Zagreb: Hrvatski liječnički zbor, 2013.
7. *Knežević G.* Hrvatsko stomatološko društvo HLZ-a – prošlost, sadašnjost i budućnost. *Acta Stomatol Croat.* 2000;34(3):345.
8. *Kallay J.* Počeci gnatofacijalne kirurgije u Zagrebu. *Liječ Vjesn.* 1954;76(7/8):387–8.
9. *Čačković M.* Glavno kazalo Liječničkog vjesnika za godišta I-L. Zagreb: Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Međimurja, 1929.
10. *Njemirovskij Z.* Iz povijesti Stomatološke sekcije Zbora liječnika Hrvatske. *Acta Stomatol Croat.* 1969;4(2):56–61.
11. *Lapter V, Jerolimov V.* Stomatologija u Hrvatskoj. *Acta Stomatol Croat.* 1984;18(4):293–9.
12. HR-DAZG-282/04. Sudbeni stol Trgovačkog suda. Hrvatska stomatološka zadruga. Sbirka br. 6. Sign. 151109.
13. Deseta mjesečna skupština Zbora liječnika kraljevina Hrvatske i Slavonije od 25. 11. 1910. Prijedlog za Zbor glede osnutka sekcija. *Liječ Vjesn.* 1911;33(1):18–9.
14. *Šitne vijesti.* Poziv zubarima. *Liječ Vjesn.* 1920;42(11):614.
15. *Jerolimov V.* Povezanost Hrvatskoga stomatološkog društva i Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu tijekom povijesti. *Acta Stomatol Croat.* 2012;46(3):184–94.
16. *Ciraki S.* Zbor liječnika Hrvatske, Slavonije i Međimurja 1900–1925. Spomen knjiga. Zagreb: Naklada Zbora liječnika; 1924.
17. *Herzog Ž.* Sokolska izložba za tjelesni odgoj i školsku higijenu. *Liječ Vjesn.* 1906;28(12):426–8.
18. *Kaić Z.* Razvoj stomatologije u Hrvatskoj. *Acta Stomatol Croat.* 2002;36(1):5–18.
19. *Knežević G.* 40. obljetnica časopisa *Acta stomatologica Croatica*. *Acta Stomatol Croat.* 2006; 40(4):332–5.
20. *Kallay J.* Odnos ASI i FDI. *Folia Stomatol.* 1938;7(4):190–1.
21. *Knežević G.* 100 godina Hrvatskoga stomatološkog društva. *Hrvat Stomatol Vjesn.* 2003;10(4):28–9.
22. *Knežević G.* Kongres Federation Dentaire Internationale (FDI). Pariz, 29. 11. – 2. 12. 2000. *Acta Stomatol Croat.* 2000;34(3):337–9.
23. *Knežević G.* Sastanak Europske regionalne organizacije FDI-a. Prag, 4.–6. svibnja 2000. *Hrvat Stomatol Vjesn.* 2000;8(2):20.
24. *Belicza B, Orlić D.* Hrvatski liječnički zbor. Predsjednici od 1874. do 2004. Zagreb: Hrvatski liječnički zbor; 2004.
25. *Društvene vijesti.* Zapisnik Godišnje skupštine Saveza stomatoloških društava Kraljevine Jugoslavije. *Folia Stomatol.* 1938;7(4):183–9.
26. *Dumančić J, Kaić Z.* U povodu 90. obljetnice: Eduard Radošević, začetnik visokoškolske nastave iz stomatologije u Hrvatskoj. *Acta Stomatol Croat.* 2012;46(3):176–83.
27. *Knežević G.* Uz pedesetu obljetnicu samostalnosti Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu: *Acta stomatologica Croatica* 46 godina u službi nastave, Struke i znanosti. *Acta Stomatol Croat.* 2012;46(3):172–5.
28. *Čupar I.* Deset godina stomatološke klinike u Zagrebu. *Folia Stomatol.* 1949;10(3–4):175–90.
29. *Škrinjarić I.* Klinička stomatološka djelatnost i studij stomatologije u Hrvatskoj. *Acta Stomatol Croatia.* 2012;46(3):195–201.
30. *Barac-Furtinger V.* Osnivačka skupština Hrvatske stomatološke komore. *Hrvat Stomatol Vjesn.* 1995;3(3):88–90.

Hrvatsko društvo umirovljenih liječnika Hrvatskoga liječničkog zbora

Ivka Zoričić-Letoja¹✉

¹predsjednica HDUL

Hrvatsko društvo umirovljenih liječnika HLZ-a (engl. *Croatian Society of Retired Medical Doctors of Croatian Medical Association*) osnovali smo kao Klub umirovljenih liječnika 1983. godine.

Odlukom Glavnog odbora HLZ-a postali smo 1997. godine stručno društvo. Godine 2015. Društvo broji 148 članova, a Ogranak HDUL-a u Karlovcu 50 članova.

Predsjednici HDUL-a od osnutka:

- Prim. dr. Stanko Krstić, dr. med.
- Prof. dr. sc. Franc Špicar, dr. med.
- Prof. dr. sc. Mijo Šimunić, dr. med.
- Dragutin Kremzir, dr. med.
- Prim. mr. sc. Peter Brinar, dr. med., u dva mandata
- Prof. dr. sc. Zvonimir Kaić, dr. med. dent.
- Dr. sc. Ivka Zoričić-Letoja, dr. med., koja je sada na funkciji predsjednice Društva.

Ogranak HDUL-a Karlovac osnovao je i vodio prim. Rudolf Muhvić, dr. med., zatim Barbara Jović, dr. med. te sadašnji predsjednik Marko Dejanović, dr. med. u drugom mandatu.

Društvo okuplja doktore medicine, doktore dentalne medicine, kao i magistre biokemije i farmacije.

Misija i vizija Hrvatskog društva umirovljenih liječnika jest okupljanje umirovljenih liječnika, održavanje kontakta s medicinskom strukom putem stručnih predavanja, kulturna događanja kao što su koncerti, izložbe, izleti, druženje uz kavu, briga o bolesnim kolegama.

Tako smo u posljednjih godinu dana imali sljedeća stručna predavanja u prostoru Hrvatskoga liječničkog zbora, Šubićeva 9:

- Prof. prim. dr. sc. Asja Stipić-Marković, dr. med.: Novosti u astmi
- Prof. prim. dr. sc. Branko Kolarić, dr. med.: Desetljeće zdravog starenja 2021. – 2030.

PLAKAT HDUL HLZ

DR DRAGUTIN KREMZIR

DR SC IVKA ZORIČIĆ-LETOJA,
PREDSJEDNICA HDUL

PROF DR SC ZVONIMIR KAIĆ,
PRVI DOPREDSJEDNIK HDUL

PROF. DR. SC. SLAVICA DODIG,
DRUGA DOPREDSJEDNICA
HDUL

✉ Adresa za dopisivanje:

Dr. sc. Ivka Zoričić-Letoja, dr. med., predsjednica HDUL, Krajiška 42, Zagreb, e-pošta: zoricicloja@gmail.com

DRUŽENJE U DOBA KORONE

IZLOŽBA U GALERIJI KLOVIĆEVI DVORI

- Prof. dr. sc. Tatjana Peroš-Golubičić, dr. med.: Medicina 2040.
- Prof. dr. sc. Nikola Mandić, dr. med.: Mentalno zdravlje i COVID-19
- Prof. dr. sc. Marko Kutleša, dr. med.: Akutna stanja u infektologiji
- Prof. dr. sc. Draško Pavlović, dr. med.: Kronična bubrežna bolest – veliki javnozdravstveni problem
- Prof. dr. sc. Marko Brinar, dr. med.: Savremeni pristup liječenju upalnih bolesti crijeva
- Silvija Brkić Midžić, prof.: Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU-a i njegova zbirka narodne medicine
- Anica Badanjak, dr. med.: Novosti u liječenju oboljelih od šećerne bolesti

Rad Društva osniva se isključivo na dobrovoljnom radu članova, prije svega Upravnog odbora Društva. Rad se odvija i na sjednicama Upravnog odbora te na

PROF. SILVIJA BRKIĆ MIDŽIĆ
UPRAVITELJICA MUZEJA
MEDICINE I FARMACIJE HAZU
S ČLANOVIMA HDUL

Godišnjoj skupštini. Svojim aktivnim i dugogodišnjim članovima Društvo odaje priznanje putem Odličja – Začasni član HDUL-a.

Jednom godišnje HDUL se susreće s kolegama iz Slovenije – članovima Zveze upokojenih zdravnikov, tako smo se 2023. godine družili u Sloveniji na poziv njihove predsjednice prim. mr. sc. Mojce Kos-Golja, dr. med. Godine 2024. susrest ćemo se u Hrvatskoj.

Društvo se financira od članarine i dobrovoljnih priloga naših članova i kolega koji su radno aktivni.

Nažalost, u umirovljeničkoj dobi neminovan je i prestanak života kolega koji Društvo prati svojim vijencem, pozdravnim govorom, utjehom obitelji pokojnika i putem obavijesti *In memoriam* na našoj internetskoj stranici www.hrdul.hr.

Hrvatsko društvo umirovljenih liječnika objavilo je do sada tri knjige:

- *Liječnici u trećoj dobi* I, 2003., urednik prof. dr. sc. Mijo Šimunić, dr. med.
- *Liječnici u trećoj dobi* II, 2008., urednik Dragutin Kremzir, dr. med.
- *Liječnici u trećoj dobi* III, 2015., urednik prof. dr. sc. Janko Hančević, dr. med.

U knjigama su tiskani stručni radovi naših predavača, zgrade iz liječničkog života i književni prilozi naših članova.

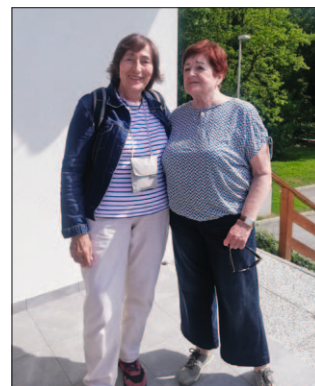
Veliki napredak u informiranju kolega o novostima u medicini, stomatologiji, biokemiji, farmaciji i znanosti općenito omogućila nam je elektronička pošta kojom danas gotovo isključivo komuniciramo. To je osobito došlo do izražaja u vrijeme pandemije koronavirusa koji nas je sprječavao da se sastajemo uživo.

HDUL planira i dalje pratiti medicinsku struku, organizirati kulturna događanja i izlete za svoje članove, a nastojat će i oko osnivanja umirovljeničkoga liječničkog doma te tiskanja četvrte knjige.

ŠEZDESETI SUSRET
HDUL I SUZ

UPRAVNI ODBOR

DR. SC. ZORIČIĆ-LETOJA
I PRIM. DR. MOJCA KOS-GOLJA,
PREDSJEDNICA SUZ SZD

Hrvatsko društvo za upalne bolesti crijeva Hrvatskoga liječničkog zbora

Željko Krznarić^{1,2,3}✉

¹Zavod za gastroenterologiju i hepatologiju i Odjel za kliničku prehranu, Klinika za unutarnje bolesti, Klinički bolnički centar Zagreb

²Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

³Hrvatski liječnički zbor

Pregled rada Društva od 2019. do 2024. godine

O Društvu

Hrvatsko društvo za upalne bolesti crijeva Hrvatskoga liječničkog zbora osnovano je 10. veljače 2019. godine. Važnost i potrebu za osnivanjem ovog Društva prepoznao je prof. dr. sc. Željko Krznarić, dr. med. s manjom skupinom suradnika koji su uvidjeli nužnost samostalnog razvoja ovog segmenta gastroenterologije izvan udruge građana pod nazivom Hrvatsko gastroenterološko društvo. Upalne bolesti crijeva zbog svoje pojavnosti i zastupljenosti u populaciji predstavljaju velik izazov, predmet su širokoga znanstvenog i istraživačkog interesa uz dinamičan razvoj složene terapije.

Ciljevi rada Društva su unaprjeđenje skrbi za pacijente koji boluju od upalnih bolesti crijeva (u prvom redu Crohnova bolest i ulcerozni kolitis), razmjena znanja i iskustava između liječnika i drugih stručnjaka, pružanje podrške bolesnicima i njihovim obiteljima te promicanje istraživanja u ovom segmentu gastroenterologije. Nadalje, Društvo svojim radom pridonosi otkrivanju uzroka ovih još uvijek relativno novih bolesti, dinamičnom razvoju bioloških biljega bolesti i aktivnosti bolesti te poboljšanju kvalitete liječenja upalnih bolesti crijeva.

Stručni i znanstveni doprinos razumijevanju i liječenju upalnih bolesti crijeva

Hrvatsko društvo za upalne bolesti crijeva uspostavilo je suradnje s brojnim europskim društvima, a prije svega s Europskom organizacijom za Crohnovu bolest i ulcerozni kolitis (engl. *European Crohn's and Colitis Organisation*, ECCO), Europskim društvom za gastroenterologiju, endoskopiju i prehranu (engl. *European Association for Gastroenterology, Endoscopy and Nutrition*, EAGEN), Europskim društvom za gastrointestinalnu endoskopiju (engl. *European Society of Gastrointestinal Endoscopy*, ESGE) te Europskim društvom za kliničku prehranu i metabolizam (engl. *European Society of Clinical Nutrition and Metabolism*, ESPEN). Također, Društvo surađuje i s brojnim domaćim udrugama građana (Hrvatskim udruženjem za Crohnovu bolest i ulcerozni kolitis [HUCUK], Hrvatskim kardiološkim društvom [HKD], Hrvatskim društvom za debljinu [HLZ] te Udrugom oboljelih od celijakije).

Kako bi se njegovala suradnja i prijenos znanja kontinuirano se provode aktivnosti koje uključuju suradnju s vrhunskim domaćim, ali i međunarodnim stručnjacima, što dovodi to upoznavanja šireg kruga kolegica i kolega, ne nužno samo članova Društva s novim saznanjima i smjernicama za poboljšanje kvalitete skrbi za pacijente s upalnim bolestima crijeva.

✉ Adresa za dopisivanje:

Prof. dr. sc. Željko Krznarić, dr. med.; predsjednik Hrvatskoga liječničkog zbora; Klinika za unutarnje bolesti Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu; KBC Zagreb; Kišpatićeva 12, 10000 Zagreb; e-pošta: zeljko.krznaric1@zg.ht.hr

SLIKA 1. DOC. DR. SC. GREGOR NOVAK, PROF. DR. SC. MARKO BRINAR, PRIM. DR. SC. TOMAŠIĆ, PROF. DR. SC. ŽELJKO KRZNARIĆ, PULA, 2024.

Tradicionalno 19. svibnja, povodom Svjetskog dana svjesnosti o upalnim bolestima, Društvo organizira stručni skup „IBD day“ usmjeren na isticanje važnosti prevencije, rane dijagnostike te redovitog praćenja i informiranja bolesnika o najnovijim modalitetima liječenja.

Također, tijekom godina održani su brojni multidisciplinarni stručni sastanci i simpoziji, kao što su *Liječenje zatajenja crijevne funkcije i sindroma kratkog crijeva*, *IBD expert meeting*, *Novosti iz Referentnih centara Zavoda za gastroenterologiju i hepatologiju KBC Zagreb*, uz značajnu posjećenost kako zdravstvenih djelatnika i drugih stručnjaka tako i pacijenata.

Nadalje, Društvo svojim radom i djelovanjem kontinuirano stavlja naglasak na važnost edukacije, povezivanje i razmjenu najnovijih spoznaja, ali i sistematizaciju brojnih znanstvenih i stručnih činjenica, što je bio i razlog organizacije *Prvog hrvatskog kongresa o upalnim bolestima crijeva* u lipnju 2024. godine koji je okupio eminentne stručnjake iz područja gastroenterologije i srodnih struka iz Europe. Osim predavanja i radionica, pružio je i mogućnost interakcije i umrežavanja s kolegama iz struke te razmjene ideja i suradnje na budućim istraživanjima.

Osim djelovanja Društva u cijelosti, potrebno je istaknuti kako pojedini članovi Društva aktivno sudjeluju u radu Jedinice za liječenje zatajenja crijevne funkcije koja je jedina takva klinička jedinica u RH i na jugoistoku Europe. Nadalje, predsjednik Društva ujedno djeluje kao predsjednik delegacije Republike Hrvatske u Europskoj uniji liječnika specijalista (engl. *European Union of Medical Specialists*, UEMS) te obnaša ujedno i dužnost nacionalnog predstavnika u ECCO-u čija je uloga učvrstiti suradnju na europskoj razini, promicati međunarodnu suradnju i širiti najnovije znanstvene i stručne spoznaje u području upalnih bolesti crijeva.

Pritom posebice valja istaknuti sudjelovanja u izradi ECCO-ovih i ESPEN-ovih smjernica: *ECCO Guidelines on Therapeutics in Crohn's Disease: Surgical Treatment*¹, *ESPEN guideline on chronic intestinal failure in adults – Update 2023*², *ESPEN practical guideline Clinical Nutrition in inflammatory bowel disease*³ te *ESPEN guideline: Clinical nutrition in inflammatory bowel disease*⁴.

Osim toga, članovi Društva predvode aktivnosti u izradi hrvatskih smjernica na području upalnih bolesti crijeva poput *Smjernica za kliničku prehranu kod upalnih bolesti crijeva*⁵ te u pripremi edukativnih brošura od kojih su posebno značajne *Liječenje Crohnove bolesti i ulceroznog kolitisa*, *Upalne bolesti crijeva i trudnoća*,

Prehrana oboljelih od upalnih bolesti crijeva (na hrvatskom i engleskom jeziku)⁶. Engleska verzija pod nazivom *A Patient's Guide to Nutrition in Inflammatory Bowel Disease* međunarodno je prihvaćena i kao dokument nalazi se na stranicama EFCCA-e (*European Federation of Crohn's and Ulcerative Colitis Associations*).

Članovi Društva sudjeluju i u više od dvadeset kliničkih studija te u različitim međunarodnim i domaćim znanstvenim te stručnim projektima i studijama.

Unatoč činjenici da je Hrvatsko društvo za upalne bolesti „mlado“ Društvo, aktivnosti tijekom godina djelovanja već sada su mnogobrojne i značajne u području koje doživljava dinamičan razvoj. Osnivanje, ali i kontinuirano djelovanje Hrvatskog društva za upalne bolesti crijeva Hrvatskoga liječničkog zbora predstavlja značajan korak prema unaprjeđenju kvalitete života pacijenata koji se suočavaju s ovim bolestima te doprinosi razumijevanju i liječenju kompleksnih bolesti koje predstavljaju velik izazov u medicini.

LITERATURA

1. Adamina M, Bonovas S, Raine T, Spinelli A, Warusavitarne J, Armuzzi A i sur. ECCO Guidelines on Therapeutics in Crohn's Disease: Surgical Treatment. *J Crohns Coliti.* s2020;14(2): 155–68. Oxford University Press (OUP). <https://doi.org/10.1093/ecco-jcc/jjz187>.
2. Pironi L, Cuerda C, Jeppesen PB, Joly F, Jonkers C, Krznarić Ž i sur. ESPEN guideline on chronic intestinal failure in adults – Update 2023. *Clin Nutr.* 2023;42(10):1940–2021.
3. Bischoff SC, Escher J, Hébuterne X, Kłęk S, Krznarić Z, Schneider S i sur. ESPEN practical guideline: Clinical Nutrition in inflammatory bowel disease. *Clin Nutr.* 2020;39(3):632–53.
4. Forbes A, Escher J, Hébuterne X, Kłęk S, Krznarić Z, Schneider S i sur. ESPEN guideline: Clinical nutrition in inflammatory bowel disease. *Clin Nutr.* 2017;36(2):321–47. doi: 10.1016/j.clnu.2016.12.027.
5. Krznarić Ž, Vranešić Bender D, Ljubas Kelečić D, Tonkić A, Čuković-Čavka S, Mijandrušić-Sinčić B i sur. Smjernice za kliničku prehranu kod upalnih bolesti crijeva*. *Liječ Vjesn* [Internet]. 2018;140(3–4):106–19. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/201093> [Pristupljeno 7. studenog 2024.].
6. *Hrvatsko udruženje za Crohnovu bolest i ulcerozni kolitis* [Internet]. Dostupno na: <https://hucuk.hr/> [Pristupljeno 9. listopada 2024.].

Hrvatsko vertebrološko društvo Hrvatskoga liječničkog zbora

Simeon Grazio,¹ Darko Perović²

¹Klinika za reumatologiju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagreb, KBC Sestre milosrdnice, Zagreb

²Odjel za spinalnu kirurgiju, Zavod za ortopediju i traumatologiju, Klinika za kirurgiju, KB Dubrava, Zagreb

Hrvatsko vertebrološko društvo HLZ-a 1979. – 2024.

Hrvatsko vertebrološko društvo je stručno društvo Hrvatskoga liječničkog zbora (HLZ-a) koje okuplja stručnjake s posebnim interesom za bolesti i stanja kralježnice. Glavne aktivnosti Društva usmjerene su na prevenciju, dijagnostikovanje i liječenje bolesti i stanja kralježnice okupljajući liječnike različitih struka konzervativnog, invazivnog i kirurškog usmjerenja s ciljem proučavanja i unaprjeđenja vertebrološke problematike.

Stručno društvo je pod tadašnjim nazivom *Sekcija vertebrologa* osnovano 4. travnja 1979. Inicijator i prvi predsjednik bio je prof. dr. sc. Pavao Dürrigl, ortoped s Klinike za ortopediju KBC-a Zagreb, a prva tajnica je bila prim. mr. sc. Zoja Gnjiđić. Društvo je tada počelo s nizom predavanja pod motom „*errando discimus*“, gdje su prikazi bolesnika bili edukativni primjeri za poboljšanje kliničke prakse. Društvo su kasnije vodili naši ugledni stručnjaci prof. dr. sc. Ivo Jajić i prof. dr. sc. Vjekoslav Nanković, a potom prof. dr. sc. Lucijan Negovetić. Nažalost, podatci o aktivnosti društva iz tog razdoblja nisu potpuni. Međutim, poznato je da je tom razdoblju održano nekoliko tečajeva. Prvi tečaj *Perkutana diskektomija* održan je u svibnju 1989. godine u Zagrebu (voditelj: Damir Kovač), drugi tečaj na istu temu bio je u svibnju 1991. godine (voditelj: Damir Kovač), u svibnju 2000. godine održan je treći tečaj trajnog usavršavanja liječnika iz spinalne kirurgije *Hernija lumbalnog diska – postupnik liječenja*. Zatim je 2002. godine održan tečaj *Cervikobrahijalni sindrom*, a u svibnju 2003. peti tečaj trajnog usavršavanja liječnika iz spinalne kirurgije *Hernija lumbalnog diska – postupnik liječenja II* (voditelj: Damir Kovač). Godine 2004. za predsjednika Društva izabran je doc. dr. sc. Damir Kovač, dopredsjednik je bio prof. dr. sc. Lucijan Negovetić, a tajnik i blagajnik prim. dr. sc. Boris Božić. U drugom mandatu doc. Kovača kao predsjednika Društva, od 2009. do 2013. godine, prvi dopredsjednik je bio prof. dr. sc. Vlado Kovač, drugi dopredsjednik prof. dr. sc. Simeon Grazio, tajnik prim. dr. sc. Boris Božić, a blagajnik mr. sc. Frane Grubišić. Intenzivirana je aktivnost organizacije i održavanja stručnih i znanstvenih skupova, prvenstveno tečajeva i simpozija, uz pojedinačne stručne sastanke. U svibnju 2005. godine održan je šesti tečaj trajnog usavršavanja iz spinalne kirurgije *Degenerativne bolesti vratne i slabinske kralježnice – mogućnosti liječenja*. Hrvatsko vertebrološko društvo uključilo se u obilje-

SLIKA 1. DIO ČLANOVA UPRAVNOG ODBORA HVD-A 12/2023.: DOC. DR. SC. FRANE GRUBIŠIĆ (PRVI DOPREDSJEDNIK), DOC. DR. SC. VIDE BILIĆ, PROF. DR. SC. KARLO HOURA, PRIM. DR. TATJANA NIKOLIĆ, DOC. DR. SC. DARKO PEROVIĆ (PREDSJEDNIK) I PROF. DR. SC. SIMEON GRAZIO (DRUGI DOPREDSJEDNIK); NEDOSTAJU: PRIM. MR. SC. NEVEN KAUZLARIĆ, PRIM. MR. SC. DRAŽEN KVESIĆ, PRIM. DR. SC. TOMISLAV NEMČIĆ I PROF. DR. SC. TEA SCHNURRER LUKE VRBANIĆ

Adresa za dopisivanje:

Prof. dr. sc. Simeon Grazio, dr. med., Klinika za reumatologiju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagreb, KBC Sestre milosrdnice, Vinogradska 29, 10000 Zagreb, e-pošta: simeon.grazio@kbcsm.hr

SLIKA 2. DOC. DR. SC. SIMEON GRAZIO I DOC. DR. SC. DAMIR KOVAČ (PREDSJEDNIK HVD-A) KAO VODITELJI SIMPOZIJA HVD-A 2008. GODINE

SLIKA 3. DOC. DR. SC. DAMIR KOVAČ I PROF. DR. SC. SIMEON GRAZIO, VODITELJI SIMPOZIJA HVD-A 2010. GODINE

SLIKA 4. PROF. DR. SC. SIMEON GRAZIO I PROF. DR. SC. BORIS BOŽIĆ, VODITELJI SIMPOZIJA 2013. GODINE

žavanje Svjetskog dana kralježnice (16. listopada), a u sklopu aktivnosti *Desetljeća kostiju i zglobova* koje je Svjetska zdravstvena organizacija proglasila u razdoblju 2000. – 2010., a u sljedećem se desetljeću nastavilo pod nazivom *Desetljeće kostiju i zglobova – Globalna alijansa za mišićnokoštano zdravlje*. Nakon prvoga takvog simpozija s četiri predavanja 2004. godine u organizaciji Klinike za reumatologiju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju KBC Sestre milosrdnice (voditeljica: Zrinka Jajić), 2005. je povodom Svjetskog dana kralježnice održan simpozij *Križobolja – biopsihosocijalni aspekt*, u suradnji Klinike za reumatologiju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju i Klinike za psihijatriju KBC Sestre milosrdnice u Zagrebu (voditelji: Simeon Grazio i Danijel Buljan), kojim se kroz multidisciplinarnost željelo ukazati na važnost takvoga sveobuhvatnog pristupa prema bolesnicima s križoboljom, poglavito onom kroničnom. Godine 2006. održan je simpozij *Dijagnostika i liječenje hernije lumbalnog diska*, gdje se u organizaciji uz Hrvatsko vertebralno društvo u suradnji pojavljuju Klinika za reumatologiju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju i Klinika za neurokirurgiju KBC Sestre milosrdnice u Zagrebu. Iste organizacijske jedinice bolnice Sestre milosrdnice u Zagrebu surađivale su s Hrvatskim vertebralnim društvom u organizaciji kasnijih godišnjih simpozija povodom Svjetskog dana kralježnice, sve do 2021. godine. Simpoziji povodom Svjetskog dana kralježnice koji su slijedili bili su: 2007. godine *Prognoza i ishod križobolje: medicina temeljena na dokazima* (voditelji: Simeon Grazio i Damir Kovač), 2008. godine *Vratobolja: od uzroka do rehabilitacije* (voditelji: Simeon Grazio i Damir Kovač), 2009. godine *Torakalna kralježnica – zanemareni dio kralježnice* (voditelji: Simeon Grazio i Damir Kovač), 2010. godine *Novosti i perspektive u vertebralnoj* (voditelji: Simeon Grazio i Damir Kovač), 2011. godine *Smjernice za dijagnostiku, konzervativno i invazivno/operacijsko liječenje križobolje* (voditelji: Simeon Grazio i Damir Kovač) i 2012. godine *Neuspjeh kirurških postupaka na slabinskoj kralježnici – uzroci i rješenja* (voditelji: Damir Kovač i Simeon Grazio).

U svibnju 2013. godine na izornoj skupštini je izabrano novo vodstvo Hrvatskoga vertebralnog društva. Predsjednik je postao prof. dr. sc. Simeon Grazio, prvi dopredsjednik prof. dr. sc. Boris Božić, drugi dopredsjednik dr. Darko Perović, tajnik mr. sc. Frane Grubišić, a blagajnica prim. dr. Tatjana Nikolić. Isti dužnosnici izabrani su i na sljedećoj izornoj skupštini, održanoj u veljači 2017. godine. U razdoblju od 2013. do 2021. godine održani su sljedeći godišnji simpoziji povodom Svjetskog dana kralježnice: 2013. godine *Medicinske vježbe u križobolji* (voditelji: Simeon Grazio i Boris Božić), 2014. godine *Sportske ozljede kralježnice* (voditelji: Simeon Grazio i Boris Božić), 2015. godine *Atlanto-aksijalna regija – bolesti i ozljede* (voditelji: Simeon Grazio i Boris Božić), 2016. godine *Stenoza spinalnog kanala lumbalne regije* (voditelji: Simeon Grazio i Boris Božić), 2017. godine *Smjernice za dijagnostiku i liječenje bolesnika s vratoboljom* (voditelji: Simeon Grazio i Boris Božić), 2018. godine *Sakroilijakalni zglobovi* (voditelji: Simeon Grazio i Boris Božić), 2019. godine *Biološki i medicinski aspekti degenerativnih promje-*

SLIKA 6. VERTEBROLOŠKI SIMPOZIJ 2015. GODINE – AKADEMICI ZVONKO KUSIĆ I MARKO PEĆINA U RAZGOVORU, A LIJEVO PROF. DR. SC. SIMEON GRAZIO I AKADEMIK SLOBODAN VUKIČEVIĆ (OKRENUT LEĐIMA)

SLIKA 7. VERTEBROLOŠKI SIMPOZIJ 2015. – ZA PREDAVAONICOM PROF. DR. SC. SIMEON GRAZIO, MODERATOR PROF. DR. SC. BORIS BOŽIĆ, U PRVOM REDU AKADEMICI VUKIČEVIĆ, PEĆINA I KUSIĆ

Kako je najvažniju ulogu u organiziranju simpozija povodom Svjetskog dana kralježnice godinama imao prof. dr. sc. Simeon Grazio, Upravni odbor Hrvatskoga vertebralnog društva donio je odluku da prof. Grazio bude počasni predsjednik svih budućih simpozija koji se tim povodom organiziraju.

Osim redovitih simpozija Hrvatsko vertebralno društvo organiziralo je više stručnih sastanaka na kojima su se također obradile važne i aktualne teme iz područja vertebralne medicine. Tako je u travnju 2009. godine održan stručni sastanak s predavanjima: Simeon Grazio: *Atlantoaksijalna dislokacija u upalnim reumatskim bolestima*, Zlatko Kolić: *Atlantoaksijalna dislokacija – mogućnosti kirurškog liječenja* i Zvonko Kejla: *Ozljeda gornjeg vratnog segmenta i liječenje*. Na stručnom sastanku u svibnju 2011. godine održana su predavanja: Boris Božić: *Biomehanika slabinske kralježnice* i Božidar Egić: *Lančani poremećaji u lokomotornom sustavu kao mogući uzrok nastanka i održavanja lumbalnog sindroma (dijagnostika i liječenje)*. U lipnju 2012. godine održana su predavanja: Vanja Bašić Kes: *Uloga akupunkture u liječenju vratobolje i križobolje* i Krešimir Rotim, Tomislav Sajko i Marta Borić: *Perkutana stabilizacija kralježnice – prva iskustva*. U travnju 2013. godine održana su predavanja: Darko Ledić: *Anuloplastika – adjuvantna metoda u kirurškom liječenju slabinske diskalne hernije* i Valentina Matijević: *Učinak terapijskog ultrazvuka na funkcijski status vratne kralježnice i na vertebralnu cirkulaciju*. U travnju 2014. godine održana su predavanja: Dunja Barak-Smešny: *Kanalikularni sindromi torakolumbalne kralježnice* i Dražen Kvesić: *Discogel u terapiji hernije intervertebralnog diska*. Tada je povodom 35. godišnjice Hrvatskoga vertebralnog društva postumno dodijeljena zahvalnica prvom predsjedniku Društva prof. dr. sc. Pavlu Dürriглу. Nadalje, stručna predavanja su održana u svibnju 2015. godine: Diana Balen: *Lumbalizacija i sakralizacija – epidemiologija i kliničko značenje* i Matej Mustapić: *Lumbalizacija i sakralizacija – nazivlje i radiološka dijagnostika*. U veljači 2016. godine održana su tri predavanja: Klaus Hones (Medi GmbH & Co. KG, Njemačka): *Medi with products overview*, Klaus Hones (Medi GmbH & Co. KG, Njemačka): *Spinomed concept, overview spinal orthosis* i Tomislav Kranjčec (Chief of Rehabilitation Department Clínica Diagonal, Barcelona, Chief of Rehabilitation Department and Biomechanical Unit, Activa Mutua 2008; Barcelona, Španjolska): *Efficacy of Spinomed in the posture and equilibrium in the patients with hyperkyphosis – Study results*. U svibnju 2016. godine održano je predavanje: Mislav Čimić: *Novosti u liječenju idiopatskih skolioza*, a u travnju 2017. godine predavanjem nas je počastio svjetski poznati spinalni kirurg Michael Mayer, voditelj Schönklinik u München-Haarlaching s temom *Quality control in spinal surgery*. U travnju 2018. godine održana su predavanja: Boris Božić: *Biomehanička analiza kretnji slabinske kralježnice na humanom modelu* i Karlo Houra: *Endoskopske operacije torakalne kralježnice: kirurgija budućnosti u surovoj sadašnjosti*. U travnju 2019. Dragan Đurđević je održao predavanje *Prijelom zdjelice i*

križobolja, a Darko Perović *Međunarodni vertebralni registar – Spine Tango*, dok je u travnju 2023. godine Daniela Vukšić Hršak imala predavanje *Njemačka škola križobolje – iskustva vlastitog projekta*.

Hrvatsko vertebralno društvo bilo je uz Hrvatsko društvo za neurokirurgiju organizator godišnjeg kongresa neformalne organizacije *Spine Experts Group* (SEG) u Zagrebu 30. studenog – 1. prosinca 2018., a 2022. godine je Hrvatsko vertebralno društvo organizator kongresa SEG u Zagrebu (2. – 3. prosinca 2022.). Potonji kongres SEG-a bio je prvi na kojem su uz specijaliste kirurških struka uključene i konzervativne struke iz područja osteoporoze i upalnih reumatskih bolesti (tri predavanja).

Hrvatsko vertebralno društvo bilo je suorganizator, a njegovi članovi predavači na simpozijima povodom Svjetskog dana traume, 2013., 2015. i 2016. godine. Društvo uspješno surađuje s drugim stručnim društvima pa je primjerice uspješno organiziralo stručne skupove s Hrvatskim društvom za spinalnu kirurgiju, Hrvatskim traumatološkim društvom i Hrvatskim društvom za dječju ortopediju, a partneri Društva su i Hrvatsko društvo za fizikalnu i rehabilitacijsku medicinu i Hrvatsko reumatološko društvo.

Iz sveukupnih stručnih aktivnosti, a poglavito nakon održanih pojedinih simpozija povodom Svjetskog dana kralježnice, proistekle su i publikacije, među kojima su najvrjednije i prve hrvatske smjernice za dijagnostiku i konzervativno i kirurško liječenje vratobolje i križobolje. Stručni radovi koji su proizašli iz simpozija su sljedeći:

Grazio S, Jelić M, Bašić-Kes V, Borić I, Grubišić F, Nemčić T, Mustapić M, Demarin V. Novosti u patofiziologiji, radiološkoj dijagnostici i konzervativnom liječenju bolnih stanja i deformacija kralježnice. *Liječ Vjesn.* 2011;133:116–24.

Kovač D, Rotim K, Kovač V, Perović D, Kvesić D, Čerina V, Božić B, Ivanec Ž, Radić I, Čimić M, Lakičević G, Borić M, Petrović T. Nove tehnike i perspektive invazivnog liječenja u vertebralnoj. *Liječ Vjesn.* 2011;133:125–32.

Grazio S, Ćurković B, Vlak T, Bašić Kes V, Jelić M, Buljan D, Gnjidić Z, Nemčić T, Grubišić F, Borić I, Kazlarić N, Mustapić M, Demarin V. Dijagnostika i konzervativno liječenje križobolje: pregled i smjernice Hrvatskog vertebralnog društva. *Acta Med Croat.* 2012;66:259–94.

Kovač D, Rotim K, Božić B, Sajko T, Kejla Z, Perović D, Kvesić D, Houra K, Škoro I, Ivanec Z, Borić M,

SLIKA 8. SIMPOZIJ HVD-A 2016. GODINE, VELIKA DVORANA PALAČE HAZU-A

SLIKA 9. VERTEBRALOŠKI SIMPOZIJ 2017. GODINE – U PRVOM REDU SLIJEVA NADESNO: PROF. DR. SC. LOVORKA GRGUREVIĆ, PROF. DR. SC. MARIO ZOVAK, AKADEMIK SLOBODAN VUKIČEVIĆ, PRIM. MR. SC. GORAN IVANIŠEVIĆ, PROF. DR. SC. TONKO VLAK, PRIM. MR. SC. NEVEN KAUZLARIĆ, PRIM. DR. TATJANA NIKOLIĆ, PRIM. DR. SC. TOMISLAV NEMČIĆ

SLIKA 10. POZVANI PREDAVAČ MICHAEL MAYER (U SREDINI) I DOMAĆINI PRIM. DR. SC. DARKO PEROVIĆ, DOC. DR. SC. DAMIR KOVAČ, PROF. DR. SC. SIMEON GRAZIO I PROF. DR. SC. BORIS BOŽIĆ, 2017.

SLIKA 11. PROF. DR. SC. SIMEON GRAZIO, AKADEMIK JOSIP MADIĆ, PROF. DR. SC. MARIO ZOVAK, AKADEMIK ZVONKO KUSIĆ, PROF. DR. SC. BORIS BOŽIĆ – SIMPOZIJ HVD-A 2019. GODINE

Sesar N, Subašić A; Hrvatsko vertebraloško društvo. Smjernice za intervencijske i invazivne postupke u bolesnika s mehaničkom križoboljom. *Acta Med Croat.* 2013;67:225–31.

Houra K, Perović D, Kvesić D, Radoš I, Kovač D, Kapural L. Prve hrvatske smjernice za dijagnostiku i liječenje križobolje i lumboishialgije minimalno invazivnim procedurama. *Liječ Vjesn.* 2013;135:187–95.

Grazio S, Grgurević L, Vlak T, Perić P, Nemčić T, Schnurrer Luke Vrbanić T, Kadojić M, Gnjidić Z, Grubišić F, Balen D, Lohman Vuga K, Ćurković B. Medicinske vježbe za bolesnike s kroničnom križoboljom. *Liječ Vjesn.* 2014;136:278–90.

Grazio S, Bašić Kes V, Grgurević L, Božić B, Perović D, Zdravec D, Grubišić F, Kvesić D, Mikula I, Nemčić T, Borić I, Houra K, Mustapić M, Nikolić T, Lisak M, Dumić-Čule I, Vukojević R, Koprek I, Brnić V, Rotim K. Stenoza spinalnog kanala slabinske kralježnice – od epidemiologije do rehabilitacije. *Liječ Vjesn.* 2018;140:34–49.

Grazio S, Bašić Kes V, Grgurević L, Perović D, Schnurrer Luke Vrbanić T, Kovač Z, Božić B, Houra K, Borić I, Kvesić D, Novak R, Ferhatović Hamzić L, Grubišić F, Sajko T, Saftić R, Dokuzović S, Rotim K. Novosti u etiopatogenezi, dijagnostici i liječenju bolesnika s degenerativnim promjenama intervertebralnog diska slabinskog dijela kralježnice. *Liječ Vjesn.* 2021;143:63–77.

Grazio S, Bašić Kes V, Zdravec D, Houra K, Grgurević L, Nemčić T, Mikula I, Lisak M, Aukst Margetić B, Balen D, Bilić V, Božić B, Ćorluka S, Grubišić G, Ištvanović N, Karlović D, Kauzlarić N, Kvesić D, Ledić D, Margetić P, Nikolić T, Perović D, Sajković D, Schnurrer Luke Vrbanić T, Skala Kavanagh H, Škoro I, Vlak T, Poljičanin A, Rotim K. Smjernice za dijagnostiku i liječenje bolesnika s vratoboljom – 1. dio. *Liječ Vjesn.* 2021;143:143–62.

Grazio S, Perović D, Skala Kavanagh H, Vlak T, Schnurrer Luke Vrbanić T, Grubišić F, Božić B, Kauzlarić N, Bilić V, Karlović D, Ledić D, Nikolić T, Poljičanin A, Aukst Margetić B, Kvesić D, Škoro I, Ištvanović N, Sajković D, Ćorluka S, Balen D, Bašić Kes V, Grgurević L, Houra K, Lisak M, Margetić P, Mikula I, Nemčić T, Zdravec D, Rotim K. Smjernice za dijagnostiku i liječenje bolesnika s vratoboljom – 2. dio. *Liječ Vjesn.* 2021;143:327–48.

Grazio S, Schnurrer-Luke-Vrbanić T, Perović D, Nikolić T, Kauzlarić N, Margetić P, Grubišić F, Bilić V, Houra K, Zdravec D, Ištvanović N, Sajković D, Avan-

SLIKA 12. SIMPOZIJ HVD-A 2019. GODINE

SLIKA 13. AKADEMIK ZVONKO KUSIĆ NA OTVORENJU JEDNOG OD VERTEBROLOŠKIH SIMPOZIJA (2019. GODINE)

cini-Dobrović V, Božić B. Suvremene spoznaje o deformacijama kralježnice u odraslih. *Liječ Vjesn.* 2023;145:543–52.

Kao dio napora u sklopu aktivnosti HVD-a proizišla je knjiga *Križbolja* (2009. godine), urednika Simeona Grazija i Danijela Buljana, kao prva knjiga na našim prostorima koja je okupila vodeće hrvatske autore različitih specijalnosti, uključivo i istaknute članove HVD-a, u kojoj je na sveobuhvatan način obrađena problematika toga izuzetno čestog i važnog entiteta. Podatci su temeljeni na dokazima, a kao rijetko kada naglašen je biopsihosocijalni model i holistički pristup križbolji.

Uz ranije navedene predsjednike i dopredsjednike vrijedno je spomenuti neke članove HVD-a koji su se u zadnjih petnaestak godina posebno istaknuli i dali značajan doprinos radu Društva (abecednim redom): doc. dr. sc. Vide Bilić, prim. mr. sc. Zoja Gnjiđić, prof. dr. sc. Karlo Houra, prim. dr. Zvonimir Kejla, prim. mr. sc. Neven Kauzlarić, mr. sc. Dražen Kvesić, prof. dr. sc. Darko Ledić, prim. dr. sc. Tomislav Nemčić, prim. dr. Tatjana Nikolić, prof. dr. sc. Krešimir Rotim i prof. dr. sc. Tea Schnurrer Luke Vrbanić.

HVD je u više navrata davalo stručna mišljenja o različitim pitanjima na zahtjev Hrvatskoga liječničkog zbora, Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje i drugih institucija i organizacija. HVD je dalo novčanu pomoć (10.000 HRK) za podružnicu HLZ-a Sisak nakon potresa na Banovini u prosincu 2020. godine. HVD je pomagalo i rad udruga građana kao što je Hrvatska liga protiv reumatizma, pri organiziranju predavanja za bolesnike i javnih tribina, a članovi su redovito sudjelovali u pisanju tekstova za glasilo *Reuma* te za priručnike za bolesnike koje je Liga objavila.

Hrvatsko vertebrološko društvo ima svoga predstavnika u neprofitnoj organizaciji EUROSPINE, koja okuplja predstavnike europskih stručnih društava za spinalnu kirurgiju s ciljem razmjene znanja i ideja iz područja spinalne kirurgije. Prvi predstavnik HVD-a u navedenoj udruzi bio je prof. dr. sc. Vladimir Kovač, a od 2017. predstavnik je doc. dr. sc. Darko Perović. Prigoda je to da se i HVD uključi u različite inicijative ove ugledne međunarodne organizacije u području certificiranja edukacije, formiranja registra pacijenata i praćenja kvalitete rada u spinalnoj kirurgiji.

Od 2013. godine HVD ima mrežnu stranicu www.hvd.hr na kojoj se uz informacije o stručnom društvu objavljuju i obavijesti o stručnim sastancima, simpozijima i kongresima, a postoje i poveznice na smjernice relevantne za vertebrologiju.

Višedesetljetnom tradicijom proučavanja i unaprjeđivanja problematike vezane uz bolesti i stanja kralježnice Hrvatsko vertebrološko društvo jedino je stručno društvo u Hrvatskoj koje okuplja specijaliste različitih struka (prema broju članova): specijaliste fizikalne medicine i rehabilitacije, neurokirurge, ortopede – traumatologe, radiologe, reumatologe, neurologe, liječnike medicine rada, sportske medicine i obiteljske medicine te takvom kombinacijom konzervativnog i invazivno/kirurškog pristupa bolestima i stanjima kralježnice najbolje ostvaruje ciljeve unaprjeđenja znanja i prakse u području vertebrologije.

U budućnosti planiramo nastaviti stručne aktivnosti u vidu organiziranja simpozija povodom Svjetskog dana kralježnice, zatim stručnih sastanaka s temama iz područja vertebrologije, sudjelovanje u organizaciji tečajeva i kongresa s temama bolesti i stanja kralježnice te suradnju s domaćim i inozemnim stručnim društvima, koje su se pokazale uspješnim i korisnim. Također planiramo i nove projekte smjernica i protokola u liječenju bolesti kralježnice i organizaciju registra liječenja bolesti kralježnice. Vjerujemo da ćemo nastavkom stručnih aktivnosti zadržati mjesto vodećega stručnog društva koje multidisciplinarnim pristupom i sveukupnim aktivnostima poboljšava prevenciju, liječenje i rehabilitaciju bolesti i stanja kralježnice.

SLIKA 14. SIMPOZIJ HVD-A 2023. GODINE – PRIM. DR. SC. DARKO PEROVIĆ, PROF. DR. SC. SIMEON GRAZIO, DOC. DR. SC. FRANE GRUBIŠIĆ, PROF. DR. SC. BORIS BOŽIĆ, PRIM. DR. SC. TOMISLAV NEMČIĆ I PROF. DR. SC. KARLO HOURA

Hrvatsko društvo za vestibularnu rehabilitaciju Hrvatskoga liječničkog zbora

Siniša Maslovara¹✉

¹Nacionalna memorijska bolnica „Dr. Juraj Njavro“ Vukovar

SAŽETAK. Vestibularna rehabilitacija (VR) predstavlja planiran, individualno prilagođen sustav vježbi kojima se značajno ubrzava fiziološki proces središnje kompenzacije oštećenoga vestibularnog sustava. Godinama su postojali prijevori o važnosti i učinkovitosti toga načina liječenja, ali brojne randomizirane prospektivne kliničke studije dokazale su značenje VR-a, kao i povoljan učinak VR-a na brzinu i stupanj oporavka bolesnika. Gotovo dramatičan napredak dijagnostičkih i terapijskih mogućnosti vezanih uz vestibularne poremećaje i želja za praćenjem tih promjena doveli su do inicijative za osnutkom Hrvatskog društva za vestibularnu rehabilitaciju.

Priča o Hrvatskome društvu za vestibularnu rehabilitaciju Hrvatskoga liječničkog zbora (HDZVR HLZ) počinje doktorskom disertacijom *Utjecaj farmakoterapijskog i rehabilitacijskog načina liječenja benignog paroksizmalnog pozicijskog vertiga (BPPV) na brzinu oporavka i kvalitetu života oboljelih*, obranjenom 2009. godine na Medicinskome fakultetu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, kojom je inicijator i prvi predsjednik Društva Siniša Maslovara stekao zvanje doktora znanosti. Sudjelovanje na tome projektu potaknulo je ne samo doktoranda, već i njegovu mentoricu, prof. dr. sc. Silvu Butković Soldo, ali i velik broj njihovih suradnika na veće zanimanje za probleme dijagnostike i liječenje vrtoglavica. To je rezultiralo formiranjem multidisciplinarnoga tima sastavljenoga od liječnika, fizioterapeuta i medicinskih sestara te dramatičnim napretkom u dijagnostici i liječenju vestibularnih poremećaja u ORL poliklinici Opće županijske bolnice Vukovar.

Potreba za osnutkom društva koje bi se bavilo vestibularnom rehabilitacijom nametnula se kao logičan slijed događanja već na početku intenzivnijega bavljenja vestibularnom problematikom. U liječenju vrtoglavica posljednjih je desetljeća došlo do značajnoga napretka i uz klasično farmakoterapijsko, i vrlo rijetko kirurško, sve se više primjenjuje rehabilitacijsko i psihoterapijsko liječenje. Još pedesetih godina prošloga stoljeća britanski su liječnici Robert Cawthorne i Colin Cooksey uveli u medicinu vestibularnu rehabilitaciju (VR) kao oblik liječenja poremećaja ravnoteže. Ona predstavlja planiran, individualno prilagođen sustav vježba kojima se značajno ubrzava fiziološki proces središnje kompenzacije oštećenoga vestibularnog sustava. Godinama su postojali prijevori o važnosti i učinkovitosti toga načina liječenja, ali brojne randomizirane prospektivne kliničke studije, koje su učinjene tijekom posljednjih desetljeća, dokazale su značenje VR-a, kao i povoljan učinak VR-a na brzinu i stupanj oporavka bolesnika. Ubrzani, gotovo dramatičan napredak dijagnostičkih i terapijskih mogućnosti vezanih uz vestibularne poremećaje i želja za praćenjem ovih promjena doveli su do inicijative za osnutkom HDZVR-a.

Širenje spoznaja o VR-u

Odlukom Osnivačke skupštine HDZVR-a od 7. travnja 2013. u hotelu Osijek u Osijeku osnovano je Hrvatsko društvo za vestibularnu rehabilitaciju kao 132. stručno društvo HLZ-a, sa sjedištem u Općoj županijskoj bolnici Vukovar. Za

✉ **Adresa za dopisivanje:**

Izv. prof. dr. sc. Siniša Maslovara, dr. med., Nacionalna memorijska bolnica „Dr. Juraj Njavro“ Vukovar, Županijska ul. 35, Vukovar, e-pošta: sinisa.maslovara@ob-vukovar.hr

predsjednika društva izabran je dr. Siniša Maslovara, za prvoga dopredsjednika dr. Petar Drviš, a za tajnicu dr. Tihana Mendeš. Cilj osnutka Društva bio je širenje spoznaja o VR-u kao vrijednoj terapijskoj metodi i njezina popularizacija među zdravstvenim djelatnicima. Iako Društvo djeluje relativno kratko, nakon desetljeća rada značajno je veća primjena metoda VR-a negoli je to bio slučaj u vrijeme osnutka Društva. Za to su zaslužna brojna predavanja članova održana na skupovima u zemlji i inozemstvu, velik broj radova objavljenih u svjetskim znanstvenim časopisima, kao i brojne publicirane knjige odnosno udžbenici članova Društva. Tako je u izdanju Veleučilišta „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru 2011. godine, dvije godine prije osnutka Društva, objavljena *Vestibularna rehabilitacija* autorskoga dvojca Siniša Maslovara – Silva Butković Soldo. *Dijagnostika i rehabilitacija benignog paroksizmalnog pozicijskog vertiga* i *Najčešći vestibularni poremećaji* istoga autorskog dvojca objavljene su 2017., odnosno 2019. kao sveučilišni udžbenici Medicinskoga fakulteta i Fakulteta za dentalnu medicinu i zdravstvo Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Knjiga-udžbenik *Najčešći vestibularni poremećaji* dobila je 2019. Godišnju nagradu za izdavaštvo „Andrija Štampar“ Medicinskoga fakulteta u Osijeku. Iste godine, dopredsjednik društva Petar Drviš i predsjednik Siniša Maslovara koautori su sveučilišnoga udžbenika *Otorinolaringologija s kirurgijom glave i vrata* Medicinskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu (urednik Petar Drviš, Naklada Redak, Split, 2019.). Sveučilišni udžbenik Medicinskoga fakulteta i Fakulteta za dentalnu medicinu i zdravstvo Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku *Multidisciplinarni pristup vrtoglavicama* autora Alena Sekelja, Siniše Maslovara i Silve Butković Soldo nastao je 2021. godine kao svojevrsna posveta tečajevima trajne medicinske izobrazbe (TMI), naslovljenima *Nove spoznaje u dijagnostici i liječenju vrtoglavica*. U izdanju Medicinske naklade iz Zagreba 2022. godine objavljen je sveučilišni udžbenik *Otoneurologija* autora Siniše Maslovara i suradnika, prvi cjelovit i sveobuhvatan udžbenik posvećen tomu interdisciplinarnom području u Hrvatskoj. Glede popularizacije VR-a, ali i širenja najnovijih spoznaja o vrtoglavicama općenito, vjerojatno je od najvećega značenja bila brošura *Dijagnostika i liječenje vrtoglavica – suvremeni pristup*, tiskana pod pokroviteljstvom u Zagrebu 2021. godine i podijeljena liječnicima opće medicine i mnogim specijalistima otorinolaringologije i neurologije.

Istraživanja, znanstveni radovi, tečajevi i radionice

U okrilju ORL poliklinike Opće bolnice Vukovar, pod vodstvom predsjednika društva dr. Siniše Maslovara, provedena su brojna istraživanja koja su rezultirala izradom velikoga broja znanstvenih radova, kao i obranom, uz već spomenutu, još dviju doktorskih disertacija: *Uloga vestibularnih evociranih miogenih potencijala kao pokazatelja stanja oporavka oboljelih od benignog paroksizmalnog pozicijskog vertiga* dr. Tihane Mendeš (2018.) i *Utjecaj vestibularne rehabilitacije na kupularno i otolitičko osjetilo kod pacijenata s unilateralnom i bilateralnom vestibularnom hipofunkcijom* dr. Anamarije Šestak (2021.).

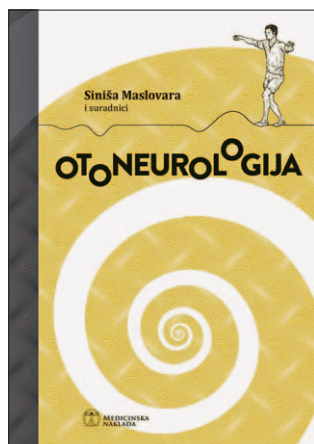
Društvo je dosad organiziralo osam vrlo uspješnih i dobro posjećenih poslijediplomskih tečajeva TMI-ja prve kategorije *Nove spoznaje u dijagnostici i liječenju vrtoglavica* održanih u Vukovaru, Osijeku i Zagrebu, a u listopadu 2017. godine održan je i Prvi hrvatski tečaj TMI-ja s međunarodnim sudjelovanjem *Vestibularna rehabilitacija*, jedan od prvih takvih skupova u Europi.

SLIKA 1. VESTIBULARNA REHABILITACIJA AUTORSKOGA DVOJCA SINIŠA MASLOVARA – SILVA BUTKOVIĆ SOLDO, OBJAVLJEN U IZDANJU VELEUČILIŠTA „LAVOSLAV RUŽIČKA“ U VUKOVARU 2011. GODINE PRVI JE UDŽBENIK KOJI SE BAVI TOM TEMATIKOM U HRVATSKOJ

SLIKA 2. INSTRUKCIJSKI TEČAJ TMI VESTIBULARNA REHABILITACIJA ODRŽAN JE U VUKOVARU OD 28. DO 29. LISTOPADA 2022.

SLIKA 3. OTONEUROLOGIJA
AUTORA SINIŠE MASLOVARE
I SURADNIKA OBJAVLJENA
U IZDANJU MEDICINSKE
NAKLADE IZ ZAGREBA PRVI JE
CJELOVIT UDŽBENIK
U HRVATSKOJ POSVEĆEN TOM
INTERDISCIPLINARNOM
PODRUČJU

U sklopu različitih skupova u zemlji i inozemstvu održane su brojne praktične radionice, među kojima treba istaknuti *hands-on* tečajeve održane posljednjih godina u Vukovaru, kojima je za provedbu VR-a osposobljen značajan broj zdravstvenih djelatnika. Tijekom akademske godine 2009./2010. u Vukovaru je uveden u sklopu predmeta Fizioterapija III na Stručnome studiju fizioterapije Veleučilišta „Lavoslav Ružička“ nov kolegij Vestibularna rehabilitacija, koji od iduće školske godine postaje samostalnim predmetom u nastavi, a od akademske godine 2020./2021. uveden je izborni predmet Vestibularna rehabilitacija u okviru Studija fizioterapije u Orahovici pri Fakultetu za dentalnu medicinu i zdravstvo Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera.

Smjernice i priznanja

Radne skupine, sastavljene uglavnom od članova Društva, izradile su dijagnostičko-terapijske *Hrvatske smjernice za dijagnostiku i liječenje benignog paroksizmalnog pozicijskog vertiga (BPPV-a)* (*Liječnički vjesnik*, 2016., str. 335–42) i *Hrvatske smjernice za vestibularnu rehabilitaciju jednostranih i obostranih vestibularnih oštećenja* (*Liječnički vjesnik*, sv. 9, br. 19, 202., str. 271–84).

Članovi društva su stekli brojna priznanja, a među važnijim postignućima treba istaknuti sljedeća: doc. dr. sc. Tihana Mendeš dobila je nagradu za mlade znanstvenike na Prvome hrvatskom audiološkom kongresu s međunarodnim sudjelovanjem 2017. godine; izv. prof. dr. Siniša Maslovara je početkom 2019. godine, kao dotad jedini predstavnik Hrvatske i šire regije, izabran za člana Bárányjeva društva, najprestižnije svjetske organizacije koja se bavi problemima ravnoteže; izv. prof. dr. sc. Petar Drviš dobio je 15. veljače 2021. Nagradu KBC-a Split za znanstveno-stručni doprinos, i to za rad sa značajnim čimbenikom odjeka. Inače, izv. prof. dr. Siniša Maslovara dobitnik je i većega broja odličja HLZ-a, uključujući najveću Nagradu „Ladislav Rakovac“, a 2023. godine predsjednik Republike Hrvatske odlikovao ga je Redom Danice hrvatske s likom Katarine Zrinske za osobite zasluge u zdravstvu. Trenutačno je izv. prof. dr. sc. Siniša Maslovara pisanjem poglavlja o vestibularnoj rehabilitaciji uključen u međunarodni projekt stvaranja udžbenika *Otologija i otoneurologija*, koji uređuju prof. dr. sc. M. Tayyar Kalcioğlu iz Sveučilišta Medeniyet u Istanbulu i prof. dr. sc. Herman Jenkins iz Sveučilišta Colorado u Denveru, a objavit će ga svjetski poznati izdavač Springer iz Švicarske.

